Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

HACCIN FAZÎLETLERİ VE İNCELİKLERİ

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

İÇİNDEKİLER

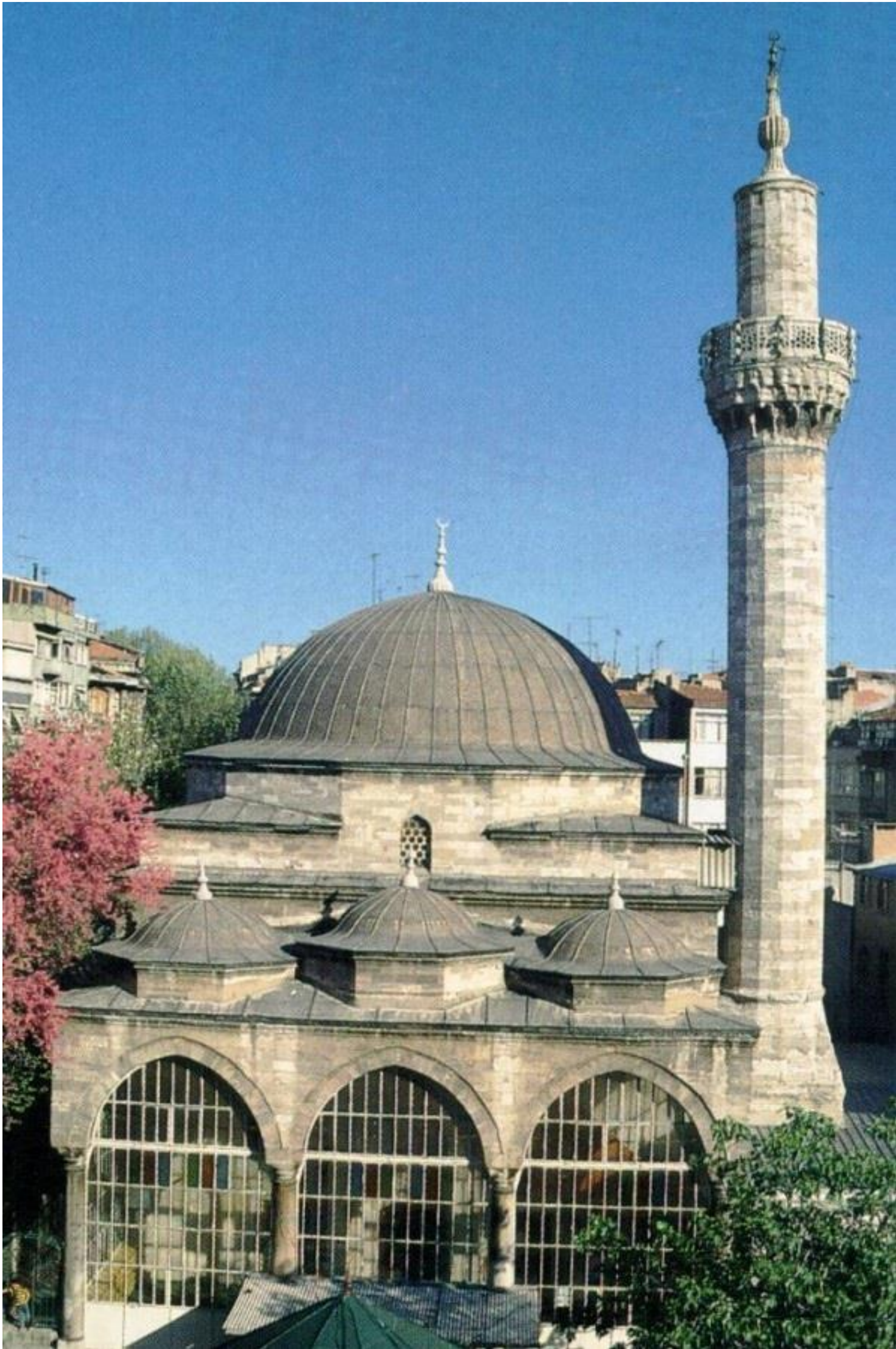
ÖNSÖZ..9
KISALTMALAR..11
PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN..13
01. HACCA GİDERKEN DUA..23
02. RAHMÂN'IN MİSAFİRLERİ..29
a. Allah'ın Rahmetini Umuyoruz...31
b. İbrâhim AS'ın Daveti...34
c. Mescid-i Nebevî'nin Kıymeti..36
d. İlk Haccım...40
e. Burada Günah İşlemek Yakışmaz...41
f. Hac Üç Çeşittir...46
g. Mebrur Bir Haccın Karşılığı..50
03. ZİKİR DERSi...57
a. Râbıta-i Mevt...58
b. Râbıta-i Mürşid...59
c. Râbıta-i Huzur...59
d. Zikirler..61
e. Nâfile Namazlar..62
f. Nâfile Oruçlar..64
g. Temel Esaslar...64
04. HAC'DA MÜSLÜMANLAR İSTİŞÂRE ETMELİ!...................68
05. HACCIN YAPILIŞI...74
a. İhrama Girmek..76

b. Hac Çeşitleri 81
c. Kudüm Tavafı 83
d. Mina'dan Arafat'a 85
e. Arafat'ta Vakfe 86
f. Müzdelife'de Vakfe..87
h. Kurban Kesme...90
g. Mina'da Şeytan Taşlama 91
i. İfada Tavafı 91
j. Sorular 94
06. MİNA'DA SOHBET VE DUA 97
07. ARAFAT'TA DUANIN ÂDÂBI 118
a. Duası Makbul Olan Kimseler 118
b. Duanın Adabı...120
c. Büyüklerin Huzurunda Susmak 125
d. Rabbiyle Baş Başa Kalmak...126
e. Hans'ın Peygamber Efendimiz'e Selâmı...............................128
f. En Kıymetli İnsan...131
g. Cennetlik Kimse...132
h. Hacının Samimiyeti...133
08. ARAFAT'TA VAKFE DUASI 139
09. SABIR VE NİYET İMTİHANI...155
a. Hacda Zikir Günleri...155
b. Hacda Problemler...156
c. Buraya İbadet Etmeğe Geldik!..165
d. Arafat'tan Müzdelife'ye Geliş...166
e. Sabır İmtihanı 171

f. Hacc-ı Mebrûr ... 172
10. AMELLER NİYETLERE GÖREDİR ... 176
a. Amellerin Değeri ... 176
b. Ahir Zamanda Hacılar ... 179
c. Cihadda Niyetin Önemi ... 181
d. Tevazu Eden Yükselir ... 184
e. Abdullah ibn-i Mübârek Rh.A ... 190
f. Her Zaman Uyanık Olmak ... 196
11. HACCIN FAZİLETLERİ, İNCELİKLERİ ... 206
a. Allah'ın Nimetleri ... 206
b. İbrâhim AS'ın İmtihanı ... 212
c. Hacının Şefaati ... 218
d. Allah'ın Himayesinde Olan Kimseler ... 224
e. Hacı Adaylarının Eğitimi ... 228
f. Hac ve Umre Sevabı ... 234
12. HACDA ZİKİR VE RABITA-İ MEVT ... 244
a. Mina Günleri ... 244
b. Hacda Rabıta-i Mevt ... 247
c. Mebrur Haccın Mükâfatı ... 249
d. Mebrur Haccın Şartları ... 257
13. HACC-I MEBRUR ... 262
a. Allah Kusurlarımızı Affetsin ... 262
b. Rahmân'ın Misafirleri ... 265
c. Kâbe'de Sel Baskını ... 266
d. Dünya Mü'minin Zindanı ... 269
e. Safları Düzgün Yapın! ... 272

f. Mü'min Kardeşini Sevmek..274
g. Hacc-ı Mebrûrun Şartları..275
h. Hacının Şefaati..278
i. Peygamber Efendimizin Şefaati 279
j. İyiliğin Karşılığı Kat Kat 285
k. Allah'ın Himayesindeki Kimseler..289
l. Hacının Her Adımına Yetmiş Hasene..291
m. Sabah Namazından Sonra Zikir..293
n. Sorular: 300

ÖNSÖZ

Hac, herkese nasib olmayan bir ibadettir. Gidebilenler de, genellikle ömründe bir defa gidebilmektedir. Kara yoluyla hacca müsaade edilmeyişi ve kontenjan uygulaması, hacca gitmeyi daha da zorlaştırmıştır. Onun için, hacca gitme imkânı bulabilenlerin, bu imkânı en güzel şekilde değerlendirmeleri gerekmektedir.

Yolculuğun getirdiği zorluklar, iklim şartlarının farklı oluşu, kalabalık ve sıkışıklık hacıları hırçınlaştırmakta; buna bağlı olarak anlaşmazlıklar, tartışmalar ve dargınlıklar görülmektedir.

Hacılar çok zaman, vakti nasıl geçireceğini bilememektedir. Yapılabilecek nafile ibadetler ve zikirler hakkında yeterli bilgisi bulunmadığı için, mescidde sıkılan hacı, çarşıda pazarda dolaşmaktadır.

Hacca gidecek kimselerin önceden eğitilmesi ve bilgilendirilmesi, mutlaka halledilmesi gereken bir problemdir. Bu konuda başta Diyanet İşleri başkanlığı olmak üzere, hac organizatörlerine büyük görevler düşmektedir.

Elinizdeki şu kitap, Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN Hocamızın 1993 yılı haccında, muhtelif yerlerde yaptığı konuşmalardan oluşmaktadır. Ayrıca 1990 yılında Mina ve Arafat'ta yapılan konuşmalar ve dualar da ilâve edilmiştir.

Konuşmalarda haccın ve hacılığın faziletleri üzerinde durulmuş; Medine-i Münevvere, Mekke-i Mükerreme, Kâbe-i Müşerrefe, Mina, Arafat gibi mübârek yerler ve yapılabilecek sevaplı ameller anlatılmıştır.

Çok rastlanan hatalı uygulamalar ve yanlış davranışlar örneklerle bildirilmiş; haccın incelikleri, karşılıklı muamelelerde dikkat edilecek noktalar, sevgi ve saygıyı artıracak güzel davranışlar hatırlatılmıştır.

İhram, istîlâm, tavaf, vakfe, şeytan taşlama gibi hacda yapılan çeşitli görevlerin mânevî ve sembolik yönü üzerinde durulmuş; huzurlu, duygulu ve feyizli bir hac yapmanın yolları gösterilmiştir.

Bu çalışmamızın hacca gidecek kimselere faydalı olacağını; Allah'ın rızasına uygun, makbul ve mebrûr bir hac yapmaları konusunda pek çok katkılarda bulunacağını ümid ediyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Şubat 1994

KISALTMALAR

SAS : *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS : *Aleyhi's-selâm.*
RA : *Radıya'llàhu anh / anhâ / anhümâ.*
Rh.A : *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS : *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE. : *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME. : *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS. : *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e. : Adı geçen eser.
v. : Vefatı.
vs. : ve sâire
s. : sayfa
(خ) : Buhàrî, *Sahîh*
(م) : Müslim, *Sahîh*
(د) : Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت) : Tirmizî, *Sünen*
(ن) : Neseî, *Sünen*
(ه) : İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم) : Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب) : Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط) : Tayâlisî, *Müsned*
(ش) : İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع) : Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب) : Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس) : Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط) : Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل) : Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق) : Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*

(هب) : Beyhakî, *Şuabü'l-İman*

(عق) : Ukaylî, *Duafâ*

(عد) : İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*

(خط) : Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*

(كر) : İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*

(حب) : İbn-i Hibbân, *Sahîh*

(ك) : Hâkim, *Müstedrek*

(ض) : Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*

(در) : Dârimî, *Sünen*

(خز) : İbn-i Huzeyme, *Sahîh*

(بر) : İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*

(غ) : Begavî, *Şerhü's-Sünneh*

(طح) : Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan *Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri* konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda *Türkçe ve Hümaniter Bilgiler* derslerini verdi.

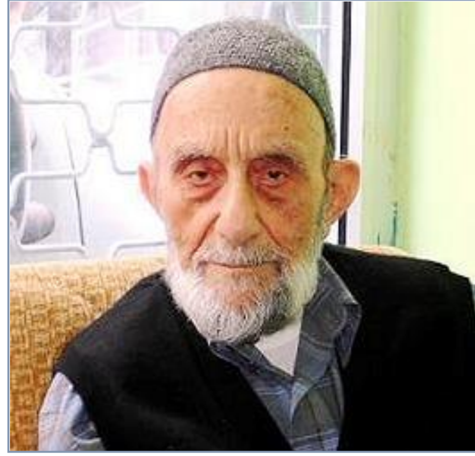
Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât* adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve

Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, *İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye* isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928).

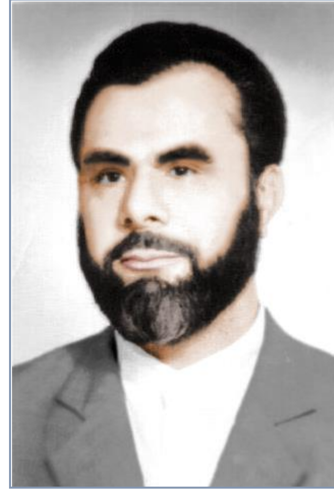
Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapça'dan, Farsça'dan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu.

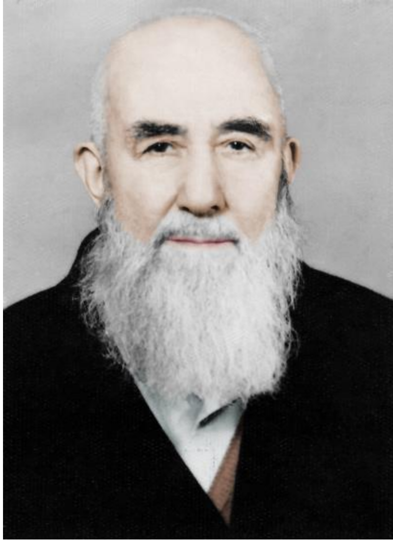
Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi. Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm Edebiyatı'nda, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu;

"—Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

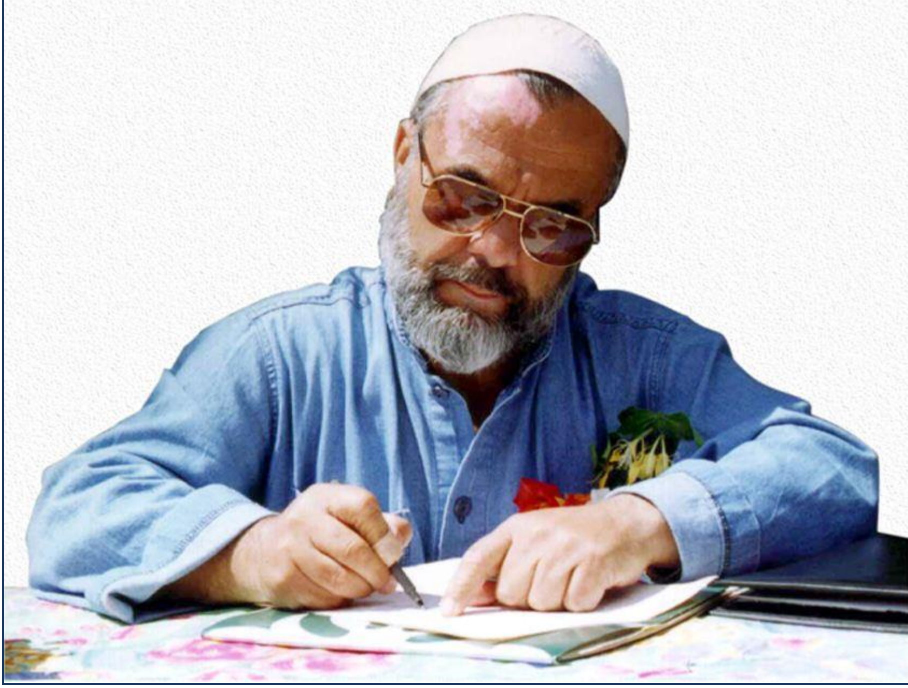
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete! (1997)

31. İslâm’da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm’ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm’ın Korunması-2 (1998)
35. Allah’ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi’rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

01. HACCA GİDERKEN DUA

Allaaahu ekber, allaaahu ekber... Lâââ ilâââhe ila'llaaahu va'llaaahu ekber... Allaaahu ekber, ve li'llâââhi'l-hamd. (3 defa)

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedinin-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ... Aaalihüii ve sahbihiii ve sellim. (3 defa)

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ . فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ ، وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ، وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً (آل عمران:٩٦-٩٧)

(*İnne evvele beytin vudıa li'n-nâsi le'llezî bi-bekkete mübâreken ve hüden li'l-àlemîn. Fîhi âyâtün beyyinâtün makamı ibrâhîm, ve men dehalehû kâne âminâ, ve li'llâhi ale'n-nâsi hiccü'l-beyti menistetàa ileyhi sebîlâ, ve men kefere feinna'llàhe ganiyyün ani'l-àlemîn.*) [Şüphesiz, âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev (mâbed), Mekke'deki Kâbe'dir. Orada apaçık ayetler, (ayrıca) İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin Beytullah'ı haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse, bilmelidir ki Allah bütün âlemlerden müstağnîdir.] (Âl-i İmran, 3/96-97) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Ve kàle nebiyyünâ salla'llàhu aleyhi ve sellem:[1]

---

[1] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.71, no:2403; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.115, no:2629; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; Abdü'r-Rezzak,

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (خ. م. ت. ن. ه.

حم. عن أبي هريرة؛ حم. طس. هب. عن جابر)

Musannef, c.V, s.4, no:8799; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3608; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2425; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.132, no:399; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.61; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.124; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.135; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.141, no:173; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.4, no:11785, 11834, 12293-12295; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.164, no:11687, 11688 ve c.XIV, s.369, no:14515; RE. 201/8.

(*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) [Mebrur bir haccın karşılığı cennetten başka bir şey değildir.] *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Yâ Rabbel-àlemîn... Yâ Erhame'r-Râhimîn...

Senin Peygamberin: "Âdâbına riayet ederek yapılmış bir haccın mukabili cennetten gayri bir şey değildir; mükâfatı cennettir." buyurdu; bizi cenneti kazananlardan eyle yâ Rabbi!

Haccını makbûl, mebrûr bir hac olarak yapıp, gidip gelenlerden eyle yâ Rabbi!

Yâ Rabbe'l-àlemîn! Bize bu uzun yolları kısa eyle... Bize yardım eyle... Bize tevfikini refîk eyle... Senin yolunda olmamızın şuurunda eyle... Bizi gafillerden, cahillerden eyleme yâ Rabbi!

Senin zikrinle bizleri meşgul eyle... Senin rızâna uygun vakit geçirmeyi nasîb eyle... Sevaplı ameller işlemeyi nasîb eyle... Birbirlerimizle iyi geçinmeyi nasîb eyle... Nefsi ve şeytanı aramıza sokma yâ Rabbi!

Yâ Rabbe'l-àlemîn! Şu uzak mesafeleri aşıp, Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübârek Ravza-i Mutahhara'sını ziyaret eylemeyi nasîb eyle yâ Rabbi!

Peygamber SAS Efendimiz'in sevgisine iltifatına, teveccühüne cümlemizi nâil eyle yâ Rabbi!.

Oralardan,

لَبَّيْكَ ، اَللَّهُمَّ لَبَّيْكَ !

(Lebbeyk, allàhümme lebbeyk!) diye diye, ihramlara bürüne bürüne, Dağları vâdileri aşarak Mekke-i Mükerreme'ye sıhhatle, afiyetle ulaştır yâ Rabbi!

Beyt-i Şerîf'ini hürmetle ziyâret etmeyi nasîb eyle yâ Rabbi! Usûlüne uygun tavaf etmeyi nasîb eyle yâ Rabbi! En güzel dualarla dua etmeyi nasîb eyle yâ Rabbi!

Sa'yimizi makbul eyle yâ Rabbi!

Zenbimizi mağfûr eyle yâ Rabbi!

İbâdetlerimizi, taâtlerimizi kabul eyle yâ Rabbi!

Her türlü günahlardan bizleri pâk eyle yâ Rabbi!

Arafat'ta baş açık, boyun bükük sana kaldırdığımız ellerimizi, yaptığımız duaları reddetme yâ Rabbi! Kestiğimiz kurbanlarımızı kabul eyle yâ Rabbi!

Hânelerimize sıhhat ü afiyetle dönmeyi nasîb eyle yâ Rabbi! Günahlarımızdan sıyrılmış, pâk olarak dönmeyi nasîb eyle yâ Rabbi! Ödemesinden âciz olduğumuz kul haklarını da ödettir yâ Rabbi!

Gitmiş olan kardeşlerimize, tekrar tekrar gitmelerini nasîb eyle yâ Rabbi! Gitmemiş olanlara da şartlarını ihsân eyle yâ Rabbi! Maddeten ve mânen zengin eyle yâ Rabbi!

Hac vazifesini seve seve yapmayı nasîb eyle yâ Rabbi! Nice nice seneler, tekrar tekrar haclar, umreler ihsân eyle yâ rabbi! Rasûl-i Edîb'ini ziyâretler nasîb eyle yâ Rabbi!

Kur'ân-ı Kerim'in sevgisini gönüllerimize yerleştir yâ Rabbi! Zikrinle kalplerimizi diri eyle yâ Rabbi! Zikrinde dâim eyle yâ

Rabbi... Şükründe dâim eyle yâ Rabbi...

Cümlemize sıhhat ü afiyetler ihsân eyle yâ Rabbi! Zikrinde, şükründe, hüsn-ü ibâdetinde bizleri muvaffak eyle yâ Rabbi...

Cümlemize hüsn-ü hâtimeler nasîb eyle yâ Rabbi! Hayırlı uzun ömürlerle muammer olduktan sonra, buyurun beraber diyelim:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh*) diye diye, senin yolunda iken, abdestli iken, zikrindeyken, şükründeyken, cami yolundayken, hac yolundayken, umre yolundayken can vermeyi nasîb eyle yâ Rabbi!

Yüzümüzü ak, alnımızı açık eyle yâ Rabbi! Kabirlerimizi geniş eyle yâ Rabbi! Kabirlerimizi pürnûr eyle yâ Rabbi!. Kabirlerimizi cennet bahçesi eyle yâ Rabbi! Kabirlerimizde haclarımızı, umrelerimizi, namazlarımızı, oruçlarımızı, ibâdetlerimizi, tâatlerimizi yoldaş eyle yâ Rabbi! Kabri cehennem çukuru olanlardan etme yâ Rabbi!

Kabirden kalktığımızda bizi Peygamber Efendimiz'in *Livâü'l-Hamd*'i altında haşreyle yâ Rabbi! Peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle, sàlihlerle berâber eyle yâ Rabbi!

Rasûlüllah'ın yanına varırken yoldan çevrilenlerden etme yâ Rabbi! Mahşer gününün sıkıntılarından cümlemizi mahfûz eyle yâ Rabbi! Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde, nurdan minberlerde gölgelenen, istirahat eden bahtiyarlardan eyle yâ Rabbi!

Cennât-i âliyât'ına fadl ü kereminle bi-gayri hisâb dâhil eyle yâ Rabbi! Habîb-i Edîb'ine komşu eyle yâ Rabbi! Gül cemâlini rüyâlarda görmemizi nasîb eyle yâ Rabbi! Ahirette komşuluğunu ihsân eyle yâ Rabbi!

Senin cemâlini gören, selâmına eren bahtiyarlardan eyle yâ Rabbi!

سَلاَمٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ (يٰسٓ:٥٨)

(*Selâmün kavlen min rabbin rahîm*) [Onlara merhametli Rabb'in söylediği selâm vardır.] (Yâsin, 36/58) ayetinin sırrına mazhar eyle yâ Rabbi! O esrârı müşâhede ettir yâ Rabbi! O devlete nâil eyle yâ Rabbi!

Rıdvân-ı ekberine bizleri vâsıl eyle yâ Rabbe'l àlemîn!

Bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ... Ve bi-hürmeti habîbike'l-müctebâ... Ve bi-hürmeti ibâdike's-sàlihîn... Ve bi-hürmeti'l-kur'âni'l-kerîm... Ve bi-hürmeti zikrike'l-celîlü'l-cemîl... Ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-fâtihate meahe's-salevât!

Allaaahu ekber, allaaahu ekber... Lâââ ilâââhe ilallaaahu vallaaahu ekber... Allaaahu ekber, ve li'llâââhi'l-hamd. (3 defa)

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedinin-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ... Aaalihüi ve sahbihiii ve sellim. (2 defa)

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedini'llezî câe bi'l-hakkı'l-mübîn, ve erseltehû rahmeten li'l-àlemîn.

16 Haziran 1990 - İSTANBUL

02. RAHMÂN'IN MİSAFİRLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Senedinâ ve mededinâ muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Evvelâ, her zaman, her yerde ve her hal üzere Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hamd ederim. Hamd ü senâlar olsun... Çünkü:[2]

---

[2] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.726, no:5033; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.578, no:3599; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.92, no:251 ve c.II, s.1250, no:3804, 3833; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.50, no:29393; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.91, no:4376 ve c.VII, s.27, no:9334; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.157; Abdi ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.415, no:1419; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.335; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II,s.734, no:5058; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.81, no:2738; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.117, no:5983; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.349, no:5538; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.295, no:7691; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.29, no:5698; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.131, no:5758; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.24, no:9327; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.402, no:7694 ve c.VI, s.199, no:10634; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.797, no:807; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.186, no:323; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VI, s.553, no:1380; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.28, no:4077; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.83, no:2741; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.419, no:23603 ve s.422, no:23635; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.368, no:2659; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.295, no:7692; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.81, no:591; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.161, no:4009; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.27, no:9336; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.61, no:10041; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.163; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.113, no:678; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.187; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.1250, no:3803; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.677, no:1840; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.375, no:6663 ve c.VII, s.109, no:6999; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.91, no:4375; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.360; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.120, no:973 ve s.122, no:995; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.296, no:7693 ve s.459, no:8273; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.166,

الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ

(*El-hamdü li'llâhi alâ külli hàl*) "Her hâl ü kârda Kàdir-i mutlak, Mâlikü'l-mülk, Rabbü'l-àlemîn o olduğu için, hamd

---

no:533; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.61, no:10040; Dâra Kutnî, *İlel*, c.III, s.276, no:403; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIV, s.13; Hz. Ali RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.7, no:23904; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.361, no:599; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.297, no:7696; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.167, no:1203; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.58, no:6368, 6369; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.29, no:9343; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.III, s.14, no:1300; Sâlim ibn-i Ubeyd RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.292, no:3441; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.442, no:1664; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.301, no:1009; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.131, no:1151; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.352, no:1155; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.255; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.445, no:1813; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

onadır.”

Ama bizim ayrıca, Rabbimize ne kadar hamd ü senâ ile beraber şükreylesek, şükr ü senâ eylesek, ne kadar şükretsek azdır. Çünkü Allah CC bizi nice bâdirelerden geçirdi, nice vartalardan atlattı, nice sıkıntılardan kurtardı, nice geçilmez surlardan aşırdı... Uzak diyarlardan, denizlerin üstünden uçurdu. Karlı dağların tepesinden geçirdi. Habîb-i Edîbinin şehrine getirdi, kondurdu bizi... Kerâmet bu! Allah'ın büyük ikrâmı bu... Eskiden bir insan böyle bir şey yaptığı zaman, dillere destan olurdu. Büyük kerâmet…

Herkese, hepimize Allah-u Teâlâ Hazretleri nasib eyledi de böyle, şu kâinâtı yaratan âlemlerin Rabbinin elçisinin ve habîbinin şehrine, yanı başına, dizi dibine bizi getirdi. En sevdiği kul, peygamberlerin serveri ve mahlûkatın eşrefi ve kâinâtın sebeb-i hilkati olan bir mübârek zâtın dizinin dibine, kabrinin yanına, şehrinin içine, Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi nasîb eyledi, getirdi.

a. Allah'ın Rahmetini Umuyoruz

İbrâhim ibn-i Edhem Hazretleri diyor ki:

إِلٰهِى ، عَبْدُكَ الْعَاسِى أَتَا كَا

مُقِرًّا بِالذَّنْبِ فَقَدْ دَعَا كَا

(*İlâhî, abdüke'l-àsî etâkâ*) “Yâ Rabbi, şu âsî kulun kalktı, işte senin huzuruna geldi. (*Mukırran bi'z-zenbi fekad deàkâ*) Evet, hatasını biliyor, suçlu, günahlı... Onun için boynu bükük, mahcup ama, sana duâ eder bir vaziyette geldi yâ Rabbî!” diyor.

“Evet, kusurlu kulum, günahlı kulum, huzuruna geldim.” diyor. Hatasını da biliyor. Aczini, hatasını, kusurunu da mu'terif... Suçlu olduğunu da biliyor. Gözü yerde, boynu bükük... Gözü yaşlı...

Bir yerinde de diyor ki:

فَإِنْ تَغْفِرْ ، فَأَنْتَ أَهْلِ لِذَا كَا

وَإِنْ تَطْرُضْ ، وَمَنْ يَرحَمْ سِوَا كَا

(*Fein tağfir, feente ehli lizâkâ*) "Eğer affedersen, sen Gaffâr ü'z-zünûb'sün, affedicisin yâ Rabbî; affedersin. (*Ve in tatrud, ve men yerham sivâkâ*) Yâ Rabbî, kapından kovarsan, ben nereye gideyim? Artık bana kim merhamet eder yâ Rabbî?"

Yâni, bu ne demek? "Yâ Rabbî, gitmem başka kapıya... Başka gidecek yerim yok ki yâ Rabbî!. Ne kadar suçlu olsam, ne kadar günahkâr olsam, başka bir kapı yok ki! Yapışırım buraya yâ Rabbî, gitmem! Affedinceye kadar bu kapıda dururum, kapıyı bırakmam, eşikten ayrılmam; sana yalvarmaya devam ederim."

Muhterem kardeşlerim! Allah, kendisine dua edilmesini seviyor ve dua etmeyene gazab ediyor:[3]

مَنْ لَمْ يَدْعُ اللهَ ، غَضِبَ اللهُ عَلَيْهِ (حم. ش. عن أبي هريرة)

(*Men lem yed'ullàhe, gadıba'llàhu aleyhi*) "Kim Allah'a dua etmezse, Allah ona gazab eder."

Allah dua eden kulunu sever. Yâni, suçlu olmak mühim değil, günahkâr olmak mühim değil, kabahatli olmak mühim değil... Mâzîsinin karanlık olması mühim değil... Affediyor Allah!

إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنوبَ جَمِيعًا (الزمر:٥٣)

---

[3] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.278, no:3817; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.2, s.443, no:9717; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.6, s.22, no:29169; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.394; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafà*, c.VII, s.295; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.68, no:3160; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.404, no:23844.

(*İnna'llàhe yağfiru'z-zünûbe cemîà*) "Allah günahların hepsini birden, toptan affedebiliyor, affeder." (Zümer, 39/53)

Bir de buyurmuş ki:

لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ (الزمر:٥٣)

(*Lâ taknetû min rahmeti'llâh*) "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin!" (Zümer, 39 /53)

Ümit kesmeyi de yasaklamış. "Benim ümidim yok, beni Allah affetmez! Çünkü benim suçum çok... Benim hiç ümidim kalmadı artık... Benim Allah'ın rahmetine ermeye ümidim yok!" demek haram, yasak, memnû... Yok öyle şey... Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri, Kur'ân-ı Kerîm'inde (*Lâ taknetû min rahmeti'llâh*) "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin!" diyerek bunu yasaklamış.

Şimdi Allah nasib ederse, o Beytullah'a da gideceğiz. Ben şöyle başımı kaldırıp da oradaki ayetleri okuyarak tavaf ederken, tutamam kendimi... Kalbim katı ama gözlerimin yaşına dayanamam. Çünkü orada, o Kâbe'nin Hacerü'l-Esved'inin oradan, altın kapısının önünden dönüp de, —oradaki yazılar çok karışık; işte o örtüyü yaptıran hükümdarın ismi ve sâiresi var— şöyle Altınoluk tarafına döndünüz mü, orada yazıyor ki:

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (الحجر:٤٩)

(*Nebbi' ibâdî, ennî ene'l-gafûru'r-rahîm*) "Ey Rasûlüm, kullarıma haber ver ki, Gafûr ve Rahîm olan benim! Çok affeden, çok mağfiret eden, çok merhametli olan benim! Kullarıma bunu bildir!" (Hicr, 15/49)

Orada dayanamıyorum yâni...

"—Yâ Rabbî! Senin ayetini yazmışlar buraya, bu Kâbe'nin örtüsüne ki, ne büyük müjde... Sen Gafûr ve Rahîm olduğunu,

senin Beytini tavaf edenlerin gözünün önüne böylece yazdırmışsın! Müjdeliyorsun ki, affedicisin, mağfiret edicisin!"

b. İbrâhim AS'ın Daveti

Muhterem kardeşlerim! Birçok insana nasib olmuyor buraya gelmek... Ne bakımdan nasîb olmuyor? Kimisi, buraların gelinecek kıymetli bir yer olduğunu idrak etmekten gàfil olduğu için gelmiyor buralara...

"—Allah'ın Arab'ının yanına mı gidilir? Amaaan, çöllere mi gideceğim? Amaaan, ne Arab'ın yüzü, ne Şam'ın şekeri! Eksik olsun, bilmem ne..." filân.

Laflar böyle... Boğaz'da, Emirgân'da gezecek, Tarabya'da eğlenecek... Çamlıca'da içecek... vs. O burayı sevmiyor, buranın güzelliğini anlamıyor. Tamam... Allah anlattırmazsa, kimse anlayamaz! Allah çağırmazsa, kimse gelemez! Yırtsa ortalığı, yeri göğü yıksa, Allah nasib etmeyince de gelinmez.

Şimdi, muhterem kardeşlerim, sizin her birinizin bir adı var, bir kartviziti var... Bir yerdesiniz, hatırlı bir insansınız, itibarlı bir kimsesiniz. Burada en büyük sıfatınız ne biliyor musunuz? Şöyle size bir kartvizit verseler burada, sıfatınız ne biliyor musunuz?

Siz, *Duyûfu'r-Rahmân*'sınız, Rahmân'ın Misâfirleri'siniz.

مَرْحَبًا بِضُيُوفِ الرَّحْمٰنِ !

(*Merhaben bi-duyûfi'r-rahmân!*) "Ey Rahmân'ın misafirleri, merhabâ! Hoş geldiniz!" diye yazmışlar yollarda...

Bugün bir mübârek zâtın ziyâretine gittik burada... Yaşlı, 87 yaşında adam... Mübârek nur olmuş artık... Burada böyle, Peygamber Efendimiz'in şehrinde senelerce kalmış... Sofra çok çeşitliydi. Dedim ki:

"—Dilenciye bir kap yemek verirler, küflü ekmek verirler, 'Kapının önünde ye bunu!' derler. Bir kap yemek karnını doyurur,

yeter. Biz fakiriz, dervişiz. Siz bize çok yemek çıkarttınız!" dedim.
O da dedi ki:
"—Siz *Duyûfu'r-Rahmân*'sınız, biz de hâdimleriniziz, hademeyiz!" dedi.
Kıymetinizi bilin muhterem kardeşlerim! *Duyufu'r-Rahmân*'sınız, yâni Rahmân'ın misafirlerisiniz. Allah size dâvet çıkarmış, nasib etmiş.

Din kitaplarımız rivayet eder ve Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerime var ki, Allah-u Teâlâ İbrâhim AS'a:

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (الحج:٢٧)

(*Ve ezzin fi'n-nâsi bi'l-hacci ye'tûke ricâlen ve alâ külli dàmirin ye'tîne min külli feccin amîk.*) [İnsanlar arasında haccı ilân et ki, gerek yaya olarak, gerekse nice uzak yoldan gelen yorgun argın develer üzerinde sana gelsinler!] (Hac, 22/27) buyurmuş.
"—Ey İbrâhim! İnsanlar arasında elini kulağına koy seslen! Bu mübârek beyti ziyaret etmelerini onlara bildirmek için, onları buraya dâvet etmek için sen seslen!"
İbrâhim AS demiş ki:
"—Yâ Rabbi, benim sesim nereye kadar gider ki? Ben nasıl duyuracağım bu insanlara? Burası ekin bitmez bir vadi..."

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ (ابراهيم:٣٧)

(*Rabbenâ innî eskentü min zürriyetî bi-vâdin gayri zî zer'in*) [Ey Rabbimiz! Ben, neslimden bir kısmını senin Beyt-i Harem'inin

(Kâbe'nin) yanında, ziraat yapılmayan bir vâdiye yerleştirdim.](İbrâhim, 14/37)

Ekinsiz bir vâdiye, taşlık bir vâdiye bu İsmâil AS'ı, Hâcer Valide'yi bırakmış. İnsan yok...

"—Burada ben insanlara nasıl duyuracağım?" deyince, Allah-u Teâlâ Hazretleri:

"—Yâ İbrâhim, sen seslen bakalım! Seslenmek senden, duyurmak benden..." buyurmuş.

c. Mescid-i Nebevî'nin Kıymeti

Şimdi biz, nasib olmuş, kalkmışız gelmişiz. Bilseniz ki, sizin buraya gelmeniz için, bu bizim İskender Paşa Turizm firmasının yetkilileri öldüler hepsi... Cenâze namazlarını kaç defa kıldık. Ondan sonra dirildiler, ayağa kalktılar, buraya geldiler. Bunların hepsi birkaç defa öldüler öldüler, dirildiler.

Bunlar Azerbaycan'a gittiler... Bunlar Almanya'ya gittiler... Bunlar başka yerlere gittiler. Maksat neydi? Sizleri Türkiye'de bırakmamak... "Mâdem söz verilmiş, bunları getirelim!" diye... Öldüler öldüler, dirildiler ama Allah nasib etti. Demek ki nasibiniz varmış, buraya geldiniz; Peygamber Efendimiz'in şehrine...

Şimdi burada, Peygamber Efendimiz'in şehrinin mescidinin duvarına, dedelerimiz Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini yazmışlar. Buyuruyorlar ki:[4]

---

[4] Buhàrî, *Sahîh*, c.1, s.398, no:1133; Müslim, *Sahîh*, c.2, s.1012, no:1394; Tirmizî, *Sünen*, c.2, s.147, no:325; Neseî, *Sünen*, c.5, s.213, no:2898; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.1, s.450, no:1404; İmam Mâlik (Rivâyet-i Yahya), *Muvatta'*, c.1, s.196, no:462; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.256, no:7475; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.505, no:1625; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.2, s.164, no:1588; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.11, s.27, no:6165; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.484, no:4139; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.246, no:10056; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.390, no:3882; Dârimî, *Sünen*, c.1, s.388, no:1420; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.5, s.123, no:9142; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.343; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.456, no:530; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.433, no:2950; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.371, no:7622; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.419, no:940; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.119, no:2883; Ebû Hüreyre RA'dan.

صَلاَةٌ فِي مَسْجِدِي هٰذَا ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلاَةٍ فِيمَا سِوَاهُ

(خ. م. عن أبي هريرة)

RE. 309/12 (*Salâtün fî mescidî hâzâ*) "Şu gördüğünüz benim mescidimde kılınan bir namaz, (*hayrun elfe salâtin fî mâ sivâhü*) başka yerde kılınan bin namazdan daha hayırlıdır."

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.5, s.12, no:9138; Katâde RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.5, no:16162; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.4, s.499, no:1620; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.195, no:1367; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.485, no:4142; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.246, no:10058; Bezzâr, *Müsned*, c.6, s.156, no:2196; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.470, no:398; Abdullah ibn-i Zübeyr RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.156, no:2473; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.322, no:1395; Neseî, *Sünen*, c.IX, s.331, no:2848; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.29, no:4838; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.163, no:5787; Tayâlisî, Müsned, c.1, s.251, no:1826; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.388, no:1419; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.246, no:10057; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.390, no:3880; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.227, no:5510; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IX, s.331, no:2849; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.334, no:26878; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.23, s.424, no:1028; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.13, s.24, no:7113; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.5, s.121, no:9135; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.390, no:3881; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.IV, s.228, no:2037-31; Meymûne RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.146, no:4691; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.2, s.147, no:7516; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.83, no:550; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.177, no:3908; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.288, no:6461; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.80, no:16777; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.132, no:1558; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.335, no:7412; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.128, no:950; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3434; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.323, no:1396; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.343, no:14735; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.486, no:4147; Tahàvî, *Şerhu Maànî*, c.III, s.127, no:4437; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.184, no:1605; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.112, no:774; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.216, no:1225; Tahàvî, *Şerhu Maànî*, c.III, s.126, no:4420; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.469, no:397; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.235, no: 34819-34822 ve s.257, no:34934; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.27, no:1605; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.3, no:13642-13647.

“—Ama hocam, Peygamber Efendimiz’in kurduğu mescid buraları mı?”

Haaa, Efendimiz onu da söylemiş:[5]

لَوْ بُنِيَ مَسْجِدِي هٰذَا إِلٰى صَنْعَاءَ ، كَانَ مِنْ مَسْجِدِي

(الديلمي عن أبي هريرة)

(*Lev büniye mescidî hâzâ ilâ san’àe, kâne min mescidî*) “Bu mescidin duvarları San’a’ya (Yemen’e) kadar genişletilse, yine benim mescidimdir.” buyurmuş. Onda şek şüphe yok! İster Suud yapsın, ister Osmanlı yapsın... İster şu veya bu yapsın.

---

[5] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.378, no:5152; Ebû Hüreyre RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.XII, s.237, no:34832, 34931; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.111, no:18995.

Bugün gittiğimiz zat diyor ki, hani ayet-i kerime inmişti ya, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ (آل عمران:٩٢)

(*Len tenâlü'l-birre hattâ tünfikù mimmâ tuhibbûn*) "Sevdiğiniz malları, paracıkları; o biriktirdiğiniz altınları, gümüşleri, elmasları, zînetleri Allah yolunda infak etmedikçe müttakî kul, birr ü takvâ sahibi kul sıfatına sahip olamayacaksınız. Kesenin ağzını açmadıkça, cömert olmadıkça Allah'ın sevgili bir kulu olamayacaksınız." (Âl-i İmran, 3/92) Yâni, cömert olmak lâzım... Yâni, hayırsever olmak lâzım...

Canı gibi sevdiği, göz bebeği malı vermek zor... "Mal canın yongası..." derler. Canın yongası ne demek, bir parçası demek... Yonga, parça demek... Yâni insanın malından biraz alacak olsan, canından can kopartmış gibi olur. Çimdiklesen, insanın eti kopmaz, sadece acır, sıkışır. Malından bir parça koparıp aldın mı, canından bir parça almış gibi olursun. Zor... Ama Allah rızası için verirse, o zaman Allah'ın sevgili kulu oluyor.

Bunun üzerine, Ebû Talhâ RA gelmiş, demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah, ben bu ayeti duydum ya; şu içinde hurma ağaçlarının olduğu, cıvıl cıvıl kuşların öttüğü, kuyusu olan, sevdiğim bir bahçem var... Şu kadar hurma ağacı var içinde... Verdim Allah rızası için... Bu ayetin aşkına, verdim bunu yâ Rasûlallah!" demiş.

Ebû Talhâ Hazretleri'nin bostanı bu... Şimdi mescidin içinde… Şu mescidin direklerinin arasında, arka taraflarda bir yerde... Kadınlar kısmında kalıyor galibâ... Yâni, ölçüsünü de tam ölçemiyoruz; çünkü çok büyüdü mescid, el-hamdü lillâh...

Bir de üst katı var, belki bilmiyorsunuz. Yan taraflarda çıkmak için yürüyen merdivenler var... Üst kata bir çıkın, bayılırsınız. Mutlaka bayılırsınız orada... Yukarıda yıldızlar... Püfür püfür rüzgâr esiyor. Geceleri, akşam ve yatsıda açıyorlar. Çok güzel!

O zaman mescidden ne kadar uzaktaymış bahçe; şimdi Peygamber Efendimiz'in mescidinin içine katılmış oldu...

Bizim Hocamız cennetmekânla, gelince misâfir kaldığımız evler vardı; şimdi mescidin içi oldu. Büyüdü mescid, el-hamdü lillâh...

d. İlk Haccım

Muhterem kardeşlerim! Buraya insan her zaman gelemez. Belki bu gelen kardeşlerimizden bazısının ilk ve son gelişi olacak. Herkes her zaman gelemez ki! Ya para bulamaz veya vakit olmayabilir, ya da müsaade de çıkmayabilir. Veyahut da harp darp olur, istese de insan gelemeyebilir.

Ben askere gitmiştim. Askerdeyken maaşlara zam gelmiş; bizim zamsız aldığımız zamanların parasını biriktirmişler. Ben askerden geldim. Üniversiteden dediler ki:

"—Eksik aldığınız maaşların tamamı bu!" dediler.

Allahu a'lem, on dört bin lira mı, on yedi bin lira mı bir para... O zamana kadar, o kadar para görmemiştim ben... Dedim ki:

"—Şimdi ben zengin oldum. Ne yapayım, ne yapayım?" dedim.

Zengin ne yapar? Hacca gider. Tamam... Bir dilekçe yazdım, üniversite rektörlüğüne:

"—Hacca gideceğim için, şu tarihler arasında bana müsaade verilmesini arz ederim." dedim.

Niye böyle dobra dobra söyledim? Hac o zaman kışa geliyordu. Karda, kışta öksürükten, biz yirmi gün, yirmi beş gün hasta yatıyorduk. Titriyorduk buralarda... O kadar soğuktu o seneler... Şimdi güzel, lâtif havası... Niye böyle dedim? İzin vermezler ya, üniversitede mektep, medrese tahsil devam ediyorken, talebelere ders veriliyorken hocayı gönderirler mi? Göndermezler ama, ben de kurnazlık yapıyorum. Eğer haccedemeden ölürsem, —o sene öldüm meselâ, hac yapamadım, öldüm— diyeceğim ki:

"—Yâ Rabbi, ben dilekçe vermiştim, onlar müsaade etmemişlerdi."

Niyetim bu, maksadım bu... Dobra dobra onun için yazdım.

Rektör dekana demiş ki:

"—Yâ söyleyin şu mübareğe, dilekçesini değiştirsin!"

Böyle dobra dobra, hacca gideceğiz denilir mi o devirde? Değiştirdik.

"—Pekiyi, nasıl istiyorsa öyle yazalım!" dedik.

Yazdık işte inceleme, araştırma vs. Biz de Allah'ın rahmetini araştırıyoruz buralarda, onun için dedik. Dilekçeyi değiştirdik, çıktık geldik. Neden? Ya gelirim, ya gelemem! Ya ölürüm, ya kalırım!

Onun için insan, eline fırsat geçti mi gelecek. Tamam, iyi yapmışsınız, gelmişsiniz. Bir daha ya geliriz, ya gelemeyiz. Tekrar tekrar gelmeyi Allah nasîb eylesin, müyesser eylesin... Bu Peygamber Efendimiz'in kabrini ziyaretler nasîb eylesin... Mescidinde namaz kılmayı nasîb etsin...

e. Burada Günah İşlemek Yakışmaz

Muhterem kardeşlerim, burada namaz bin misli... Amma, Kâbe'nin etrafındaki Mescid-i Haram denilen Mekke'deki mescidde, yüz bin misli... Yâni, orada bir namaz kıldın mı, yüz bin namaz kılmış gibi oluyor.

Bir şey var, onu ayrıca söylemek lâzım, bastıra bastıra söylemek lâzım: Sevaplar çok olduğu gibi, günahlar da çok! Burada bir günah işlerse insan, başka yerde işlediği günahtan bin misli fazla günah yazılır. Yakışmaz burada günah... Harama bakmak yakışmaz, haramı düşünmek yakışmaz... Kavga yakışmaz, gürültü yakışmaz... Gıybet yakışmaz, dedikodu yakışmaz... Haram lokma yemek yakışmaz. Burada insan cezâsını pattadak bulur.

Avustralya'dan bir arkadaşımız gelmiş. Geldiği gün, otelin yanındaki bakkaldan alışveriş yapmış. Süt almış, ayran almış, ekmek almış, vs. almış; parasını çıkartmış vermiş. Gelmiş; otelde yemiş içmişler. Bir hafta sonra el çantasını aramış, yok... Aramış, yok...

"—Uçakta yanıma almıştım, uçaktan çıkarken dikkat etmiştim. Paraları, pasaportu içine koymuştum; banka cüzdanı içindeydi. Buraya kadar geldim. Acaba alışveriş yaptığım bakkalda mıdır?" diye aklına gelmiş.

İbretli bir hadise, olmuş bir hadise muhterem kardeşlerim! Kalkmış, bakkala gitmiş. Demiş ki:

"—Ben yedi gün önce buraya geldiğim zaman, alışveriş yapmıştım. Burada çantamı unutmuş olabilir miyim diye hatırıma geldi. Böyle bir şey kalmış mı burada?"

Yâni ya burada, ya Mekke'de oluyor; ikisi de mübârek, Allah'ın sevdiği mukaddes araziler bunlar...

Adam demiş ki:

"—Hayır hayır! Zaten biz bu dükkânı yeni devraldık, bir iki gün oldu. Geçen hafta biz yoktuk!" demiş.

"Baktım hocam, geçen hafta alışveriş yaptığım adam... Tanıdım. Yalan söylüyor. Yalan söyleyince içime bir şüphe düştü. Ben şöyle dükkâna göz gezdirmeğe, dükkânın içinde yürümeğe

başladım. Ben tezgâhın dışından dükkânın içine doğru yürüyorum, o da tezgâhın arkasından benim yürüdüğüm yöne doğru yürüyor. Tâ içeriye kadar böyle bakına bakına gittim. Tâ dip köşede, o kadar kalabalığın arasında, seccâdelerin, eşyaların altından, çantamın ucunu Allah bana gösterdi." diyor.

"Balıklama atladım, çantamı almak için... Adam da benim üstüme atladı. Al alta, üst üste kalıp polislik olduk... Dedim ki: Çanta benim, işte böyle olunca böyle oldu..."

Tabii açmışlar. İçindeki eşya bu şahsın, dükkâncı yalan söylüyor. İncelemişler ki, adam o çantayı almış, Riyad'a kadar gitmiş. Riyad'dan Avustralya'daki banka hesabını çekmeye çalışmış. Bilmem kaç bin dolar; kırk mı, elli mi, seksen mi neyse o kadar dolar parayı çekmeye çalışmış. Onlar da çıkmış ortaya... Yakalanmış, hapse tıkılmış.

Buraya ticaret için gelmiş adam... Yemen'den mi, başka bir yerden mi? Suud'lu değil, ticaret için gelmiş. Bakın, Allah burada hainliğe müsaade etmiyor, görün ki nasıl cezalandırıyor. Yakalanmış ve hırsızlık suçundan eli kesilecekmiş.

Onun için, burada sevaplar fazla, sevaplı yerdir; sevap işlemeye gayret edelim! Günahlar da büyük yazılır; günah işlememeğe çalışalım! Gönlümüzü de pak eyleyelim, temiz tutalım, kötü şeyi düşünmeyelim! Hayır işleyelim, ibâdet edelim! Namazları Mescid-i Nebevî'de kılmağa çalışalım! Çarşı pazarda vakti harcamayalım, zamanımızı değerlendirmeye çalışalım!

Şimdi biz tabii evvelâ Medine'ye geldik. İstanbul'dan uçtuk, Medine'ye indik. Daha evvel hac yapmayanlar, bunun mânâsının hiç farkında değildir, hiç bilmez. Mekke'ye inse ne olurdu, Cidde'ye inseydi ne olurdu? "Şimdi ben Medine'nin havaalanına inmişim, ne olmuş yâni?" der, hiç bilmez.

Ama ben size söyleyeyim ki, Cidde havaalanına böyle hacca yakın zamanlarda indiğimiz zamanlar, on dört saat beklediğimizi bilirim. Bekle Allah'ım bekle... İnsanın sabrı taşar, sigortası atar. Gözü döner, ağzı bozulur. Allah korusun, şeytan aldatır insanı...

“—Hay bu Arab’ın bilmem nesi de!” filân diye başlar, çeşitli günahlara girer. On dört saat beklersiniz, şu mühürler vurulacak, şu pasaport elimize verilecek de, şu sevdiğimiz yere gideceğiz diye... Orada bekle, burada bekle; dışarılarda perişan olursunuz.

Burada şimdi biz iki saatte çıktık. A’zâmî iki saatte her işimiz bitti, otobüse atladık geldik. En aşağı beş misli büyük ikrâm Medine’ye gelmek... Herkese nasîb olmuyor. Cidde’ye inenleri buraya göndermiyorlar. Şimdi biz buradan, Peygamber Efendimiz’i ziyaretle işe başladık; güzel... Lütufla başladık, rahatla başladık.

Şimdi, bu motellerin de kıymetini bilmezsiniz siz! Düşünürsünüz kendi evinizi... Ne kadar geniş olduğunu, her türlü konforun olduğunu düşünürsünüz, beğenmezsiniz ama bunlar saray gibidir. Bunu bu hac mevsiminde dışarıdaki insanlardan anlayabilirsiniz. Kimisi dışarıda yatar... Yiyecek bulamaz, içecek bulamaz, yatacak yer bulamaz... Su bulamaz. Eskiden

bulunmazdı. Şimdi sular hiç kesilmiyor, şakır şakır akıyor.

Su kıtlığı vardı eskiden... Bir gusül abdesti alıp, Peygamber Efendimiz'i ziyaret etmek bir meseleydi. Mekke'de apartmanlarda hacılar guslederlerken sular kesilirdi. Kamyon gelecek, depoya su dolduracak...

"—Aman suyu çok harcamayın!" derlerdi.

Şimdi su ganî...

Sonra bu soğutma cihazları yoktu eskiden... Serçe kuşunun, kanarya kuşunun veya muhabbet kuşunun kafesin içinde çırpındığı gibi hacılar çırpınırdı. Sıcak, çare yok, ter akardı. Yani, sizin farkında olmadığınız çok nimetler var bu işin içinde...

Siz yumuşaktan sertliğe doğru gidiyorsunuz. Allah hep yumuşaklık, hep lütuf, hep ikram, hep in'am içinde, nîmet içinde yüzdürsün sizi ama; aslında hac biraz daha sıkıntılı bir ibâdettir, bunu da bilin!

Hac çok sıkıntılı bir ibadettir. Hattâ cihad gibidir. Bir insan hac yapmışsa, cihada gitmesi efdal... Ama hac yapmamış bir insanın, önce hac yapması efdal... Çünkü, bu da cihad gibidir.

Eskiden, şu bizim geldiğimiz yoldan buraya gelenler, üç ayda gelirlerdi buraya... Biz üç saatte geldik. Üç ayda gelirlerdi ve yürüyerek gelirlerdi. Zengin olan babayiğitlerin develeri vardı. Onlar develerin üstünde gelirlerdi. Ötekiler yürürdü, kumlara bata çıka gelirdi.

Bazı menziller arasında —ben eski bir tarih kitabında okudum— 18 saat cebrî yürüyüş mecburiyeti vardı. Çünkü çöl, su yok ve eşkıya tehlikesi var... Ancak böyle, muhafızlar nezaretinde 18 saat cebren yürüyecek, karşı kaleye varacak, orada emniyet içinde olacak. Yoksa geceye kaldı mı veya tehlikeye kaldı mı, geçemedi mi; orada talan olabilirmiş.

On sekiz saat yürümeyi düşünebiliyor musunuz? Burada biz bir namaz kılıyoruz; ben şahsen kızıyorum kendime... Namaz kılıyorum, buraya geliyorum; bakıyorum, dermanım kesilmiş, şuradan şuraya sıcakta gelinceye kadar... On sekiz saat yürürlermiş ve çoğu telef olurmuş hacıların... Çoğu böyle helâk

olurmuş hac yollarında...

f. Hac Üç Çeşittir

El-hamdü lillâh işte, buradan şimdi tabii Mekke-i Mükerreme'ye gideceğiz. Burada ihrama girmek lâzım! Çünkü az ileride *Ebyâr-ı Ali* veya *Zü'l-Huleyfe* denilen bir yer vardır. Oradan öteye böyle dikişli elbiseyle filân geçilmez, mukaddes arazi başlıyor. Hac için ihrama girme arazisi başlıyor. Buradan ihrama gireceğiz.

Muhterem kardeşlerim! Üç çeşit hac yapılabilir. Bilenlere tekrar olur; bilmeyenlere de şöyle mühim olan noktalarını, hatırıma geldikçe hatırlatmaya çalışayım:

1. *Hacc-ı ifrad* yapılabilir. *Hacc-ı ifrad* demek, tek başına hac demek, sadece hac yapmak demek...

2. *Hacc-ı temettû*, umreli hac demektir. Ama, umreyi yapacak, ihramdan çıkacak, serbest olacak... Temettû edecek, nimetlenecek, meta'lanacak, rahatlayacak, keyfine bakacak. Ondan sonra, tekrar hac için Mekke'de ihrama girecek. Buna *hacc-ı temettû* denir. Bunun içinde hem umre var, hem hac yapılmış olacak. Umre + hac demek...

3. Bir de *hacc-ı kıran* var... *Kıran*, kırmak kelimesiyle ilgili değil; karîn olmak, yakın olmak demek... Hacla umre yapışık, beraberdir. Yâni bir ihrama girdi mi, umreyi de yapacak, haccı da yapacak, öyle çıkacak demektir.

Bu en zor, yapılması en meşakkatli olanıdır. Çünkü, hacc-ı kıran yapacak kimse, Medine-i Münevvere'den Mekke-i Mükerreme'ye gittiği zaman, ilkönce gidecek bir kudüm tavafı yapacak. Ondan sonra umresinin tavafını yapacak, sa'y yapacak. İki defa...

Orası çok izdihamlıdır. Burada gördüğünüz kalabalık, bitmiş olan kalabalıktır. Döküntü kalabalık... Yâni, asıl kalabalık gitmiş, siz burada rahatsınız. Öbür tarafa gittiğiniz zaman, omuz omuza,

izdihamlı, sıkışık bir yere gideceksiniz. Biz, elimizden geldiği kadar, sizin sıkışık olmayan zamanlarda, rahat bir şekilde ibadet yapmanıza gayret edeceğiz. Hoca efendilere o vakitleri buldurmağa çalışacağız.

Evvelki seneler, ben geldim baktım bizim binâya; hacı efendiler keyifli keyifli aşağı iniyorlar. Böyle öğleden sonra, ikindiye yakın...

"—Hayrola! Allah selâmet versin, siz böyle ne tarafa gidiyorsunuz?" dedim.

"—Hocam, biz şeytan taşlamaya gidiyoruz." dediler. Dedim ki:

"—Eğer şeytan taşlamanın en meşakkatli, en zor, en tehlikeli zamanı ne zaman diye sorsalardı, işte bu zamandı. Bundan daha zor zamanı yoktur. Şimdi iki gün (bayramın 2. ve 3. günleri) şeytan taşlayıp da, Mina'dan ayrılmak isteyenler vardır. *Nefîr-i âm* denilen müsaade vardır. İsterse, birinci günden sonra bayramın öteki iki gününde de taşlayıp ayrılabilir. İsteyen sonuncu gününe de kalabilir. Şimdi o atıp da ayrılmak isteyenlerle, vazifesini normal olarak yapmak isteyenlerin, hepsinin birden acele edip de şeytan taşladıkları zamandır. Kim söyledi size, bu vakitte şeytan taşlamayı? Şeytan taşlamanın geniş bir zamanı var; niye bu zamanda gidiyorsunuz? Arasaydınız, bu kadar zor zamanı bulamazdınız. Niye en zor zamanı seçtiniz?" dedim ben...

"—Efendim, bize böyle söylediler. Otobüsler de aşağıda hazır... Hocalarımız da hazır... Taşlayacağız. " dediler. Ben:

"—Başka bir münâsib zamanda yapsanız, iyi olur." dedim.

Gitmişler, hocalarına söylemişler. Allah râzı olsun, daha geniş bir zamana bırakmışlar. Sonra haber geldi; orada bilmem kaç kişi ezilmiş, ölmüş. Orada şeytan taşlamağa çalışan başka hacı kardeşlerimiz, bunların gitmek isteyip de gitmedikleri zamanda bilmem kaç tane ezilen, vefat eden var diye söylediler.

Yâni yapılacak vazifelerin zor zamanları var, kolay zamanları var. Allah kolayları versin... Ne diyoruz:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ ، فَيَسِّرْهُ لِي ، وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي

(*Allàhümme innî ürîdü'l-hacce, feyessirhu lî, ve tekabbelhu minnî*) "Yâ Rabbî, ben hac yapmak istiyorum, bunu bana kolaylaştır ve bunu benden kabul eyle!" veya:

اَللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ فَيَسِّرْهَا لِي ، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي

(*Allàhümme innî ürîdü'l-umrete feyessirhâ lî, ve tekabbelhâ minnî*) "Yâ Rabbî, ben umre yapmak istiyorum, bunu bana kolaylaştır ve bunu benden kabul eyle!"

Allah'ın kolaylaştırması çok önemli... Kolayca yapmaya muvaffak eylesin Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Şimdi benim âcizâne düşünceme göre, en kolayı temettû haccı yapmaktır. Temettû haccı yapacak olan bir kimse ne yapar?

Gidince oraya, önce umre yapacak. Önce gider, umresinin tavafını yapar. Umre bir tavaf, bir sa'ydir; ondan sonra, tıraş olmaktır.

Tavaf yaparken Kâbe sıkışık olacak, izdihamlı olacak. Biz en sakin zamanını bulmaya çalışacağız. Ama yine izdihamlı, kalabalık, hanımıyla beyiyle bir buçuk milyon insan toplanmış olacak. Hepsi o mübarek beytin etrafında ibâdet ediyor.

Umresinin tavafını yaptıktan sonra, sa'yini yapar; Safâ ile Merve arasında gidişini gelişini yapar. Tıraşını olur, ihramdan çıkar. Serbest hale gelir, Mekke'nin ahalisi haline gelir; umre biter.

Ondan sonra da Zilhicce'nin sekizinci günü *Yevm-i Terviye* olacak, Minâ'ya çıkma günü olacak. O gün gusül abdestini alırsınız, yeniden ihrama girersiniz; Minâ'ya çıkarsınız veya Arafat'a gidersiniz. Bazı gruplar öyle yapıyor, Minâ'ya uğramadan Arafat'a gidiyorlar.

Zilhicce'nin dokuzuncu günü, *Arafe* günü, Arafat'ta vakfe günüdür. Arafat'ta vakfe haccın farzıdır. Vakfede bulunmayanın haccı olmaz; mutlaka orada bulunulacak!

Asıl bulunma zamanı öğleden, akşam güneş batıncaya kadar ki zamandır. Ama, gece sonuna kadar devam eder. Yâni, yapamayan bir insan, akşamdan sonra gitse de yine olur.

Akşam ezanı okunmazdan önce de, Arafat terk edilmez. Terk edilirse cezâlı duruma düşer insan; kurban kesmek zorunda kalır.

Eğer *hacc-ı kıran* yapmak istiyorsa bir insan, gidince kudüm tavafı yapacak, sa'yini yapacak. Ondan sonra, umresinin tavafını yapacak, sa'yini yapacak. Veya kudüm tavafından sonra, umresinin tavafını yapacak. İki defa o izdihamı yaşayacak. Ondan sonra tabii, ihramda kalacak.

Hacc-ı kıranda hacı hata işlediği zaman, cezâlar katmerli olur, iki misli olur. Şimdi ara kısa olduğu için, hacca yakın olduğundan, kıran haccı da kolay olur, hepsi kolay olur.

Hac yapanlardan temettû ve kıran haccı yapanların kurban kesmesi gerekir. Hacc-ı ifrad yapanların kurban kesme mecburiyeti yoktur.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, makbul hac ve umre yapıp, memleketimize sâlimen, sevaplar kazanmış olarak, gànimen, nîmetlere ermiş olarak, günahlardan arınmış bir kul olarak varmayı cümlemize nasîb eylesin...

g. Mebrur Bir Haccın Karşılığı

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[6]

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (خ. م. ت. ن. ه.
حم. عن أبي هريرة؛ حم. طس. هب. عن جابر)

(*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) "Makbul ve mebrûr bir hac yapıldı mı, bunun mükâfatı cennetten başka bir

---

[6] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.71, no:2403; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.115, no:2629; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.4, no:8799; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3608; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2425; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.132, no:399; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.61; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.124; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.135; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.141, no:173; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.4, no:11785, 11834, 12293-12295; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.164, no:11687, 11688 ve c.XIV, s.369, no:14515; RE. 201/8.

şey değildir.” Mutlaka cennetlik olur insan... Bütün mesele, mebrûr bir hac yapabilmek...

Mebrûr hac nedir? Mebrûr bir hac; içinde füsuk, refes, cidal olmayan; şöyle âdâbına uygun, takvâ ile yapılan hacdır. Kavga etti mi insan, gürültü etti mi; mebrûr bir hac olmaz.

Bazı hacıları duyuyoruz:

“—Yâhu ne biçim haldir bu böyle? Allah Allah!”

Kavga, gürültü...

“—Ayağıma bastın da... Yer verdin de, vermedin de... Sıkıştırdın da, sıkıştırmadın da...”

Yâhu, bırak sıkıştırsın, bırak ezsin! Burası başkasının kusuruna bakılacak yer değil! Burada Allah’ın rızasına bakacaksın! Ayağına basılması, basılmaması önemli değil... Sıkış! Hattâ, yerini ver ona! Yeter ki Allah sevsin, Allah’ın rızasını kazan; mühim olan o... Şimdi burada artık, “Benim yerimi daralttın, beni üzdün, beni ittin... Şöyleydi, böyleydi... Bana haksızlık yaptın!” demenin zamanı değildir.

Nazar eyle itürü,
Bazar eyle götürü,
Yaradılanı hoş gör,
Yaradan’dan ötürü!

zamanıdır, yeridir burası... Kusura bakma, kusur görme yeri değildir. Allah bizi görüyor. Biz Allah’ın misafiriyiz. Allah’ın rızasını kazanmak için gözümüzü dört açma yeridir burası... Zamanımızı boş geçirmeyeceğiz, ibâdetle geçireceğiz.

Bir şeyi yarım bıraktım, bir söze başladım, yarım kaldı; onu söyleyeyim:

Burada namaz, başka yerdeki namazdan bin misli fazla... Mekke-i Mükerreme’de bir namaz, başka yerde kılınan namazdan yüz bin misli sevap... Kudüs’te kılınan namaz, başka yerde kılınan namazdan beş yüz misli sevap... Camide cemaatle kılınan namaz, evde kılınan namazdan yirmi yedi kat daha sevap... Şehir mescidinde kılınan namaz, köy mescidinde kılınan namazdan

daha fazla sevaplı; elli misli sevap...

Bunu da bir hadis-i şerifte okudum; güldüm, tebessüm ettim. Bakın, Allah birlik ve beraberliğe, cemaatin büyük olmasına ne kadar ehemmiyet veriyor! Köy camisindeki namazla, şehir camisindeki namazın farkı var, muhterem kardeşlerim! Cuma namazı kılınan büyük yerdeki namazın sevabı, elli misli; köydeki veya mahalledeki küçük mescidin sevabı biraz daha az, yirmi yedi misli... Yâni, yarısı kadar aşağı yukarı... Yirmi beş veya yirmi yedi rivâyeti vardır.

Amma hadis-i şerifte bildiriliyor ki:[7]

نَفَقَتُكَ فِي سَبِيلِ اللهِ ، بِسَبْعِمِائَةٍ

(*Nafakatüke fî sebîli'llâh, bi-seb'imietin*) "Allah yolunda infak, yâni para vermek; cihada para vermek, hacca para vermek, umreye masraf etmek yedi yüz misli..."

Bu Allah yolu ya! Biz niye geldik buraya, niye bu sıkıntıları çekiyoruz? Bakın, *air condition* da çalışıyor ama, sucuk gibi terliyiz.

Şimdi yedi yüz misli, Allah yolunda verilenin karşılığı... Cihad Allah yoludur, hac Allah yoludur, umre Allah yoludur. Tamam, bunlara verilen yedi yüz mislidir. Yâni, burada yaptığınız hayırları sakınmayın!

Hocamız demiş ki:

"—Bundan sonra bizim ihvanımız hacca gelmesin! —Vefat etmeden önce böyle bir sözü var.— Ya da, bir tomar parayı alsın eline, öyle gelsin!"

---

[7] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690, 1700; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.171, no:18348; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.321, no:18920; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.31, no:4268; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.33, no:4395; Hureym ibn-i Fâtik el-Esdî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.265, no:865; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.306, no:10632 ve c.XV, s.874, no:43474, 43553.

Yâni, babayiğit olsun, cömert olsun! Çünkü fîsebîlillahtır. Buradaki harcadığın mîzanına konuluyor, sevâbı çok yâni...

Şimdi bu yedi yüz misli... Yedi yüz bir hayli fazla...

Evde kıldığın namazdan, camide kıldığın namaz yirmi yedi kat sevaplı... Büyük camide kıldığın elli misli... Kudüs'te kıldığın beş yüz misli... Medine'de kıldığın bin misli... Mekke-i Mükerreme'de kıldığın yüz bin misli...

Peygamber Efendimiz SAS, Allah'ın elçisi, Allah'ın rasûlü, Allah'ın bildirdiği her şeyi bilen peygamberi diyor ki:[8]

ذِكْرُ اللهِ تَعَالٰى أَفْضَلُ عِنْدَ اللهِ مِنَ النَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللهِ بِمِائَةِ دَرَجَةٍ

---

[8] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.440, no:15685; Muaz ibn-i Enes el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.431, no:1861.

(*Zikru'llahi teâlâ efdalü inda'llàhi mine'n-nafakati fî sebîli'llâhi bi-mieti derecetin*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmek, fî sebîli'llâh masraf yapmaktan, Allah yolunda cihada para sarf etmekten yüz kat daha sevaplıdır."

Demek ki *Allah, Allah* demek, Allah yolunda infak etmekten bile yüz kat fazla... Yâni yedi yüzün yüz katı, yetmiş bin misli sevap... Anlatabildim mi? *Allah* demek, *Lâ ilâhe illa'llah* demek; bunun sevabı yetmiş bin...

Bakın, burada bir namaz kılmak, bin misli sevap olduğuna göre, *Allah* demek, *Lâ ilâhe illa'llah* demek de yetmiş bin sevap olduğuna göre, —şimdi ben bunu hadiste görmedim ama, kendi kendime düşünüyorum— zikir de bin misli sevaplı olmaz mı? Allahu a'lem olur. O zaman yetmiş binin bin misli ne kadar olur? Yetmiş milyon oluyor.

Bakın, rakamları yazın aklınıza; zamanınızı boş geçirmeyin! Çarşıda, "*Kem yâ ahiy hâzâ?*" ile vakit geçirmeyin, çarşılarda vakit öldürmeyin! Bir defa *Allah* dedi mi insan, yetmiş milyon

sevap alıyor.

Bir hadis-i şerifte de buyuruyor ki Peygamber Efendimiz: "İçinden gizlice *Allah* demek, kalbinden *Allah* demek, dille Allah demekten yetmiş kat daha sevaplı... Şimdi bunu çarpın bakalım!

Yâni bu "*Allah, Allah*" demeyi, aşikâre demiyorsunuz da; ağzınız kapalı, içinizden *Allah* diyorsanız; yetmiş milyonun yetmiş katı, dört milyar dokuz yüz milyon sevap ediyor.

"—Ey ahali! Duyduk, duymadık demeyin!"

Ben şimdi dellal oldum, ilân ediyorum:

"—Duyduk, duymadık demeyin! Burada bir insan içinden, kimse duymadan bir kere *Allah* dese, dört milyar dokuz yüz milyon sevap alıyor!"

Haydi ne yaparsanız yapın! Buyur, çarşıda gez... Buyur, tesbih fiatını sor... Buyur, oyuncak fiatını sor... Buyur, gömlek fiatını sor... Buyur, uyu... İstersen çarşıda gez, istersen dükkânda dolaş... İstersen kahve iç, istersen çay iç... İstersen mescidde hatim indir, istersen *Allah* de... Ne istersen yap amma, şu seyahatin kıymetini bil muhterem kardeşim!

Bu fırsat başkasının eline geçmemiş, senin eline geçmiş! Sen bir ganîmet yakalamışsın. Allah'ın rahmeti burada coşuyor, coşuyor... Rahmet deryası taşıyor. Allah'ın rahmetinden nasibini eksik almamağa gayret et!

Allah de, *Lâ ilâhe ila'llah* de! Aşikâre söylersen, âşikâre söyle... Kalbinden söylersen, kalbinden söyle... Birisi yetmiş milyon sevaplı, birisi dört milyar dokuz yüz milyon sevaplı... O da sevap, bu da sevap... Çoğunu istiyorsan çoğunu, orta hallisini istiyorsan orta hallisini yap; ama, gàfil vakit geçirme! Hele sevap kazanmak varken, günaha hiç girme!

Burası tenkit yeri değil... Burası sû-i zan yeri değil... Burası kavga yeri değil... Burası harama bakma yeri değil... Burası günahı işleme yeri değil... Burası sevap kazanma yeri! Bu yerin kıymetini bil!

Eğer Mekke-i Mükerreme'ye varırsak, rakam ne olacak? Yüz

misli daha fazla olacak! Şimdi dört milyar dokuz yüz milyonun yüz misli ne eder? Dört yüz doksan milyar eder. İnsanın aklı başından gidiverecek yâni, rakamları düşünürken...

Onun için, bir insan hac yapar da, umre yapar da, evine giderken nasıl gider; anlayın yâni! Yeter ki Allah akıl versin, şuur versin... Yaptığı ibâdetin kadrini, kıymetini bilenlerden; zamanının ne kadar kıymetli zaman olduğunu bilenlerden eylesin...

Bizi de duada unutmayın! Allah-u Teâlâ Hazretleri ecrinizi sevabınızı çok eylesin… Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmanızı nasib eylesin… Hem dünyada Kur'an-ı Kerim yolunda, Rasülûllah'ın yolunda yürüyen has, hâlis müslümanlar olarak yaşayın, Allah'ın sevgili kulu olarak yaşayın; hem de ahirette cennetine, cemâline erip, sevdiği, razı olduğu bir kul olarak iki cihan saadetine mazhar olun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizden razı olsun…

Bi-hürmet-i esrâr-ı sûreti'l-fâtihah!

……………………………...

Ben âcizâne size bunları hatırlatmak istedim. Ama uçakta mikrofon elime geçmedi. Birkaç gün böyle sizinle konuşamadık. İşte şimdi, ancak bunları hatırlatabildim.

Siz bu hadis-i şerifleri duymuşsunuzdur veya duymamışsınızdır. Duymayanlara duyurmuş olduk. Yunus Emre'nin dediği gibi:

Bilmeyen ne bilsin bizi,
Bilenlere selâm olsun!

Bilmeyenler bildi; bilenlere de hatırlatmış olduk

24. 05. 1993 - Medine

03. ZİKİR DERSi

Estağfiru'llààah... (15 defa)

El-azîm, el-kerîm, er-rahîm, ellezî lâ ilâhe illâ hû... El-hayye'l-kayyûm, ve etûbü ileyh... Ve es'elühü't-tevbete ve'l-mağfirete ve'l-hidâyete lenâ, innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm... Tevbete abdin zàlimin li-nefsihî, lâ yemlikü li-nefsihî, mevten ve lâ hayâten ve lâ nüşûrâ...

Allàhümme ente rabbî... Lâ ilâhe illâ ente halaktenî... Ve ene abdüke... Ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteta'tü... Eûzü bike min şerri mâ sana'tü... Ebûu leke bi-ni'metike aleyye... Ve ebûu bi-zenbî... Fağfirlî, feinnehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente...

Allah-u Teàlâ Hazretleri, şu mübârek beldede, şu mübârek günlerde, şu mübârek yolculukta, Rahmân'ın misafirleri halindeyken, Rahman'ın huzurunda ona arz ettiğimiz şu tevbemizi kabul eylesin... Geçmiş günahlarımızı affeylesin... Bundan sonra da bizi günah çirkefine düşürmesin... Harama bulaştırmasın... Allah'ın rızâsına aykırı iş yaptırmasın... Yolunda dâim, zikrinde kàim eylesin...

Üzerinizde kul hakları varsa, onları ödeyin! Namaz oruç borcu varsa, onları da ödeyin!

Bundan sonra hep abdestli gezmek adetiniz olsun! Abdestli gezenin hayrı, bereketi çok olur. Şeytan yanına sokulamaz. Etrafında melekler bulunur. Hayırlı mübarek bir şekilde vakti geçer. Onun için devamlı abdestli bulunun!

Her gün de zikir vazifenizi yapın! Münâsib bir zamanınızda gününüzün, kıbleye doğru temiz, sâkin, tenha bir yerde, diz çökerek hürmetkâr bir tarzda oturursunuz. Gözlerinizi yumarsınız.

Evvelâ 25 defa "*Estağfiru'llàh*" dersiniz. Sonra bir "*Fâtiha*", üç "*Kul hüva'llàhu ehad*" okursunuz. "Bunları Peygamber Efendimiz SAS Hazretleri'ne ve Peygamber Efendimiz'den bize kadar gelmiş geçmiş olan pirlerimizin, mürşidlerimizin, hocalarımızın ruhlarına

hediye ettim yâ Rabbi!" dersiniz. O mübâreklerin mânevî himmetlerini, teveccühlerini talep ve niyaz edersiniz. Ruhâniyetlerinden istimdâd eylersiniz.

a. Râbıta-i Mevt

Sonra gözünüz kapalı, ölümü, bu hayatın fâniliğini, bir gün gelip ölüp gideceğinizi, kabri, haşri, Mahkeme-i Kübrâ'yı, mahşer yerini, hesâbı, mizanı, cenneti, cehennemi, sıratı düşünürsünüz.

İyilerin böyle hesabı iyi çıkıp da, cennete uçarak, koşarak gittiklerini, nasıl sevindiklerini, nasıl bahtiyar olduklarını; nasıl ebedî nîmetlere mazhar olup, şâd olduklarını gözünüzün önüne getirirsiniz.

Cehennemliklerin fecî halini düşünürsünüz. Nasıl itile kakıla ateşlerin içine atıldıklarını, nasıl cayır cayır çıra gibi yandıklarını, nasıl feryâd ü figan ettiklerini, nasıl çok pişman olduklarını; ama pişmanlıklarının fayda vermediğini düşünürsünüz.

Kendi nefsinize dersiniz ki: "Ey nefsim bak! Bunlar ayet ve hadislerle bize bildirilmiş ki, ahiret var, cennet var, cehennem var, sırat var, mîzan var... Haktır ve gerçektir. Ahirette pişman olmanın faydası yoktur. Hayatının kıymetini bil! Bu hayatta iken, ölmeden evvel cenneti kazanmağa gayrete gel; çalış çabala, fedâkâr ol biraz! Cehenneme düşmemek için, haramlardan, günahlardan kendini korumağa dikkat et ey nefsim!" diye, nefsinize nasihat edin, iyi insan olmağa azmedin!

İnsan böyle ölümü düşündü mü, —buna *rabıta-i mevt* diyoruz biz— kalbi nurlanır, pası silinir kalbinin, cilâlanır. Kalbi cilâlı bir ayna gibi olunca da, mânevî hakîkatleri seyretmesi, orda müşâhede etmesi, Allah'ın cemâlini müşâhede etmesi mümkün olur. Nefsi ıslah olur. Zamanının kıymetini bilir, ömrünü boşa geçirmemiş olur. Vaktinde tevbe etmiş olur. Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna gittiği zaman memnun olacak bir duruma başlamış olur. Onun için, bu ölümü düşünmek bir vazife ve sevap... Bunu yapın!

b. Râbıta-i Mürşid

İkincisi zikrullahı şeyhlerimizle, pirlerimizle beraber yapıyoruz diye, hocalarımızı, pirlerimizi, bizi karşınızda göz önüne getirin! Gönlünüzü gönlümüze bağlayın; gelecek olan feyz-i ilâhîye muntazır olun!

İnsan gözünü kapatıp aklıyla, gönlüyle evliyâullah büyüklerine irtibat kurunca, onlardan kendisine füyûzat gelir, nurlar gelir. Gönlü nurlanır, içi dışı nurlanır; yaptığı ibadetin tadını duyar, fâidesini görür. O zaman zikrin tadı güzel olur. Bunu da güzelce yapın!

c. Râbıta-i Huzur

Üçüncüsü de, gözünüzü kapayın, Allah'ın huzurunda olduğunuzu düşünün! O her yerde hâzır ve nâzır... O bizi görüyor, biz onu göremiyoruz... O bizi duyuyor, biz onu duyamıyoruz ama o

bize şah damarımızdan daha yakın...

Deyin ki:

“—Yâ Rabbi, biliyorum ki sen yakınsın. Her yerde hâzır ve nâzırsın. Ben senin huzurundayım. Yâ Rabbi, ben senin iyi kulun olmak istiyorum. Bana yardım eyle, tevfikini refîk eyle de, seni zikreden, sana şükreden iyi kullarından olayım!” diye dua edersiniz.

Allah, dua edilmesini sever. Dua ibâdettir. Ağzı çok dualı insan olun! Bu çok önemli... Ondan sonra zikre başlarsınız.

İbrâhîm ibn-i Edhem KS, evliyânın büyüklerinden, öyle sessiz duruyor.

“—Yâ mübarek, sana ne oluyor böyle? Hiç kıpırdanmıyorsun. Korkmuyor musun, nedir bu? Sen de dua etsene!” demişler

“—Olur, edeyim!” demiş. Elini açmış… Gemiye binmiş, gidiyormuş. Bir fırtına çıkmış; gemi fındık ceviz kabuğu gibi sallanıyor, batacaklar. Herkes feryâd ü figana başlamış, dualara başlamış... Bu böyle cübbesini başına çekmiş, kenarda... Elini kaldırmış, demiş ki:

“—Yâ Rabbi! Kahrını, celâlini gösterdin; affını, cemâlini de göster yâ Rabbi!” demiş.

Bu kadar... “Kahrını, celâlini gösterdin işte; batacağız, öleceğiz. Lütfunu, affını, cemâlini de göster yâ Rabbi!” demiş. Fırtına tıss diye o anda kesilivermiş. Gemi selâmete ermiş.

Geniş zamanınızda Allah’a dua etmeyi unutmazsanız, darda kaldığınız zaman Allah yardım eder. Ama, geniş zamanınızda, karnınız tok sırtınız pekken Allah’a kulluk etmezseniz; sıkıştığınızda dua ettiğiniz zaman, Allah kabul etmez! Bunu aklınıza iyice yazın! Sıkışınca dua etmek değil de; serbestken, rahatken dua etmek adetiniz olsun!

Yemek yediniz, el-hamdü li’llâh... Su içtiniz, el-hamdü li’llâh… Arabaya bindiniz, el-hamdü li’llâh... Yer buldunuz, el-hamdü li’llâh... Aş buldunuz, el-hamdü li’llâh... Yâni böyle dualı olun, ağzınız dualı olsun!

d. Zikirler

İşte böyle yaptıktan sonra zikirleri çekmeğe başlarsınız.

1. 100 defa "*Estağfiru'llàh*" çekmek, vazifeniz olsun!

2. 100 defa "*Lâ ilâhe illa'llàh*" demek, günlük vazifeniz olsun!

3. 1000 defa "*Allah*" demek, vazifeniz olsun!

4. 100 defa "*Salevât-ı şerife*" getirmek vazifeniz olsun!

5. 100 defa da "*Kul hüva'llàhu ehad*" okuyun, bu da vazifeniz olsun!

Beş çeşit zikir... Bunlar vazifeniz olsun; bu miktarlarda her gün çekin! Bundan sonra da bol bol kalbinizden zikr-i kalbî yapın! Hani onun sevabı kaç idi? Beş milyar, dokuz yüz milyon...

Şöyle yapacaksınız, beni dinleyin şimdi! Ben size öğreteyim, telkin edeyim bu zikri:

—*Lâ ilâhe illa'llaaah... Lâ ilâhe illa'llaaah... Lâ ilâhe illa'llaaah...*

Şimdi siz söyleyin beraberce, Allah şahid olsun!

"—*Lâ ilâhe illa'llaaah... Lâ ilâhe illa'llaaah... Lâ ilâhe illa'llaaah...*"

—Allaaah...

"—*Allaaah...*"

—Allaaah...

"—*Allaaah...*"

—Allaaah...

"—*Allaaah...*"

Ağzınızı kapayın, gözünüzü yumun! İçiniz "Allah" demeye devam etsin, aynı şekilde... Sessiz, dil dudak kıpırdamadan...

....

Allah mübarek etsin... İşte böyle dil dudak kıpırdamadan, sessizce "*Allah*" demeye, "*zikr-i kalbî*" derler. Bu, dille yapılandan yetmiş kat daha sevaptır. Buna kendinizi alıştırırsanız; dört milyar dokuz yüz milyondu, burada bunu aşikâre demek... Bunun yetmiş katı, üç yüz kırk üç milyar ediyor. Böyle kalbinizi bu zikre

alıştırın!

Nasıl alıştıracağız? Sakin bir yerde deneme yapın! Yüksek sesle "*Allah... Allah... Allah... Allah...*" deyip, ağzınızı kapatıverin! İçinizden çekmeye devam edin... Sonra tıkanırsınız, çekememeye başlarsınız. Yine yüksek sesle "*Allah... Allah...*" deyin, yine ağzınızı kapatın! Böyle içinizden "*Allah*" demeye alışın!

Bak şimdi ben söylüyorum:

....

Hiç anlaşılmıyor dışardan... İçinden yapabilir insan... İşte bunun sevabı çok! Bunu da yolda, işte, gecede, gündüzde, her zaman kalbinize adet haline getirtin; kalbiniz "*Allah*" desin, her anınız ibadet olsun. Allah'ın huzuruna vardığınız zaman, çok sevaplarla varın!

Tabii, derviş olmak demek, has müslüman olmak demek... Has müslüman ne yaparsa, siz de öyle yaparsınız.

Namazları camide kılın, cemaatle kılın; yirmi yedi kat sevabı kaçırmayın! Türkiye'de de, burada da...

Cumayı terk etmeyin! Cumayı terk edenin kalbi mühürlenir, mahvolur.

e. Nâfile Namazlar

Farz namazlarından ayrı sevaplı namazlar vardır:

1. Sabah namazından sonra oturup dualarla, evradla, ezkâr ile meşgul olup, güneşin doğmasından yarım saat geçinceye kadar durun! Burada da yapın bunu, Türkiye'de de yapın! "Güneşin doğmasından yarım saat geçinceye kadar Kur'an okuyarak, hatim indirerek, dualar ederek vaktinizi geçirip, işrak namazı kıldınız mı iki rekât, dört rekât; o zaman tam bir hac ve umre sevabı kazanırsınız." diyor Peygamber Efendimiz...

O sevapları kazanmak için böyle yaparsanız, burada da artık kim bilir ne büyük sevaplar kazanacaksınız. Onun için bunu güzelce yapmağa dikkat edin! *İşrak namazı*'nı tavsiye ederim.

Sahih kitaplarında yazıyor bunu... İmam Tirmizî rivayet etmiş,

Ebû Dâvud'un rivayetinde var... Daha başka rivayetler de var... Bu namazı tavsiye ederim; işrak namazını...

2. Sabahla öğlenin arasında *duhâ namazı* vardır. Efendimiz onu da tavsiye ediyor. Saat onda, on birde, öğlene kırk beş dakika kalıncaya kadar o arada onu da kılın! O da çok sevap... Allah sizi muhsin kullar zümresine yazar; bu namaza devam ederseniz...

Duhâ namazına Türkçe'de *kuşluk namazı* filân da diyorlar. Dört rekât, sekiz rekât, on iki rekât kılarmış Efendimiz...

3. Akşam namazının arkasından *evvâbin namazı* vardır. İki rekât, dört rekât, altı rekât kılınır. O da sahih hadislerle bildirilmiştir. Diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Kulun yetmiş yıllık günahı olsa, affettirir."

Demek ki, bir ömürlük günah affolacak.

"—Denizlerin köpüğü kadar çok günahı olsa affettirir."

Bunlar mübalağalı sözler değil; sahih hadislerde, sahih kitaplarda yazılmış şeyler bunlar... *Nimetü'l-İslâm* kitabını bilirsiniz, Mehmed Zihni Efendi isimli büyük alimin kitabıdır; orada var bu hadis-i şerifler...

4. Gece yatarken, taze abdest alıp dört rekât namaz kılıp öyle yatın! Her gün... Abdestli yatarsanız, bütün gece ibâdet etmiş gibi sevap alırsınız; bunu kaçırmayın! Dört rekât namaz kılıp abdestli yatmayı...

5. Geceleyin de uykuyu bölüp, *teheccüd namazı* kılınır. Bir miktar yattıktan sonra uyanıp kılınır. En son vakti, imsak kesilmesi vaktidir. İmsaktan evvel gece teheccüd namazını da kılmaya gayret edin! O da, çok çok sevaplı bir namazdır.

رَكْعَتَانِ مِنَ اللَّيْلِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

(*Rek'atâni mine'l-leyli hayrün mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) "Geceleyin iki rekât namaz kılmak, dünyadan da, dünyanın

içindeki her şeyden de daha hayırlıdır.”

f. Nâfile Oruçlar

Pazartesi perşembe oruçlarını tutun! Eyyâm-ı biyd oruçlarını tutun! Receb'de, Şa'ban'da, Zilhicce'de, Muharrem'de sevaplı oruçlar vardır, onları tutarsınız; oruçtan da sevap alırsınız.

g. Temel Esaslar

Hayr ü hasenât yapın! Kazancınızın bir kısmını hayra ayırın ve verin Allah yolunda... Cömertlik çok kıymetlidir.

Bugün hadis-i şeriflerde okuduk, Efendimiz sormuş Benî Seleme yurdunda... Demiş ki:

“—Sizin seyyidiniz kimdi?”

“—Falanca şahıstı, ama biraz cimri bir insandı. Biz onu cimri bir insan olarak biliyoruz. Yâni efendimiz, reisimiz, kabilemizin reisi ama cimriydi.” Demişler.

“—Hayır! Sizin efendiniz Amr ibn-i Cemûh idi.” demiş.

Amr ibn-i Cemûh cömert bir kimse imiş. Kendisi daha henüz müslüman olmamışken, Peygamber Efendimiz'in düğününde, düğün yemeğini ısmarlamış Efendimiz'in... Müşrik ama, müşrik olduğu zamanda bile Peygamber Efendimiz'in düğün yemeğini çekmiş, ısmarlamış. “Efendi odur, kabile reisi odur.” diyor, öteki cimri diye... Cömert olmak lâzım!

O bakımdan, Allah için paranızın bir miktarını ayırın! Ayrı bir cebiniz olsun. “Şu cebim, hayır paralarını koyduğum ceptir.” diye, küçük büyük paraları sıralayın oraya... Elinizi atarsınız, adamın durumuna göre bir riyal, beş riyal, on lira, yüz lira, bin lira... Hayrın çeşitlilerinden geri kalmayın; cömert olun! Allah cömertleri sever.

Hayır hasenat yapın, öldükten sonra size sevap getirecek işler yapın! Bu nedir? Arkada sadaka-i câriye bırakmaktır... Kitap yazıp bırakmaktır... Hayırlı evlât bırakmaktır. Evlâtlarınızı

hayırlı evlât yetiştirmeğe çok dikkat edin! Evlâtlarımızın hepsini Allah hafız eylesin... Hepsini hoca eylesin... Hepsini şeyh eylesin, mürşid eylesin... Hepsi dünyanın her yerinde Allah'ın dinine yardım etsin...

Herkes bizden meded bekliyor şimdi... Orta Asya'da, Afganistan'da, her yerde... Biz de evlâtlarımızı yetiştirelim, salalım dünyanın her yerine... Ahmed-i Yesevî dervişlerini salmış, Anadolu'da müslümanlığı yaysın diye... Orta Asya'dan gelmişler, Anadolu'da İslâm'ı yaymış mübarekler... Cihad etmişler, savaşmışlar, İslâm'ı yaymışlar.

Bizim evlâtlarımız da gitsinler nereye giderlerse; Afrika'ya mı, Kanada'ya mı, Amerika'ya mı, Avustralya'ya mı giderler. Gitsinler, İslâm'ı yaysınlar. Öyle yetiştirelim yâni... Hepsini alim yetiştirelim, arkamızdan sevap gelsin bize... Kabrimize nur yağsın, sevap yağsın.

Günahlardan kaçınmağa çok dikkat edin!

أَكْثَرَ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ الأَجْوَفَانِ: الْفَمُ، وَالْفَرْجُ؛ وَأَكْثَرُ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ: تَقْوَى اللهِ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ (حم. خ في الأدب، ت. ه. ك. حب. هب. عن أبي هريرة)

(*Ekseru mâ yüdhilü'n-nâse'n-nâra'l-ecvefân*)[9] "İnsanın

---

[9] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.363, no:2004; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1418, no:4246; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.442, no:9694; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.224, no:476; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.108, no:289, 294; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.360, no:7919; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.324, no:2474; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.235, no:4914; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.137, no:1050; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.470, no:3787; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Vera'*, c.I, s.93, no:135; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.379, no:1073; Ramhürmüzî, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.159, no:132; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VIII, s.470; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.60, no:2340; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.311; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.141, no:44071; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.357, no:4283; RE. 80/3.

ekseriyetle cehenneme düşmesi iki boşluktan dolayıdır: (*El-femü, ve'l-fercü*) Birisi ağız, diğeri ferc. Yâni, dilindendir ve seks hatalarındandır." diyor Peygamber Efendimiz.

Ferc demek, tenâsül aleti demek Arapça'da... "Şu iki dudağı arasıyla, iki bacağı arası..." demiş bir hadis-i şerifte de... Bunlardan çok günaha girer insan, bunlara dikkat etmesi lâzım!

Cennete en çok neden girer insan?

(*Ve ekseru mâ yüdhilü'n-nâse'l-cennete: Takva'llàhi, ve hüsnü'l-huluk.*) "İnsanları ekseriyetle cennete sokacak şey de takvâdır ve güzel huydur." diye Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor.

Takvâ ehli olmasından girer, güzel huylu olmasından girer. Tatlı dilli, güleç yüzlü, melek gibi bir insan olursa, girer. Takvâ ehli, haramlardan kaçınan insan olursa, girer. Buna dikkat edin, haramlardan sakının! Ahlâkınızı güzel eyleyin, güzel ahlâklı olmağa dikkat edin! Allah yardım eylesin...

Her biriniz bir "*Fâtiha*", üç "*Kul hüva'llàh*" okuyun; duanızı yapayım:

....

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ ، يَدُ اللهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ، فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلٰى نَفْسِهِ ، وَ مَنْ أَوْفٰى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا (الفتح:١٠)

(*İnne'llezîne yübâyiùneke innemâ yübâyiùna'llàh... Yedu'llàhi fevka eydîhim... Ve men nekese ve innemâ yenküsü alâ nefsihî... Ve men evfâ bimâ àhede aleyhu'llàhe feseyü'tîhi ecran azîmâ.*) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

[Muhakkak ki sana bey'at edenler, gerçekte Allah-u Teâlâ'ya bey'at etmişlerdir. Allah'ın kuvvet ve yardımı bey'at edenlerin üstündedir. Şu halde kim bu bağı çözerse, kendi aleyhine çözmüş olur. Kim de Allah ile sözleştiği şeye vefa, onun hükmünü îfâ

ederse, Allah da ona büyük bir ecir verecektir.] (Fetih, 48/10)

Bu bir merâsim... Derviş olma, tarikata girme merâsimi... El almak diyorlar, inâbe almak diyorlar, tarikate girmek diyorlar, tevbe almak diyorlar. Bu Peygamber Efendimiz'den gelme bir adet... Peygamber Efendimiz'in sahabesi —kadın olsun, erkek olsun— Peygamber Efendimiz'e gidip, elini tutup, bey'at edip; "Yâ Rasûlallah, biz sana tâbî olacağız, emrindeyiz." derlerdi, bey'at ederlerdi. Akabe'de bey'at ettiler, Hüdeybiye'de bey'at ettiler... Çeşitli zamanlarda kadınlar da, erkekler de bey'at etti.

Tabi, aslında Rasûlüllah'a bey'at, Allah'a bey'at demektir. Allah seviyor ve büyük sevap vereceğini bildiriyor bu ayet-i kerîmede...

Sizin de bize bey'at etmeniz, Allah'ın izniyle yine o halin devamıdır, o adetin devamıdır. Yine Allah'a siz bey'at etmiş oluyorsunuz. Allah, ecr-i azîm ihsân etsin size de... Sevabınızı çok eylesin... Sevgili kulları eylesin... Huzuruna sevdiği râzı olduğu kullar olarak varmamızı nasîb eylesin...

Hem dünyada Kur'an-ı Kerim yolunda, Rasûlüllah'ın yolunda yürüyen, has, hâlis müslümanlar olarak yaşayın, Allah'ın sevgili kulu olarak yaşayın; hem de ahirette cennetine cemâline erip, sevdiği râzı olduğu bir kul olarak iki cihan saadetine mazhar olun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizden râzı olsun...

Bi-hürmeti esrârı sûreti'l-fâtihah!

24. 05. 1993 - Medine

04. HAC'DA MÜSLÜMANLAR İSTİŞÂRE ETMELİ!

Soru:

Muhterem hocam, Medine-i Münevvere'de bulunuyorsunuz. Bulunduğunuz şu anda neler hissediyorsunuz? Bu mübarek beldelere sık sık ziyarete gelen birisi olarak, dünya müslümanları ve şu mübarek beldeler üzerindeki izlenimleriniz nelerdir?

Medine-i Münevvere Peygamber SAS Efendimiz'in şehridir. Eski ismi *Yesrib* iken, "*Medînetü'r-Rasül*" denmiştir. Yine İslâm ile nurlandığı için, "*Medine-i Münevvere*" diye münevver sıfatıyla tavsif edilmiştir.

Nâbî'nin "*Tuhfetü'l-Harameyn*" isimli eserinde:

Sakın terk-i edebden kûy-i mahbûb-i hüdâdır bu!
Nazargâh-ı ilâhîdir, makàm-ı Mustafâ'dır bu!

kelimeleriyle anlattığı, Allah'ın Sevgili Habîbi'nin beldesinde olmaktan büyük zevk ve sevinç duyuyorum. Allah'a hamd ü senâ ve şükürler ederim ki, bu güzel beldeye gelmeyi ve Peygamber Efendimiz'i ziyareti nasib ediyor. Bu büyük bir nimet olduğu için fevkalâde sevinçliyim, mutluyum.

Mescid-i Nebevî'nin oldukça büyütülmesine rağmen, içinin tıklım tıklım Müslümanlar ile dolmuş olması ve namaz vakitlerinde namaz kılacak yer bulmakta güçlük çekilmesi beni sevindirdi ve heyecanlandırdı. Minarelerin tâ uzaklardan nurlu bir şekilde görünmesi çok güzel; o manzaraların kapanmamasını temenni ediyoruz.

Mescid-i Nebevî'nin eskiye nazaran içerisinin klima ile soğutulması neticesinde, uzun süre içerisinde huzurlu bir şekilde kalınabilmesi çok güzel bir şey...

Buradaki müslümanlar, dünya müslümanlarının bir kesiti, bir örneği ve bir nümûnesidir. İnsan, her renkten, her tip giyime sahip halklardan oluşan, çok renkli bir tablo ile karşı karşıya bulunuyor. Dünyanın her yerinde ne tür kardeşlerinin olduğunu görmüş oluyor. Fakat, bunların sıranın üstünde müslümanlar olduğunu düşünüyorum. Buraya gelebilme imkânına sahip, aşklı ve şevkli kimseler...

Maalesef İslâm Âlemi —burada gördüğümüz kesitiyle— istediğimiz seviyede değil. Müslümanları çok daha güzel durumda görmeyi temenni ettiğimiz için, genel seviyeleri beni oldukça üzüyor. Bir kere, dinî yönden istediğimiz seviyede değiller... Çünkü, birbirlerine karşı nezaket ve zerafette eksikler... Namaz kılışlarında eksiklikler görüyorum. Mezheblerde çeşitli görüşler olabilir ama, herkesin de mezhebleri bilerek yaptığını söyleyemeyiz. İmamın ön kısmında namaz kılma gibi şeylerin çoğu, dinî bilgilerin eksikliğinden kaynaklanıyor. Bu da bizi, İslâm

dininin ahkâmının öğretilmesi bakımından, çok çalışmak zorunda olduğumuza götürüyor.

Türk hacılarımız için de bu böyle... Sevimli ve sempatik olmaları hasebiyle, bizim hacılarımız umumiyetle beğenilen hacılar; fakat, bilgi yönünden eksikler... Bu, safların tanziminde ve namaz kılışlarda belli oluyor.

Kısaca ben, Ümmet-i Muhammed'in dinî bilgilerinin istenilen seviyede olmadığı izlenimini alıyorum. Yaygın halk eğitiminde eksikliklerimiz olduğu anlaşılıyor. Bu sadece bizim ülkemizde değil, bütün ülkelerde böyle... Çünkü, hiç bir ülkede İslâmî eğitime müsaade edilmemiş ve halk yaygın İslâmî eğitimden mahrum bırakılmış.

Yaygın eğitim, yönetimlerin boynunun borcudur. İslâmî bir inkılap yapmış ve yüzde yüz İslâmî bir devlet olma iddiasında olan İran devleti var... Suudî Arabistan var; bayrağında "*Lâ ilâhe illa'llah*" bulunuyor... vs. Ama bu ülkelere bakılacak olursa, bir eksiklik var: Yaygın eğitimde halklara belli gerçekleri anlatma yapılmamış.

Bu konuda bir mutabakata varılabilir. Meselâ; Türkiye'de çeşitli İslâmî aktivite gösteren merkezler, "Şunu sağlayacağız, şunu da sağlayacağız." diye bir mutabakat gösterebilirler. Bu prensipler aynen "Beynelmilel İnsan Hakları Beyannamesi" gibi, başka ülkelere de yaygınlaştırılabilirse, o zaman belki yaygın eğitimde güzel sonuçlar alınabilir.

Tesbit ettiğim önemli hususlardan birisi de, kadınların eğitiminin çok çok eksik olması... Kadınların eğitimi çok zayıf ve çok geri... Bir defa kadınların kıyafetlerini beğenmiyorum, bu hususun mutlaka bahis konusu edilmesi lâzım! Belki detaylı görünebilir ama, bu da hayatın önemli bir safhası...

Kadınlar örtünüyor ama, örtünmenin ana felsefesine uygun bir örtünme ile örtünmüyorlar. Meselâ; ince kumaşla örtünüyorlar, terledikleri zaman vücut hatları belli oluyor; veyahut bir kuşak sarmış, mahrem yerleri belirgin bir vaziyette... Bayan hacı

adaylarının umûmiyetle dar giyindikleri de göze çarpıyor. Bu şekilde hem kendilerinin, hem de başkalarının günaha girmesine sebep oluyorlar. Onun için, kadınların giyimi konusunda bir münazara açmak gerekir.

İranlı kadınlar, tâ baştan topuklara kadar uzanan, çadır ismini verdikleri bir örtü ile örtünüyorlar. Bu güzel olmasına rağmen pratik olmayan bir örtü... Çünkü ağzıyla ısırarak tutuyor; kapattığı zaman güzel örtüyor ama, topladığı zaman ayakları meydana çıkıyor... Veya koltuğunun altına aldığı zaman, başka yerleri açılıyor.

Dar ve altını belli eden kıyafetleri kullanmak da doğru değil. O halde, hem hareket serbestliği sağlayan, hem de bol olup vücut hatlarını belli etmeyen ve böylece erkeği de, kadını da günaha sokmayan bir kıyafet üzerinde mutabakat sağlanması lâzım!

Türkiye'mizde kullanılan çarşaf da, dudakla tutulan ve elleri meşgul eden bir kıyafet olduğu için, yeterli değil. Tabii bunun yanında çok güzel örtünenler de var.

Aynı şekilde erkeklerin kıyafetlerinde de garabet var. Suud'da giyilen entari, kullanışlı olmadığı için güzel bir kıyafet değil. Onunla ne koşulabilir, ne de ata binilebilir.

Pakistanlıların kıyafeti biraz daha güzel bir kıyafet olarak görünüyor. Zavallı İranlılarla, bizim zavallı Türk hacılarının çatal pantolonu, çok zavallı ve çirkin bir kıyafet...

Erkeklerin kıyafeti üzerinde de bir mutâbakat sağlanması lâzım! Tabii bunlar, dışa ait şekillerle ilgili hususlar...

Buralar ümmetin hac ve ziyaret için bir araya geldiği mekânlar olduğu için, burada ümmetin meselelerinin görüşülmesinin sağlanmasını temennî ediyorum. Hacı gelsin; haccını, umresini, ziyaretini yapsın, başı önünde kalksın gitsin... Bu çok sathî bir şey... Bu, benim Türkiye'de de ayıpladığım bir husus...

Camiye bir adam gelsin, namazını kılsın, gitsin... Hayır; cami bir aile gibi muhabbetli olmalı! Camideki insanlar birbirini

tanımalı, gelmeyen insana gitmeli! Pabucunu kapıp herkes bir tarafa savuşmamalı... Namazdan önce ve sonra, bir dostluk ve muhabbet vakti olmalı... Caminin çevresine faydalı olmalı... "Git, namazını kıl, dön!" Bu bana, ibtidâî bir müslümanlık gibi geliyor. Yâni, müslümanlığın topluma yansıyan düzenleyici tesirini görmek istiyorum.

Ben Türkiye'de camilerin planlarına da karşıyım! Camilerin planlarında eksiklikler görüyorum. Çünkü, bizim camilerimizde ne kadınların abdest alacağı bir abdesthane, ne de namaz kılmaları için bir bölüm mevcut... Plansız, uydurma bir şekilde caminin bir köşesini buna ayırmışlar. Hani caminin toplantı salonu? Hani kütüphanesi? Hani diğer hizmetlerin yapıldığı yerler? Hiç birisi yok.

Burada da buna benzer yerler olmalı... Koskoca kültür sarayları bulunmalı... Bu sarayların programları, Harem-i Şerif'in çıkış yerlerinde yerleştirilecek büyük panolara asılmalı;

Harem'den çıkan cemaate, "Falanca kültür sarayında, falanca büyük alimin konferansı var; herkes davetlidir." şeklinde ilanlar ile bildirilmeli... Mekke ve Medine'de böyle şeylerin yapılmaması, büyük potansiyel kaybıdır. Buraya bütün müslümanlar geldiği halde, eğitici, kaynaştırıcı hiç bir şey yapılmıyor.

Halbuki Osmanlı devrinde hac, İngilizlerle mücadelede aktif vazife görüyormuş. Herkes burada ne yapması gerektiğini öğrenip, memleketine gidip, halifenin istekleri doğrultusunda emperyalistlerle mücadele yapabiliyorlarmış.

Şimdi, bu fonksiyonlar soyutlanmış;

"—Camide namazını kıl, sonra günün dolduğunda ülkene dön!"

Bunun mutlaka bir sevabı vardır amma, ibtidâî bir ibadettir. Müslümanlar birbiriyle tanışmalı, konuşmalı, fikir teatîsinde bulunmalı; buradan ilmine irfanına bir şeyler katılmış olarak ülkesine dönmeli, günaha girip de dönmemeli. Bu büyük kalabalık, insanların eğitilmesi için Allah'ın büyük bir nimetidir.

Onun için bir zamanlar komünistler:

"—Sizin kalabalıklarınız bizde olsa, biz ihtilâl yaparız!" diyorlardı.

Bütün İslâm Alemi'ne ve özellikle Türkiye'deki kardeşlerime, bayramlarının mübarek olmasını temennî ediyorum. Buruk bir bayram olduğunu biliyorum. Bosna-Hersek ve Kafkasya'daki olaylar bizi müslüman olarak kalbimizden vurmuştur, sırtımızdan hançerlemiştir. Çok ağır şekilde, gönül yarası ile yaralı durumundayız.

Rabbimizden Ümmet-i Muhammed'e güzel günler ihsan etmesini dilerim. Bütün kardeşlerime, İslâm'a sımsıkı sarılmalarını ve müttakî olmalarını tavsiye ederim. Çünkü hürriyetimizin ve bekàmızın şartı budur. Dünya metaı olan şeylere takılmayıp, ana hedefleri görüp, onlar için çalışmamız gerekmektedir.

21. 06. 1992 - Zaman

05. HACCIN YAPILIŞI

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsânı, ikrâmı dünyada, ahirette, her zaman, her yerde üzerinize olsun… Allah-u Teâlâ Hazretleri makbul, mebrûr bir hac yapmayı; huzuruna sevdiği, râzı olduğu, yüzü ak, alnı açık kullar olarak varmayı cümlemize, cümlenize nasîb ü müyesser eylesin...

El-hamdü lillâh hac yolundayız. Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki, *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ. فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ، وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا، وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً، وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (آل عمران:٩٦-٩٧)

(*İnne evvele beytin vudıa li'n-nâsi le'llezî bi-bekkete mübâreken ve hüden li'l-àlemîn. Fîhi âyâtün beyyinâtün makamı ibrâhîm, ve men dehalehû kâne âminâ, ve li'llâhi ale'n-nâsi hıccü'l-beyti menistetâa ileyhi sebîlâ, ve men kefere feinna'llâhe ganiyyün ani'l-àlemîn.*) [Şüphesiz, âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev (mâbed), Mekke'deki Kâbe'dir. Orada

apaçık ayetler, (ayrıca) İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin Beytullah'ı haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allah bütün âlemlerden müstağnîdir.] (Âl-i İmran, 3/96-97) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Bu ayet-i kerîme, insanlar için yapılan ilk ibâdetgâhın, Mekke-i Mükerreme'deki Kâbe-i Müşerrefe olduğunu bildiren bir ayet-i kerîmedir. Allah-u Teàlâ Hazretleri o mekânı, Hazret-i Adem Atamız AS zamanından itibaren müşerref eylemiş ve Hazret-i Adem Atamız zamanında orada bir ibâdetgâh yapılmıştır.

Daha sonra, yine Adem AS'ın yapmış olduğu binânın yerinde, zamanın geçmesiyle izleri kalmış veya kalmamış olan yerde, İbrâhim AS oğlu İsmâil AS'la beraber, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emri üzere, o mübârek mahalde bu binâyı tekrar binâ eylemiştir.

Böyle, insanlığın tarihi kadar eski olan; şerefi, sevabı, kıymeti, izzeti, itibarı ölçülemeyecek kadar yüksek olan bir ibâdethâneye; yeryüzünün en kıymetli ibâdetgâhına doğru gidiyoruz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu mübârek diyarı ve mübârek ibâdetgâhı ziyâret etmeyi kullarına emreylemiş. İslâm'ın farzlarından birisi... Kâbe-i Müşerrefe'yi zaman-ı mahsûsunda ve usûl-ü mahsûsa ile ziyâret etmek farz kılınmış, İslâm'ın beş şartından biri olmuş.

Yâni, Hazret-i Adem Atamız AS zamanından beri şerefi, izzeti, îtibârı âşikâr olan bir yere gidiyoruz... İslâm'ın beş mühim direğinden, binâsından biri olan bir ibâdeti yapmağa gidiyoruz.

Bu mahal, mukaddes ve muhterem bir mahal olduğu için, burasının husûsî bir ihtirâma, saygıya göre ziyâret edilmesi lâzım geliyor. Ve bu mübârek mahallin hudutları var... Bu hudutlardan öbür tarafa geçince, insanın halinin değişmesi lâzım!

Nasıl askerler, memleketin vaziyetini ciddî gördükleri zaman, hükümetle konuşuyorlar, olağanüstü hal ilân ediyorlar. *Örfî idare* deniliyor, *sıkıyönetim* deniliyor; her şey değişiyor. Sıkıyönetimden

evvel başka, sıkıyönetimden sonra başka bir durum meydana geliyor. İşte bu mübârek mahalle girerken de, insanın halinin değişmesi lâzım! Bir takım işleri yapmaması lâzım, bir takım yasaklara riayet etmesi lâzım! Bir takım vazifeleri yaparak oraya girmesi lâzım!

a. İhrama Girmek

Bu hududun berisinde kendisine helâl olan bazı şeyler, o hududu geçtikten sonra yapmaması gereken şeyler oluyor; haram oluyor, yasak oluyor. Onun için, bu huduttan öbür tarafa o hazırlıkla geçmeye *ihram* deniliyor. Yâni, kendisini Harem mıntıkasına, bir takım yasakların olduğu olağanüstü mukaddes bölgeye girmeye hazır şartlara uydurmak demek...

Hacı kardeşlerimizin çoğuna sorsak, ihramı kumaş sanır. Beyaz renkli, altımıza üstümüze sarındığımız kumaş sanır ihramı... Halbuki ihram, yasaklı bir bölgeye girmeye kendisini

hazırlamak ve kendisini o hürmetin içine koymak mânâsına geliyor. Yâni, o elbise olsa da, olmasa da, o hale girmiş oluyor insan... Sıkıyönetime girer gibi; ama, mukaddes bir sıkıyönetime girer gibi oluyor insan...

Şimdi bizim az ilerimizde, *Ebyâr-ı Ali* denilen bir yer var... Hazret-i Ali Efendimiz'in bahçeleri, kuyuları varmış zamanında… Eski adı Zül-Huleyfe... Banliyösü bu Medine-i Münevvere'nin... Oradan öteye giderken, böyle normal dikişli kıyafetle gidemeyiz. Kâbe'yi ziyarete gidiyoruz çünkü... Dikişsiz elbiseler ile, koku sürünmeden, bir takım yasaklara riayet ederek, bir takım nizamnâme hükümlerine uyarak gitmemiz lâzım... Oradan öteye öyle geçmemiz gerekiyor. İşte o hale hazırlanmamıza, *ihrama girmek* deniliyor. Yâni, o havanın içine girmek demek...

O havanın şartlarından birisi de dikişli elbise giymemek olduğu için, altımıza üstümüze örtü bürünüyoruz.. Yoksa, sadece ondan ibâret değil... Meselâ, yıkanmamız gerekse; gece yattık kalktık, yıkanmamız gerekiyor. Bu elbiseleri... Elbise değil ya onlar; altımıza bir peştemal, üstümüze bir örtü... İki parça bir örtü... Onları çıkarıp, ıslanmasın diye çivilere assak hamamda... Yıkanacağız çünkü... Üstümüzde hiç örtü yok... Şimdi biz ihramdan çıktık mı? Hayır! Yine ihramlılık hali devam ediyor. Yalnız üzerimizdeki elbiseyi çıkardık. Bunu anlatabildik mi bilmiyorum; mesele alta üste sarılan kumaşta değil, o halde...

Biz şimdi şuradan az ilerde, Zül-Huleyfe denilen yerden ötede, Mekke-i Mükerreme'nin *Hill* denilen mukaddes bölgesi başladığı için, oranın şartlarına uygun bir hale girerek gideceğiz. En son hudut orası... Oradan itibaren oranın şartlarına uymamız lâzım!

Buradan da hazırlanıp gidebiliriz. Ne yapacağız? Sünnet olarak bir abdest, gusül abdesti, boy abdesti alacağız. Bunu temizlik olsun diye yapıyoruz. Terimiz, tozumuz, kirimiz, pasımız gitsin; temiz, pak olalım diye yapıyoruz. Meselâ, hanım adet görüyor bile olsa, o da yine yıkanır. Yâni bu, namazın kılınmasına ve sâireye mahsus bir şey değil...

İhramdan önce temiz olalım diye gusül abdesti alacağız. Alabiliriz; hepimizin banyo ve su durumları müsaittir. Ondan evvel, tırnaklarımızı keseriz, tıraşımızı oluruz. Koltuk altlarındaki ve diğer nâhoş yerlerdeki kılları izâle ederiz. Her türlü hazırlığı yaparız. Yıkanırız... Tertemiz olduk; daha henüz ihrama girmedik.

Ondan sonra, bu örtüleri de hazırlarız, bürünürüz... Bakın büründük peştemali, omzumuza da örttük; henüz daha ihrama girmedik.

Sonra, sünnet olarak iki rekât namaz kılarız ve niyetimizi yaparız:

"—Yâ Rabbi şu cins hacca —veya umreye— niyet ediyorum; bunu bana kolaylaştır!" diye niyet ederiz.

"—*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk...*" deyip lebbeyk çektiğimiz anda, kronometreye basmış gibi oluyoruz; o zaman başlıyoruz.

Demek ki, elbise değilmiş ihram! Elbiseyi giydiğimiz halde, daha buralarda dolaşsak, henüz daha ihrama girmiş değiliz. Namaz kılıp *Lebbeyk* çekmediysek, henüz daha ihramlı değiliz. Elbise de değil iş... Niyette ve o işi başlatmakta olmuş oluyor.

Tabii güzel kokular da sürüneceğiz. Tırnaklarımızı kestik, yıkandık... Güzel kokular süründük... Temiz, pak kumaşı belimize sardık, omzumuza aldık... İki rekât namaz kıldık... Hangi çeşit hac yapacaksak, niyetimizi yaptık... Lebbeyk çektik. Yasaklı ihram hali başladı. Artık, o şartlara riayet edeceğiz.

Şimdi, "İhramlı olan bir insan ne yapar, ne yapamaz?" onu hatırlayalım:

1. Saç, sakal tıraş edemez. Bıyıklarını kesemez, kılları koparamaz. Tırnak kesemez.

2. Süslenmek maksadıyla saçını, sakalını, bıyığını yağlayamaz, kınalayamaz; briyantin vs. kullanamaz. Kadınlar oje veya ruj kullanamaz.

3. Vücuduna güzel koku süremez. Kokulu sabun bile kullanamaz; çünkü, kokusu elde kalıyor.

4. Dikişli elbise giyemez; dikişsiz olacak. Ayağın üstünü örten,

topuklarını örten ayakkabı giyemez. Eldiven giyemez.

5. Evliyse, hanımıyla olan münasebetlerinde yasaklar var; o yasaklara da riayet eder. Bu gibi konuları konuşmaz bile...

6. Avlanmak yasaktır.

7. Harem mıntıkasının bitkilerinin koparılması, kesilmesi de yasaktır. Ağacın dalını kesemezsiniz, çiçeği kopartamazsınız... vs.

E, böyle bir duruma girdik, Lebbeyk dedik... Lebbeyk ne demek? Biz Türkçe'de birisini çağırdığımız zaman, ismini söyleriz:

"—Ahmed! Mehmed! Hasan! Ey filânca!" diye bağırırız.

O da:

"—Buyur!" der, "Evet!" der bizim çağırmamıza...

Araplar da, birisi çağırdığı zaman cevap olarak, "Buyur!" mânâsına, "*Lebbeyk!*" derler. Mânâsı nedir bunun?

"—Ben senin emrindeyim, buyur emret, yapacağım emrini!" demek ama, "Kat kat emrindeyim!" demek... Tesniye sîgası kullanılıyor. "Bir defa emrinde değilim, tekrar tekrar emrindeyim, kat kat emrindeyim!" demek...

Şimdi bu Lebbeyk'i niye çekiyoruz biz? Allah bizi çağırttı ya İbrâhim AS'a... "Bu beytini ziyaret edin!" diye çağırdı ya... Biz de farz olduğunu bildik, inandık da o ziyarete kalkıştık geliyoruz ya; onun için "*Lebbeyk!*" diyoruz.

"—Yâ Rabbi, sen bizi çağırdın ya! Buyur emrindeyim, geliyorum yâ Rabbi! Çağırdın, geliyorum!" demek yâni...

لَبَّيْكَ ، اَللَّهُـمَّ لَبَّيْكَ ! لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ !

إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ، لاَ شَرِيكَ لَكَ.

(*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk! Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk! İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk, lâ şerîke lek.*) diyerekten, Allah'ın varlığını, birliğini ifade eden bu kelimeyi, çok çok söyleye söyleye, yola revan olacağız.

Bu Kâbe-i Müşerrefe, her zaman muhteremdir. Bu Zilhicce ayında ziyaret edilirse, bu günlerde ziyaret edilirse, bu ziyaretin adı hacdır. Bu mevsimin, şu günlerin dışında yine ziyaret edebilirdiniz. Kasımda gelebilirdiniz; aralıkta, ocakta, şubatta, martta, nisanda, başka zamanlarda gelebilirdiniz. Hac zamanının, belli Zilhicce ayının dışında yaptığınız ziyaretlerin adı umredir.

Hac mevsiminin dışında yapılan ziyarete *umre* deniliyor. Şu belli günlerde, Zilhicce'nin dokuzunda Arafat'ta bulunmak mecburiyeti olan ziyaret şekline de *hac* deniliyor.

Şimdi biz Zilhicce ayının içindeyiz. Gökte görülen hilâl Zilhicce ayının hilâlidir. Bizim ayın dokuzunda Arafat'ta bulunmamız lâzım! Haccın farzlarından birisi budur. Ondan sonra da Kâbe-i Müşerrefe'yi tavaf etmemiz lâzım! Farz tavafı... O zaman hacı olmuş olacak insan... Demek ki, bunun dışındaki ziyaretlerin adı umredir.

Şimdi biz buradan Allah'ın emrettiği, mukaddes, peygam-

berlerin cevlângâhı olan, Allah'ın ibâdet yeri olan; nice nice tarihî, dinî, ilâhî hatıralarla dolu olan, mübârek yeri ziyaret için yola koyulacağız. Kılık kıyafetimiz, ziyarete uygun hale gelecek.

Baş açık... İhrama girdiği, lebbeyk dediği andan itibaren artık başını örtemez, takke filân giyemez. İşte üstünde bir örtü, ayağında bir peştemal... Dikişli şey giyemez... Koku sürünemez, tırnak kesemez, kıl kopartamaz... Otları koparamaz, av avlayamaz... vs.

O şartlara riayet ederek, hürmetkâr bir şekilde yola koyulduk. Ne yapmamız lâzım? Haccı, hangi çeşit hac yapacağız; onu tesbit etmemiz lâzım!

b. Hac Çeşitleri

O mübârek Beytullah'ı ziyaretin üç çeşidi vardır. Şimdi biz, üç çeşidini de çok kolayca yapabiliriz; çünkü, az kaldı hacca... Eğer ara uzun olsaydı, bazı çeşitleri zor gelebilirdi bize... Ama şimdi, bir iki gün içinde dişimizi sıktık mıydı, her çeşidini yapabilecek bir duruma gelmiş oluyoruz.

En sevaplı hac hangisidir? Ulemânın çeşitli fikirleri var… "En sevaplı hac hacc-ı kırandır. Orta derecelisi hacc-ı temettûdur. Ondan sonrası da, —üçüncüsü— hacc-ı ifraddır." demiş, bizim bağlı olduğumuz alimlerimiz... Akıl ve mantık da onu gösteriyor.

Hacc-ı ifrad, sadece hacdır. *Hacc-ı temettû*; hem hac, hem umredir. Elbette, umresi de olduğu için daha sevaplı olacaktır. *Hacc-ı kıran*; bir ihramda hepsini birden çıkartmak, uzun zaman ihramda kalmak, hazır ol vaziyetinde kalmak olduğundan, onun en sevaplı olduğu da ulemâmızın söylediği üzere uygun olmuş oluyor.

İsterse insan, bu üç hacdan birisini seçebilir. Ona göre haccını yapar. *Haccı ifrad*, sadece hac demektir. *Hacc-ı temettû* ile *hacc-ı kıran*, umreli hac demektir. Aradaki fark bu...

Hacc-ı temettû ile *hacc-ı kıran* arasındaki fark ne?

Temettû haccı'nda umreyi yaparsın, ihramdan çıkarsın,

keyfine bakarsın... Mekke'de de olsan, umreyi yaptın mı; saçını tıraş edip umreni bitirdikten sonra, dikişli elbise giyersin, koku sürünürsün. Yasakların hepsi biter, serbest Mekke ahalisi durumuna gelirsin. Temettû deniliyor buna... *Temettû*; istifade etmek, nîmetlenmek demek...

Hac günleri geldiği zaman, Zilhicce'nin sekizinci günü, bu sefer yeniden hac için ihrama niyet edersin; Mekkelilerin yaptığı gibi… Arada böyle bir serbestlik zamanı olduğundan, buna temettû haccı demişler. Yâni, konforlu hac, rahat hac demek... Keyfine bakıyorsun, bu arada Mekke'de rahat ediyorsun demek... Hacc-ı temettû bu...

Hacc-ı kıran'da, arada böyle gevşeme yok, arada böyle ihramdan çıkma yok... Umreni yapacaksın; ihramda kalarak, yine aynı şartları devam ettirerek, hac günleri geldiği zaman, hac vazifelerini de yapacaksın. Haccı da tamamladıktan sonra, ihramdan çıkacaksın.

Yâni, kıran haccı demek, tulum çıkarmak demek... Hacla umreyi zedelemeden, kesmeden, ayırmadan bütün çıkarmak demek... O biraz daha meşakkatli olduğundan; arada bir serbestlik, bir mola, bir rahat etme durumu olmadığından, ona hacc-ı kıran demişler. *Kıran*, bir araya gelmek demek... Umre ile hac bir araya geldiğinden, birbirine mukarin olduğundan hacc-ı kıran demişler.

Bir insan buradan *hacc-ı ifrad*'a niyet etse, —bunların her birini yapabilirsiniz, hiç bir zorlama bahis konusu değil— *hacc-ı ifrad* yaptığı zaman, kurban kesme mecburiyeti yoktur. İsterse keser, istemezse kesmez. Yâni, kesmeyecek, kesmek yasaktır mânâsına da değil... Cömertse, durumu müsâitse keser; dağıtır fukaraya, sevap kazanabilir yine... Ama, mecburiyet yok... Onun için biraz böyle, kurban kesme durumuyla uğraşamayacak gibi olan insanlar veya parası ölçülü olanlar, hacc-ı ifrada niyet edebilirler.

O zaman burada dediğimiz usulde ihrama girerler. Orada

giderler, ifrad haclarını yaparlar. Sadece bir hac yapmış olurlar. Umresiz bir hacdır bu...

Hacc-ı ifrad yapmak isteyen kimseler nasıl yapacak; onu şöyle bir anlatıvereyim: Hacc-ı ifrada niyet edeceksenizeğer, ihrama girdiğiniz zaman diyeceksiniz ki:

اَللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ لِي ، وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي

(*Allahümme innî ürîdü'l-hacce feyessirhu lî, ve tekabbelhu minnî*) "Yâ Rabbî, ben hac yapmak istiyorum, bunu bana kolaylaştır ve bunu benden kabul eyle yâ Rabbi! Kolayca bu işi, bu ibâdeti yapabileyim." diyeceksiniz.

c. Kudüm Tavafı

Sonra, buradan oraya vardığınız zaman, *kudüm tavafı* yapacaksınız orada... *Kudüm*, gelmek demek... Mekke'ye geldiniz ya; geldiğiniz zaman, o Beytullah'ın şânı tavaf yapmaktır. Ona saygınızı ifade etmenizin şekli, etrafında tavaf yapmaktır. Onun için, kudüm tavafı yapacaksınız, hacı olarak oraya gittiğiniz zaman...

Tavafa Hacerü'l-Esved'den, Hacerü'l-Esved köşesinden başlayacaksınız. Eğer yanaşabilirseniz yanına, elinizle böyle temas ederek; yanaşamazsanız, —yanaşamayacaksınız kalabalıktan, izdihamdan; besbelli bir şey— uzaktan böyle:

"*—Bi'smi'llâhi allàhu ekber!*" diye işaret etmek de olur.

Zâten mecbûren öyle yapacaksınız; yanına sokulmak mümkün değil gibidir yâni.

Diyeceksiniz ki:

اَللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ طَوَافَ بَيْتِكَ الْحَرَامِ ، فَيَسِّرْهُ لِي ، وَ قَبَّلْهُ مِنِّي ،

سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ ، طَوَافَ الْقُدُومِ لِلّٰهِ تَعَالٰى عَزَّ وَجَلَّ

(*Allahümme innî ürîdü tavâfe beytike'l-harâm, ve yessirhü lî, ve tekabbel minnî seb'ate eşvâtin, tavâfe'l-kudûmi li'llâhi teàlâ azze ve celle*) "Kudüm tavafı olarak yâ Rabbi, ben senin şu beytini yedi defa dönmek, tavaf etmek istiyorum; haccımın kudüm tavafını yapmak istiyorum. Bunu bana kolaylaştır, benden kabul eyle yâ Rabbi!" diyerek, "*Bi'smi'llâhi allàhu ekber!*" deyip başlayacaksınız.

Şimdi tabii bunun duaları var ama alimi var, cahili var... İhtiyarı var, genci var... Okuması olanı var, olmayanı var... Duaları mecbûrî değil... Tavaf yaparken, zikir halinde olmanız, "*Lâ ilâhe illa'llah*" "*Estağfiru'llah*" "*Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammed*" "*Lâ havle velâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm*" "*Allah, Allah*" "*Yâ hayyü yâ kayyûm*" gibi Allah'ın seveceği sözlerle meşgul olarak; veyahut gönlünüze gelen şekillerle Allah'tan bir şeyler taleb ederek olur. O kitaplarda yazılan şeyleri bilmiyorsanız, olmadı filân diye üzülmenize lüzum yok...

İlk dönüşte meselâ, "*Sübhàna'llàh*" dersiniz. İkincide "*El-*

hamdü li'llâh", üçüncüde "*Allàhu ekber*", dördüncüde "*Lâ ilâhe illa'llah*", beşincide *salevât-ı şerife*, altıncıda "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm*", yedincide de çeşitli duaları yaparsınız, olur. Yâni ille o dualar yapılacak diye, yapamadım diye üzülmeyin. Onlar da duadır, "*Sübhâna'llah*" "*El-hamdü lillâh*" "*Allàhu ekber*" de duadır.

Nasıl döneceksiniz? Kâbe-i Müşerrefe solunuzda kalacak şekilde döneceksiniz. Yâni, saati yere koysanız, saatin dönüşünün tersi istikametinde döneceksiniz. Yedi defa döneceksiniz. Bir dönüşe *şavt* derler. Yedi dönüşe, yedi tanelik şavt demetine *tavaf* derler.

Bunun arkasından *sa'y* de yapacaksa; bunun ilk üçünde koşmak ve ihram bezini sağ koltuğunun altından geçirip, sağ kolunu açıkta bırakıp, biraz böyle enerjili şekilde tavaf etmek de tavsiye edilmiştir.

Tavaf bittikten sonra, zemzem suyu içersiniz. Zaten her yerde bol... Eskiden meseleydi, şimdi mesele değil...

Ondan sonra iki rekât *tavaf namazı* kılacaksınız; bu vacibdir. Yâni, tavafın bitiminden sonra iki rekât namaz kılacaksınız, el açıp dua edeceksiniz; ne isterseniz Allah'tan istemek üzere...

d. Mina'dan Arafat'a

Zilhicce'nin sekizinci günü *Mina*'ya çıkardı Peygamber Efendimiz... Mina'da beş vakit namaz kılardı. Zilhicce'nin dokuzuncu günü, Arafe günü de Mina'dan Arafat'a yürürdü. Bu bir kolaylık oluyor. Yolun bir kısmını almış oluyor, bir gün önceden...

Mina'da bir gün kalınıp, beş vakit namaz kılınır. Öğlen, ikindi, akşam, yatsı kılınır. Gece uyunup orada geçirilir. Sabah namazını kılıp, sabah namazından sonra Arafat'a gidilir. Sünnet olan şekil budur. Mina'da yapabilirsek böyle yapacağız inşaallah...

Bazı kimseler doğrudan doğruya Arafat'a gidebiliyor. Sünnete uygun değil ama, o da olabilir.

e. Arafat'ta Vakfe

Zilhicce'nin dokuzuncu günü *Arafat*'ta, Arafat'ın hudutları içinde bulunmak lâzım! Arafat'ın hudutları vardır, hududunun dışı vardır. Hattâ şaşıracağınız bir şey söyleyeyim: Arafat'taki *Nemîre Mescidi*'nin yarısı hududun dışındadır. Peygamber Efendimiz zamanında öyle olmuş; aynı adet devam ediyor. Mescidin imam tarafı, ön tarafındaki yarısı Arafat'ın dışındadır.

Adam *Nemîre Mescidi*'ne girse, sabahtan akşama kadar mescidde otursa, Arafat'ın dışında olduğu için hacı olmayabilir. Görüyor musunuz inceliği? İlle Arafat'ın hududunun içinde olmak lâzım!

Arafat'ın içinde olmayan, yakınındaki bir bölgede olan bir insanın haccı olmaz. Haccın hac olması için, Arafat'ın belirli hududunun içinde bulunmak mecburiyeti vardır. Bu bulunma ne zamana kadar olacak?

Tabii şimdi biz, Mina'dan çıktık mı, 11-12'ye doğru oraya

ulaşılır. Yaya yürüyenler de ulaşırlar. Tabii yaya yürümek çok sevap ama herkesin işi değil... Herkesin bildiği bir şey de değil... Yolları da şaşırabilir. Onun için, kafile halinde gidiliyor.

Bilenler yaya yapabilirler, sevabı çok diye... Yalnız yorulurlar. Yorgunluk oluyor; yorgunluktan dolayı da bazen bayılma gibi haller olabiliyor, sıcak günlerde...

Orada Mescid-i Nemîre'de öğlen kılınır, ikindi kılınır; ikisi bir arada... Ve hac hutbesi okunur orada... İkindi vakti gelmeden, ikindi namazı öğlenle beraber kılınır; imamla beraber...

Orada Allah'a yalvarıp yakarın! İşte, "Yâ Rabbi, biz geldik, boynumuzu büktük... Başımız açık, ayağımız çıplak, sırtımızda bir şey yok... Senin rahmetini istiyoruz yâ Rabbi! Azâbından korkuyoruz yâ Rabbi! Bizi rahmetine erdir yâ Rabbi! Bizi afv ü mağfiret eyle... Anamızı, babamızı afv ü mağfiret eyle... Ümmet-i Muhammed'i de affeyle..." Sabahtan akşama tesbih ile, dua ile böyle vakti geçireceğiz.

Akşamdan evvel ayrılmak yok, Arafat'tan! Akşamdan evvel ayrılırsa insan, cezâlı duruma düşer; kurban kesmesi gerekir. Yâni, akşam ezanı okununcaya, —ezan okunmayacak da orada— güneş batıncaya, akşamın vakti girinceye kadar Arafat'ta duracaksınız. Arafat'ın içinde duracaksınız.

Ondan sonra, huduttan *Müzdelife*'ye doğru hareket başlayacak. Koca bir buçuk milyon, iki buçuk milyon insan seli, vasıta seli Arafat meydanından Müzdelife'ye, dokuz ayrı yoldan gelecek.

f. Müzdelife'de Vakfe

Müzdelife'de de vakfe yapmak lâzım, Arafat'taki vakfe gibi... Müzdelife'nin de hudutları vardır. Hududuna gelmezse insan, Müzdelife'nin içine isabet etmezse, o zaman da vacibi terk etmiş olur. Onun için Müzdelife'nin yerini iyi tesbit etmek çok önemlidir.

Biz size Arafat'ta yardımcı oluruz; çadırınız vardır, suyunuz vardır, yüznumaranız vardır... Yiyecek, içecek satılır, alınır... Her şey bulunur da; Arafat'tan Müzdelife'ye göç başladı mı, bir ana-baba günü olur. Vasıtalar birbirini kaybeder, kafileler dağılır. İnsanlar kaybolur.

Bir fıkra anlatayım: Bizim eski seyahatlerimizde, kafileden bir iki arkadaş kaybolmuş. "Ey filânca, nerdesin?" diye ellerinde megafonla bizim iki arkadaş, kaybolanları arıyorlarmış. Orada bakmışlar; bir sakallı hoca efendi oturmuş, güzel çay demlemişler, bir kaç arkadaş çay höpürdetiyorlar. Demiş ki:

"—Ne bağırıyorsun?"

"—Hoca efendi, işte iki arkadaşımızı kaybettik de onu arıyoruz. Zavallılar ayrı düştü bizden..." demiş bağıran arkadaş...

"—Otur!" demiş. "Otur şuraya!" "Bir çay doldur şuna!" demiş. "Sen iki arkadaş mı kaybettin? Biz, yüz kişiden doksan sekiz kişiyi kaybettik! Bak, burada çay içiyoruz." demiş.

Böyle olur yâni... Çünkü, belli yeri yok... Çadırı yok, çadır kurulacak yer yok... Sonra, arabaları da, bu polisler durdurmazlar. Ellerinde sopalar, "Dan... Dan... Dan..." vururlar kaportalara... "Yürü, yallah! Ruh!" *Ruh*, git demek Arapça'da... "Yallah, ruh!" Bir yerden kaçacaksın, bir yerden gireceksin. Bir yere başını soktun mu, Müzdelife'nin içinde; oh, el-hamdü lillâh, yat aşağıya! Orada işini gör, yat, keyfine bak!

Bulamazsan, Müzdelife'den çıkar gidersin. Artık ondan sonra, "Müzdelife'ye tekrar döneceğim!" diye, nerelerde ineceksin de yürüyeceksin? Dert olur yâni... İnşaallah, o durumlar başımıza gelmez.

Müzdelife'de kalacaksınız. Hem de güneş batacak, akşam olacak; yollardasınız, akşam namazını kılmayacaksınız. Acâib olan işlerden birisi de budur. Öğlen namazı ile ikindiyi, öğlenin vaktinde kıldınız. Akşam namazı geçti; hâlâ namaz kılmayacaksınız, yola devam edeceksiniz. Müzdelife'yi bulunca, Müzdelife'ye geldiğiniz zaman, yatsının vaktinde —10 mu olur, 11

mi olur, 12 mi olur, 1'de mi gelirsiniz— akşamı kılacaksınız; arkasından yatsıyı kılacaksınız. Akşamla yatsıyı, yatsının vaktinde kılmak Müzdelife'de... Yolda kılmak yok; böyle kılacaksınız.

Tabii, hacıların Arafat'tan Müzdelife'ye nakledilmeleri lâzım… Otobüslerin paralarını alıyor bu adamlar... Suud'un boynunun borcudur, getirip hacıları Müzdelife'ye bırakmak ama; adamlar on otobüs gönderecekleri yere, beş otobüs gönderirler. Derler ki: "Siz şimdi bu beş otobüse binin! Bunlar, bu hacıları öbür tarafa bıraksın! Dönüp bir daha gelecekler, ötekilerini de alacaklar." Bekle ki alsın... O izdihamda, o kalabalıkta, o arabalar bir gitti mi; giden gider, kalan kalır...

Onun için, biz evvelki senelerde, biliyorduk onların otobüs getirmeyeceğini; kendimiz gidip otobüs tutup, ayrıca parasını verip, hacılarımız kalmasın diye, Müzdelife'ye kendimiz götürüyorduk. Hattâ, o seneler arkadaşlar dediler ki:

"—Hocam! Sabah namazında gittik de, hâlâ Arafat'ta şeytan taşlamak için taş toplayan insanlar gördük." dediler.

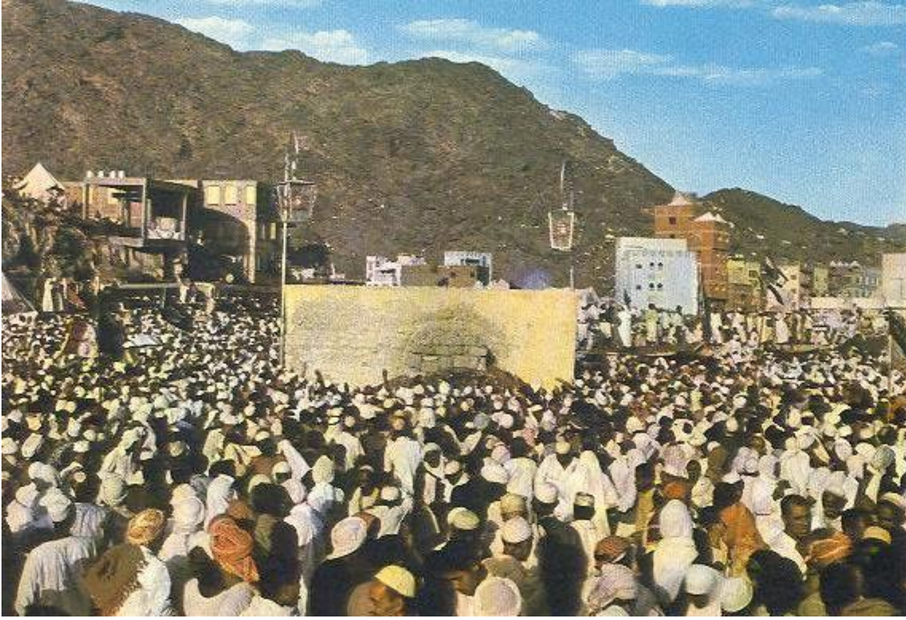
Halbuki, bunların geceden gitmeleri lâzımdı. Akşam namazını, yatsı namazını Müzdelife'de kılacaklardı. Sabah olmuş, hâlâ Arafat'talar... Nakledilmemişler yâni... Aslında yürüyerek, vasıta ile, ne yapıp yapıp Müzdelife'ye kapağı atmak lâzım! Herhalde 8-9 km filân bir yerdir; yürüyebilmek lâzım!

Akşamla yatsıyı orada kılıp, istirahat edeceksiniz. Sabah namazını Müzdelife'de kılacaksınız. Sabah namazının arkasından, Müzdelife'de de yana yakıla dua edeceksiniz. Ona da vakfe derler.

فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ (البقرة:١٩٨)

(*Fezküru'llàhe inde'l-meş'ari'l-harâm.*) "Meş'ar-i Haram'da Allah'ı zikredin!" (Bakara, 2/198) diye ayet-i kerimede bildiriliyor.

Orada da, o sabah namazından sonra vakfe yapıp, Müzdelife'den Mina'ya doğru gideceksiniz. Artık o, bayram sabahı oluyor.

h. Kurban Kesme

Hacc-ı temettû veya *hacc-ı kıran*'a niyet emişseniz, karin veya mutemettî iseniz, —hacc-ı kıran yapana *karin* derler, hacc-ı temettû yapana *mütemettî* derler— şeytanı taşladıktan sonra, gidip kurbanınızı keseceksiniz. Taş atmak, ondan sonra kurbanın başını kesmek... O kurbanı da kestikten sonra, tıraş olacaksınız. Berbere veya birisine tıraş olursunuz. O zaman ihram elbisesinden çıkabilirsiniz.

Hacc-ı temettû ve hacc-ı kıran yapanlar, kurbanlarının kesildiği haberi gelmeden, havlulardan sıyrılıp dikişli elbise giyme durumuna giremezler! Bu da çok önemlidir. Birçok kimse bunu bilmediği için, başkalarından —Afganlılardan vs.— görüyor, "Cırt... Cırt..." kafasını tıraş ettiriyor; cezalı duruma düşüyor.

Kurban kesmeden dikişli elbise giymek, cinâyet-i hac olur. Ona da dikkat edin! Kurban kesecek hacıysanız, taşı taşlayacaksınız, kurbanı keseceksiniz, tıraş olacaksınız; ondan sonra çıkaracaksınız. "*Taş, baş, tıraş*..." demişler üç kelime ile... Bunu

böyle ezberlerseniz, hatırınızda kalır. Bu sıraya uymazsanız, kurban kesme cezası var... O da ayrıca uğraştırır.

g. Mina'da Şeytan Taşlama

Mina'da ilk gün, bayramın birinci günü sadece *büyük şeytan* taşlanır. Yedi tane taş atacaksınız. *Cemretü'l-Akabe* denilen —Türkler, Büyük Şeytan diyorlar— üçüncü taşlama yerini taşlayacaksınız. Şeytan taşlarken:

بِسْمِ اللهِ اَللهُ أَكْبَرُ ، رَغْمًا لِلشَّيْطَانِ ، رِضًى لِلرَّحْمٰنِ ،

رَجْمًا لِلشَّيْطَانِ

(*Bi'smi'llâhi allàhu ekber. Rağmen li'ş-şeytân, rıdan li'r-rahmân, recmen li'ş-şeytân.*) deyip sembolik olarak o Cemre-i Akabe'ye taş atacaksınız.

Sıkıntılı olarak o Cemre-i Akabe'yi taşlama vazifesi bitti. Hacc-ı ifrada niyet etmişseniz, kurban meseleniz yok... Taşlamayı yaptınız. Ondan sonra gidersiniz, tıraş olursunuz. Bu elbiseleri —havluları, peştamalları— çıkarırsınız, normal elbiseleri giyebilirsiniz. Çünkü taş attınız, tıraş oldunuz.

Bir gevşeme, bir kolaylık oluyor. Buna *tahallül-i evvel* denir. Yâni, ihramlı olma durumunun yasaklarının yarısı kalkıyor, kısmen kalkıyor. Daha hepsi kalkmadı, hanımla sohbet vs. daha yasak... Yalnız kıyafet hususunda bir rahatlık oluyor.

i. İfada Tavafı

Ne vazîfesi kaldı? Kaldı, Beytullah'ı tavaf... O da haccın farzı! *İfada tavafı* derler ona... Kâbe'ye geleceksiniz. Büyük kalabalık, o koca Arafat meydanını dolduran ahali Kâbe'nin etrafında... Uzaktan baktığınız zaman, tüyleriniz diken diken olur. Güldür güldür, değirmen gibi döner böyle, Kâbe'nin etrafında... İşte o

kalabalık, o zor günlerde ifada tavafını, farz tavafı yapacaksınız.

Farz tavafı yaptıktan sonra, *tahallül-i sânî* denilen, ikinci helâl olma durumu, ihram yasaklarının tamamının kalkma durumu olur.

Bundan sonra sadece, *Mina*'da bayramın ikinci günü ve bayramın üçüncü günü, üç şeytanı yedişer taş ile taşlamak kalıyor. Üçüncü gün taşladıktan sonra, akşam olmadan Mina'dan ayrılırsa, dördüncü gün taşlama mecburiyeti kalmıyor. Ayrılmazsa, bu daha sevaplıdır. Dördüncü gün de, bu üç şeytana yine taşlarını atar. Böylece hac vazifesi tamam olmuş olarak, Allah'ın lütfuyla, keremiyle isterse, vasıta bulabilirse memleketine bile dönebilecek hale gelir.

Ama tabii ayrılacağı zaman, bir de *sader tavafı*, *vedâ tavafı* vardır. O tavafı yapıp mahzun mahzun, artık vazifesini yapmış olarak ayrılır.

Şimdi bütün bunlarda dikkat edilecek nokta nedir? Kimseyi

üzmemek, sinirlenmemek, sabırsızlık yapmamak, edepsizlik yapmamak... Allah'ın sevmediği münakaşa, kavga, gürültü, çatışma, çekişme, itişme yapmamaktır. Duygulu olarak, edepli olarak, ahlâklı olarak, Allah'ın gördüğünü bilerek, Allah'ın rızasını kazanmağa çalışarak; bu vazifeleri güzel güzel yapmaktır. Birisi bu...

Mühim olan bir nokta da, —tecrübeli insanlara düşüyor bu; ötekilere de anlatılmalı— bu vazifeleri zayıfların, ihtiyarların, bilmeyenlerin nisbeten rahat ve kolay bir zamanda yapmasını sağlamak... Bu da en mühim, en püf noktasıdır işin...

Şimdi biz meselâ, buradan kalkacağız, gideceğiz. *Tavaf* yapmamız lâzım; Beytullah'ı tavaf edeceğiz. İhrama gireceğiz yarın... Allah'ın izniyle, lebbeyk çeke çeke, otobüslerle Mekke'ye varacağız. Şimdi biz ne zaman tavaf yapalım? Yatsının vaktinde hemen gidersek oraya; böyle izdihamlıdır, kilit gibidir. Bu hanımlar, bu ihtiyarlar nasıl yapacak bunu? Biraz zordur.

Ne yapacağız? Gideceğiz, yerleşeceğiz; abdestlerimizi alacağız. Mümkünse gusül abdestimizi alacağız. Rahatlayacağız. Sabahın vaktini düşüneceğiz; kaçta oluyor? Dörtte oluyor. Ne zaman kalabalık oraya birikmeye başlar? İkiden itibaren birikmeye başlar. "Eh işte birde, bir buçukta, ikide, iki buçukta bu işi bitirmeye çalışalım!" diye, o vakti denk getirmeye çalışacağız.

Nisbeten yine kalabalık olacak. Çünkü, iki milyon insanın arasına gidiyoruz artık. Yâni, buradaki gibi olmayacak, daha zor olacak. Allah kolaylaştırırsa, Allah yardım ederse, kolay olur tabii...

Tavafı münâsip zamanlarda yaparsak, sa'yi yaparsak... İsteyen ifrad haccı yapar, isteyen kıran haccı yapar; ihramlı olarak, havlulu olarak, peştamallı olarak durur.

İsteyen *temettû haccı* yapar; tavafını yapar, sa'yini yapar, tıraş olur. Umresi bitti. Elbiselerini giyer, artık Zilhicce'nin sekizinci gününü bekler. Zilhicce'nin sekizinci günü, tekrar ihramına girer.

Ben şahsen tecrübelerime dayanarak, biraz da çoluk çocuğun

rahatını düşünerek, biraz da sevabı düşünerek "Temettû rahat…" diyorum, kendim temettû haccını tercih ediyorum. Siz bilirsiniz! İsterseniz, siz de temettû haccı yaparsınız.

Eğer *kıran haccı* yapacaksanız; gideceksiniz önce bir umre tavafı yapacaksınız, sa'y yapacaksınız. Ondan sonra geleceksiniz, kudüm tavafı yapacaksınız. Yâni, yedi defa dolaşacaksınız bu Kâ'betullah'ı... Ondan sonra, Safa-Merve arasında yedi defa sa'y edeceksiniz. Bitti umre... Ama, ihramdan çıkmak yok, tıraş olmak yok... Geleceksiniz bu sefer, haccınızın kudüm tavafını yapacaksınız; yedi defa daha döneceksiniz. "Haccın sa'yini de yapmak istiyorum!" derseniz, bir daha Safa ile Merve arasında yedi defa sa'y yapacaksınız.

E bunu yapabilirse, gençler böyle yapabilir. Ondan sonra ihramdan çıkmaz, hacca devam eder.

Haccın hatalarına *cinâyet* deniliyor. Türkiye'de cinâyet demek, adam öldürmek demek ama; bu ibâdette, bu yolculukta *cinâyet* demek, usûle uymayan iş yapmak demek... Saçının telini çekse koparsa, bu da cinâyet...

Kıran haccında cinâyâtü'l-hac olursa, haccın hatalı işleri olursa, o zaman çifte cezâ olur, katmerli cezâ olur. Bilenler hacc-ı kıran yapabilir. Tecrübesi az olanlar temettû haccı yaparlarsa, hiç olmazsa daha rahat olur diye, şahsen ben onu tavsiye ediyorum kardeşlerime... Siz bilirsiniz!

j. Sorular

1. Soru:

Ayağımda varis var; varis çorabım kalabilir mi, özürlü sayılır mıyım?

O çorap çıktığı zaman, vazifelerinizi yapamıyorsanız; o zaman, o giyim olmuyor, bir ilâç ve sargı gibi olmuş oluyor.

2. Soru:

Çarşıda satılan tavukların İslâmî usülde kesildiği söyleniyor; yenilebilir mi?

Burada büyük tavuk çiftlikleri var. Burası İslâm ülkesi olduğu için, İslâmî adetlere uygun olarak kesmeye çalışıyorlar. Yerli tavuk müesseseleri var. Çok modern tesisleri, çok büyük çiftlikleri var. Herhalde onların tavukları yenilebilir; Allahu a'lem...

Adamın birisi de ucuz diye gidip Macaristan'dan tavuk getirmişse, filânca yerden tavuk ithal etmişse; onlar belki uygun olmayabilir.

Çok ihtiyat etmek isteyen, peynir yesin, ekmek yesin, meyva yesin, balık yesin... Ama, halka kolaylık göstermek gerekiyor. Halkı yokuşa sürmemek gerekiyor. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi odur. Onun için, burada kesilen tavuklar yenilebilir diyoruz.

3. Soru:

Sabah ve akşam namazlarının farzından sonra secdeye varırken dua ediliyor. Şimdiye kadar hiç rastlamamıştık. Hanefî mezhebinde yapılabilir mi? Neden şimdi yapılıyor? Bir de, ellerimizi salık vaziyette mi tutalım, yoksa dua eder vaziyette mi tutalım?

Bu Şafiî ve Hanbelî mezheplerinde olan bir şeydir, duadır. Bizim vitir vacibini kıldığımız zaman, üçüncü rekâtta rükûa varmadan evvel yaptığımız gibi... Duayı bunlar, rukûdan kalktıktan sonra yaparlar. Efendimizden böyle rivâyetler de olduğu için, câizdir. Bunlara uyarak böyle yapabilirsiniz.

Ellerinizi kaldırsanız da, salık vaziyette dursa da bir mahzuru yoktur.

Müslümanlara dua ediliyor. Her yerde müslümanlar sıkışık durumda... Öldürülüyorlar, zulüm görüyorlar... Allah yardımcı olsun diye dua ediliyor. Allahu a'lem, bir sakıncası yoktur.

4. Soru:
Kıran haccı yaparsak, kurban kesildiğini denetleyebilir miyiz?

Kurban kesmeyi denetlemek kıran haccına mahsus değildir. Temettû haccında da denetlemeye gayret eder. Denetlemek, kesildiğini görmek veyahut bizzat kesmek lâzım...

Şimdi bazı arkadaşlar görevlendiriliyor, vekâlet veriliyor. Onlar gidiyorlar, kurbanı buluyorlar, kesiyorlar; bize söylüyorlar. Garantili yapma imkânımız vardır. Tamamen zor değildir, imkânsız değildir. Ama o gün kurban kesmek, başlı başına bir büyük yorgunluktur.

Şimdi burada bir adet çıkarttılar, parayı topluyorlar, biz keseriz diyorlar. Onu denetlemesi mümkün olmuyor. Gözünüz göre göre, kalbiniz mutmain ola ola yapsanız daha iyi olur.

25. 05. 1993 - Medine

06. MİNA'DA SOHBET VE DUA

Lebbeyk, allàhümme lebbeyk! Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk! İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk, lâ şerîke lek. (5 defa)

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedinin-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ... Aaalihüi ve sahbihiii ve sellim. (2 defa)

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedini'llezî câe bi'l-hakkı'l-mübîn, ve erseltehû rahmeten li'l-àlemîn.

Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn... Salâten ve selâmen dâimeyni mütelâzimeyni ilâ yevmi'd-dîn.

İzâ Vakaa Sûresi:

(Vakıa Sûresi okundu.)

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm...

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden yüvâfî niamehû ve yükâfî mezîdeh... Hamden kemâ hüve ehlüh... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bizleri uzak diyarlarımızdan, nice müşkillerden geçirerek, dağları denizleri aşırarak, İslâm'ın en büyük menâsikinden, ibâdetlerinin en şereflilerinden olan hac ibâdetini yapmak üzere, bu diyarlara getiren, gelmemizi nasîb eden, şu güzel günlere erdiren, şu mukaddes mahallere, mübârek mahallere konduran Rabbimiz'e sonsuz hamd ü senâlar olsun...

Onun âlemlere rahmet olarak gönderdiği Peygamberimiz, rehberimiz, serverimiz, efendimiz Habîb-i Edîb'i Muhammed Mustafâ'sına hadsiz hesapsız, sonsuz salât ü selâm olsun...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi, rızâsına vâsıl eylesin... Habîb-i Edîb'inin râzı olduğu ümmet olmayı nasîb ve müyesser eylesin...

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Şu hac ibadetinin ne kadar muazzam, ne kadar muhteşem bir ibadet olduğunu görüyorsunuz. Kanadalı diplomatlardan, devlet adamlarından Güneydoğu Asya'da vazife gören ve sonradan müslüman olan bir şahıs, kitaplar yazmış. Yıldız Sarayı'na gelmişti, kendisiyle de karşılaştık. Niçin müslüman olduğunu sormuşlar da, diyor ki:

"—Ben batı medeniyeti içinde yetiştim, Hristiyanlığın ibadetlerini biliyorum. Güneydoğu Asya'da, Vietnam'da Laos'ta, Tayland'da budistlerin, brahmanların ibadetlerini gördüm. Onların mâbedlerini gezdim, rahibleriyle görüştüm... İslâm'ı tanıdım, İslâm'ın ibadetlerini de gördüm. İslâm'ın ibadetlerindeki hikmetlerden, güzelliklerden dolayı İslâm'a hayran olup, dinimi değiştirdim, İslâm'a girdim.

İslâm'da, öteki dinlerle mukayesesi mümkün olmayacak kadar muhteşem ibadetler var, hikmetli ibadetler var. Aklın, mantığın, kalbin hayran kaldığı, güzelliğini itiraf ettiği, kabul etmek zorunda kaldığı muhteşem ibadetler var!" diyor.

Şu Mina'da bulunduğumuz günlerde, o zâtın bu sözlerini hatırladım. Şu diyarları bir düşünüverin muhterem kardeşlerim: Hazret-i Adem Atamız, buralarda dolaşmış.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ .
فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ ، وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ، وَ لِلَّهِ عَلَى
النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً ، وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ
غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (آل عمران:٩٦-٩٧)

(*İnne evvele beytin vudıa li'n-nâsi le'llezî bi-bekkete mübâreken ve hüden li'l-àlemîn. Fîhi âyâtün beyyinâtün makamı ibrâhîm, ve men dehalehû kâne âminâ, ve li'llâhi ale'n-nâsi hıccü'l-beyti*

menistetâa ileyhi sebîlâ, ve men kefere feinna'llâhe ganiyyün ani'l-àlemîn.) [Şüphesiz, âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev (mâbed), Mekke'deki Kâbe'dir. Orada apaçık ayetler, (ayrıca) İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin Beytullah'ı haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allah bütün âlemlerden müstağnîdir.] (Âl-i İmran, 3/96-97) ayet-i kerimelerinden bilindiği üzere, yeryüzünde ibâdet için yapılan ilk ibâdethâne, ilk mâbed de buralarda, Kâbe-i Müşerrefe'nin olduğu yerde binâ edilmiş...

Buraları nice peygamberlerin ziyâretgâhı olmuş, cevlângâhı olmuş, devran ettiği yerler olmuş... (Rükn ile Makam arasında, Hicr-i İsmâil'de, Kâbe-i Müşerrefe'nin çevresinde nice peygamberlerin medfun bulunduğunu kitaplarımız yazıyor.)

İbrâhim AS, gördüğü rüya üzerine; anasının süsleyip, tarayıp, yıkayıp, temizleyip kendisine teslim ettiği İsmâil'i buralara getirmiş. Nasıl baba ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri:

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ (التوبة:١١٤)

(*İnne ibrâhîme leevvâhün halîm.*) "Şüphesiz ki İbrâhim AS çok âh ü enîn eden, çok gözyaşı döken, merhameti ifrat derecede olan, sevgisi ve şefkati sonsuz olan bir kimse idi." (Tevbe, 9/114) buyuruyor.

Hattâ, bir rivâyete göre "*İbrâhîm*" demek, "*ebün rahîmün*" demektir, onların o zamanki dillerine göre... "Çok rahmetli, merhametli baba" demektir diye tarif edilen bir kimse...

Lût AS'ın âsî, mücrim, kâfir, müşrik kavmine belâ geleceği zaman, meleklerle mücâdele eden Hazret-i İbrâhim... "Affetsin Rabbimiz, bağışlasın! Bu azâbı indirmesin!" diye, böyle:

يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ (هود:٧٤)

(*Yücâdilünâ fî kavmi lût*) “Lût kavmi hakkında (adeta) bizimle mücadeleye başladı.” (Hûd, 11/74) diye bildirilen İbrâhim AS...

Yıllar yılı bekleyip de, sonra sahip olduğu güzîde evlâdını, en sevdiği evlâdını —ki, yıllar yılı çocuk sahibi olamamışlar— gördüğü rüya üzerine, kurban etmeğe niyet ettiği yerler burası... Bıçağı alıp da, evlâdının boynuna sürmeğe kasdettiği yerler...

O en merhametli babanın, Allah yolunda en sevdiği varlığını fedâ etmesinin büyüklüğünü düşünün şuralarda... O kadar büyük merhamet sahibi bir insan, o kadar sevdiği o evlâdını, gördüğü rüya üzerine kurban etmeğe râzı oluyor. İtiraz etmiyor, Allah’ın emrini yerine getirmek istiyor.

Bunun üzerine Allah-u Teâlâ Hazretlerinden:

قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا ، إِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ . إِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلاَءُ الْمُبِينُ (الصافات:١٠٥-١٠٦)

(*Kad saddakte’r-rü’yâ*) “Rüyanın sana işâret ettiği şeyi yapmağa azmettin; sıdkını, sadâkatini, bağlılığını gösterdin. (*İnnâ kezâlike neczi’l-muhsinîn*) Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. (*İnne hâzâ lehüve’l-belâü’l-mübîn*) Bu, gerçekten, çok açık bir imtihandır.” (Saffât, 37/105-106) diye taltif alıyor İbrâhim AS...

O genç İsmâil AS da nasıl bir müstesnâ genç ki:

قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ ، سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرِينَ (الصافات:١٠٢)

(*Kàye yâ ebeti’f’al mâ tü’mer!*) “Ey babacığım, emrolunduğun şeyi yap!” diyor. (*Setecidünî inşâa’llàhu mine’s-sàbirîn.*) “İnşaallah beni sabreden bir insan olarak görürsün! Tabii, o vazifeyi yapacaksın. Yaparken belki ben dayanamam, belki çırpınırım;

sabredenlerden göreceksin inşaallah!" diye o da babasına canını Allah yolunda vermek üzere boyun uzatabilen bir insan...

Öyle bir diyar burası... Böyle muhteşem, insanların, Allah yolunda böyle fedâkârlık yapan insanların, bize nümûne insanların, rehber insanların, server insanların dolaştığı yerler buraları...

Bu aşr-i Zilhicce, o muazzam ibâdetin seyahatinin başladığı günler ve bu Terviye günü Arafat yoluna, böyle kefenlere bürünmüş gibi, dünya nimetlerinden, rütbelerinden, izzetlerinden soyunmuş; hepsi ebü'l-beşer Hazret-i Adem'in evlatları olarak, kardeşler olarak birbirinden farkı olmayan insanlar... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin engin rahmetinden istifade etmek üzere yollara düşmüşler... Saçları açık, karma karışık... Tozlanmış... Güneşten terlemişler, kurumuş; terlemişler, kurumuş... Sıcaklardan ayakları, topukları çatlamış; ibadetlere geldikleri yerler... Boyunlarını büküp, gözyaşı döküp de, Allah'tan affolunmalarını istedikleri yerler...

Bize de Allah-u Teâlâ Hazretleri, nice nice mânîlerin üstesinden getirerek, buralara kadar ulaşmayı nasîb etmiş, muvaffak etmiş... Vize problemi var, bilet problemi var, daha başka sıkıntılar var...

Nice kardeşlerimiz geçen sene niyet etmişler, mâni çıkmış... Üç bini, beş bini boynu bükük havaalanlarında perîşan olmuş... Bu sene nice kimseler müracaat etmişler, paralarını yatırmışlar, hazırlanmışlar... Ondan sonra gelemezsin denilmiş, boyunları bükülmüş, gözyaşları içinde...

Bizlere Allah-u Teâlâ Hazretleri, şu diyarlara gelmeyi nasîb etmiş, Allah'a hamd ü senâlar olsun... Verilen nîmetin kadrini bilmesi lâzım, şükrünü edâ edebilmesi lâzım kulların...

Aziz ve muhterem kardeşlerim! "*Lebbeyk, alllahümme lebbeyk!*" diyoruz. Ne demek bu lebbeyk?

Allah-u Teâlâ Hazretleri İbrâhim AS'a buyurmuş ki:

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ

يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (الحج:٢٧)

(*Ve ezzin fi'n-nâsi bi'l-hacci ye'tûke ricâlen ve alâ külli dàmirin ye'tîne min külli feccin amîk.*) [İnsanlar arasında haccı ilân et ki, gerek yaya olarak, gerekse nice uzak yoldan gelen yorgun argın develer üzerinde sana gelsinler!] (Hac, 22/27)

"—Ey İbrâhim! Seslen insanlara, seslen insanoğullarına! Bu diyarı senin benim emrin ile yapmış olduğun, tekrar inşâ etmiş olduğun, insanlığın ilk mâbedinin bulunduğu yerde yeniden yaptığın şu Kabe-i Müşerrefe'yi ziyaret etmelerini insanlara seslen! Ezan gibi, dört bir yana dönerek bildir yâ İbrâhim!" diye emir buyurmuş.

İbrâhim AS, boynunu bükmüş, seslenmiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri, duyuracağı kullara duyurmuş. Yâni, buraya haccetmeğe gelsinler diye o nidâya biz, Allah'ın daveti olduğunu bilerek, diyoruz ki: "*Lebbeyk, allahümme lebeyk!* Tekrar tekrar, kat be kat buyur yâ Rabbi! Emrindeyim, fermânındayım yâ Rabbi! Mâdem çağırmışsın, buyur yâ Rabbi! Çağırdın, geliyoruz yâ Rabbi!"

Bu hacılık seyahatinde en hoşuma giden sıfatlardan birisi, Cidde yolunda kenara yazmışlar, hadis kitaplarında da vardı, din kitaplarımızda da vardır:

مَرْحَبًا بِضُيُوفِ الرَّحْمٰنْ !

(*Merhaben bi-duyûfi'r-rahmân!*) "Hoş geldiniz, merhaba ey Rahmân'ın misafirleri! Rahman olan, rahmeti kâfiri, mü'mini, hiç kimseyi ihmal etmeyen; kendisine küfreden, âsî olanı bile rızkını kesmeyip yaşatan; o Rahman'lığından yeryüzündeki cümle mahlûklara rahmedip, ihtiyaçlarını gideren Allah'ın misafirleri!"

Herkesin ümidi çoğalsın, şevki artsın diye Rahmân... Rahmetine eş, emsâl, misâl, denk olmayan, tarifi mümkün olmayan, o engin rahmetin sahibi, Rahmân'ın misafirleriyiz. Evet, günahımız çok ama, Rahmân'ın misafirleriyiz! Yüzümüz kara ama...

İşte böyle bir misafirlikle, öyle bir dâvete "*Lebbeyk!*" demişiz, "Buyur yâ Rabbi!" demişiz. Buyur da demiyoruz da, "Kat kat buyur yâ Rabbi!Tekrar tekrar..." Yâni oturmuş da, sanki yerimizden ok gibi fırlayıp, "Emret! Tekrar tekrar emrindeyim, fermanındayım yâ Rabbi!" diyoruz.

Bu mânâyı, bu manzarayı gözümüzün önünden uzak etmeyelim! Biz bir dâvetliyiz, Rahmân'ın davetlisiyiz. Bir şey emrolunmuş:

"—Benim Beytimi ziyâret edin, gelin bu vazifeleri yapın!" diye; biz de:

"—Buyur yâ Rabbi! Geliyoruz yâ Rabbi! Emrindeyiz yâ Rabbi! Fermanını kabul ettik yâ Rabbi!" diye kalkmış, gelmişiz.

Böyle deyip de, bu hac yolculuğunda, hac yolculuğunun âdâbına sığmayan halleri işlemeyelim! Rahmân'ın misafiri olup da, şeytana uymayalım! Nefse uymayalım, gaflete dalmayalım! Bu zamanın, bu mekânların kadrini, kıymetini bilmeyip, fırsatları fevt edenlerden olmayalım! Ne kadar yüce bir makamın misafiri olduğumuzu da unutmayalım!

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ (الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm, eyne mâ küntüm.*) "Her nerede olursanız, o sizinledir." (Hadîd, 57/4)

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (قٓ: ١٦)

(*Ve nahnü akrabü ileyhi min habli'l-verîd.*) "Ve biz ona şah

damarından daha yakınız.” (Kaf, 50/16)

Bize şah damarımızdan yakın olan Rabbimizin yakınlığını bilelim! Kâbe’yi gördüğümüz zaman, Rabbü’l-Kâ’be hatırımızdan hiç çıkmasın...

Ve bu günler muhterem kardeşlerim:

لَبَّيْكَ، اَللَّهُمَّ لَبَّيْكَ! لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ! إِنَّ الْحَمْدَ

وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لاَ شَرِيكَ لَكَ.

(*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk!*) Buyur, kat kat emrindeyim yâ Rabbi! (*Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk!*) Senin hiç bir şerîkin yok yâ Rabbi! Nazîrin yok, şerîkin yok, eşin yok, ortağın yok! Vahid ü Ehad ü Ferd ü Samed Rabbimizsin. Bunu itiraf ediyoruz, biliyoruz, anlamışız, inanmışız, senin davetine icâbeten gelmişiz yâ Rabbi!’

(*İnne’l-hamde ve’n-ni’mete leke ve’l-mülk*) ‘Her türlü övgüler, medihler, sitâyişler, senâlar hepsi senindir yâ Rabbi! Hepsi sanadır yâ Rabbi! Her türlüsü sana lâyıktır yâ Rabbi! Ve her neyi översek, o da sana gelir yâ Rabbi!’

Bir gülün rengini, güzelliğini görsem, övsem; yaratanı sensin yâ Rabbi! Bülbülün sesini duysam, hayran olsam; ona o sesi veren sensin yâ Rabbi! Manzaraların güzelliğini görsem; o dağları, ovaları, ağaçları, çiçekleri yaratan sensin yâ Rabbi! Yediğim nimetlerin sofranın üzerindeki bolluğunu görsem; bu nimetleri bana veren sensin yâ Rabbi!

Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لاَ تُحْصُوهَا (إبراهيم:٣٤)

(*Ve in teuddû ni’meta’llàhi lâ tuhsùhâ.*) [Allah’ın nimetlerini saymak isteseniz, sayamazsınız.] (İbrâhim, 14/34) Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin nimetlerini saymakla bitiremeyiz.

(*İnne'l-hamde ven ni'mete leke*) "Hamd de senin yâ Rabbi, nimetler de senin yâ Rabbi! Hepsini senin verdiğini anlayan bir kulunum yâ Rabbi! Gàfil değilim, senin azametini, kudretini, nimetini, kudretinin âsârını, üzerine saçtığın ihsânını anlamışım yâ Rabbi! Hamd sana yâ Rabbi! Bütün bu nimetler senden yâ Rabbi! Hangi vasıtayı kullansan, hangi vasıtayla göndersen, *müsebbibü'l-esbâb* sensin yâ Rabbi! Sebepleri de harekete geçiren sensin yâ Rabbi! Sebepleri de yaratan sensin yâ Rabbi..."

(*İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk*) "Şu kâinatın hakimiyeti, egemenliği, tasarrufu, yönetimi, olayların olması, olmayanların olmaması senden yâ Rabbi! Senin eşin, nazîrin, şerîkin yok; her şey senin yâ Rabbi! Şu kâinatta senin hükmün cârî, senin fermânın yürüyor yâ Rabbi! Mülk senin yâ Rabbi!

Ancak sana ibâdet ederiz, ancak senden yardım isteriz. Ancak sana şükrederiz, ancak sana kulluk ederiz, sana bağlandık yâ Rabbi! Senin emrine uyduk yâ Rabbi! Seni sevdik, yolunu sevdik, ondan geldik yâ Rabbi buralara!" demiş oluyoruz.

(*Lâ şerîke lek.*) Tekrar perçinliyoruz ki, "Şerîkin, nazîrin yok yâ Rabbi!" Yâni gönlümüzü mâsivallaha, Allah'tan gayriye bağlamamayı ifade eden ne güzel bir ifade... Her şey Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin mülkünde, elinde, kudretinde, ondan ve ona... Her türlü övgü ona...

Bu "*Lebbeyk, allahümme lebbeyk!*" duasını çok söyleyeceğiz. Mânâsını idrak ede ede... Bu yolun, bu vazîfenin zikri budur. En çok bunu söyleyeceğiz. En çok Allah-u Teâlâ'nın nimetlerinin çeşitlerini, gözümüzün önünde canlandırmağa çalışacağız. En çok Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin şeriksiz, nazîrsiz, Vâhid ü, Ehad ü, Ferd ü Samed olduğunu; bütün mahlûkatın hâcetlerinin onun dergâhında revâ olduğunu; her hâcet sahibinin ona yöneldiğini, her şeyin ondan istenildiğini düşüneceğiz. Boynumuzu bükeceğiz ve ondan isteyeceğiz.

Ben kardeşlerine dedim ki:

"—Burada çok konuşmalar yapmayın! Cemâati çok meşgul etmeyin! Herkes Rabbiyle baş başa kalsın... Söndürün elektrikleri, çekilin bir köşeye! Bükün boynunuzu!"

Allah-u Teâlâ Hazretleri, yüzümüzün karasına bakmasın... Elimizin boşluğuna bakmasın... Günahımızın çokluğuna bakmasın... Bizi buralara kadar dâvet etti, misafir etti; mahrum döndürmesin... Edepsizlik yaptırmasın... Misafirliğin âdâbına sığmayan durumlara düşürmesin... Dergâhından kovmasın... Rahmetinden mahrum etmesin... Kapısına gelmişken, eli boş döndürmesin... Haclarınızı mebrûr, makbul bir hac eylesin...

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki: "Helâl bir mal ile yapılmış, âdâbına uygun, kimseyi üzmeden, kırmadan; refes ve füsûka sapmadan, edep dışı kelâm, edep dışı hareket yapmadan; Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin evâmiri, buyrukları, fermanları dairesinden dışarıya taşmadan; azgınlık ve taşkınlık yapmadan kim haccederse, bunun mükâfatı cennetten başka bir şey değildir.

Yurduna anasından doğduğu gündeki gibi günahsız olarak döner. Ve hacc-ı mebrûrun ahiretteki mükâfatı da, kulun cennete girmesidir.

Böyle bir cenneti kazanmaya vesile olacak, ömürde birkaç defa ele geçebilen, bazı insanlara da nasîb olmayan bir ibadetin çok önemli bir günlerinden birindeyiz. *Terviye* günüdür, Arafe'den bir gün öncedir. Bugün Terviye... Dört vakit namaz geldi geçiverdi. Öğle namazı, ikindi namazı, akşam namazı, yatsı namazı... Bir sabah namazımız kaldı. Sabah namazını kıldıktan sonra, teşrik tekbirlerini getireceğiz. Ondan sonra, yarınki gün Arafe günü işte başlamış oluyor. Arafat'a yürüyeceğiz.

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:[10]

مَنْ حَجَّ مِنْ مَكَّةَ مَاشِيًا ، حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَكَّةَ ، كَتَبَ اللهُ لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ سَبْعَمِائَةِ حَسَنَةٍ مِنْ حَسَنَاتِ الْحَرَمِ . قِيلَ: وَمَا حَسَنَاتُ الْحَرَمِ ؟ قَالَ: بِكُلِّ حَسَنَةٍ مِائَةُ أَلْفِ حَسَنَةٍ (خز. ك. طب. طس . ط. في الأفراد ، هب. ق. وضعفه عن ابن عباس)

(*Men hacce min mekkete mâşiyen*) "Kim Mekke'den yürüyerek, yaya olarak çıkıp, (*hattâ yercia ilâ mekkete*) tekrar Mekke'ye dönünceye kadar [Mina, Arafat, Müzdelife ve Mina'da] hac görevlerini yaya olarak yaparsa, (*keteba'llàhu lehû bi-külli hatvetin seb'amieti hasenetin min hasenâti'l-harem*) Allah-u Teàlâ onun her adımına Harem hasenelerinden yedi yüz hasene verir."

(*Kîle: Ve mâ hasenâtü'l-harem*) "Bir Harem hasenesi ne

---

[10] İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.244, no:2791; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.631, no:1692; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.105, no:12606; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.122, no:2675; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.431, no:3981; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.331, no:8429; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.397, no:1211; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.42, no:11894; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XX, s.244, no:22008.

kadardır? Harem hasenesinin öteki hasenelerden farkı nedir?" diye soruyorlar Peygamber Efendimiz'e.

(*Kàle: Bi-külli hasenetin mietü elfi hasenetin*) "Her bir haseneye yüz bin hasene!" buyuruyor.

Bu mükâfatın, kaçırılacak bir mükâfat olmadığı görülüyor.

Tabii yapabilenler yaya hac yapabilse... Sabahleyin giderken, belki güneş çarpar; belki, Arafat'taki zikir ve ibadetleri yapmakta zorluk olabilir. Hiç olmazsa, Arafat'tan dönerken yapabilecek arkadaşlarımız yaya dönerse Müzdelife'ye; o her adımına yedi milyon haseneyi kazana kazana, inşaallah iyi bir kazanç elde etmiş olarak, Arafat'tan Müzdelife'ye yatsıdan sonra ulaşmış olurlar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri, sevdiği ibadetleri yapmağa muvaffak eylesin...

Geceleyin teheccüd namazını muhakkak ki ihmal etmemek lâzım! Teheccüd namazına gelmeden, yatma zamanı gelince abdest alıp, dört rekât namaz kılıp, abdestli yatmağa dikkat etmek lâzım ki; abdestli yatan kimsenin bütün uykusunu, gecesini Allah-u Teâlâ Hazretleri ibâdet ve tâatte sayacağından, gecesi hayırlı ve bereketli bir tarzda geçmiş olur. Onun için siz de, abdestli olarak dört rekât namaz kılın! Ondan sonra abdestli olarak uyumağa gayret edin! Buna dikkat edin!

Geceleyin de teheccüd namazına kalkarsınız. Teheccüd namazının fazîletinden, bereketinden de istifade edersiniz.

Zamanınızı mâlâya'ni ile, fuzûlî kelâm ile, boş işler ile geçirmemeğe gayret edersiniz.

Beraberce tevbe ve istiğfar eyleyelim. Diyelim cümle günahlarımıza:

Estağfiru'llaaah...(3 defa) *El-azîm, el-kerîm ellezî lâ ilâhe illâ hû, el-hayye'l-kayyûme ve etûbü ileyh... Ve es'elühü't-tevbete ve'l-mağfirete ve'l-hidâyete lenâ, innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm. Tevbete abdin zâlimin li-nefsihî, lâ yemlikü li-nefsihî, mevten ve lâ hayâten, ve lâ nüşûrâ...*

Allahümme ente rabbî... Lâ ilâhe illâ ente halaktenî... Ve ene

abdük, ve ene alâ ahdik, ve va'dike mesteta'tü eûzü bike, min şerri mâ sana'tü, ebûu leke bini'metike aleyye ve ebûu bi-zenbî, fağfirlî, feinnehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ent...

Allahümme ente'l-melikü, lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik... Ente rabbî ve ene abdük... Zalemtü nefsî kesîran, va'tereftü bi-zenbî, fağfirlî zünûbî cemîâ... Feinnehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ent...

Ve'hdinî li-ahseni'l-ahlâk... Lâ yehdînî li-ahsenihâ illâ ent... Va'srif annî seyyiehâ... Lâ yasrifü annî seyyiehâ illâ ent... Lebbeyke ve sa'deyk... Ve'l-hayru küllühû fî yedeyk, ve ileyk... Ve'ş-şerru leyse ileyk... Ene bike ve ileyke tebârekte rabbî ve teâleyt... Estağfiruke ve etûbü ileyk...

Allahümma'ğsil annî hatâyâye bi'l-mâi ve's-selci ve'l-bered... Ve nakkı kalbî mine'l-hatâyâ... Kemâ yünakka's-sevbü'l-ebyadu mine'd-denes... Allàhümme bâid beynî ve beyne hatâyâye, kemâ bââdte beyne'l-meşrikı ve'l-mağrib...

Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîkeleh... Lehü'l-mülkü, ve lehü'l-hamdü, yuhyî ve yumît... Ve hüve hayyün dâimün lâ yemût... Bi-yedihi'l-hayr... Ve hüve alâ külli şey'in kadîr... Ve ileyhi'l-masîr...

Lâ ilâhe illa'llàhu îmânen bi'llâh... Lâ ilâhe illa'llàhu emânen mina'llàh... Lâ ilâhe illa'llàhu emâneten inda'llàh... Lâ ilâhe illa'llàhu ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm...

Sübhhàna'llàhi ve'l-hamdü li'llâhi ve lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber... Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm...

Bi-adedi mâ alima'llàhu teàlâ... Ve bi-zineti mâ alima'llàhu teàlâ... Ve bi-mil'i mâ alima'llàhu teàlâ...

Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî, sübhàna'llàhi'l-azîm... Ve bi-hamdihî estağfiru'llàh...

Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî adede halkıhî, ve rıdâ nefsihî, ve zinete arşihî, ve midâde kelimâtih...

Sübhàna'llàh, adede mâ haleka fi's-semâ'... Ve sübhàna'llàh, adede mâ haleka fi'l-ard... Ve sübhàna'llàh, adede mâ haleka beyne zâlik... Ve sübhàna'llàh, adede mâ hüve hâlik... Va'llàhu ekber, misle zâlik... Ve'l-hamdü li'llâh, misle zâlik... Ve lâ ilâhe illa'llàh, misle zâlik... Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh, misle zâlik...

Rabbenâ, zalemnâ, enfüsenâ ve in lem tağfirlenâ, ve terhamnâ... Lenekûnenne mine'l-hàsirîn...

Lâ ilâhe illâ ente sübhàneke innî küntü minez-zâlimîn... (3 defa)

Hasbiya'llàhu lâ ilâhe illâ hû... Aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbü'l-arşi'l-azîm... (7 defa)

Estağfiru'llàh... Estağfiru'llàh... Estağfiru'llàh... Bi-adedi külli'stiğfârin istağferehü'l-müstağfirûn..

Sübhàna'llàh... Sübhàna'llàh... Sübhàna'llàh... Bi-adedi külli tesbîhin sebbehahü'l-müsebbihûn...

El-hamdü li'llâh... El-hamdü li'llâh... El-hamdü li'llâh... Bi-

adedi külli tahmîdin hamidehü'l-hàmidûn...

Allàhu ekber... Allàhu ekber... Allàhu ekber... Bi-adedi külli tekbîrin kebberahü'l-mükebbirûn...

Lâ ilâhe illallah... Lâ ilâhe illa'llah... Lâ ilâhe illa'llah... Bi-adedi külli tehlîlin helllehü'l-mühellilûn...

Allah... Allah... Allah... Biadedi külli zikrin zekerehü'z-zâkirûn... Ve gafele an zikrihi'l-gàfilûn...

Fâtiha-i Şerife mea'l-besmele!

....

Üç salevât-ı şerife!

....

Allahümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve ademe ve nûhin ve ibrâhîme ve mûsâ ve îsâ... Ve mâ beynehüm mine'n-nebiyyîne ve'l-mürselîn... Salevâtu'llàhi ve selâmühû aleyhim ve alâ âli küllin ecmaîn...

Bir Elem neşrah leke Sûresi, besmeleyle!

....

On bir İhlâs-ı Şerîf Sûresi, besmeleyle!

....

Fâtiha-i Şerife mea'l-besmele!

....

Üçer salevât-ı şerife!

....

Fa'lem ennehû lâ ilâhe illa'llàh... Lâ ilâhe illa'llàh... (9 defa) *Lâ ilâhe illa'llàhü'l-melikü'l-hakku'l-mübîn... Muhammedün rasûlü'llàhi sàdıku'l-va'di'l-emîn...*

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedinin nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ... Aaalihiii ve sahbihiii ve sellim. (2 defa)

Allaaahümme salli alâââ seyyidinâââ, muhammedini'llezî câe bi'l-hakkı'l-mübîn, ve erseltehû rahmeten li'l-àlemîn.

Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn... Salâten ve selâmen dâimeyni mütelâzimeyni ilâ yevmi'd-dîn.

Amene'r-rasûlü!

(Amenerrasûlü okundu.)

Sübhàne rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhâb... El-hamdü li'llâhi hakka hamdihî, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihi ecmaîne't-tayyibîne't-tàhirîn...

Allàhümme yâ rabbenâ! Yâ rabbenâ! Yâ rabbenâ! Tekabbe'l-minnâ ibâdâtinâ ve tââtinâ... Ve hayrâtinâ ve hasenâtinâ... Ve yessirlenâ haccenâ...

Ve belliğ ve evsıl savâbe mâ kara'nâhü ve nûra mâ televnâhü ba'de'l-kabûli minnâ bi'l-fadli ve'l-ihsân... Hediyyeten vâsıleten ilâ rûhi seyyidinâ muhammedini'l-mustafâ... Aleyhi's-salâtü ve's-selâm... Ve ilâ ervâhi âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsân... Ve li-ervâhi sâiri'l-enbiyâi ve'l-mürselîn... Min ceddinâ âdeme aleyhi's-salâtü ve's-selâm, ilâ seyyidinâ muhammedini'l-mustafâ salevâtu'llàhi ve selâmühû aleyhim ve alâ âli küllin ecmaîn...

Yâ rabbe'l-àlemîn! Yâ erhame'r-râhimîn! Yâ mücîbe's-sâilîn! Yâ men ehabbe men deâ!

Acizâne nâçizâne yapmış olduğumuz hayrâtımızı,

hasenâtımızı, ibâdât ü tââtimizi, zikirlerimizi, tesbihâtımızı, hatimlerimizi lütfunla, kereminle ahsen ve etem olarak kabul eyle yâ Rabbi! Makbul eyle yâ Rabbi!

Fadl ü kereminden bizlere sevaplar ihsân eyle yâ Rabbi! Ecr-i cezîl, sevâb-ı kesîr bahşeyle yâ Rabbi!

Şu âciz, nâçiz ibâdetlerimizi senin rahmetine ermemize, rızânı kazanmamıza vesîle eyle yâ Rabbi!

Hâsıl olan ücûr u mesûbâtı, şu mübârek mahalde, şu mübârek gecede, evvelen ve hâssaten Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'ne hediyye ettik, şu anda vâsıl eyle yâ Rabbi!

Peygamber Efendimiz'i bizlerden hoşnûd eyle yâ Rabbi! Sevdiği ümmetler olmayı cümlemize nasîb eyle yâ Rabbi! Sünnet-i seniyyesini ihyâ etmeyi nasîb eyle yâ Rabbi! Böylece yüzlerce şehid sevabı kazanmamızı nasîb eyle yâ Rabbi!

Kıyamete kadar sünnet-i seniyyeye sarılıp, onu icrâ edecek bir grup has müslümanın mevcut olacağı, hadis-i şeriflerde bildiriliyor; bizi onlardan eyle yâ Rabbi! Bizi sünneti terk edip bid'atlara sapanlardan etme yâ Rabbi! Rasûlünün yolundan ayırma yâ Rabbi! Rasûlünün şefaatından mahrum etme yâ Rabbi!

Peygamber SAS Efendimiz'in mübârek âlinin, pâk ashâbının, kıyâmete kadar ona hüsnü ittibâ' etmiş olan etbâının, ahbâbının ruhlarına da dereceleri üzere bahşeyle yâ Rabbi! Kabirlerini pürnûr eyle yâ Rabbi! Makamlarını daha da âlâ eyle yâ Rabbi!

Ahirete göçmüş olan, bütün diğer geçmişlerimizin, sevdiklerimizin, dostlarımızın, analarımızın, babalarımızın, ecdâdımızın, arkadaşlarımızın, bize duâ vasiyet etmiş, vefat etmiş olan kimselerin, evvelce aramızda olup da vefat edip aramızdan ayrılan kardeşlerimizin, bizden boynu bükük dua bekleyen kimsesizlerin de ruhlarına ayrı ayrı hediye eyledik vâsıl eyle yâ Rabbi!

Cümlesinin kabirlerini pürnûr eyle yâ Rabbi! Ruhlarını şu hediyelerimizden haberdar ve hissedar eyle yâ Rabbi! Memnûn ve

mesrûr eyle yâ Rabbi! Kabirlerini nurlandır yâ Rabbi! Ruhlarını rahatlandır yâ Rabbi!

Seyyiatları varsa, seyyiatlarını hasenâta çevir yâ Rabbi! Azabı olanlar varsa, azaplarını kaldır yâ Rabbi! Kabirlerini cennet bahçelerine döndür yâ Rabbi!

Biz yaşayan mü'min kullarına da sevdiğin kul olarak yaşamayı nasîb eyle yâ Rabbi! Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda dâim eyle yâ Rabbi! Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmına hüsnü ittibâ müyesser eyle yâ Rabbi! Kur'ân-ı Kerîm'in şefaatine cümlemizi nâil eyle yâ Rabbi! Kur'ân-ı Kerîm'in ehli olmayı cümlemize nasîb eyle yâ Rabbi!

Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini ihyâ edenlerden eyle yâ Rabbi! Ömrümüzü sünnet-i seniyyeye uygun geçirmeyi nasîb eyle yâ Rabbi! O güzel ahlâk-ı Muhammediyyeye sahib olmayı nasîb eyle yâ Rabbi! Bizde sevmediğini ne gibi hal ve huy ve mezmum sıfat varsa, bizi onlardan pâk eyle yâ Rabbi! Pâk eyle yâ Rabbi! Pâk eyle yâ Rabbi!

Burası Minâ yâ Rabbi! Bize de gönlümüzün münâlarını, dileklerimizi, temennîlerimizi, isteklerimizi bahşeyle yâ Rabbi! Bizi mahrum etme yâ Rabbi! Peygamber SAS Efendimiz'den rivâyet edildiği gibi:

اَللَّهُمَّ إِنَّ هٰذِهِ مِنٰى ، فَامْنُنْ عَلَيْنَا بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلٰى

أَوْلِيَائِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ !

(*Allahümme inne hâzihî minâ... Fe'mnün aleynâ bimâ menente bihî alâ evliyâike ve ehli tâatik...*) (3 defa)

Yâ Rabbe'l-âlemîn! Senin sevdiğin kullarından, sana en güzel tarzda ibadet etmesini bilen arif, kâmil kullarından buralarda bulunup da, ne güzel dualar etmiş olanlar vardır. Onların yapmış oldukları duaları, bizler de yapmış gibi, bizlere de onların isteklerini bahşeyle yâ Rabbi! Bizi sevdiğin, velî, mahbûb, makbûl kullarının yanından ayırma yâ Rabbi!

Sâdât ve meşâyih-ı Turûk-u Aliyyemize hâssaten, müstesnâ ikramlar ile ikrâm eyle yâ Rabbi! Makamlarını a'lâ, derecelerini yüksek eyle yâ Rabbi! Kendilerinden feyz aldığımız mürşidlerimizin kabirlerini pürnûr eyle yâ Rabbi! Derecelerini daha da yüksek eyle yâ Rabbi!

O evliyâullahın himmetlerine, teveccühlerine bizleri nâil eyle yâ Rabbi! Bizleri de evlâtlarımızla, ailelerimizle, nesillerimizle, zürriyetlerimizle sevdiğin kullar eyle yâ Rabbi! Cennetine dahil olanlardan eyle yâ Rabbi! Bizi birbirimizden ayırıp, bazımızı cehenneme atma yâ Rabbi! Gözümüzün önünde yakma yâ Rabbi! Onları cehennemden kurtaracak şekilde çalışmayı bizlere de nasîb eyle yâ Rabbi!

Evlâtlarımızı senin yolunda yetiştirmeye muvaffak eyle yâ Rabbi! Bundan sonraki ömrümüzde b.izi günahlara bulaştırma yâ Rabbi! Bizi hacı ettikten sonra, şeytana tekrar uydurtma yâ Rabbi! Nefse uydurma yâ Rabbi! Nefsin esiri etme yâ Rabbi!

Şu fâni dünyanın geçici lezzetlerine kapılıp ahireti unutanlardan eyleme yâ Rabbi! Huzuruna yüzü kara getirme yâ Rabbi! Rahmetinin deryasında yüzümüzün karasını yu, yıka yâ Rabbi!

Kalbimizi pâk eyle yâ Rabbi! Pürnûr eyle yâ Rabbi! O ma'rifetini gönlümüze ihsân eyle yâ Rabbi! Gafillerden, cahillerden etme yâ Rabbi! Zulümâtında koma yâ Rabbi! Nûruna vâsıl eyle yâ Rabbi!

Sevdiğin sıfatları bizlerde hâsıl eyle yâ Rabbi! Ömrümüzü rızâna uygun geçirmemizi nasîb eyle yâ Rabbi! Cümlemize helâl rızıklar nasîb eyle yâ Rabbi!

Haramların her çeşidinden, günahların her çeşidinden bizleri uzak eyle yâ Rabbi! Koru yâ Rabbi! Haramlardan koru yâ Rabbi! Düşürme yâ Rabbi! Kapından kovma yâ Rabbi! Kabulden sonra reddetme yâ Rabbi! İzzetten sonra zillete uğratma yâ Rabbi! İmandan sonra küfre düşürme hiç birimizi, yâ Rabbi!

Allahümme yâ hayyü yâ kayyûm! Yâ bedîa's-semâvâti ve'l-ard! Yâ ze'l-celâli ve'l-cemâli ve'l-kemâli vel-ikrâm! Yâ rabbe'l-kâ'beti'l-

müşerrefe! Yâ Rabbe'l-mescidi'l-haram! Yâ rabbe'l-haremeyn! Yâ rabbe'n-nûru ve'z-zalâm! Yâ rabbe's-semâvâti ve'l-ard... Yâ rabbe'n-nâs! Yâ rabbe'l-àlemîn... Lâ terüddenâ hâibîn... Heb müsîenâ ilâ muhsinîne yâ rabbe'l-lemîn...

İyilerimiz hürmetine kötülerimizi affet yâ Rabbi! Dualarımızı kabul et yâ Rabbi!

Bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ... Ve bi-hürmeti habîbeke'l-müctebâ... Ve bi-hürmeti haremike'ş-şerîf... Ve bi-hürmeti aşri zilhicceh... Ve bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ... Ve sıfâtike'l-esnâ... Ve nuûtike'l-a'lâ... Ve bi-hürmeti esrâri sûreti'l-fâtiha…

30. 06. 1990 - Mina

07. ARAFAT'TA DUANIN ÂDÂBI

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Senedinâ ve mededinâ muhammedini'l-mustafâ… Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...

a. Duası Makbul Olan Kimseler

Allah-u Teâlâ Hazretleri, evinden çıktığı andan itibaren hacının duasını makbul ediyor.

Onun için ârif halkımız, hacıyı ağırlamayı ganîmet bilirler; Allah râzı olsun... Kendi beldelerinden otobüsle geçen hacıları, konaklayan hacıları kapışırlar, evlerine alırlar; çünkü duası makbuldür.

Huduttan karşılayacaklar sizleri... Şenliklerle karşılayacaklar. Bakacaksınız; onların geçmesinin yasak olduğu yerde, parmaklıkların öbür tarafında, hasretle sizi bekleyip duruyorlar. Onlar sizi görünce, boynunuza sarılacaklar, duanızı bekleyecekler. Çünkü, hacı evine dönünceye kadar duası makbuldür. Duasını Allah'ın kabul etmesi için senet verdiği, kapı açtığı insanlarız el-hamdü lillâh...

Sonra mücâhid, gazi, gazaya çıktığından dönünceye kadar duası makbuldür.

Sonra, Müslümanın müslüman kardeşine, onun gıyabında yaptığı dua makbuldür. Hem de Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki: "En süratle kabul olunan dualardan birisi budur." Ve bir kimse, bir müslüman kardeşi için bir hayır duada bulunursa; başucundaki bir melek de ona âmin der ve "Yâ Rabbi! Bu kulunun o kardeşi için istediğinin mislini, sen de buna ver... Onun için istediğini buna da ver yâ Rabbi!" diye melek dua eder.

Sonra, berî oluncaya kadar, hastalıktan kurtuluncaya kadar hastanın duası makbuldür.

Sonra, yolcunun, garibanın duası makbuldür. Boynu büküktür, yolcudur, yoldadır, sefer halindedir. Hali zordur, işi zordur. Nerede barınacağı belli değildir. Karnı açtır, üstü başı tozludur, topraklıdır. Kendisinin kadrini kıymetini bilen, seven kimselerden uzaktadır. Onun duası makbuldür.

Sonra zulme uğrayan, mazlûm kimsenin duası makbuldür; kâfir bile olsa... Kâfir bile olsa, zulme uğrayan insan elini açıp beddua etti mi, Allah'tan bir şey istedi mi, zâlim aleyhine bir duada bulundu mu, sür'atle kabul olur. (*Velev ba'de hîn*) Yâni, kısa bir fasıla bile olsa... Bir şey olmuyor filân sandığı bir sırada, (*ehaznâhü bağteten*) ansızın Allah-u Teâlâ Hazretleri, o zalimi alır, boynunu büker, yere çalar. Mazlumun duası da makbuldür.

Şimdi, şöyle konuştuklarımıza bir bakacak olursak; bir taraftan yolcuyuz, bir taraftan Allah yolunda —Allah niyetlerimizi hâlis eylesin, kusurlarımızı affeylesin— haccetmeğe çıkmışız.

Sonra, öyle bir yerdeyiz ki, peygamberlerin cevlângâhıdır

burası... Peygamberlerin cevelân ettiği yerdir. İbrâhim AS gelmiş dolaşmıştır buralarda... Peygamber SAS Efendimiz haccetmiştir, devesinin üstünde vedâ hutbesini burada îrad etmiştir. Daha önce peygamberler buralarda dolaşmışlar, bu mübârek yerler onların da mâlûmu idi. Hazret-i Adem Atamız'dan beri mübârekliği müsellem olan, füyûzâtı müsellem olan bir yerde bulunuyoruz.

Ve öyle bir zamanda bulunuyoruz ki, Arafe Günü'nde bulunuyoruz. Bu Arafe Günü de Allah'ın kulları en çok affettiği, bağışladığı günlerdendir.

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri, elimize zâten bize çok büyük imkânlar vermiş... Zâten *Duyûfü'r-Rahmân* [Rahmân'ın Misafirleri] olduğumuz için, Rahmân olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yüzümüz kara da olsa, suçumuz çok da olsa, misafirleri olduğumuzdan; ev sahibi de kerem sahibi olduğundan, evin sahibi Ekremü'l-ekremîn olduğundan; zâten bize müsaade etmiş, "Sizin dualarınızı kabul edeceğim!" demiş.

Ne mutlu başını önüne eğip de, aklını kullanıp da, tefekkürlere dalıp da, vaktini zayi etmeyip de zamanını dualar ile, zikirler ile değerlendirene... Çünkü fırsat elimizde, kapı açılmış, imkân verilmiş; "İste kulum!" denilmiş. Kulun istemesine kalmış oluyor iş... Allah-u Teâlâ Hazretleri, cümlemizi bu güzellikleri sezenlerden eylesin...

b. Duanın Adabı

Onun için, ben demin arkadaşlarımla konuşurken dedim ki:

"—Konuşmaları peşpeşe yapmayalım! Arada yarım saat fasıla verelim, 45 dakika fasıla verelim, bir saat fasıla verelim! Kardeşlerimiz çekilsinler çadırın bir kenarına... Kapatsınlar gözlerini... Düşünsünler eski günahlarını... Allah'ın nimetlerini düşünsünler. 'Ben Rabbimden burada ne isteyeyim?' diye düşünsünler. Açsınlar ağızlarını, Allah-u Teâlâ Hazretleri ile samîmî dertleşsinler, münâcaat etsinler, fısıldaşsınlar; bağırmaya lüzum yok..."

Çünkü, “Sen uzak bir yerdekine bağırmıyorsun, sağıra seslenmiyorsun; ne diye bağırıyorsun?” diyor Peygamber Efendimiz... Düşüneceğiz, boynumuzu bükeceğiz. Peygamber SAS Efendimiz bize duaların ne güzellerini öğretmiş; onlardan ibret alacağız.

Tabii, duanın makbul olması için, bize duaların padişahı Fâtiha’da örnek var... Fâtiha’da;

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (الفاتحة:٥)

(*İhdina’s-sırâta’l-müstakîm*) (Fâtiha, 1/5) diye mi başlıyoruz? Hayır...

بِسْــــمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ . اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
(الفاتحة:١)

(*Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm. El-hamdü li’llâhi rabbi’l-àlemîn*) diye başlıyoruz.

Yâ Rabbi, her türlü övgü senin, her türlü medh ü senâ senin... Her noksandan münezzehsin, her kemâlâta sahipsin... Her şeyi bilirsin, her şeyi görürsün... Her şeye kadirsin. Kulların dualarına icâbet edersin. Her şeyin hikmetlidir, her şeyin ibretlidir.

Etrafımızdaki olaylarda ibretler vardır. Kâinâtın hilkatinde ibretler vardır. Gece ile gündüzün peş peşe gelmesinde ibretler vardır. Yazın kışın peş peşe gelmesinde hikmetler vardır. Yerden biten otlarda, ağaçlarda hikmetler vardır. Tohumların ağaç olmasında hikmetler vardır, meyve vermesinde hikmetler vardır. Aynı toprakta yetişen, biten bir takım bitkilerin meyvalarının kimisinin ekşi, kimisinin tatlı, kimisinin mayhoş, kimisinin şu veya bu şekilde olmasında, renklerinin farklı farklı olmasında ibretler vardır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bir böcek yaratmıştır; sayısını saymakla tüketemezsin! Birisi ötekisine benzemez. Bir çiçek cinsi

yaratmıştır; çiçeklerin çeşitlerini saymakla bitiremezsin! Göz önünden geçirmekle tamamlayamazsın...

Gül vardır; gülün üç yüz çeşidi vardır, beşyüz çeşidi vardır. Rahmetli İsmail Hakkı Hattat, Çengelköyü'nde mübareğin bir bahçesi varmış; üç yüz-dört yüz çeşit gülü adıyla bilirmiş, bahçesinde yetiştirirmiş... Bir gül çiçeğinde Allah-u Teâlâ Hazretleri, renk bakımından, koku bakımından kudretini gösteriyor. Tâ ki biz hamd edelim diye...

فَتَبَارَكَ اللّٰهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ (المؤمنون:١٤)

(*Fetebâreka'llàhu ahsenü'l-hâlikîn.*) [Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir.] (Mü'minûn, 23/14)

Ne yaratma gücün var yâ Rabbi! Nelere kàdirsin yâ Rabbi!

Biz bir şeyi yapacak olsak; bir çeşit yaparız, takılır kalırız. Bir söz söyleyecek olsak, ikinci cümlesini değiştirip söylemeyi bilemeyiz. Sen yâ Rabbi, bir gül çiçeğine kaç çeşit renk vermişsin! Kaç çeşit koku vermişsin... Sümbülü başka türlü yaratmışsın yâ Rabbi; güle hiç benzemiyor, salkım salkım... Kokularını farklı yapmışsın. Lâlenin hali bir başka ömür... Yâseminin kokusu insanı mest eder... Yâ Rabbi neler yaratmışsın!" diye insan; işte, "*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn.*" diye Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni tefekkürle ve onu öğmekle başlıyor işe... Bizim de işimiz o... Bizim de zâten burada söylediğimiz ne:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ

وَالْمُلْكَ ، لاَ شَرِيكَ لَكَ

(*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk, lâ şerike lek*) (3 defa)

Yâni mülkün Allah'ın mülkü olduğunu, her türlü hamdin onun olduğunu, kâinâtın Allah-u Teâlâ Hazretleri tarafından

yönetildiğini ifade ediyoruz.

Duanın âdâbındandır ki, önce Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hamd ü senâ ile başlıyoruz. Fâtiha'da da öyle yapmışız, "*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn.*" diye...

Burada da dua edeceğimizde, yollardan beri dilimize vird edinmişiz, "*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk!*" diye... Lebbeyk duasında bir istek yok, sadece bir takım beyanlar var: "Yâ Rabbi, emrindeyim! Kat kat emrindeyim yâ Rabbi! Mülk senindir, şerikin yoktur, nazîrin yoktur." diye sadece medih var... Sadece bir takım hakikatlerin ikrârı var, itirafı var...

Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin varlığını, birliğini, sıfatını ve sıfatlarının en mühimleri olan vahdaniyetini, şeriksiz, nazirsiz olduğunu; mülkün, kudretin, gücün, kuvvetin elinde olduğunu; her şeyin ona yalvararak, ona yönelerek, ona kul olarak hallolacağını; ancak bu duygulara sahib olduktan sonra, insan iyi bir insan olacağından, onu söyleye söyleye geliyoruz.

Tabii ilk önce böyle hamd ile başlanacak. Ondan sonra Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâm getirilecek. Salât ü selâm getirilince, Allah-u Teâlâ Hazretleri, salât ü selâmı Peygamber SAS Efendimiz'e melekleri vasıtasıyla ulaştırıyor; "Falancalar, filânca şahıslar sana salât ü selâm ediyorlar!" diye... Rasûlüllah SAS Efendimiz, kendisine salât ü selâm edenleri biliyor. Yanındaki nurdan defterine kaydettiğine dair, hadis-i şeriflerde ifadeler var. İki salât ü selâm arasında yapılan duanın reddedilmeyeceği muhakkak...

Onun için hamd ü senâlar ile, Allah-u Teâlâ Hazretleri hakkındaki imanımızın sıhhatini ifade eden, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin en çok sevdiği vahdaniyetinin ifadesiyle, şerikinin nazirinin olmadığın ifadesiyle, zâten şimdiye kadar kendi ruh yapımızı, öyle o duaya hazırlamış oluyoruz. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin de icâbetini celb edecek, duayı kabul etmesini celb edecek ikrarları ifâde etmiş oluyoruz.

Ondan sonra, kulun dua etmesi; bu da ibâdet... Bu da, kendisi

de, dua etmek de başlı başına bir ibâdet... Onun için, dua etmesini öğrenmemiz lâzım!

Ben şuna benzetiyorum muhterem kardeşlerim: İki insan, yeni tanışmış insanlar olsalar, şöyle bir karşılaşsalar, bir odada yan yana getirilseler, birbirlerine ne konuşacaklarını bilemezler. Eğer usta konuşmacılar değillerse, sohbetleri tatlı olan insanlar değillerse; iki yabancı insan, birbirlerine karşılıklı bakarlar, otururlar, ne söyleyeceklerini bilemezler. Demek ki, sohbetin âdâbını bilmek lâzım... Demek ki konuşmanın âdâbını bilmek lâzım, konuşkan olmak lâzım, sözü açmasını bilmek lâzım, karşı tarafın gönlünü yapmasını bilmek lâzım...

Bu, insanlar arasındaki muâşeretimizde, kendi aramızdaki kardeşliğimizde çok önemli... Tatlı dil... Mü'minin en büyük vasıflarından biri, güleç yüzlülük, tatlı dillilik, geçimlilik, sevimlilik, gönül alıcılık, gönül yapmak, kalp yıkmamak gibi şeyler... Bunları öğreneceğiz.

Bunları bazan öğreniyor da insan, ticârî sebeple öğreniyor. Tüccar olduğu için, dükkâna gelen müşterisinin gönlünü yapması gerektiğinden, malı mutlaka ona beğendirmesi gerektiğinden, ticâret erbâbı tatlı dilli oluyor. Biliyorlar bunu, öğreniyorlar.

Gün görmüş insanlar öğreniyorlar. Evine geleni gideni çok olduğu için, tabii onun kapısı devamlı açıktır, misafiri çoktur. O zat-ı muhterem de böyle tatlı konuşmasını bilir.

İşte bunun gibi muhterem kardeşlerim, kulların da Rabbi ile edebi —*edeb meallah*— nasıl olacak? Rabbine duanın şekli nasıl olacak? Rabbiyle baş başa kaldığı zaman münâcaatı nasıl olacak? Tenhada kaldığı zaman Rabbine nasıl yönelecek? Bunun tecrübesini de kazanması lâzım insanların!

Şaşılacak bir şey ki, insanların çoğu bu hususta tecrübeli değil... İki dakika bir yere kapatsan; zor durur, kapıyı pencereyi açıp hemen dışarıya fırlayıp gitmek ister. Halbuki, Allah CC ile ibadetin zevkine varmış insanlar; meselâ Peygamber SAS

Hazretleri diyor ki:[11]

قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلاَةِ

(*Kurretü aynî fi's-salâh*) "Gözümün şenliği namazda..." buyuruyor.

Yâni, sizin ve bizim nasıl kıldığımız mâlûm bu namazı... Çocukların nasıl kıldığı mâlûm... İmam-hatip okuluna gidiyormuş bazı çocuklar; ama, namaz kılmıyorlarmış... Adam müslüman; fakat, namazları arada atlatabiliyor. Neden? Namazın zevkine varamamış! Rabbü'l-âlemîn'in huzuruna girmenin, onunla münâcaat etmenin, ona dua etmenin, ona ibâdet etmenin, ona secde etmenin, rukû etmenin, onun karşısında el pençe divan durmanın lezzetini duyamamış...

Sonra, oturduğu zaman nasıl konuşacak, nasıl hareket edecek? Ne isteyecek, ne tarzda isteyecek? Ne yaparsa Allah-u Teâlâ Hazretleri sever? İşte bunları bilmek lâzım! Bu da ayrı bir eğitim işidir. Bu da öğrenilmeyince olmuyor.

c. Büyüklerin Huzurunda Susmak

Biz Hocamız'la Ankara'da bir eve gitmiştik. Allah rahmet eylesin, ev sahibi çok zengin bir insan... Hocamız bir kenarda oturuyor, ihvân oturuyor... Kimisi bakan, kimisi müsteşar, kimisi müdür... Böyle seçkin insanlar, üniversite hocaları, profesörler

---

11 Neseî, *Sünen*, c.VII, s.61, no:3939; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.128, no:12315; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.174, no:2676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.241, no:5203; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.199, no:3482; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.78, no:13232; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.280, no:8887; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.398; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.371, no:6812; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.303; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.135, no:1234; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.160, no:666; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LX, s.454; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.143, no:2733; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.449, no:18912, 18913; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.73, no:1089; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.496, no:8916.

filân var... Herkes susuyor ama, edebinden susuyor. Büyük bir zâtın meclisinde, feyizyâb olmak için boynunu bükmüş; mânevî bakımdan, kim bilir gönül alışverişi neler oluyor herkesin içinde, kabiliyeti nisbetinde...

Fakat, ev sahibi o suskunluktan rahatsız oldu:

"—Yâhu ne susuyorsunuz, tanışsanıza, konuşsanıza!" diyor.

Ben hatırlıyorum, Hocamız'a bir başka mübârek şeyh efendi ziyârete gelmişti. Ben de Hocamız'ın kapısını açtım, misafirini kabul ettim. İkisine baktım, emin olun bir tek kelime konuşmadılar... Hoş geldin bile diye bir söz duymadım ben… Hoş bulduk diye de bir şey duymadım. Belki selâm vermişlerdir; onu hatırlamıyorum. Birisi minderin burasına oturdu. Ötekisi öbür tarafında ev sahibi olarak oturuyordu. Herkes de yerlere oturdu. Gelen zât-ı muhteremin ihvânı şöyle oturdu. Hocamız'ın ihvânı bir tarafta...

Yâni ben öyle sezdim ki, iki hoca efendi gönüllerinden birbirleriyle, ötekilerin hiç anlamayacakları gibi konuştular, görüştüler, bilіştiler, seviştiler, kalktılar gittiler. Ama ötekiler hiç duymadı, hiç bir şey anlamadı.

d. Rabbiyle Baş Başa Kalmak

İşte insanın Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne nasıl ibâdet edeceğini bilmesi lâzım! Rabbinin huzurunda onunla baş başa, halvet kalmayı öğrenmesi lâzım... Halvet ne demek: Hiç kimse olmadan, yalnız başına kalıyorsun. Onu öğrenmesi lâzım... Geceleyin seccadesini bir yayıp da, Rabbü'l-âlemîn'in huzuruna dönüp, kıbleye dönüp de, gözünü kapayıp da bir şeyler söylemesi lâzım...

"—Hocam ben bilemiyorum!"

Bilemiyorum diye bir şey yok muhterem kardeşlerim! Bizim kompozisyon derslerinde misal olarak verirdik, söylerdik:

"—Her insan konuşmasını bilir."

"—Hocam bazısı köylüdür, cahildir, okuma yazması yoktur."

"—Hayır! Herkes konuşmasını bilir!"

“—Nereden belli?”

“—Git sokakta, kenarda oturan, sakin sakin duran bir adamı it, yere düşür. Ne yapar? Kalkar, başlar avukat gibi konuşmaya:

‘—Sen beni ne itiyorsun be adam? Ben sana ne yaptım? Bir kabahatim mi var? Uslu uslu kenarda oturuyorum...’ der, konuşmağa başlar yâni...

Neden? Haksızlığa uğradı. İçinden duygular cûşa geldi. O artık onu söyletiyor. Hani, “Dert insanı söyletir.” demişler.

İşte insanın da, içinin biraz dertli olması lâzım!

Bu dert nasıl bir dert? Fuzûlî’nin dediği gibi bir dert:

Aşk derdiyle hoşem el çek ilâcımdan tabîb,
Kılma derman kim helâkim zehri dermânımdadır.

O aşkı, o hasreti, o sevgiyi bulması; hani, ney’in içinde bir yanıklık var ya, işte o yanıklık gibi bir yanıklığı olması lâzım insanın... Günahkâr olabilir, sarhoş olabilir, ayyaş olabilir

muhterem kardeşlerim, bir insan... Çok kötü bir ömür geçirmiş olabilir... Buraya para kazanmak için gelmiş olabilir... İşte otobüsleri getirmek için gelmiş olabilir. Başka hırsla gelmiş olabilir.

Allah CC emrediyor:

لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ (الزمر:٥٣)

(*Lâ taknetû min rahmeti'llâh*) "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin!" (Zümer, 39/53) Ümitsizliğe düşmeyin! "Allah beni affetmez! Ben zift gibi tepeden tırnağa kapkara olmuşum; Allah beni affetmez!" demeyin! O günah olur.

إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ، إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (الزمر:٥٣)

(*İnna'llàhe yağfiru'z-zünûbe cemîà*) "Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. (*İnnehû hüve'l-gafûru'r-rahîm*) Şüphesiz ki o, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Zümer, 39/53)

Sen ne kadar çok da günahkâr olsan, suçun çok da olsa; Allah'ın rahmetinden, mağfiretinden de mi daha çok senin günahın? Onu bastıracak kadar mı çok günahın? Yapamazsın ki… Tepeden tırnağa günah olsan, yapamazsın o işi... Yâni, Allah'ın rahmetiyle hiç bir bakımdan boy ölçüşemezsin. Ne yapsan boy ölçüşemezsin.

Onun için, Allah'ın rahmeti cûşa geldi mi, rahmet deryası çoştu mu;

Taştı rahmet deryâsı,
Gark oldu cümle âsi...

O zaman, âsiler gark olur, yıkanır, temizlenir, paklanır.

e. Hans'ın Peygamber Efendimiz'e Selâmı

Almanya'dan bir kardeşimiz hacca gelmeye niyetlenmiş… Aziz ve muhterem kardeşlerim! Hoşuma giden bir olmuş hadisedir, size naklediyorum: Gitmiş, fabrikanın müdürüne, demiş ki:

"—Ben bir ay izin istiyorum, seyahate çıkacağım!"

Müdür demiş ki:

"—Fabrikanın halini biliyorsun, şimdi izin istemenin sırası mı? Sıkışık durumdayız. Üretim yapmak lâzım! Sen benim vaz geçilmez elemanımsın, elimde senin gibisi yok... İzin veremem sana!" demiş.

"—Yok, ben izini mutlaka istiyorum."

"—Niye?" demiş.

"—Ben dinî görevimi yapacağım, hacca gideceğim ben!"

"—Canım şimdi gitme, başka zaman git!"

"—Hayır! Sen beni işten atsan ve bütün işçilik haklarım yansa, çok zarara uğrasam da yine gideceğim!" demiş. "Bu benim yapmam gereken bir vazife olduğu için, ben bu vazifeyi mutlaka yapacağım!" demiş.

Adam şöyle başını önüne eğmiş. Bakmış ki, hiç çaresi yok:

"—Muhammed'e desen ki, 'Benim fabrika müdürü Hans beni bırakmadı yâ Muhammed!' desen olmaz mı?"

"—Olmaz! O Allah'ın emri; mâzeret olmaz!" demiş.

O zaman, Allah'ın emri deyince, şöyle boynunu bükmüş müdür:

"—Peki, sana müsaade ediyorum; git!" demiş.

Arkadaşımız hacca gelmiş. Hac vazifesini yapmış... Ama hacca gelirken, müdürle vedalaşmağa gittiğinde Alman müdür demiş ki:

"—Gittiğin yerde Muhammed'e benden de selâm söyle!" demiş.

Arkadaşımız anlatıyor: "Şimdi Medine-i Münevvere'ye ziyarete gittim. Geçtim Türbe-i Saadet'in, Şebeke-i Saadet'in karşısına... '*Essalâtü ves selâmü aleyke yâ rasûlallah!*' diye salât ü selâmımı, duamı, ilticâmı, her şeyimi yaptım. Orda aklıma geliverdi Hans'ın selâmı... Yâhu adam hristiyan... Şimdi ben bunu söylesem mi, söylemesem mi filân diye düşündüm kendi kendime..." diyor. Gözünü kapatmış, ilticâ etmiş, demiş ki: "Yâ Rasûlalah! Benim bir patronum var, Hans isminde... Alman ama, selâm gönderdi sana;

üzerimde borç kalmasın. Hristiyan ama, selâm gönderdi. Kusuruma bakma, sana onun için tebliğ ediyorum." demiş. "Hans'ın sana selâmı var!" demiş.

Türkiye'ye gitmiş. "Vallahî daha Almanya'ya varmadan, Türkiye'de Hans'ın müslüman olduğunu duydum!" diyor. Türkiye'de Hans'ın müslüman olduğunu duymuş o işçi kardeşimiz... Allah'ın büyüklüğüne bakın! Yâni Rasûlüllah'a bir selâmın büyüklüğüne bakın muhterem kardeşlerim! Sözü edeple söylemenin kıymetine bakın muhterem kardeşlerim! Kalbin temizliğinin önemine bakın muhterem kardeşlerim!

Bakın bir hristiyan, "Mâdem gidiyorsun, ona benden selâm söyle!" diyor; bu saygısından dolayı Allah ona ebedî saadeti nasib ediyor. Cehennemden kurtarıyor, cenneti nasîb ediyor muhterem kardeşlerim!

Bir Hans, bir Alman böyle sohbetin âdâbını bilirse, konuşmanın usûlünü bilirse, âdâb-ı muâşereti bilirse; biz babadan, dededen müslümanlar, müslüman oğlu müslüman oğlu müslümanlar, biz niye edeb maallahı bilmiyoruz muhterem kardeşlerim? Biz niye Rabbimize münâcaatı bilmiyoruz? Biz niye Rasûlüllah SAS'e ilticâyı bilmiyoruz?

Bir kardeşimiz gelmiş Peygamber SAS Efendimiz'in Şebeke-i Saadet'inin karşısına... Dua etmiş, dua etmiş; istediği haller hasıl olmamış... Dua etmiş, dua etmiş; istediği haller hasıl olmamış. Kızmış kendisine... Demiş ki:

"—Yâ Rabbi, al bu edepsizin canını burada! Mâdem ki Rasûlüllah benim gözüme görünmüyor, mâdem ki ben o kadar kusurluyum; al yâ Rabbi canımı! Mâdem Rasûlüllah iltifat etmiyor; öleyim burada!" demiş.

"—Açılıverdi perdeler... Rasûlüllahı ayan beyan gördüm!" diyor. Kendi ağzından anlatıyor bana...

İnsanın kalbi var... Allah'ın insana verdiği en büyük nimet kalp nimeti, gönül nimeti... İnsan, o gönül nimetini çalıştırırsa insan oluyor. Gönül nimetini çalıştırırsa insan, müslüman oluyor.

Gönül nimetini çalıştırırsa, insanın gözünden perde açılıyor. Gönül nimetini çalıştırırsa, insan sultan oluyor. O zaman insan oluyor. Öteki türlü, taş gibi oluyor, ağaç gibi oluyor... Odun gibi oluyor! Bir işe yaramıyor.

Allah bizi, kalbi müslüman olanlardan eylesin... Kalbi ma'rifetullahla yeşerenlerden eylesin... Kalbi Allah'ı bilmekle ma'mûr olanlardan eylesin...

Adı müslüman olmak yetmiyor muhterem kardeşlerim! Medine-i Münevvere'de vefat edip de, Baki Kabristanı'na gömülüp de, geceleyin çıkarılıp atılanlardan bahsediliyor. Başka diyarlarda vefat edip de, mânevî seferlerle Baki Kabristanı'na getirilip getirilip defnedilenlerden bahsediliyor. "Medine, demirci körüğü gibidir. Lâyık olmayan insanı süpürür, çıkarır, atar." diye bildiriliyor.

Onun için, mühim olan Allah'ın sevgili kulu olmaktır. Gerisi dış görünüş, dış boya; biter. Yüzüne istediği kadar pudra çalsın, istediği kadar yanağını kırmızıya boyasın, gözüne rastık, rimel bilmem ne sürsün; bir yıkadı mı gider. İnsan öyle bir güzelliğe sahip olmalı ki, yıkamakla gitmemeli... Kalbini öyle güzelleştirmeli, öyle temizlemeli, öyle müslüman olmalı, öyle sâfî olmalı, öyle güzel bir hali olmalı ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sevdiği bir kul olmalı... İşte o zaman kıymeti var, başka türlü kıymeti yok...

f. En Kıymetli İnsan

Peygamber SAS Hazretleri bir gün, Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri'ne galiba, —radıyallahu anh, Allah şefaatine nâil etsin— sordu:

"—Yâ Ebâ Zer, şu mescide bak; senin nazarında şu mescidde en kıymetli insan kim?" dedi.

Kimi soruyor Peygamber Efendimiz? Mescid-i Nebevî'deki, Asr-ı saadet'teki sahabeleri soruyor! "Sence en kıymetlisi kim bunların içinde?" dedi.

O da şöyle mescide baktı, gözü tutan bir insana:

“—Şu, yâ Rasûlallah!” dedi.

“—Pekiyi, şu mescidde senin gözünün en tutmadığı, en beğenmediğin, en aşağı müslüman saydığın kimse, şahıs kim; bir de onu göster!” dedi.

O da şöyle baktı. Sevmediği, beğenmediği, hor hakir gördüğü bir kimseye:

“—Şu, yâ Rasûlallah!” dedi.

Beğendiği şu, beğenmediği bu... Peygamber SAS Hazretleri dedi ki:

“—Yâ Ebâ Zer! Senin o beğenmediğin insan, ötekisinden o kadar daha kıymetli ki, bin tane o adamdan bu daha kıymetli!”

g. Cennetlik Kimse

Bir gün Peygamber SAS böyle ashabıyla otururken dedi ki:

“—Dikkat edin, şimdi buraya cennetlik birisi gelecek!”

Biraz sonra sallana sallana, abdest almış, sakalından, kollarından su akan birisi geldi. Abdullah ibn-i Ömer pürdikkat ona şöyle bir baktı; falanca şahıs... Çok tanınmış bir kimse değil, kitaplara ismi geçmiş bir insan değil... Ama Peygamber Efendimiz “Dikkat edin, biraz sonra buraya bir cennetlik kimse gelecek!” diye önceden bildirdiği için, dikkatli baktı. Üç defa tekerrür ediyor bu hadise... “Cennetlik birisi gelecek!” diyor, hep bu şahıs geliyor.

Sonra, Abdullah ibn-i Ömer gitti o şahsa dedi ki: “Bu akşam ben senin evinde kalmak istiyorum. Babamla aramda bazı meseleler oldu, onun evinde yatmak istemiyorum. Beni evine misafir eder misin?” dedi. O akşam onun evinde yattı ama, maksadı tarassut etmek... Yâni “Bu müslüman niye cennetlik? Ne yapmış da cennetlik olmuş? Niye bu makamı kazanmış?” diye onu araştırmak...

Üç gece bu şekilde misafir oldu. Üçüncü gece dedi ki:

“—Ey filânca! Ben sana bir bahane uydurdum da buraya geldim. Şu sebepten geldim: Biz Peygamber Efendimiz’le oturuyorduk. ‘Şimdi buraya bir cennetlik kimse gelecek!’ dedi; sen

geldin. Senin neden cennetlik olduğunu anlamak için, seni tarassut etmek için evine misafir oldum. Ama, sen bizim yaptığımız gibi işler yapıyorsun. Yâni, yatsı namazını kılıyorsun, teheccüde kalkıyorsun... filân. Bildiğimiz ibâdetleri yapıyorsun. Sen acaba nerden cenneti kazandın, nasıl cennetlik oldun? Bize söylemediğin, göstermediğin bir şey var mı? "—Yok!" dedi. "Ben işte böyle, buyurduğun gibi bir kardeşinizim!" diye cevap verdi o şahıs...

Sonra, Hazret-i Abdullah ondan izin istedi, ayrıldı. Giderken arkasından seslendi:

"—Dur, aklıma bir şey geldi: Bir şeyden ümitleniyorum ki, kalbimde hiç kimseye karşı bir kötülük yoktur; herkesin iyiliğini isterim! Belki Allah ondan dolayı cennetlikler arasında yazmıştır." dedi.

Yâni bu bir kalp işi muhterem kardeşlerim! Kalbin temizlenmesi işi... Üniforma işi değil... Allah insanların sûretine bakmıyor, mevkiine bakmıyor, soyuna bakmıyor, parasına bakmıyor, makamına bakmıyor. Kalp işi, gönül işi, tefekkür işi, edep işi, ahlâk işi... Âdâba riayet etme meselesi... İşte onu öğrenmesi lâzım!

Onu da öğretecek ilim, tasavvuf ilmi... Tasavvuf ilmini oturup öğrenmesi lâzım, uygulaması lâzım! Uygulamalı bir ilim; sadece kitabı ezberleyip de, imtihanı olup da başarı kazanılan bir ilim değil... Hayatı sürüş tarzı... Hayatı mutasavvıfâne sürmeyi öğrenmek lâzım! Rasûlüllah'ın ahlâkıyla ahlâklanmak lâzım! Kur'ân-ı Kerîm'in ahlâkıyla ahlâklanmak lâzım!

h. Hacının Samimiyeti

Şimdi bir başka misâl söyleyeceğim: Bizim fakültedeki talebelerimizden birisi hac kafilesine başkan olmuş. Dedim:

"—Nasıl hacılar?"

"—Hocam, maalesef çoğu gafil! Yedi otobüse başkanlık ettim, hacılarımızın çoğu gafil! '*Kem riyal hâzâ yâ hâc?*' diye boyna

alışveriş yaptıkları şemsiyenin, malın, kumaşın fiatını soruşturuyorlar. 'Aman, bu termosu nerden aldın? Aman bu malı nerden daha ucuza alabilirim? Sen bugün ne aldın; göster bakalım, ben de alayım! Hadi o çarşıya beraber gidelim, bu çarşıyı beraber gezelim! Acaba Harem-i Şerif'in kaç tane minâresi var, kaç tane kapısı var?' veya, 'Sizin memlekette ne var ne yok; anlat bakalım! Sen hangi memlekettensin?' filân. Yâni hep Mescid-i Haram'da böyle sohbetle, mâlâya'ni ile geçiyor vakitleri..." dedi.

"Yalnız bir tanesi vardı bizim kafilede... O bir aşıktı, o bir dervişti. Zaten yolda belliydi; zikirde, tesbihte... Âdâba riayet ediyor... Medine'ye gelince bir coştu; yere indi otobüsten, başladı kumları alnına sürmeğe... 'Acaba Rasûlüllah buraya ayağını sürmüş müdür?' diye, ağlaya ağlaya Medine'nin toprağını alnına götürdü. O aşık haliyle hac yaptı. Başkalarına uymadı, ibâdete kuvvet verdi, Allah rızasına uygun hareket etmeye çalıştı." dedi.

Sonra dönüşe geçmişler. Medine'de veyahut daha başka bir yerde rüya görmüş o kardeşimiz... Rüyada Rasûlüllah SAS Efendimiz'i görmüş. Böyle sedirde oturuyor... Sevinerek yanına gitmiş, elini ayağını öpmeye... Rasûlüllah Efendimiz SAS demiş ki: "Evlâdım, kâğıt kalem getir de senin haccının kabul olduğunu yazayım!" demiş.

Sevine sevine öbür odaya geçmiş. Dosya kâğıdı arıyor kendisine... Kalem arıyor, kâğıt arıyor. Rasûlüllah bunun haccı makbul hacdır diye yazacak, imzalayacak... Öbür odadan beri odaya tekrar geldiği zaman bakmış; Rasûlüllah SAS Efendimiz'in oturduğu yerde, şeyhi oturuyor... O da ne demek? Şeyhi Rasûlüllah'ın hakîkî varisi, halifesi demek... O da ona işâret yâni... Tabii sevinerek kalkmış.

Şimdi muhterem kardeşlerim, haccı yapacaksak böyle olmalı işte! Rüyada bunu görebiliyor musun? Bu iltifatı alabiliyor musun? İşte hac bu...

Yoksa, adına hacı derler. İnsan gelmiştir, gitmiştir ama, Allah yardımcımız olsun cümlemize...

Onun için *edeb maallah*'ı mutlaka öğrenmemiz lâzım! Allah'ın huzurunda, Allah'a kulluğun edebini öğrenmemiz lâzım! Allah-u Teâlâ Hazretleri ile şöyle bir başbaşa, halvette, tenhada, insanlardan uzak kaldığımız zaman, diz çöktüğümüz zaman, Allah'a nasıl dua edeceğimizi, nasıl münâcaat edeceğimizi bilmemiz lâzım! Âdâba alışmamız lâzım, sohbete alışmamız lâzım!

O da birden olmuyor, burda olmuyor, söylemekle olmuyor. İstanbul'da olacak, Ankara'da olacak, Erzurum'da olacak... Orda alıştıracaksın, alıştıracaksın; burada uygulamaya, tatbikata geleceksin.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Habîb-i Edîb'i, Muhammed-i Mustafâsı acabâ neler istemiş Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden? Kısa dualar ederdi Peygamber Efendimiz... Onlardan bazılarını size şöyle şurada okumak istiyorum. Meselâ, birisinde diyor ki:

اَللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُوراً ، وَفِي لِسَانِي نُوراً ، وَفِي بَصَرِي نُوراً ،

وَفِي سَمْعِي نُورًا ، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا ، وَعَنْ يَسارِي نوراً ، وَمِنْ فَوْقِي نُورًا ، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا ، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا ، وَمِنْ خَلْفِي نُورًا ، واجْعَلْ لِي فِي نَفْسِي نُورًا ، وأعْظِمْ لِي نُورًا (خ ٠ م ٠ حم ٠ ق. ن. عن ابن عباس)

(*Allahümmec'al fî kalbî nûrâ... Ve fî lisânî nûrâ... Ve fî basarî nûrâ... Ve an yemînî nûrâ... Ve an yesârî nûrâ... Ve min fevkî nûrâ... Ve min tahtî nûrâ... Ve min emâmî nûrâ... Ve min halfî nûrâ... Vec'al lî fî nefsî nûrâ... Ve a'zim lî nûrâ...*)

Buhârî ve Müslim rivâyet etmiş bu hadîs-i şerifi...

Ne demek? "Yâ Rabbi benim kalbime nur ver!" diyor Peygamber Efendimiz... Yâni, kalbinin içinde bir kandil yanacak, orası aydınlanacak, dışarıdan burası ışıklı görünecek; o mu demek? Hayır! Bu mânevî bir nurdur ki, insan onunla güzellikleri görür. Mânevî zevkleri tadar. Mânevî bakımdan müşâhedeleri onunla müşâhede etmesi mümkün olur. Eğer bu nur olmazsa, insanın kalbi kör olur, kalp gözü kör olur; gerçekleri görmez. Anlatsan da anlamaz. Doğru düzgün anlatmağa çalışsan da künhüne vakıf olamaz, işin aslına vakıf olamaz. Allah hepimize o nuru versin...

Dilimize de o nûru versin... Dilde nur olur mu, dili parlayacak mı; o mânâya mı? Hayır! Dili söylediği zaman, Allah'ın rızasına uygun sözü söyleyecek... Allah'ın sevdiği şeyi söyleyecek, dili günahlı olmayacak.

Gözü nurlu olacak... Hakkı görecek, hakkı müşâhede edecek, sevabı kazanacak. Kulağı nurlu olacak... Sağı, solu, önü, arkası, yukarısı, aşağısı nurlu olacak...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi nûrundan mahrum etmesin... Zulümatta, karanlıklarda bırakmasın... Bizi kendi nefsimize terk etmesin... Bize nefsimizi ıslah etmeyi nasib eylesin... Bizi yolunda

dâim, zikrinde kaim eylesin... Şeytana uyanlardan etmesin... Hizb-i şeytandan etmesin... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin dinine hizmet etmeye karınca kararınca azimli, kararlı, mücâhid, hayırlı müslüman olmayı nasîb eylesin... Kur'ân-ı Kerîm'in ehli eylesin...

Hakkı hak olarak görüp, ona tâbî olmayı nasîb eylesin... Bâtılı bâtıl olarak görüp, ondan korunmayı nasîb eylesin...

Ebû Zerri'l-Gıfârî cahil bir insan mıydı? O mescidde bir insanı gösteriyor, bir de öteki insanı gösteriyor; Rasûlüllah Efendimiz, "Hayır! O insan kıymetli değil; bu insan ondan bin kat daha kıymetli!" diyor.

İnsana Allah nur versin... Gerçekleri görme nurunu versin. Yâ Rabbi, sen bize hakkı hak olarak görmeyi nasîb et; hakka uymayı nasîb et! Bâtılı bâtıl olarak görmeyi nasîb et; bâtıldan korunmayı, kaçmayı, sakınmayı, çekinmeyi nasîb et!

Yolunda dâim eyle, zikrinde kaim eyle... Bize rüşdümüzü ilhâm eyle... Doğru yola bizi sevk eyle... Bizi hayırlı ilimlerle mücehhez eyle... Kur'ân-ı Kerîm'in esrârına âşinâ eyle... İmanın zevkine vâkıf eyle... İmanın tadını duyup da öyle yaşayanlardan eyle...

Her işini rızâ-yı Bâri'yi kazanmak için yapanlardan eyle... Aldığını Allah için alan, verdiğini Allah için veren, sevdiğini Allah için seven, kızdığına Allah için kızanlardan eyle... Her işi Allah için olanlardan eyle... Allah'ın rızâsına erenlerden eyle... Erenlerle beraber eyle...

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ ، مَا عَلِمْنَا مِنْهُ وَمَا لَمْ نَعْلَمْ ؛ وَنَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ ، مَا عَلِمْنَا مِنْهُ وَمَا لَمْ نَعْلَمْ (ه. عن عائشة)

(*Allàhümme innâ nes'elüke mine'l-hayri küllihî... Àcilihî ve*

âcilihî... Mâ alimnâ minhü ve mâ lem na'lem...) "Yâ Rabbi, ben senden bütün hayırları isterim. Hem bu dünyanın hayırlarını, hem ahiretin hayırlarını; hem bildiklerimi söylediklerimi, hem bilmediğimi, söyleyemediğimi; hepsini isterim."

(*Ve neûzü bike mine'ş-şerri küllihî... Àcilihî ve âcilihî... Mâ alimnâ minhü ve mâ lem na'lem...*) "Yâ Rabbi, bütün şerlerden sana sığınırım. Hem bu dünyanın şerlerinden, hem de ahiretin şerlerinden sana sığınırım. Bildiğim, bilmediğim her türlü şerden yâ Rabbi, beni mahfuz eyle..."[12]

Duanın hası, özü bu...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bizim halimizi bizden daha iyi biliyor. Bize lâzım olanı bize ihsân eylesin... Bizi kurtaracak şeyleri bizlere nasîb eylesin... Bizi rızasına vasıl edecek şeyleri bizlere ihsân eylesin... Bize zararı olacak şeyleri, biz istesek de bize vermesin... Bize faydalı olan şeylerle ömrümüzü geçirmeyi nasîb eylesin...

Huzuruna yüzü ak, alnı açık, sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmayı nasîb eylesin... Cennetine dahil ettiği, cemâliyle müşerref ettiği has kullarından eylesin...

Bi-hürmeti esmâihi'l-hüsnâ ve habîbihi'l-müctebâ... Ve bi-hürmeti yevmi arafeh... Ve bi-hürmeti meydân-ı arafât... Ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-fâtihah!

01. 07. 1990 - Arafat

---

[12] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.300, no:3836; Hz. Aişe RA'dan.

08. ARAFAT'TA VAKFE DUASI

Sübhâne rabbiye'l-kerîmi'l-vehhâb... Sübhâne rabbiye'l-latîfü'l-vehhâb...

Sübhâneke'llàhümme ve bi-hamdik... Neşhedü en lâ ilâhe illâ ente vahdeke lâ şerîke lek... Nestağfiruke ve netûbü ileyk...

Allahümme ente rabbî... Lâ ilâhe illâ ente halaktenî... Ve ene abdüke... Ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteta'tü... Eûzü bike min şerri mâ sana'tü... Ebûu leke bi ni'metike aleyye... Ve ebûu bi-zenbî... Fağfirlî... Feinnehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente...

Allàhümme ente'l-melik... Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik... Ente rabbünâ ve nahnü ibâdük... Nestağfiruke ve netûbü ileyk...

Sübhâneke'llàhümme ve bi-hamdik... Neşhedü en lâ ilâhe illâ ente vahdeke lâ şerîke lek, nestağfiruke ve netûbü ileyk...

Nestağfiru'llààh... Nestağfiru'llààh... Nestağfiru'llààh... Bi-adedi külli'stiğfârin istağferehü'l-müstağfirûn...

Sübhâna'llààh... Sübhâna'llààh... Sübhâna'llààh... Bi-adedi külli tesbîhin sebbehahü'l-müsebbihûn...

El-hamdü li'llââh... El-hamdü li'llââh... El-hamdü li'llââh... Bi-adedi külli tahmîdin hamidehü'l-hàmidûn...

Allàhu ekber... Allàhu ekber... Allàhu ekber... Bi-adedi külli tekbîrin kebberahü'l-mükebbirûn...

Lâ ilâhe illa'llàh... Lâ ilâhe illa'llàh... Lâ ilâhe illa'llàh... Bi-adedi külli tehlîlin hellehü'l-mühellilûn...

Allààh... Allààh... Allààh... Bi-adedi külli zikrin zekeruhü'z-zâkirûn... Ve gafele an zikrihi'l-gàfilûn...

Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm...

Sübhâna'llàhi ve'l-hamdü li'llâhi ve lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber... Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm...

Sübhâna'llàhi ve bi-hamdihî, sübhâna'llahi'l-azîm... Ve bi-

hamdihî nestağfiru'llàààh...

Sübhâna'llàhi ve bi-hamdihî adede halkıhî, ve rıdâ nefsihî, ve zinete arşihî, ve midâde kelîmâtih...

Sübhâna'llàààh... Adede mâ haleka fi's-semâ'... Ve sübhâna'llàààh... Adede mâ haleka fi'l-ard... Ve sübhâna'llàààh… Adede mâ haleka beyne zâlik... Ve sübhâna'llàààh... Adede mâ hüve halik... Va'llahu ekber, misle zâlik... Ve'l-hamdü li'llâââh, misle zâlik... Ve lâ ilâhe illa'llàààh, misle zâlik... Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh, misle zâlik...

Rabbenâ, leke'l-hamdü küllühû... Ve leke'ş-şükrü küllühû... Ve leke'l-mülkü küllühû... Ve bi-yedike'l-hayrü küllühû... Nes'elüke mine'l-hayri küllihî... Ve neûzü bike mine'ş-şerri küllihî...

Allàhümme leke'l-hamd, kemâ yenbağî li-celâli vechike ve li-azîmi sultânik... Nahmedüke bi-cemii mehâmidik...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîren dâimen tayyiben mübâreken fîh...

Sübhâneke'llàhümme ve bi-hamdik...

Lebbeyk, allàhümme lebbeyk... Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk... İnne'l-hamde... ve'n-ni'mete... leke ve'l-mülk... Lâ şerîke lek... (3 defa)

Allahümme ente'l-melik... Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik... Ente rabbünâ ve nahnü ibâdük... Nestağfiruke ve netûbü ileyk...

Allàhümme innâ nestaînük... Ve nestağfirük... Ve nestehdîk... Ve nü'minü bik... Ve netûbü ileyk... Ve netevekkelü aleyk... Ve nüsnî aleyke'l-hayra küllehû... Neşkürüke ve lâ nekfürük... Ve nahleu ve netrükü men yefcürük...

Allàhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ muhammedin... Adede hurûfi'l-kur'âni harfen harfâ... Ve adede külli harfin elfe elf... Ve adede'l-melâiketi saffen saffâ... Ve adede küllin elfe elf... Ve adede'r-rimâli zerreten zerreh... Ve adede külli zerretin elfe elfi merreh... Ve adede mâ ehâta bihî ilmüke'l-kadîm... Mine'l-vâcibi ve'l-câizi ve'l-müstahîl... Ve adede misle zâlik... Ve sellim ve bârik, aleyhi ve alihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsân...

Sübhâne rabbiye'l-aliyyil a'le'l-vehhâb...

Allàhümme innâ nes'elüke'l-hüdâ... Ve't-tüka... Ve'l-afâfe ve'l-gınâ...

Allàhümme inneke afüvvün kerîmün tuhibbü'l-afve fa'fü annâ... (3 defa) *Va'ğfirlenâ zünûbenâ... Ve'rhamnâ ve'rdıannâ...*

Allàhümme ağfirlenâ ve li-vâlidînâ... Ve li'l-mü'minîne ve'l-mü'minât...

Allàhümme innâ nes'elüke mine'l-hayri küllihî... âââcilîhî ve âcilihî... mâ alimnâ minhâ ve mâ lem na'lem... Ve neûzü bike'llàhümme mine'ş-şerri küllihî... âââcilîhî ve âcilihî... mâ alimnâ minhâ ve mâ lem na'lem...

Allàhümme innâ nes'elüke mûcibâti rahmetik... Ve azâime mağfiretik... Ve'l-ganîmete min külli birr... Ve's-selâmete min külli ism... Ve'l-fevze bi'l-cenneh... Ve'n-necâte mine'n-nâr...

Allàhümme lâ teda'lenâ fî mevkıfinâ hâzâ zenben illâ gafarte… Ve lâ hemmen illâ ferracte... Ve lâ deynen illâ kadayte... Ve lâ marîdan illâ şefeytehû ve âfeyteh... Ve lâ hâceten min havâici'd-dünyâ evi'l-âhireti lenâ fîhâ salâhün ve leke fîhâ ridan illâ kadaytehâ yâ kaaadıye'l-hâcât... Ve yâ mücîbe'd-deavât... Ve yâ

hafiyye'l-evtâd...

Allàhümme ente kulte fî kitâbike'l-kerim. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (المؤمن: ٦٠)

(*Ve kàle rübbükümü'd'ûnî estecib lekûm*) "Rabbiniz, 'Ey kullarım, siz bana dua edin. Ben sizin duanızı karşılayacağım. Duanızın karşılığını vereceğim!' buyurmuştur." (Mü'min, 40/60)

Ve kulte yâ rabbe'l-âlemîn. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

وَلِلَّهِ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا (الأعراف: ١٨٠)

(*Ve li'llâhi'l-esmâü'l-hüsnâ fe'd'ùhu bihâ*) [En güzel isimler Allah'ındır. O halde ona o güzel isimlerle dua edin!] (A'raf, 7/180) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Ve kulte yâ rabbenâ. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (الحجر: ٤٩)

(*Nebbi' ibâdî, ennî ene'l-gafûru'r-rahîm.*) "Ey Rasûlüm! Kullarıma haber ver ki, gafûr ve rahîm olan benim! Çok affededen, çok mağfiret eden, çok merhametli olan benim!" (Hicr, 15/49)

Yâ Gafûrü yâ Rahîm... Yâ Allaaah... Yâ Hû...

Yâ Rahmânü yâ Rahîmü yâ Melîkü yâ Kuddûsü yâ Selâm...

Yâ Mü'minü yâ Müheyminü yâ Azîzü yâ Cebbârü yâ Mütekebbir...

Yâ Hâliku yâ Bâriü yâ Musavvir...

Yâ Gaffâru yâ Kahhâru yâ Vehhâbü yâ Rezzâku yâ Fettâhü yâ Alîm...

Yâ Kabizü yâ Bâsıt...

Yâ Hâfizü yâ Râfi'ü yâ Muizzü yâ Muzill...
Yâ Semîü yâ Basîr...
Yâ Hakemü yâ Adlü yâ Latîfü yâ Habîr...
Yâ Halîm...
Yâ Azîmü yâ Gafûrü yâ Şekûr...
Yâ Aliyyü yâ Kebîr...
Yâ Hafîzü yâ Mukîs...
Yâ Hasîbü yâ Celîlü yâ Cemîlü yâ Kerîm...
Yâ Rakîb... Yâ Mücîb... Yâ Vâsiü yâ Hakîm...
Yâ Vedûdü yâ Mecîdü yâ Bâisü yâ Şehîd...
Yâ Hakku yâ Vekîl... Yâ Kaviyyü yâ Metîn...
Yâ Veliyyü yâ Hamîd... Yâ Muhsî...
Yâ Mübdiü yâ Muîd... Yâ Muhyî... Yâ Mümît...
Yâ Hayyü yâ Kayyûm...
Yâ Vâcidü yâ Mâcidü yâ Vâhidü yâ Ehadü yâ Samed...
Yâ Kadirü yâ Muktedir...
Yâ Mukaddimü yâ Muahhir...
Yâ Evvelü yâ Âhir...
Yâ Zâhirü yâ Bâtın...
Yâ Vâlî... Yâ Müteâlî...
Yâ Berrü yâ Tevvâb...
Yâ Mün'imü yâ Müntakimü yâ Afüvvü yâ Raûf...
Yâ Mâlike'l-Mülk... Yâ Ze'l-celâli ve'l-iİkrâm...
Yâ Rabbü yâ Muksitu yâ Câmiu yâ Ganiyyü yâ Muğnî... Yâ Mu'tî...
Yâ Mâniu yâ Dârru yâ Nâfi'...
Yâ Nûru yâ Hâdî... Yâ Bediu yâ Bâkî...
Yâ Vârisü yâ Reşîdü yâ Sabûru yâ Sâdıku yâ Settâr...

Yâ men izâ duiye ecâb... Ve yâ men izâ süile a'tâ...
Yâ ekremel ekremîn... Yâ vehhâb...
Ente lâtîfün biibâdik... Ve tekabbel minnâ duâenâ...
Allahümme innâ nes'elüke fevâtihel hayr... ve havatimehû... ve cevâmiahû... ve evvelehû... ve âhirehû... ve zâhirahû... ve bâtınehû... Ved derecâtil ulâ minel cenneh...

Allahümme innâ nes'elüke hubbeke... ve hubbe men yuhibbuke... ve hubbe amelin yukarribünâ ilâ hubbike...

Allahümme innâ nes'elüke minel hayri küllihî... aaacilihî ve âcilihî... mâ alimnâ minhâ vemâ lem na'lem... Ve neûzü bike mineş şerri küllihî... aaacilihî ve âcilihî... mâ alimnâ minhâ vemâ lem na'lem...

Allahümme bicâhi nebiyyike'l-mustafâ... ve rasûlike'l-müctebâ... Tahhir kulûbenâ min külli vasfin yübâidunâ an müşâhedetike ve mahabbetik... Ve emitnâ ale's-sünneti ve'l-cemâati ve'ş-şevki ilâ likàike yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm...

Allàhümme ahricnâ mine'z-zulümâti ile'n-nûr...

Allahümme heblenâ ma'rifeteke ve mahabbetek... Ve ridvâneke'l-ekber...

Allahümme innâ nes'elükel cennete vemâ karrabe ileyhâ min kavlin ve amel... Ve neûzü bike minen nâr... Ve mâ karrabe ileyhâ min kavlin ve amel...

Allahümme'rzuknâ tayyibâ... Ve'sta'milnâ sâlihâ... Ve veffiknâ limâ tuhibbu ve terdâ... Ve elhimnâ rüşdenâ... Ve allimnâ mâ cehilnâ... Ve fakkıhnâ fi'd-dîn...

Ve erine'l-hakka hakka... Ve'rzuknettibâahû... Ve erina'l-bâtıla bâtılâ... Ve'rzuknectinâbehû... Ve âtinâ min hızyi'd-dünyâ ve azâbi'l-âhireh... Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn... Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn... Bi-rahmetike yâ erhamer-râhimîn...

Allàhümme salli ve sellim ve bârik, alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî... Külle mahtelefe'l-melevân... Ve teâkabe'l-asrân.. Ve kerrare'l-cedîdân... Ve'stakbele'l-ferkadân... Ve belliğ rûhahû ve ervâha ehli beytihi minne't-tahiyyete ve's-selâm... Ve'rham, ve bârik, ve sellim, aleyhi ve aleyhim kesîran kesîrâ... İlâ yevmi'l-haşri ve'l-karar...

Allàhümme'c'al efdale salâvatüke ebedâ... Ve enmâ berekâtike sermedâ... Ve ezkâ tahiyyâtüke fadlen ve adedâ... Alâ eşrefi'l-halâikı'l-insâniyyeh... Ve mecmai'l-hakâikı'l-îmâniyyeh... Ve tûri't-tecelliyyâti'l-ihsâniyyeh... Ve mehbitı'l-esrâri'r-rûhâniyyeh...

Vâsıtati ıkdi'n-nebiyyîn... Ve mukaddemi ceyşi'l-mürselîn... Ve kaidi rekbi'l-enbiyâi'l-mükerremîn... Ve efdali'l-halkı ecmaîn...

Hâmili livâi'l-izzi'l-a'lâ... Ve mâliki ezimmeti'l-mecdi'l-esnâ... Ve şâhidi esrâri'l-ezel... Ve müşâhidi envâri's-savâbikı'l-üvel... Ve tercemâni lisâni'l-kıdem... Ve menbai'l-ilmi ve'l-hilmi ve'l-hikem...

Ve mazhari vücûdi'l-külliyyi ve'l-cüz'iy... Ve insânü ayni'l-vücûdi'l-ulviyyi ve's-süfliy... Ve rûhi cesedi'l-kevneyn... Ve ayni hayâti'd-dâreyn... El-mütehakkıkı bi-a'lâ rutebü'l-ubûdiyyeh... Vel mütehallikı bi-ahlâkıl makàmâti'l-ıstıfâiyyeh...

El-halîli'l-ekrem... Ve'l-habîbi'l-a'zam... Seyyidinâ muhammedi'bni abdi'llâhi'bni abdi'l-muttalibi hâteme'n-nebiyyîn... Ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn...

Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Min sâdâtinâ ve meşâyihinâ sâdâti't-turuku'l-âliyyeti'n-nakşıbendiyyeti ve'l-kadiriyyeti ve'l-kübreviyyeti ve's-suhreverdiyyeti ve'l-çeştiyyeti ve sâiri't-turuku's-sahîhati'l-meşrûati'l-âliyyeh... Ve sâiri'l-ârifîne'l-kâmilîne'l-mükemmilîn... Ve ein aleynâ min füyûzâtihim ve berekâtihim ve kudsiyyatihim...

Allàhümma'hşurnâ fî zümreti's-sàlihîn... Allahümme'c'alnâ mine's-sàlihîn...

Allàhümmahşurnâ tahte livâi'l-mustafâ yevme'l-kıyâmeh... Mean nebiyyîne ve's-sıddîkîne ve'ş-şühedâi ve's-sàlihîn... Ve hasüne ülâike refîka... Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn... Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn... Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn...

Allàhümme ente semmeytenâ bi-duyûfu'r-rahmân... Ev nahnü duyûfüke yâ rahmânü yâ rahîm... Yâ ekreme'l-ekramîn...

Allàhümme heblenâ sü'lenâ ve âtinâ mâ seelnâke yâ rabbe'l-âlemîn... Ente mu'ti'l-mes'ûlât... Ve ente men yühibbu men deâ... Yâ ekreme'l-ekremîn... Ve yâ ze'l-esmâi'l-hüsnâ... Ve yâ zen nuûti'l-a'lâ... Ve yâ men ehabbe men deâ... Ve yâ men ehabbe tadarrua abdihî izâ deâ...

Yâ rabbe'l-âlemîn... Tekabbel minnâ düâenâ... Ve'stecib deavâtinâ vakdu hâcâtinâ... Ve heblenâ murâdâtinâ... Yâ rabbe'l-

âlemîn...

Allàhümme yâ rabbe'l-âlemîn... "*Ve ezzin bi'n-nasi bi'lhacci...*" hitâbını duyarak, senin nasîb etmenle bu diyarlara haccetmeye niyet edip geldik; şu haccımızı kabul eyle yâ Rabbi... Kusurlarımızı affeyle yâ Rabbi...

Senin dergâhına lâyık ibâdeti etmeye gücümüz yok yâ Rabbi... Bize edeb ihsân eyle yâ Rabbi... Bize hüsn-ü hal nasîb eyle yâ Rabbi... Bize güzel ahlâk nasîb eyle yâ Rabbi...

Bize Peygamber SAS Efendimiz'in ahlâk-ı Muhammediyyesinden ihsân eyle yâ Rabbi... Kur'ân-ı Kerîm'in âdâb-ı Kur'âniyyesinden ihsân eyle yâ Rabbi... Bizleri edîb kullar eyle yâ Rabbî... Zarif kullar eyle yâ Rabbî...

Zikrinde, şükründe, hüsn-ü ibâdetinde bizlere tevfîkını refik et yâ Rabbî... Sen yardım edersen ancak, sana kulluk edebiliriz; bize yardım eyle yâ Rabbî...

Bize senin şükrünü edâ etmeyi nasîb eyle yâ Rabbî... Nîmetlerine şâkir eyle yâ Rabbî...

Dünyanın çeşitli hadiselerine karşı sabırlı eyle yâ Rabbî... Şekûr kullar eyle yâ Rabbî... Sabûr kullar eyle yâ Rabbî...

Mütevâzî kullarından eyle yâ Rabbî... Sev yâ Rabbî... Sevdiğin kul eyle yâ Rabbî... Rızâna vâsıl eyle yâ Rabbî...

İlâhî ente maksûdunâ ve ridâke matlûbunâ... Feheblenâ mağfireteke ve mahabbeteke ve rıdvâneke'l-ekber bi'l-firdevsi'l-a'lâ...

Sevdiğin, râzı olduğun, rıdvân-ı ekberine erdirdiğin kullarından eyle yâ Rabbe'l-Âlemîn...

Yâ Rabbe'l-Âlemîn... Yâ Rabbel Âlemîn... Yâ Rabbel Âlemîn... Ahirete göçmüş olan cümle geçmişlerimize, başta Peygamber SAS Efendimize; Hazret-i Adem Safiyyullah Efendimiz'den Peygamber Efendimiz'e kadar gelmiş geçmiş olan, cümle enbiyâ ve mürselîne yüksek makamlar ihsân eyle yâ Rabbi... Bizlerden mânevî hediyeler ihsân eyle yâ Rabbi... Ruhlarını bizlerden râzı eyle yâ Rabbi...

Cümle evliyâullahın ve hasseten sâdât ve meşâyih-i turûk-u aliyyemizin, ve silsilelerimize mensûb Ebû Bekrini's-Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtazâ ve sâir sahabe-i kirâm rıdvânu'llahi teâlâ aleyhim ecmaîn hazerâtından kendisinden feyz aldığımız mürşidlerimize, şeyhlerimize kadar silsilelerimizden güzerân eylemiş olan cümle sâdât ve meşâyihımızın ve evliyâullah'ın ruhlarına ayrı ayrı ikrâm eyle yâ Rabbi...

O mübâreklerin kudsiyyâtlarından, füyûzâtlarından, fütûhâtlarından bizleri faydalandır yâ Rabbi... Himmetlerine, teveccühlerine nâil eyle yâ Rabbi...

Bizi de sevdiğin kullardan eyle yâ Rabbi... Sevdiğin kullarla haşreyle yâ Rabbi...

İslâm beldelerini her türlü afetlerden, musîbetlerden koru yâ Rabbi... Müslümanları kurtar yâ Rabbi... Esir müslümanları esâretten hürriyete kavuştur yâ Rabbi... Mazlum ve mağdur kardeşlerimizi zulümden, gadirden kurtar yâ Rabbi... Mücâhid kardeşlerimizi dünyanın her yerinde kâfirlere galib eyle yâ

Rabbi... Mansur ve muzaffer eyle yâ Rabbi...

Afganistan'ımız Şâh-ı Nakşıbend Hazretleri'nin diyarıdır; kurtar yâ Rabbi... Diğer İslâm beldelerini, Türkistan'ları, Kırım'ları, Kafkasya'ları, Balkanlar'ı kurtar yâ Rabbi...

Eskiden ezanların okunduğu, namazların kılındığı diyarlarda tekrar İslâm'ı hâkim eyle yâ Rabbi... Küfrün kalbi olan Roma'yı da "*Lâ ilâhe illa'llah*"la fethetmeyi nasîb eyle yâ Rabbi... Senin dinini dünyanın her yerine yaymakta bizi muvaffak eyle yâ Rabbi...

Bizleri hor ve zelil etme yâ Rabbi... Kimsenin karşısında mağlûb etme yâ Rabbi... Zelil etme yâ Rabbi... Bizleri nusretinle te'yid ve takviye eyle yâ Rabbi... Bizlere yardım eyle yâ Rabbi... Bizleri senin yoluna en güzel tarzda hizmet edenlerden eyle yâ Rabbi...

Vefâtımızdan sonra da sevaplar kazanmamıza sebep olacak hayırlı evlâtlar yetiştirmemizi nasîb eyle yâ Rabbi... Mezarda kemiklerimizi sızlattırma yâ Rabbi... Evlâtlarımızı has müslümanlar eyle yâ Rabbi... Nesillerimizi, zürriyetlerimizi mü'min-i kâmiller eyle yâ Rabbi...

Bizi ahirete göçtükten sonra da unutmayacak sâdık, sâlih arkadaşlara, vefalı dostlara sahib eyle yâ Rabbi... Kabirde boynu bükük bırakma yâ Rabbi...

Yâ Rabbi, İslâm beldelerini her çeşit afetlerden mahfûz eyle… Dinimizi hıfz eyle yâ Rabbi...

Allahümme sellim dînenâ... Ve lâ teslüb vakte'n-nez'i imânenâ... Ve lâ tüsallit aleynâ men lâ yehâfüke ve lâ yerhamünâ... Ve'rzuknâ hayreyi'd-dünyâ ve'l-âhireh... İnneke alâ külli şey'in kadîr... Ve bi'l-icâbeti cedîr...

Yâ ekreme'l-ekramîn... Yâ erhame'r-rahimîn... Emseynâ ve emse'l-mülkü li'llâh... Ve'l-azametü ve'l-kibriyâü li'llâh... Ve'l-halku ve'l-emru li'llâh... Emseynâ alâ fıtrati'l-islâm... Ve kelimeti'l-ihlâs... Ve hüve lâ ilâhe illa'llah, muhammedün rasûlü'llah... Ve alâ dîni nebiyyinâ muhammedin rasûlü'llah... Aleyhi efdalü's-salevâtü ve ekmelü't-tahiyyâtü ve't-teslîmât...

Radînâ bi'llâhi rabben... Ve bi'l-islâmi dînen... Ve bi-seyyidinâ muhammedin rasûlen ve nebiyyâ... Ve beri'nâ min külli dînin yühalifü dine'l-islâm...

Allàhümme innâ nes'elüke hayra hâze'l-mesâi ve hayra's-sabâhi ve hayre'l-kadài ve hayre'l-kader... Ve hayre'l-hadari ve hayre's-sefer... Ve hayre'd-dünyâ ve hayre'l-âhireh... Ve hayra mâ cerâ bihi'l-kalem...

Ve neûzü bike min şerri'l-mesâi ve şerri's-sabâhi ve şerri'l-kadâi ve şerri'l-kader... Ve şerri'l-hadari ve şerri's-sefer... Ve şerri'd-dünyâ ve şerri'l-âhireh... Ve şerri mâ cerâ bihi'l-kalem...

Yâ rabbe'l-àlemîn... Yâ mücîbe's-sâilîn... Yâ ekreme'l-ekremîn… Lâ terüdde an bâbike hâibîn, hâsirîn... Tekabbel minnâ duâenâ yâ rabbe'l-âlemîn...

Allahümme'stecib deavâtinâ... Ve âtinâ sü'lenâ bi-lütfike ve keremike yâ ekreme'l-ekremîn... Bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ...

Ve kale nebiyyünâ salla'llahu aleyhi ve sellem:

Peygamber SAS Hazretleri bir hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki:[13]

إِنَّ لِلّٰهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا ، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

(خ. م. ت. ه. حب. طس. ق. عن أبي هريرة)

(*İnne li'llâhi tis'aten ve tis'îne'smen, men ahsàhâ dehale'l-cenneh.*) "Muhakkak ki, Allah-u Teàlâ'nın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları ezberlerse veya mânâsına âşinâ olur, içine sindirirse cennete girer."

Allahümme fenedhilne'l-cennete meahü kemâ vüide fî hâze'l-hadîsiş şerîf... Bi-lütfike ve keremike bi-gayri sebki azâbin ve ikabin ve hisâb...

Yâ rabbel alemîn... Yâ erhamer râhimîn... Yâ latîfen biibâdike...

Yâ Rabbe'l-alemîn... Bizleri bi-gayri hisâb cennât-i âliyâta dahil olanlardan eyle... Defter divan açıp mahşer gününde bizi mahcûb etme... Mahşer gününün sıkıntılarına bizleri düşürme... Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenen has kullarınla beraber eyle... Nurdan minberlerde sefâ sürenlerden eyle...

Duhûl-i evvelîn ile cennât-i âliyâta girenlerden eyle... Cennet içre,

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ (يس:٥٨)

---

[13] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.981, no:2585; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2062, no:2677; Tirmizî, *Sünen*, cV, s.530, no:3506; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1269, no:3860; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.258, no:7493; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.87, no:807; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.296, no:981; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.X, s.27, no:19601; Taberânî, Dua, c.I, s.48, no:97; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.231, no:1704; Dâra Kutnî, *İlel*, c.IX, s.1675; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.139; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.674, no:1933; İbn-i Hacer, *Tahlîsü'l-Hayr*, c.IV, s.172, no:2056; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.23330.

(*Selâmün kavlen min rabbin rahîm*) [Onlara merhametli Rabbin söylediği selâm vardır.] (Yâsin, 36/58) sırrına mazhar eyle... Selâmını senden duymayı bizlere nasîb eyle...

إِلاَّ قِيلاً سَلاَمًا سَلاَمًا (الواقعة:٢٦)

(*İllâ kîlen selâmen selâmâ.*) [Söylenen, yalnızca "Selâm, selâm!" dır.] (Vâkıa, 56/26) ayetindeki selâmla muhatab eyle...

Yâ Rabbe'l-àlemîn, senin kelâmını senden duyanlardan eyle… Kur'ân-ı Kerîm'in şefaatçi olduğu kullardan eyle... Kur'ân-ı Kerîm'in ehli eyle... Çünkü:[14]

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ (خ. عن عثمان)

(*Hayruküm men tealleme'l-kur'âne ve allemehû*) "Sizin en hayırlınız, Kur'an-ı Kerim'i öğrenenlerdir ve öğretenlerdir."

---

[14] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.1919, no:4739; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.70, no:1452; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.173, no:2907; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.76, no:211; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.69, no:500; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.324, no:118; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.13, no:73; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.324, no:1932; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.19, no:8037; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.326; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.445, no:3766; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.84, no:475; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XI, s.277, no:4470; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.14, no:14; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.V, s.475, no:40139; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.93, no:208; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.169, no:2847; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.398; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.109, no:1767; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.194; Hz. Osman RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2909; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.528, no:3337; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.134, no:698; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.227, no:1241; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.301; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.459, no:5628; Hz. Ali RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.18, no:1614; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.206, no:1157; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.191; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.V, s.290; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.218, no:266; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.525, no:2351, 2353; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.393, no:1251; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.400, no:12178.

buyurdu Peygamber SAS Efendimiz... Yâ Rabbi, Peygamber Efendimiz'in şefaatine bizleri nâil eyle...

Peygamber SAS Hazretleri:[15]

مَنْ أَحيَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحَبَّنِي ، وَمَنْ أَحبَّنِي كَانَ مَعِي في الجَنَّةِ

(السجزي عن أنس)

(*Men ahyâ sünnetî fekad ehabbeni*) "Kim benim yolumda yürürse, kim benim yolumu ihyâ ederse, kim benim sünnetime sarılırsa; işte o beni seviyor demektir." buyuruyor.

Peygamber Efendimiz'in sevgisine, rızâsına sünnetine uymakla erilir. Bizi sünnet-i Rasûlüllaha hüsn-ü ittibâ ile şerefyâb eyle yâ Rabbi... Bizlere böylece şehid sevapları kazanmayı nasîb eyle yâ Rabbi...

Peygamber Efendimiz'in yanında ahirette komşu olmayı nasîb eyle yâ Rabbi... Ona inandık yâ Rabbi...

İnnâ âmennâ bihî ve lem nerahû... Felâ tahrimnâ ru'yetehû... Verzuknâ suhbetehû... Ve teveffenâ alâ milletihî... Ve'skınâ min havdıhî, meşraben raviyyen sâiğan henîâ... Lâ nazmeü ba'dehû ebedâ... İnneke alâ külli şey'in kadîr... Ve bi'l-icâbeti cedîr...

Allàhümme'c'alnâ mimmen lezime sünnete nebiyyike muhammedini'l-mustafâ... Ve mimmen azzame hürmetehû ve eazze kelimeteh... Ve hafiza ahdehû ve zimmetehû, ve nasara hizbehû ve da'veteh... Ve kessera tâbiîhi ve fırkateh... Ve vâfâ zümretehû ve lem yühâlif sebîlehû ve sünneteh...

Allàhümme innâ nes'elüke'l-istimsâke bi-sünnetih... Ve neûzü bike'l-inhirafi ammâ câe bih...

Allàhümme istiannâ seyyidenâ muhammeden salla'llàhu aleyhi ve selleme limâ hüve ehlüh...

---

[15] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.209, no:2602; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX. s.168, no:9439; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.414, no:505; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.184, no:933; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.605, no:1470; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.307, no:45369.

Allàhümme şeffi'hü fî mâ bi-câhihî indek... Allàhümme innâ nes'elüke mimmâ seeleke minhü nebiyyüke muhammedeni'l-mustafâ salla'llàhu aleyhi ve sellem, ve ibâdike's-sâlihîn... Ve neûzü bike min mesteâzeke minhü nebiyyüke muhammedeni'l-mustafâ salla'llàhu aleyhi ve sellem, ve ibâdike's-sâlihîn...

Yâ Rabbi, şu Arafat'ta senin peygamberlerin, senin has evliyân, senin has kulların, senin sevdiğin sâlih kulların sana ne dualar ettilerse, senden neler istedilerse, senin sevdiğin ne gibi niyazlarda bulunuyorlarsa; biz de onları senden istiyoruz, bizlere ihsân eyle yâ Rabbi... Bizleri mahrum etme yâ Rabbi... Bizleri mahrum döndürme yâ Rabbi... Kabul eyle yâ Rabbi...

Sübhâne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yesıfûn... Ve selâmün ale'l-mürselîn... Ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn...

Yâ Rabbi, şu haccımızı son hac eyleme... Bundan sonra nice haclar, umreler yapmayı nasîb eyle... Senin zikrinde, şükründe, hüsn-ü ibâdetinde dâim eyle... Günahlardan mahfûz eyle... Haramlardan uzak eyle... Helâllarla perverde eyle...

Yâ Rabbe'l-âlemîn, ömrümüzü rızâna uygun geçirmemizi nasîb eyle... Vücutlarımıza sıhhat ü afiyetler ihsân eyle... Ümmet-i Muhammed'e hüsn-ü hizmette bizleri kavî eyle... Uzun ömürlerle muammer eyle yâ Rabbi...

Vefâtımız geldiği zaman da, abdestli iken, oruçlu iken, dilimiz zikrinle meşgulken, yine böyle hac yolundayken, umre yolundayken, cami yolundayken ruhumuzu kabz eyle yâ Rabbi... Sevdiğin kul olarak kabz eyle yâ Rabbi...

يَاأَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ . ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي . وَادْخُلِي جَنَّتِي (الفجر:٢٧-٣٠)

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh*) "Ey mütmain olan nefis! (*İrciî ilâ rabbiki râdıyeten merdıyyeh*) Sen ondan razı, o da senden razı olarak Rabbine dön! (*Fe'dhulî fî ibâdî.*) Gir benim şu has

kullarımın arasına! (*Ve'dhulî cennetî*) Gir cennetime!" (Fecr, 89/27-30) diye cennetine dahil ettiğin kullardan eyle yâ Rabbi... Cemâlinle müşerref eyle yâ Rabbi... Ma'rifetinden mahrum etme yâ Rabbi... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eyle yâ Rabbi...

Bi-hürmeti yevmi arafe... Ve bi-hürmeti meydân-ı arafât... Ve bihürmeti'l-kur'âni'l-kerîm... Ve bi-hürmeti haremike'ş-şerîf... Ve bi-hürmetil kâbeti'l-müşerrefe... Ve bi-hürmeti'l-merve ve's-safâ... Ve bi-hürmeti'l-hacci ve'l-umre... Ve bi-hürmeti aşr-i zilhicce... Ve bi-hürmeti ıydi'l-edhâ... Ve bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ... Ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-fâtihah!

01. 07. 1990 - Arafat / Mekke

09. SABIR VE NİYET İMTİHANI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm...
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultànih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve üsvetüne'l-haseneh, ve tâci ruusünâ ve tabîbi kulûbünâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...

a. Hacda Zikir Günleri

Mina'da, Müzdelife'de zikretmek emrediliyor:

وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ (البقرة:٢٠٣)

(*Vezküru'llàhe fî eyyâmin ma'dûdât*) "Şu sayılı günlerde Allah'ı zikredin!" (Bakara, 2/203) deniliyor.

Zikredeceksin! Oturacaksın, Allah'ı zikredeceksin. Dervişliği emrediyor Allah...

فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ، وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ

(البقرة:١٩٨)

(*Fezküru'llàhe inde'l-meş'ari'l-harâm*) "Müzdelife'ye geldiğiniz zaman, *Meş'ari'l-Haram* denilen caminin yanında, o civarda bir yere konduğunuz zaman, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni zikredin!"

(*Vezkürûhü kemâ hedâküm*) "Nasıl size nasîb etti, buralara getirdi, işte bu hidâyeti verdi de bu yüzden burada bulunuyorsunuz. Onun için Allah'ı zikredin!" (Bakara, 2/198)

buyuruluyor. Yâni, bu günler zikirle geçirilir; zikirle geçecek...

Ramazanda îtikâfa giriyoruz ya, son on gününde... Ramazandaki halimiz daha iyi bundan... Ramazanda ibâdet yaptığımızın şuurundayız. Ramazan'da son on gün camiye girmişsek; itikâfta kadın yok, keyif yok, radyo yok, televizyon yok, sohbet yok... Ne var? Kur'an var, mukabele var, zikir var, vaaz var, vs. var... Orada aklımız daha derli toplu, burada daha darmadağınık...

Burada millet efe gibi dolaşıyor. Herkes sokakta... Herkes koka-kola patlatıp, lıkır lıkır içip, kutusunu savurup atıyor. Yâhu senin bu çöpünü savurduğun, attığın yer, burası mukaddes belde... Sen buraya nasıl tükürürsün, nasıl çöp atarsın, nasıl kirletirsin? Ne mekândan haberi var, ne zamandan haberi var...

Zaman, Zilhicce'nin on günü, *aşr-i zilhicce*... Fevkalâde kıymetli... İbâdetin çok sevaplı olduğu, orucun çok sevaplı olduğu günler... Hepsi geçti tabii... Geçmiş ola... Bir dahaki hacca çıkarsa insan, aklını başına toplarsa toplar, toplayamazsa yine toplayamaz.

b. Hacda Problemler

Harem'de de öyle... Kadınlar erkeklerin arasına oturmuş, namaz kılıyor. Geçen gün bizim hacı babalarla sabah namazını bekliyoruz. Bir sırada önümüzde var, Karadenizliler... Daha ön taraf yol; gelen oradan öbür tarafa geçiyor. Daha ön tarafta parmaklıklar var, su içilen yerler var... Tam, namaza duracağız... Oradan geldi dört tane, beş tane kadın; yanlarında bir iki tane erkek, en öne oturdular.

Öndeki Karadenizli hacı baba, "Ha bunlar nerden geldi dâ buraya?" dedi. Bizim mezhebimize göre, önde kadın olursa namaz câiz olmaz. Bir tanesi alim herhalde; kalktı, savuştu gitti. O savuşunca, ben de savuşayım dedim. Ben de gittim o kadınları getiren adamın yanına...

Dedim ki: "Böyle erkeklerin arasında kadınların namazlarının

olmayacağını bilmiyor musun sen? Eğilecek, kalkacak, eti var, budu var, beli var, göğsü var... Ne arkadakinin namazı namaz olur, ne kendisinin namazı olur! Hem kendi namazını namaz etmeyecek, hem de arkadakilerin —fıkıh kitaplarımızın yazdığına göre— en gerideki safa kadar namazları fâsit olur.” dedim.

Bazıları, “Burası Beytullah’tır, burada câizdir!” filân demişler ama; gönlünü tutarsan câiz... Tutamazsan, öndeki kadına kadın olarak baktığın zaman gittin gümbürtüye...

Hacı baba haklı, “Hooop...” kaçtı oradan... Ben de kaçtım. Bir de nasihat çektim:

“—Sen bu kıldığın namazın namaz olduğunu mu sanıyorsun? Ötekiler, ne yapsın; “*Allahu ekber*” dediler, önlerine pattadak bir sürü kadın geldi. İkinci sıradakiler filân belki mâzur olur Beytullah olduğu için ama, niye kadınları buraya getiriyorsun sen?”

Kadınlar kısmı parmaklıkla çevrilmiş, herkes uzanmış oraya yatmış. Asker de orda duruyor. Yâ sen burada bostan bekçisi misin, yalı kazığı mısın? Bu kadınlara tahsis edilmiş bölmeli yerde, bu erkekleri haylaz haylaz ne yatırıyorsun? Kovala onları, başka yerde yatsınlar! Kadınlar da burada dursun, böyle çorba gibi olmasın!

Tavaf da çorba gibi... Nerde kaldı edep? “Sürtünmesin aman! Değmesin aman! Aman yaklaşmayayım!” Tavaf mı yapıyor insan, başka bir şey mi oluyor, fark edilmiyor yâni, karma karışık...

Kimisi de tabii hanımlarını kollamak için sarılmış, kimisi kolunu omuzuna atmış... Resmini çekse insan —fotoğrafa müsaade etmiyorlar da— karikatür gibi sahneler var. Bizim hacı baba, hacı annenin elini tutmuş, yan yana... Memlekete götürsen şantaj olur. Şu hacı babanın şu Harem-i Şerif’te yaptığına bak!

Bütün bunlar, neden? Burada düzen bozukluğu var da ondan... Dikkat etmiyorlar bu adamlar ama, bizim dikkat etmemiz lâzım… Biz Osmanlı terbiyesi almışız. Erkeklerin olduğu taraf ayrı olmalı, kadınların olduğu taraf ayrı olmalı... Hanımlara tenhâ vakitte, uzaktan tavaf ettirmeli... Bizim bu şeylere dikkat etmemiz lâzım!

Ama ekseriyet, işin zahirinde, dış görünüşünde... Yazık oluyor... Bu güzel zamanlara yazık oluyor; Allah'ı zikredip sevap kazanılacak bu güzel günlere yazık oluyor, muhterem kardeşlerim! Yazık ediyoruz, kendimi de hiç bir şey ayırmıyorum. Hepimiz iki el gibi birbirimize benziyoruz.

Yazık ediyoruz güzel günlere ve bu güzel fırsatları kaçırıyoruz elimizden... Aklımızı başımıza toplayalım! Biz buraya beslenmeğe gelmedik... Biz buraya gezmeye gelmedik... Biz buraya ticarete gelmedik...

Akıllı arkadaşlardan bir tanesi, İstanbul'dan bütün alacağı hediyeleri almış, eve koymuş. Tesbihler tamam, takkeler tamam, hediyeler tamam, hurmalar tamam... Buradan oraya bir şey götürmeyecek yâni... Zâten Türkiye'den buraya geliyor. Buradan alıyorsun, tekrar Türkiye'ye hediye götürüyorsun.

Ticarete vakit ayırmayacak yâni... İbadete ayıracak vaktini...

Tabii, uyku lâzım... İnsanın daha düzenli bir zamanda, rahat ibadet etmesi için biraz uyku lâzım oluyor. Uyku olmadığı zaman olmuyor. Arafat'ta bile insanın beynini güneş çarpıyor; uzanmak lâzım... Uzanırsa ibadeti güzel yapar. Aksi takdirde o kadar zaman, o kadar güneşin altında dayanamaz. Uyku normal... Dinlenmek için muayyen bir miktarda uyku olabilir.

Ama, uyumaya devam etmeyeceğiz, ibâdetin zamanını bileceğiz. Namazı mümkün oldukça Harem'de kılmağa çalışacağız.

Kesenin ağzını açacağız, fedâkârlık yapacağız. Çünkü burada, bu yolda sarf edilen paraların sevabı yedi yüz misli... Allah yolunda sarf edilmiş oluyor. Ve hayr ü hasenâtı çok yapacağız. Sadaka, ikram... Sözle, yüzle...

Şimdi sadakayı millet hep para sanıyor. Ben de başka şeylerin de sadaka olduğunu hadis-i şeriflerde okuduğum için, arkadaşlarıma söylüyorum. Meselâ:[16]

تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ (ت. عن ابى ذر)

(*Tebessümüke fî vechi ahîke sadakatün*) "Arkadaşının yüzüne tebessüm etmen, senin için sadakadır."

Başka bir hadis-i şerifte buyruluyor ki:[17]

---

[16] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.213, no:1879; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.287, no:529; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.220, no:3377; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.183, no:8342; Bezzâr, *Müsned*, c.II, no:108, no:4070; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.307, no:891; Taberânî, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.26, no:20; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.70, no:2396; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.275; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.410, no:16305; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.202, no:10571.

[17] Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.152, no:422; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.55, no:11027; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan

Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1090, no:2827; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.699, Zekât 12/16, no:1009; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.328, no:8336; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.174, no:3381; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.515, no:11172; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.181; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.374, no:1493; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.274, no:246; Ebû Hüreyre RA'dan.

إِمَاطَةُ الْأَذٰى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ (خ. في الأدب المفرد
عن ابن عباس)

(*İmâtatü'l-ezâ ani't-tarîkı sadakatün*) "Yoldan bir dikeni, bir taş parçasını, bir çöpü, bu bir müslümanın ayağına takılır, zarar verir diye alıp kenara kaldırmak, bu da bir sadakadır."

Ben sarıklı, kavuklu hocayım. Hocanın belli bir itibarı var... Vallahi yolları temizlemek geliyor içinden... Alıyorum çöp filân olursa... Neden? Burası benim evimden daha kıymetli bir yer... Burası mübârek yer... Buraya çöp atılmaz. Varsa çöp, toplanır. Tükürülmez! Mendiline tükürürsün, çöp kutusuna atarsın. Kâğıt mendiller var, ucuz; ona tükürürsün.

Harem'de tavaf ediyorum. Ayağıma ıslaklık geliyor. Gönlüm dönüyor; yürüyüp gidiyorum ama, temiz olması lâzım!

Bana buranın idaresini verseler, ben Hazret-i Ömer gibi elime kamçıyı alırım, herkesi hizaya getiririm diye düşünüyorum. Yere çöp atana on riyal... Üç defa atana; her biri pasaportuna işlenmek üzere, üçüncü defa yaptıktan sonra yallah hudut haricine! Bir iki defa böyle yaptın mı, ne Afrikalı'da bu edepsizlik kalır, ne Pakistanlı'da, ne Türkiyeli'de...

Böyle sıkışık tavaf oluyor, güldür güldür, nehir akıyor gibi... İranlı orada "Allahu ekber" demiş, namaza durmuş. Karısı da böyle şahin gibi koruyor.

"—Ne yapıyorsun hacı?"

"—Namaz kılıyorum!" diyor.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.411, no:1285; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.178, no:21588; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.104, no:7619; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.82, no:11222; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.326, no:9028; Ebû Zer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.11, s.55, no:11027; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.411, no:16309. *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.I, s.126, no:195.

"—E burada namaz olur mu, arkada kıl!"

Ona mollası, "Makam-ı İbrâhim'e karşı namaz kılmak sevap!" demiş. Ezâ ediyor, bütün cemaat, onun yüzünden mahvoluyor orda... O orda "Namaz! Namaz!" diyor.

Şuur olmayınca, çoğunun hacılığı gidiyor. Yâni, ben şöyle kendi gözümle bakıyorum; "Ben olsam şunu kabul etmem, bunu kabul etmem!" diyorum. Beğenmiyorum çünkü adamın tavrını, halini, davranışını... Tabii biz, kabul veya red makamında değiliz de, biz ibret alma makamındayız. Kötülük görme makamında da değiliz. Lokman AS gibi kötülerden ibret alıp, iyi ahlâkı öğrenme makamındayız.

Lokman AS'a sormuşlar:

"—Senin çok güzel ahlâkın var; nerden öğrendin bu kadar hikmeti, bu kadar ahlâkı?"

"—Kötülerden öğrendim!" demiş.

Yâni, iyi bir hocanın gelip de iyiyi öğretmesi şart değil insana... Kötüden de insan öğrenir. "Şunun yaptığı şu iş, benim hiç hoşuma gitmedi, gönlüm kırıldı. Tiksindim, kızdım." Haaa, o zaman sen o işi başkasına yapma! Yâni senin sevmediğin işi, sen başkasına yapma! İşte ahlâkı öğreniyor insan...

Onun için, güleç yüzlü olmak, sadakadır. Yoldan çörü çöpü kaldırmak, sadakadır. Arkadaşına ikram etmek, sadakadır. Senin suyunu onun kovasına boşaltıvermen, sadakadır. Sadakaların çeşitleri var...

"Hanımının ağzına sofradan bir lokma alıp da, buyur diye tutuvermen sadakadır." diyor Peygamber Efendimiz... Neden? Muhabbet olacak!

Karı koca birbirine dargın... "Kadın milleti değil mi? Vur Allah'ım vur!" diyor. Olmaz! O da Allah'ın bir kulu... Senin kız çocuğun yok mu? Senin anan yok mu?. Senin anneni döğseler hoşuna gider mi? Kızını verdiğin damat her gün pataklasa pataklasa, ağzını kan içine getirse hoşuna gider mi?

Şimdi o zayıf... Yarın Rûz-i Mahşer'de, o senin yakana bir

yapışırsa, halin ne olur? Orada yakanı ondan nasıl kurtaracaksın? Divân-ı İlâhiyye'de "Yâ Rabbi, ben bundan davacıyım; bana haksızlık etti!" derse ne yapacaksın? Çünkü orda zayıf kuvvetli olacak, hakkını alıncaya kadar kuvvetli olacak. Allah, hakkını alacak orda senden...

O bakımdan muhterem kardeşlerim, gelin şu haccı ana mânâsına bir oturtalım! Biz buraya turistik sefere gelmedik...

Pabuçlarını sokuyor hacı kardeşimiz. Kimisi bu taraftan sokuyor, kimisi arka taraftan sokuyor pantolonunun kemerine... Pabuçlar çok kıymetli... Beş riyallik terliklerle Allah'ın huzurunda tavaf yapıyor.

Yâhu sen, reisicumhurun huzuruna böyle gider misin? "Ben pabucumu havada bırakamam; ya alırlar, ya değiştirirler!" diye pabucunu yanına alıp da, reisicumhurun yanına böyle gider misin? Bu ne haldir? Çalarlarsa çalsınlar... Veyahut bir torba yap, tedbir al, çok kıymetliyse pabucun... "Benim çok kıymetli bir pabucum vardı, altı kösele, üstü de deriydi; çaldılar. Yüreğime oturdu." Öyleyse o zaman, bir tanenizi nöbetçi bırakın pabuçların başında...

Tavaf, namaz gibi bir şey... Namaz gibi bir şey ama, konuşunca bozulmuyor. Tavafta millet, onu itiyor, bunu ittiriyor,

Tavaf ediyorsun Allah'ın huzurunda... "Yâ Rabbi beni affet, mağfiret eyle!" diye dönüyorsun, bir taraftan da başkasına eziyet ediyorsun; bunların hepsi yanlış...

Kadınların erkeklerin karman çorman olması... Elimde bir kamçı olsa, ben kadınlara ayrı tavaf tanzim ederim. Meselâ; "Öğleden önce, 9'la 12 arası üç saat kadınlara ait!"

Erkeklere derim: "Elinizi kırarım, kafanızı çatlatırım; kadınlara mahsustur burası, başka zamanı seçin!"

Şemsiyesiyle dolaşsın zavallı kadın... İtile kakıla bir hayli mücadele içinde; acıyorum. Bir tanesi omuzunda, bir tane kucağında, bir tanesi karnında, bir tanesi koltuğunun altında tavaf ediyor; erkek de önde yürüyor kabadayı kabadayı... Kadın,

itile kakıla tavaf ediyor. Sen değmemeğe çalışıyorsun; tampon gibi hep geliyor, gidiyor... Kadın erkeklerin arasında...

Geceleyin de bir vakit ayırırım. Yatsı namazından yarım saat sonra, bir saat sonra, orası boşalınca bir vakit ayırırım. Meselâ, "10'da kadınların tavafı başlıyor, 2'ye kadar; dört saat kadınlara..." Tamam. Erkekler dışarıdan, ikinci kattan yapsın.

İmam Şâfî'nin mezhebine göre, kadına değse insan, abdesti bozulur. Abdestsiz tavaf etsek, kurban kesmek gerekir. İmam Şâfî'ye göre tavaf yapmak mümkün değil... E, bu ne biçim şey?

İdarede iş yok, poliste iş yok, hacıda iş yok... Balık baştan kokarmış, her tarafı kokmuş. Onun için Bosna'da kadın erkek, çoluk çocuk öldürülüyor, Kafkasya öyle... Müslümandan kimse korkmuyor. Eskiden korkarlardı. Bosna'da kıtır kıtır doğranıyor. Kafkasya'da öldürülüyor, bilmem nerde öldürülüyor.

Tacikistan'dan o kadar rakamlar, gazetelere filân hiç intikal etmedi. Özbekistan müftüsü gelmişti, anlatıyor: Taciklerin nüfusu zaten ne kadar? Üç milyon mu, dört milyon mu? Yüz bin kişi çoluk çocuk demeden öldürmüşler birbirlerini... İstiklâl harbinde biz iki yüz elli bin kişi mi ne, zayiat vermişiz.

Her yerde müslüman cahil, müslüman gafil, müslüman darmadağın, müslüman birbirinden habersiz... Müslüman şuursuz, müslüman görevlerini bilmiyor... Yâni her yerde bir üzücü şeyle karşı karşıyayız.

Ama hacca gelen müslüman ne demektir? Zengin müslüman demektir, varlıklı müslüman demektir, sıhhatli müslüman demektir. Yurt dışına seyahat yapabilecek az çok kültürlü, bilgili müslüman demektir.

Yâni müslümanların şöyle nisbeten sütün üst tarafının kaymağının alınmış kısmı gibidir, bu Harem'de gördüğümüz insanlar; eğer dilenmeye filân gelmemişlerse...

Bir de onlara kızıyorum, Allah beni affetsin... Diziyorlar böyle; kimisinin kolu böyle çevrilmiş, Kimisinin bacağı kafasında,

ensesinde... Sırayla, barikat gibi dizmişler. Birisini geçsen, ötekisini geçemiyorsun. Ben inanmıyorum, acımıyorum. Niye? Bir şebeke kırmış bunların kollarını, bacaklarını... Getirmişler buraya... Verilen paraları, akşam topluyorlardır herifler...

Bunların ihtiyacı varsa; ben Suud hükümetinin yerinde olsam, toplarım bunları bir dârül acezeye... "Alın burada aş size, alın yatak!" derim. Ne bu rezâlet?

Biz bunlara para verdikçe acaba, başkalarının, yeni doğanların kollarını kırmağa yol mu açıyoruz? Bunlara millet para veriyor. Böyle kolunu, bacağını acâip görünce, çok para veriyor millet... Tabii, patronlarına çok büyük gelir olduğundan, bu da bir kazanç vesilesi olur diye düşünüyorum.

Eğer hakîkaten bir fakir görürse insan... Yanlarında üç-dört tane çocukları var... Perişan bir aile... Ona yardım etsin.

Bakıyorum, böyle birbirlerine de bakıyorlar; "Biraz ileriye git, yakın geldin!" filân diyor. Böyle bir pozisyon da alıyorlar. Belli ki, aynı şebekeye mensup yirmi tane dilenci... O kanaatteyim ben, Allah affetsin...

Hakîki muhtaca el açtırmak, müslüman için ayıptır. Yerinde, ailesinde ona bakmalı, işini görmeli!

Her yerde uydurmaca yâni...

Sebil dağıtılıyor Arafat'ta... Adam bir daha alıyor, bir daha alıyor, bir daha alıyor... İhramını çıkartıyor, ihramını torba yapıyor... Arkasına hırsızın çuvala doldurup taşıdığı gibi yüklüyor, sırıtıp gidiyor. Bu râzı mı buna? Yâni, bu hayrı yapan adam, herkese bir tane veriyor. Sen bundan otuz tane alırsan, bu adam buna râzı mı? Râzı değil...

Sen nesin, hacı mısın? Verenin râzı olmadığı bir şeyi nasıl yaparsın? Sırıtıyor. Bakıyorum ötekileri de sabahtan akşama kadar spor yapar gibi, meşrubatları elden ele atıyorlar; hayrın da cıncığını çıkarıyorlar.

Mescid-i Nemîre'ye gidelim dedik. Yürüdük. yürüdük, yürüdük, mescidin yanına yaklaştık. Önümüzde bir su

birikintisi... Cîfe, pislik... Girilmez. Çişini de yapan yapmış, abdestini de alan almış... Şimdi ben oraya girsem, çıksam; öbür tarafta gusül abdesti almam lâzım! Döndük geri... Gidemeyiz ki!

Sen şuranın tedbirini al! Yüznumara yok... Adamlar kıyıda köşede, kadınlar ötede beride... İslâm'ın beş önemli ibadetinden biri olan, Allah'ın çok mükâfatlar verdiği ibadeti yapmakta, yaptırmakta balık baştan kokar misali, tepeden tırnağa kadar dökülüyoruz yâni... Benim bu sene edindiğim intibâ bu...

Üç defa bizim kardeşlerimiz Mina'ya gidip Müzdelife'ye gelmişler... Mina'dan çıkmışlar, tekrar gelmişler... Tekrar çıkmışlar, tekrar gelmişler... Polis durdurmamış. Polis efendi, senin vazifen ezâ cefâ vermek midir?

Halbuki, sok bir köşeye, bu adamcağızı yerleştir. Bu adam buranın cahili, bilmiyor. Sen bu adamı durdurmadığın zaman, bu adam ikinci defa yük oluyor trafiğe... Senin işine de yaramıyor, onun işine de yaramıyor. Beş buçuk saat eksoz gazı yutmaktan, ölme derecesine geliyor adam... Durdurmuyor. "Yallah, ruh!" Gideyim ama nereye? Müzdelife'nin dışına çıktık mı, vazife olmuyor.

Böyle tertip olmaz, böyle düzenleme olmaz. Böyle hacılık da olmaz. Bizim yaptığımız da doğru değil, yukarının yaptığı da doğru değil... Ama tabii, yukarıyı Allah düzeltsin... Biz nasihat ederiz, yazarız, dilekçe veririz... vs. Ama biz kendi kendimize söz geçirebiliriz. Kendi kendimize aklımızı başımıza toplayabiliriz.

c. Buraya İbadet Etmeğe Geldik!

Bilelim ki bu hac, ömründe insanın eline bir iki defa geçen bir nadir fırsattır. Biz buraya ibadet etmeğe geldik... Biz burada Allah'ın rızâsını kazanmağa geldik. Şeytan taşlamak bir semboldür, tavaf bir semboldür. Her şeyin bir derin mânâsı var… Bu mânâyı anlamağa geldik. Gözyaşlarıyla, mânâsını tada tada, güzel bir ibâdet yapmağa çalışalım!

Yunus Emre gibi olalım:

Döğene elsiz gerek,
Söğene dilsiz gerek,
Derviş gönülsüz gerek!

Ele geleni yersen,
Dile geleni dersen,
Böyle dervişlik dursun!

Yâni şöyle biraz fedâkâr, müeddeb, âdâbına uygun hareket eden, zarif ve duygulu, zamanının kıymetini bilen ve vaktini boş geçirmeyen bir kimse olalım! Hiç bir şey yapamasa bir insan, namaz kılar. En kıymetli şeylerden birisi...

Mescid-i Haram'da en kıymetli ibâdet tavaftır. İkincisi, namazdır. Üçüncüsü, oturup Kâbe'ye baksa bile sevaptır. Ama, sohbet değildir. Sen karını al buraya... Komşuları da al öbür tarafa... Tanıştığın insanları da al, dünya sohbetine dal... Burası kahve mi? Bu yanlış!

Yâni, ya namazla, ya Kur'an'la, ya zikirle meşgul olacağız. En kolayı zikirdir. Hem en kolay, hem sevabı en bol... Neden? İnsan bir kere Allah dese, Allah yolunda sadaka vermekten yüz kat daha fazla sevabı var. Allah yolunda sadaka vermenin yedi yüz kat sevabı var; Allah demenin yetmiş bin sevabı var. En kolayı... İhtiyarı da yapar, genci de yapar, kadın da yapar, hacı nine de yapar, hacı baba da yapar, köylü dayı da yapar...

"*Allah*", "*Lâ ilâhe illa'llah*", "*El-hamdü lillah*", "*Allahu ekber*"; veya zamanı geçti ama "*Lebbeyk...*" çok sevaptır.

Veyahut Kur'an okur, hatim indirir, bir hatim tamamlamağa çalışır. Namaz kılar. Elinden geldiğince etrafına yük olmamağa, ikramlı olmağa çalışır. Oda arkadaşlarıyla vasıtalarda, şurada, burada kavga gürültü vs. yapmaz.

d. Arafat'tan Müzdelife'ye Geliş

Şimdi İSPA firması, İskender Paşa Turizm; bizim camiamızın bir firması... Burada Suudlular otobüs paralarını girerken kesiyor. Ben seni Arafat'a götüreceğim, Arafat'ta çadır yapacağım, çadırda barındıracağım; oradan Müzdelife'ye, Mina'ya getireceğim vs. Bunlar için çıkartın şu kadar riyal... Paramızı peşin kesiyor.

Ama, Arafat'tan buraya dönerken, bizim adedimizin yarısını alacak kadar otobüs tahsis ediyor. Parayı peşin aldı; iki otobüs göndermesi lâzımken, bir otobüs gönderiyor. Niye bir otobüs gönderiyorsun? Bu bir otobüs yarısını yükleyecek, orda onları bırakacak; oradan böyle bir daha gelecek, kalanları alacak, ondan sonra onları da götürecek... Kim görmüş bu bolluğu? Hangi hacı yaşamış? Yok böyle bir şey...

Bir defa gitti mi adamlar, bir kilitlendi mi, 12 kilometrelik yolu 6 saatte, 8 saatte, 10 saatte alamıyor; sabah namazına yetişemiyor Müzdelife'ye... Binen bindi, kazandı; binemeyen yandı... Allah'ın hikmeti... Yâni, ecelin oku kime isabet ederse, onun öldüğü gibi; otobüse binen gidiyor, binemeyen gidemiyor.

Buna tedbir olarak, kardeşlerimiz demişler ki: "Bu hacıları bunların taşıması lâzım ama, biz fedâkârlık yapalım; onların vermediği otobüsleri biz bulalım! Parasını biz ilâve verelim, bizim hacıyı toprakta bırakmayalım, götürelim!"

Tamam, güzel bir şey... Bu, bizimle ilgili bir şey değil, bizim size ikramımız! Neden? Biz İskender Paşa'yız. Sizler de bizim kardeşimizsiniz.

Biz ayrıca otobüs tutmuşuz. Hacı efendi otobüse gidiyor, "Bunun mükeyfi yok!" diyor. Yâhu bunun mükeyfi olmadığına bakma sen! Bu otobüs gelmeseydi yaya kalacaktın ve mes'ulü de biz değildik. Mes'ulü Suud hükümeti... "Ben sana para vermiştim, beni niye götürmedin?" diye dâvâ edersen et... Mahkeme-i Kübra'da alabilirsin ancak; bu dünyada alamazsın!

Şimdi ben sana bu kıtlık içinde bir otobüs bulmuşum... Ben de elbette, seni başımın üstünde taşımak isterim; çünkü, bu işin sevap olduğunu biliyorum. Ben bunu ticaret için yapmıyorum ki! Sana hizmet olsun diye yapıyorum. Gitmişim, bir otobüs aramışım ama, bulamamışım, ne yapayım yoklukta? Ancak bu var... İyilerin hepsi hizmete girmiş; kalmış külüstürleri, ve sâiresi...

Hacı baba, "Bizi kandırdınız..." diyor. Yâhu, Allah var; Allah herkesin gönlünü biliyor. Sen hacı mısın, sû-i zan yakışır mı hacıya? Ben fedâkârlık olarak, bilmem kaç bin riyal daha fazladan vermişim, ayrıca taşımak için masraf etmişim... Sen sû-i zan ediyorsun, günaha giriyorsun.

İnmiş hacı baba... Tabii, inecek. Otobüsten inmiş, Müzdelife'ye gitmiş. Ondan sonra bekliyor ki Mina'ya gidecek... Bu cemaati buluşturmak mümkün mü? Dünyada mümkün değil... Karı, kocasını kaybettiği zaman bulamıyor. Arkadaş arkadaşını bulamıyor.

Komik bir şeyler anlatıyorlar da, size söyleyeyim: Bizim arkadaşlar, Hocamız'ın sağlığında, iki arkadaşı Müzdelife'de kaybetmişler. "Arayın!" demiş, Hocamız... Megafon ellerinde,

"Hacı filânca! Neredesin?" filân diye arıyorlar, bağırıyorlar böyle Türkçe... Kaybolsalar, bir tarafa gitmişlerdir.

Oradan, Güneydoğu Anadolu'dan Mardinli, Siirtli filân bir hoca efendi:

"—Ne Bağırıyorsun? Gel bakalım, otur!" demiş, oturtmuş. Önlerine tüpü koymuşlar, çaydanlığı koymuşlar, çay höpürdetiyorlar.

"—Hoca efendi, işte iki arkadaşımızı kaybettik de onu arıyoruz. Zavallılar ayrı düştü bizden..." demiş bağıran arkadaş...

"—Otur!" demiş. "Otur şuraya!" "Bir çay doldur şuna!" demiş. "Sen iki arkadaş mı kaybettin? Biz, yüz kişiden doksan sekiz kişiyi kaybettik! Bak, burada çay içiyoruz." demiş.

Böyle olur yâni... Çünkü, belli yeri yok... Çadırı yok, çadır kurulacak yer yok...

....

Rütbe de kıymet ifade etmiyor. Adam kendi memleketinde müdür, bakan, vekil... Burada bir canıyla kalıyor. Yâni, Allah yardım ederse ediyor; gül gibi ibadetini yapıyor. Yalnız kalırsa, imtihandan imtihana sürükleniyor. Allah'ın takdiri yâni, bunun çaresi yok...

Sonra, bir tanesi kalkmış gelmiş, demiş ki:

"—Siz iki defa otobüsü getiremediniz. Biz otobüs tuttuk, verin paraları!"

Fesübhânallah! Bir kere otobüs paralarını Suud aldı; bir... İkincisi biz bir kere daha otobüs tuttuk, biz de kesemizden yardım ettik; iki... Sen otobüsünü bulamamışsın, zabıta edememişsin, otobüsünü yanına alamamışsın. Kimisi vasıtasıyla park ediyor, orda vazifesini yapıyor. Onu elden kaçırmışsın. Yürüyüverseydin Mina'ya... Keyfinden araba tutmuşsun. Şimdi ihrama sığıyor mu, hacılığa sığıyor mu, böyle söylemen? Tamam, onu da verelim! Senin gönlün rahat edecek mi?

Zaten vizeyi almak için, canımız burnumuzdan geldi, meydan savaşı verdik. Azerbaycan'lısınız hepiniz, Azerî hacısınız. Hepinize gittik, Moskova'dan vizeyi aldık. Başka hiç bir firma yapamadı.

Allah'a hamd ü senâlar olsun, biz sizi Türkiye'de bırakmadık. Hepinizi aldık, getirdik. Ama millet, ne kavgadan gürültüden sonra bunun böyle olduğunu bilmiyor. Müzdelife'den Mina'ya vasıta ile geldim diye, onun parasını istiyor. Para olsa tamam, onu da verelim; o da bizim hayrımız olsun...

Ama ben bu işi, bu taraftan düşünmüyorum, öbür taraftan düşünüyorum. Hacı böyle olmayacak! Hacı efendi, Allah'ın gönlüne nazar ettiğini bilerek, söylediği söze, yaptığı işe; elinde insaf ve adalet terazisi olarak, vicdanıyla, aklıyla, irfânıyla karar verecek. Yaptığı her şey Allah için... Bilmiyor başkası...

Bizim şoförlerden birisi şikâyet ediyor şimdi: Hocam! Yol kapandı, polisler bizi bir tarafa çevirdi, o tarafa gidiyoruz. Hacının birisi demiş ki, "Sen bize eziyet olsun diye, yolu uzatıyorsun?" demiş. "Yâhu hacı baba! Daha uzun bir yoldan seni götürmekle, ne maksadım olabilir? Daha fazla para mı alacağım? Para mı veriyorsun? Değişen bir şey mi var? İşte burada Suud polislerin elinde esiriz. Şurasını kapatıyor, sen geçerken kapatıyor; dünyanın dağını dolaştırtıp bu tarafa getirtiyor... Sen buraya geldiğim zaman bakıyorsun ki, açmış. Niye bana yolu vermedin? Sana vermedim, ona verdim. O zaman vermedim, şimdi verdim... Akıl almıyor.

Yâni bir şeytan taşlamağa gitmek için, Mina'nın göbeğinden, önünden, arkasından dünyanın yolunu dolaştırıyor seni, aynı noktaya getiriyor... Bakıyorsun; sana vermediği yolu, ötekisine vermiş... Bu buranın şartları...

Sonra akıl var, mantık var; bizim minibüsün şoförünün menfaati ne olabilir yâni? Türkiye'de olsa, Türkiye'deki taksimetreli taksinin şoförü, yolu uzattığı zaman kilometre başına fazla para aldığından, tavaf gibi dolandırmak istiyor. Burada para verilmiyor ki... Sizi ne kadar çabuk getirirse, o şoför de istirahat edecek. Gece belki işimiz düşüyor. Bazan gece kaldırıyoruz, bazan gündüz kaldırıyoruz. "Saat ikide Harem'e gel, saat üçte şuraya gel!" filân diyoruz...

e. Sabır İmtihanı

Hacı insaflı olacak! Söylediği sözü, doğru mu, eğri mi diye düşünecek! Ben bunları misal olsun diye veriyorum. Buna benzer şeyleri yapmayın! Vicdanınızla hareket edin ve Allah'a sığının! Bizim tavafımıza, kurbanımıza bakmadığını ve ihtiyacı olmadığını, bizim gönlümüzdeki duygulara baktığını; duygularımızdan, düşüncelerimizden, niyetlerimizden imtihan olduğumuzu unutmayalım!

Bana "Hacılığı tarif et!" deseler, ben derim ki, "Hacılık niyet ve sabır imtihanıdır." O kadar... Niyetin hâlis olacak, meşakkatin karşısında sabredeceksin! Olmadık zamanda ters bir şey oluyor. Kızma hacı, ısbır! "*Asbır!*" diyor onlar... Fasih Arapça'daki "*ısbır*" yerine "*asbır*" diyorlar. "Sabret, sabır yâ hacı!" demek yâni...

Doğru, hakîkaten sabretmek lâzım! Hacı boynunu bükük olacak, "Dur bakalım, bu işin sonu nereye varıyor?" diye Allah'a tevekkül edecek. "Yâ Rabbi, sen görüyorsun bu durumu! Ben, haksızlığa maruz olduğum kanaatindeyim!" diyecek. Allah onun cezâsını verir, senin nâmına verir.

Önümde dört tane, beş tane babayiğit Afrikalı oturuyor... Ne yerler, ne içerler, nasıl böyle semiririler, iri olurlar bilmem! Yiğit mi yiğit, tavana değecek boyları... Yola oturmuşlar, Kâbe karşılarında, neşeli neşeli sohbet ediyorlar. Ne dediklerini, ne konuştuklarını bilmem ama; kıkır kıkır gülüşüyorlar. Fıkra mı anlatırlar, hikâye mi okurlar, ne yaparlar... Yâni oraya uygun değil halleri, lâubâli...

Sonra, hacı burdan hanımıyla tavaftan çıkmış, nefes nefese, şakaklarından terler akıyor, burdan geçecek; o tarafa eğiliyor, yol vermiyor... Şurdan geçmek istiyor; o tarafa eğiliyor, yol vermiyor... "Dolaş!" diyor. Menemen testisi gibi dizildiler ya oraya, aradan kimseyi geçirmiyorlar.

Bu da yetmiyor; geçen hacı ileriye bakıyor, öndeki arkadaşını kaybetmemek istiyor; ayağını uzatıp çelme takıyor. Adam balıklama sendeleyince, gülüyorlar...

Hazmedememişler yâni İslâm'ı... Karşılarında Kâbe... Orda biz akşam namazını bekliyoruz... Böyle yapıyorlar.

Bir hacı dalgası geldi. Kalabalık, izdiham... Bunları ayakları altına bir aldı, bir savurdu, bir attı ki; şamar yâni... Edepsizlik yaptıkları an, şamar hemen geldi. Darmadağın oldular, canları da epeyce yandı. Hadi bakalım, çelme takın... Hadi bakalım gülün Kâbe'nin yanında...

f. Hacc-ı Mebrûr

Bizim milletimiz terbiyeli... Dedelerimiz ahlâka ve âdâba çok önem vermişler. Allah şuurumuzu kuvvetlendirsin... Şu günlerin, ibadetlere ait şu zamanın kıymetini bilmeyi nasîb eylesin... Bir saniyesini bile boşa kaçırmamayı, fevt etmemeyi nasib eylesin... Zikirle, ibadetle, Kur'an'la, hayırla, hasenatla haccımızı yapmayı nasîb eylesin...

Acele etmeden, tadını çıkarta çıkarta, sabırlı sabırlı, şükürlü şükürlü, ikramlı ikramlı, cömert cömert, tatlı tatlı ibadet yapmayı nasîb eylesin... Makbul ve mebrûr bir hac nasîb etsin...

Söylemişlerdir, duymuşsunuzdur; birçok yerde de yazıyor:[18]

---

[18] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.71, no:2403; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.115, no:2629; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.4, no:8799; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3608; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2425; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.132, no:399; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.61; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.124; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.135; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.141, no:173; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (خ. م. ت. ن. ه. حم. عن أبي هريرة ؛ حم. طس. هب. عن جابر)

(*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) "Mebrûr bir haccın mükâfatı cennetten başka bir şey değildir." Bir tek mükâfatı var, cennet... Hacc-ı mebrûr yapabildi mi bir hacı, kâfi; mükâfatı cennet... Hacılık ona cennetlik olacak, ama mebrûr hac yapabilirse...

Mebrûr hac nedir? Mebrûr hac, kavgasız olan hacdır. Mücadelesiz, haksızlık yapılmayan hac demektir. Cömertlikle yapılan hac demektir. İkramlı hac demektir. Zikirli, takvâlı hac demektir. Ona çok dikkat edin!

Hayırları ganimet bilin, yapın! Dille olur, keseyle parayla olur, bedenle olur... İbadetleri, hayırları güzel yapmağa gayret edin!

Kalbinize, niyetinize çok dikkat edin! Kimseyi hor görmeyin, kimseye kötü nazarla bakmayın! Kötü gördüğünüz şeyi iyiye yorun! Başkasıyla meşgul olmayın, kendinizle meşgul olun; kendinizi düzeltin!

İbrâhim ibn-i Edhem Hazretleri'ne, "Bize nasihat et!" demişler de, diyor ki:

اذا اشتغل الناس بعيوب الناس، فاشتغل انت بعيوب نفسك!

(*İza'ştegale'n-nâsü bi-uyûbi'n-nâs, fe'ştegıl ente bi-uyûbi nefsike!*)

İnsanlar başkalarının ayıplarıyla meşgul olmayı severler. İşte ben de size, dikildim karşınıza; bir saattir başkalarının ayıplarını

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.4, no:11785, 11834, 12293-12295; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.164, no:11687, 11688 ve c.XIV, s.369, no:14515; RE. 201/8.

sayıp döktüm. İnsanlar bunu sever. Başkalarını tenkid etmek kolaydır. Ayıp görmek kolaydır. Ama İbrâhim ibn-i Edhem diyor ki: "Başkalarının ayıplarıyla meşgul olur insanlar; sen kendi ayıbınla meşgul ol!" Akıllıca olan şey bu... Nasîhat ediyor, evliyâullah'ın büyüğü...

Gemi böyle fındık kabuğu gibi sallanıyor kasırgada... Battı batacak... Dalgalar, sular güverteden aşıyor. Herkes Allah Allah diye feryad ediyor. Bu böyle hırkasını örtmüş üstüne, kenarda sakin duruyor...

"—Adam, ölü müsün, diri misin? Niye heyecanlanmazsın, ne biçim adamsın? Hey, kalk! Sen de dua etsene!" demişler.

Kaldırmış ellerini:

"—Yâ Rabbi! Şimdiye kadar kahrını celâlini gösterdin; şimdi de affını, cemâlini göster yâ Rabbi!" demiş.

Kasırga dinmiş. Deniz sakinleşmiş. Allah'ın sevgili kulu böyle... Çünkü, o hiç bir zaman Allah'ı unutmuyordu. Sıkıştığı zaman, kasırga estiği zaman, gemi sallandığı zaman yalvarmıyordu; o ibadetini her zaman yapıyordu. O her zaman yalvarıyordu.

Moğol askerinin birisi, cebbar, pataklamağa başlamış.

"—Vur vur! Sahibine kölelik vazifesini iyi yapmayan köleyi döğerler. Döğ döğebildiğin kadar!" demiş.

Ben köleyim diyor kendisine, halbuki köle değil, pâdişah... Sahibi dediği, Allah... "Allah'a iyi ibadet edemedim de, bu asker bana haksız yere ondan vuruyor." diye, vur diyor. İtiraz bile etmiyor.

Yâni böyle insan, öyle dua edince duası makbul oluyor. Ve öyle nasihat etmiş:

"—Başkaları, başkalarının ayıplarıyla meşgul olmayı severler; sen, kendi ayıbınla meşgul ol!"

"—Dur bakalım, benim ne ayıplarım var? Bugün ne yaptım? Nasıl yattım, nasıl kalktım? Nasıl yedim, nasıl içtim, nasıl konuştum? Arkadaşlarımla nasıl muamele ettim? Hanımla nasıl kızgınlaştım, kavgalaştım? Başka neler oldu?" diye düşün.

Hacda, Harem-i Şerif'te şu gözlerimle gördüm. Hanımına bir tokat aşketti bizim hacı babalardan birisi... Gerindi, "Allah!" mı dedi, "Yâ Allah!" mı dedi, nasıl dediyse; bir tokat patlattı.

Neymiş? Kadıncağız kaybolmuş.

Yâ birader, isteyerek mi kayboldu bu kadıncağız? Bu kadar, böyle kalabalık mı gördü memleketinde? İşte tarlası şuradaydı, köyü buradaydı, minaresi görünüyordu. Dağı belliydi. Zaten kaybolduğuna bin pişman... Sonra burası dayak atma yeri mi?

Kocası da onu kaybettiğinden korkmuş, üzülmüş. O heyecanla aşk etti, şaplattı tokadı... Şimşek çaktı yâni, vurduğu yerde...

Kendi ayıplarımızla meşgul olalım! Kendimizi düzeltmeğe çalışalım! Gönlümüzü Allah'a bağlayalım! Gönlümüzdeki duyguları takib ettiğini; duygularımız iyi olunca, haccımızın iyi olacağını; duygularımız bozuk olunca, niyetimiz bozuk olunca da, işin sarpa saracağını bilelim!

Allah tevfikini refik eylesin... Ma'rifetini, muhabbetini ihsân eylesin... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin... Cennetiyle, cemâliyle, cümlenizi, cümlemizi müşerref eylesin...

El-fâtihah!

01. 06. 1993 - MEKKE

10. AMELLER NİYETLERE GÖREDİR

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Hamden kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultànih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayra halkıhî, eşrefi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, seyyidinâ muhammedin ve âlihî ecmaîne't-tayyibîne't-tàhirîn...

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığımız hacları, umreleri, ibâdetleri, tâatleri makbul ibâdetlerden eylesin... Dergâh-ı mecd-i ulûhiyyetinde lütfuyla, keremiyle hatalarımıza, eksiklerimize, kusurlarımıza rağmen, hatasız gibi ahsen ve etem gibi kabul eylesin...

Nice nice kereler haclar ve umreler yapmayı, bu mübârek beldeleri ziyâret etmeyi nasîb eylesin... Çünkü hac, bir önceki hacla aradaki günahları siler, kefâret olur ve insanı annesinden doğduğu gündeki gibi günahlardan arınmış, mâsûm, pak hale getirir.

Bayramlarımız da mübârek olsun... Ve nice nice bayramlara Allah dünyada bizi eriştirdiği gibi, ahirette de rıdvân-ı ekberine eriştirip en büyük bayramı da göstersin...

a. Amellerin Değeri

Çok muazzam ve çok muhteşem, çok ibretlerle dolu bir ibâdeti, bazı kardeşlerimiz ilk defa, daha önceden gelmiş olanlar da kaçıncı kereyse burada müşâhade etmiş oldular.

Son derece büyük hikmetleri ihtivâ ediyor. Son derece muazzam fâideler sağlıyor müslümanlara, bu hac ibâdeti... Hem dünya hem ahiretleri için birçok menfaatler temin ediyor.

Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:[19]

إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ (خ. م. د. ن. ه. حم. عن عمر)

(*İnneme'l-a'mâlü bi'n-niyyât.*) "Ameller, kalbin o ameli işlerken beslediği niyete göre değer kazanır veya kazanmaz." Kâr veya zarar kalptendir, niyettendir. Allah-u Teàlâ fadl ü kereminden, cömertliğinden, niyeti iyi olduğu zaman, yapamadığı bir haseneyi bile, iyi işi bile, ibâdeti bile yapmış gibi sevap verir. Niyeti kötü olduğu zaman da, yapmış olduğu ibâdeti bile riyâ ve süm'aya yazıp, ihlâssız olduğundan reddedip, kabul etmeyip *hebâen mensûrâ* olacağı Kur'an-ı Kerim'de sabit bulunmuştur.

O halde en mühim olan mesele, insanın kalbini tanzim edebilmesi, gönlüne sahip olabilmesidir.

لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلاَ دِمَاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ

(الحج:٣٧)

---

[19] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.1, no:1; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1515, no:1907; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.670, no:2201; Neseî, *Sünen*, c.I, s.58, no:75; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1413, no:4227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.9, no:37; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.17, no:40; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.380, no:257; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.41, no:181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.79, no:78; Tahâvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.42; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.16, no:28; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.195, no:1171; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.62, no:188; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.244; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.136, no:656; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.166; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.171; Tahàvî, *Şerh-i Maànî*, c.III, s.96, no:4293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488, no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.380, no:3707; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.48, no:78; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.I, s.206, no:483; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.342; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.422, no:7263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.1, no:1; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.459, no:8819.

(*Len yenâla'llàhe lühûmühâ ve lâ dimâühâ ve lâkin yenâlühü't-takvâ minküm.*) [Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat ona sadece sizin takvânız ulaşır.](Hac, 22/37) buyruluyor.

"Kestiğiniz kurbanların etleri, kanları Allah'a ulaşacak değildir." Zaten o hayvanı da yaratan Allah'tır, bizi de yaratan Allah'tır. Hayatımız Allah'tandır, sıhhatimiz Allah'tandır. Yediğimiz içtiğimiz nimetler, alemlerin rabbi olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ndendir. Kimin malını kime ne yapıyoruz? (*Ve lâkin yenâlühü't-takvâ*) "Sizden Allah'a makbul gelen, dergâhına çıkacak olan ve kabule şâyan görülecek olan takvâdır, takvânızdır."

O bakımdan, bütün mesele insanın zî-şuur ve bâ-edeb bir kul olmasına bağlı oluyor. Yâni şuuru yüksekse, edebe sahip sàlih bir kul ise, anlayışı ve sevgisi kuvvetli ise; o kul iyi bir müslümandır. Bunlardan mahrumsa, zarfın büyük önemi yoktur, zahirin çok büyük kıymeti yoktur. Dış görünüşü yaldızlı olsa bile, o zaman kabul olmayabiliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, çok küçük davranışlara büyük mükâfatlar veriyor. Meselâ:[20]

ثَمَنُ الجَنَّةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ (عد. وابن مردويه عن أنس ؛
عبد بن حميد في تفسيره عن الحسن مرسلاً)

RE. 269/7 (*Semenü'l-cenneti lâ ilâhe illa'llàh.*) "O cennet denilen muhteşem mükâfat yurdunun kazanılması '*Lâ ilâhe illa'llah*' demekle..." Muhlisan... İhlâslı ve hakîkî bir kanaat ile '*Lâ ilâhe illa'llah*' diyorsa insan; "Allah var, şerîki nazîri yok; alemlerin rabbi sadece odur, yaradıcımız odur. Ben onun varlığını, birliğini ikrâr ettim." zihniyetinde oluyorsa, bu "*semenü'l-cenneh*" oluyor, cennete girmenin duhûliye bedeli oluyor. "*Lâ ilâhe illa'llah*" diyen cennete giriyor.

O bakımdan Allah-u Teàlâ Hazretleri, bu hac ibâdetine de çok çok büyük mükâfatlar ihsân ve ikrâm eylemiş.

Biliyorsunuz Ramazan'da da çok büyük hayr ü bereket vardı. Fakat bu faydası mü'mine, gayretli müslümana, hâlis muhlis insana... Yâni, kahvede oturan, İslâm'la yakından ilgisi olmayana; Ramazan mevsimi gelmiş, geçmiş, o rahmet yağmurundan bir damla bile yok... Ramazan'ın hayrından mahrum olan, çok büyük bir mahrumiyet içinde olmuş olur. Böyle olabiliyor birçok kimse... Ramazan geliyor, geçiyor; istifade etmemiş oluyor.

b. Ahir Zamanda Hacılar

Hacca gitmek de böyle... Ameller niyetlere göre olduğundan, bu muazzam masraf, bu muazzam zahmet ve meşakkat, Allah'tan

---

20 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.103, no:2548; *İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ,* c.VI, s.348; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.529, no:36461; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.270, no:107; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.52, no:157 ve s.419, no:1790; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.327, no:1048; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.11, no:11316, 13317.

dileyelim ki hebâen mensûrâ olmasın... Yâni boşa gitmesin. Çünkü, Peygamber SAS Hazretleri bir hadis-i şerifinde buyurdular ki:[21]

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَحُجُّ أَغْنِيَاءُ أُمَّتِي لِلنُّزْهَةِ ، وَأَوْسَطُهُمْ لِلتِّجَارَةِ ، وَقُرَّاؤُهُمْ لِلرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ ، وَفُقَرَاؤُهُمْ لِلْمَسْأَلَةِ (خط. والديلمي عن أنس)

RE. 503/8 (*Ye'tî ale'n-nâsi zemânün*) "Benim ümmetimin üzerine asırlar geçecek öyle bir zaman gelecek ki, o zaman, (*yehuccü ağniyâü ümmetî li'n-nüzheti*) ümmetimin zenginleri tenezzüh için, safâ için, rahatlamak için, dinlenmek için, keyif için haccedecekler."

"—Ben şöyle birazcık işten güçten ayrılayım da keyfime, rahatıma bakayım... Değişik yerler görmüş olayım... Turistik bir seyahat gibi, dinlenme seyahati gibi, tatil gibi..." Bu maksatla haccediyor.

(*Ve evsatuhüm li't-ticâreti*) "Aradaki orta kısım insanlar da ticâret için gidecek."

"—İşte buradan şu kadar mal götürürüm, orada da şu kadara satarım... Oradan şu şu câzib malları alırım, buraya getiririm, bu kadara satarım... Haccı bedavaya getiririm, para da kazanmış olurum." filân diye gidecek demek ki...

(*Ve kurrâühüm*) "Ümmetimin alimleri, (*li'r-riyâi ve's-süm'ah*) hacca gelmese, 'Niye hacca gitmedi bu hoca, bu hafız?' diyecekler diye, gösteriş için, mecbur kaldığı için gidecek."

(*Ve fukarâühüm li'l-mes'eleti*) "Ümmetimin fakirleri dilenmek için haccedecekler."

---

[21] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.444, no:8689; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.296, no:5433; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.399, no:3267; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.461, no:26429.

Adam geliyor şu diyardan veya bu diyardan... Birçok sakat getiriyor ve yolumuza diziyor, üçer metre arayla... Ve hiç birinden kurtulma imkânı olmayacak bir şekilde barikat yaparak... Kolu kopmuş, bacağı dönmüş sakat insanları önümüze saçıyor, "Bunlara para verin!" diye... Belli bir şirket getirmiş, onları oraya yaymış. Bunların buraya gelişi de, (*li'l-mes'eleti*) dilenmek için...

Bunlar makbul hac mı? Hayır!

c. Cihadda Niyetin Önemi

Peygamber SAS Hazretleri'ne sordular ki:

"—Hangi cihad Allah yolundadır?"

Buyurdu ki:[22]

مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا ، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ

(حم. م. خ. د. ت. ن. ه. عن أبي موسى)

RE. 432/4 (*Men kàtele li-tekûne kelimetu'llàhi hiye'l-ulyâ, fehüve fî sebîli'llâh*) "Ancak Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sözü en yüksek olsun, Allah'ın dini yayılsın, Allah'ın dinine hizmet olsun, İslâm'ın hakîkatleri yayılsın, kabul edilsin ve yücelsin diye çarpışan Allah yolundadır!"

Ötekiler? Değil...

---

22 Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.58, no:123; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1512, no:1904; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.18, no:2517; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.179, no:1646; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3136; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.931, no:2783; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.392, no:19511; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.493, no:4636; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.66, no:486; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.188, no:7253; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.268, no:9567; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.167, no:18325; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4344; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.98; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.195, no:553; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.588, no:242; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.227, no:1311; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.486, no:7428, 7429; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.472, no:10493; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1557, no:2560; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.110, no:23091.

Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edildiğine göre, Rasûlüllah SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[23]

إنَّ أَولَ النَّاسِ يُقْضٰى يَومَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ ، فَأُتِيَ بِهِ ، فَعَرَّفَهُ
نِعْمَتَهُ ، فَعَرَفَهَا ، قَالَ : فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا ؟ قَالَ : قَاتَلْتُ فِيكَ ، حَتَّى
اسْتُشْهِدْتُ. قَالَ: كَذَبْتَ ، وَلٰكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ: هُوَ جَرِيءٌ ! فَقَدْ
قِيلَ. ثُمَّ أُمِرَ بِهِ ، فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ ، حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ.

---

[23] Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1513, no:1905; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3137; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.321, no:8260; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.III, s.134, no:896; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.17, no:4345; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.489, no:7441; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.91, no:10771; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.470, no:7470; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.VIII, s.434, no:7632; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.28, no:28.

(*İnne evvele'n-nâsi yukdà yevme'l-kıyâmeti aleyhi racülün-ni'stüşhide*) "Kıyamet günü aleyhine hükmolunacak halkın birincisi, şehid edilen bir adam olacaktır. (*Feütiye bihî*) O kimse, Allah-u Teàlâ'nın huzuruna getirilir. (*Fearrafehû ni'metehû*) Allah ona verdiği nimetleri bir bir anlatır. (*Fearafehâ*) O da bunları bilir ve hatırlar.

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ: (*Femâ amilte fîhâ*) "Bu nimetlerin arasında ne yaptın?' diye sorar.

(*Kàle*) O kişi: (*Kateltü fîke, hatte'stüşhidtü*) 'Senin rızan için savaştım ve nihâyet şehid oldum.' diye cevap verir.

(*Kàle*) Onun üzerine Allah-u Teàlâ Hazretleri herkesin kalbini, niyetini çok daha iyi bildiği için buyuracak ki:

(*Kezebte*) Yalan söyledin, senin sözün doğru değil! (*Velâkinneke kàtelte lien yukàle: Hüve cerîün*) Fakat sen, senin hakkında 'Ne kahraman adam!' desinler diye savaştın. Gösteriş yapmak için, fiyaka yapmak için, başkalarına kendini beğendirmek için o savaşa girdin. (*Fekad kîle*) Nitekim denildi de.

(*Sümme ümira bihî, fesuhibe alâ vechihî, hattâ ülkıye fi'n-nâr*) Sonra emredilir, o kişi yüz üstü sürüklenerek cehenneme atılır."

Halbuki, bir savaşta öldü. Müslümanlarla kâfirler arasında yapılan bir savaşta öldüğü halde...

Demek ki, muhterem kardeşlerim! Amel-i kalbî, kalbin durumu ve davranışları son derece önemli... Ve bütün ibâdetlerin rûhu ve özü, insanın kalbindeki, gönlündeki, kafasındaki, aklındaki duygulara ve niyetlere dayanır. Ve bu sahih olduğu zaman, Allah için makbul olduğu zaman, kabul edilebilecek bir niyet olduğu zaman ibadetler kabul ediliyor. Aksi takdirde kabul olunmuyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, her yaptığımız işi kendisinin rızası için yapmaya cümlemizi muvaffak eylesin...

Bize büyüklerimiz hangi prensibi öğretmişler:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî ve rıdàke matlubî*) "Yâ Rabbi, benim muradım, maksûdum sensin! Ben senin rızânı kazanmak istiyorum. Seni bilmek, seni bulmak, sana dayanmak, sana ermek istiyorum. Yaptığım her şeyi, sırf senin rızânı kazanmak düşüncesiyle yapıyorum." Böyle olursa; bu hâlis, katıksız bir niyet oluyor. Allah, böyle bir ameli kabul ediyor.

Ama, işin içine ticâret girdiği zaman, menfaat girdiği zaman, gösteriş girdiği zaman, zevk ve keyf girdiği zaman; o zaman kıymeti olmuyor.

d. Tevazu Eden Yükselir

Tasavvufu tarif etmiş evliyâullahın büyüklerinden birisi, diyor ki:

"—Allah'ın emirlerinin ve yasaklarının ağırlığı altında —hoşuna gitse de, gitmese de— sabretmek..."

Tasavvuf bu! Zevk alsa da, almasa da... Zevki için değil yâni, Allah emretmiş olduğu için yapmak...

O bakımdan, burada haccettik; Allah kabul eylesin... Mutlaka nice nice noksanlıklarımız vardır. İlmimiz az, gayretimiz az, etrafımızdaki imtihanlar fazla... Sabrımız az, dayanamıyoruz. Önümüze geçerlerse kızıyoruz, iterlerse kızıyoruz... Arabaya çarparlarsa kızıyoruz, önünü keserlerse kızıyoruz, yolda fazla kalırsak kızıyoruz, güneşte beklersek kızıyoruz... Vaad edilen şey anında olmadı diye kızıyoruz. Eksiklerimiz, kusurlarımız çok fazla; bunu itiraf ediyoruz.

سُبْحَانَكَ مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ يَا مَعْبُودَ !

(*Sübhàneke mâ abednâke hakka ibâdetike yâ ma'bûd!*) "Yâ Rabbi, seni tesbih ederim, sana hakkıyla ibadet edemedik!" Bunu

biliyoruz.

Şeyh Sâdî'nin güzel bir mâzereti var, diyor ki Farsça bir şiirinde, tavsiye ediyor okuyucularına:

بنده همان به که ز تقصیر خویش

عذر بدرگاه خدای آورد

ورنه سزاوار خداوندیش

کس نتواند که بجای آورد

Bende hemân bih ki zi taksîr-i hîş
Özür bedergâh-ı hudâ âvered;
Verne sezâvâr-ı hudâvendiyeş
Kes netevâned ki becâ âvered.

"—Kul hatasını itiraf etsin, boynunu büksün, Allah'tan af dilesin, acizliğinin farkında olsun. Çünkü Allah'ın dergâhına lâyık ameli kimse yapamaz!"

Cenneti kazanmaya gerçekten, zorunlulukla sebep olacak bir ameli kimse yapamaz. Kimse ameliyle cennete girecek değil...

Amellerin fâidesi vardır; çünkü, yapamadığı zaman vebâli vardır. Hac üzerine farz olur da bir insan, hacca gelmezse, vebal altında kalır. Haccı yaptığı zaman, bu vebalden kurtulmuş oluyor.

Fakat amellerin bir tehlikesi daha vardır: Ameli yaptıktan sonra, "Ben şu ameli yaptım!" diye insanın kendine güvenmesi ve ibâdetine mağrur olması... Bu da bir hatâ, bu da bir kusurdur. Bu da Allah'ın sevmediği bir şeydir.

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri şu dâr-ı imtihanda, şu dünyada bizi, bir hatâdan kurtulup öteki hatâya düşen kullardan etmesin... Her türlü hatalara karşı uyanık olup, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin dâimâ rızasını düşünüp, dâimâ kendisinin hakîkî halini, aczini, eksikliğini, kusurluluğunu bilip tevâzu üzere

olanlardan eylesin...

Hacı oldum diye fahretmeye lüzum yoktur, övünmeye lüzum yoktur. Halvete girdim diye, şeyh oldum diye, tarikat vazifelerini bitirdim diye böbürlenmeye lüzum yoktur. Ramazan'da teravihleri kıldım, oruçları tuttum filân diye böbürlenmeye lüzum yoktur.

Büyüklerimizden bir tanesi, Berat Gecesi'nde sapsarı bir benizle çıkmış. Demişler ki:

"—Hayrola, hasta mısın, niye böyle allak bullak olmuş yüzün? Betin benzin atmış, sararmış solmuşsun."

Demiş ki:

"—Günahlarımı biliyorum, işledim. Hafızamda var, hatıramda var, biliyorum ki işledim. Ama, o günahların Allah tarafından affedilip edilmediğini bilmiyorum. Evet, iyilikler, ibadetler de yaptım ama; onların da, Allah tarafından kabul edilip edilmediğini bilmiyorum. Ne ibadetlerimin kabul edildiğini biliyorum, ne de günahlarımın affedildiğine dair bir garantim var! Ben sararıp solmayayım da kim sararsın solsun? Ben üzülmeyeyim de kim üzülsün?" demiş.

Demek ki insan emrolunduğu vazifeleri yapacak, amma ibadetine de mağrur olmayacak. Haddini bilecek, hakîkî tevâzuu elinde tutacak.

مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ ، رَفَعَهُ اللهُ (حل. عن أبي هريرة)

(*Men tevâdaa li'llâh, refeahu'llàh*)[24] "Kim Allah rızası için

[24] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.139, no:4894; Hz. Aişe RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.276, no:8140; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.219, no:335; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.110, no:504; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.129; Hz. Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.277, no:8144; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.46; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.76, no:11742; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.358, no:1109; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XII, s.10; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

tevâzù ederse, Allah onu yükseltir."

Mütevâzî olacak ve Allah'tan rahmetini isteyecek.

Bâyezid-i Bistâmî Efendimiz (*Kaddesa'llàhu Sirrahu'l-Azîz*)'in bir davranışı beni çok etkilemiştir. Okumuştum bir kitapta... Otuz sene yaya hacceylemiş Bâyezid-i Bistâmî... Yaya hac etmek, çok büyük bir mükâfat kazandırıyor insana...

Bu sene de Kafkasya'nın Çeçenistan'ından yaya hacca gelen kardeşlerimiz var... Tebük emiri bunları karşılamış bir yerde... "Bu mübareklerin gönlünü alayım, duasını alayım." diye ziyâfet filân hazırlatmış. Yemekten sonra demişler ki Tebük emirine:

"—Bizi arabayla aldığın yere götür! Bu kadar yeri beleş araba ile gelmiş olmayalım. Aldığın yere götür, oradan yürüyeceğiz." demişler.

Araba tahsis etmek istemiş, kabul etmemişler. Niye? Her adımı için yetmiş Mekke hasenesi var.

Diyorlar ki:

"—Yâ Rasûlallah, Mekke hasenesi nedir?"

"—Mekke hasenesi, başka yerlerdekilere göre yüz bin mislidir." buyuruyor.

Mekke'nin şânındandır, Kâbe-i Müşerrefe'nin şânındandır ki, burada kılınan bir namaz yüz bin misli oluyor. Adımda Mekke hasenesi... İstanbul hasenesi, Konya hasenesi değil, Mekke hasenesi olunca, o da yüz bin misli oluyor. Yetmiş Mekke hasenesi var bir adımına; yâni yedi milyon İstanbul, Konya hasenesi bir adımına... O adımların ne kadar çok olduğunu düşünün ve sevabın ne kadar büyük olacağını düşünün!

Bâyezid-i Bistâmî Hazretleri'nin de otuz sene böyle Bistam'dan, Horasan'dan yaya haccettiğini düşünün; ne muazzam

---

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.333, no:35808; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.438; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.202; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.112, no:5730, 5735-5738; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.242, no:2445; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.179, no:21841-21844; RE. 414/5.

sevap! Hem de kendisi kuvvetli hafızmış, her gün bir defa hatim indirirmiş. Arafat'a çıkmışlar, vakfeye durmuşlar. İçinden gönlüne gelmiş ki:

"—Yâ Bâyezid, ne mutlu sana! Otuz sene yaya haccettin ve her gün de Kur'an-ı Kerîm'i hatmeyledin. Öf be, ne sevaplar kazandın!" gibi içinden böyle bir duygu, bir söz, bir ses...

Hemen toparlamış kendisini... Arkasından ameline güvenmek tehlikesi var... Yaptığı ibadetine güvenmek tehlikesi görülüyor bu sözün, bu duygunun, bu düşüncenin içinden... Nefsinden veya şeytandan bir vesvese bu, içerden... Anlamış onu... Etrafındaki hacılara demiş ki:

"—Ey cemaat! Otuz yıl yaya haccettim, her gün Kur'an-ı Kerim hatmederek... Bunları satıyorum, var mı alan?"

Herkes birbirlerine bakmış:

"—Bu şeyh delirdi mi, aklını mı oynattı? Sıcak başına mı vurdu, güneş mi çarptı?" filân.

Bir şey dememişler. Çörekçinin biri demiş:

"—Tamam, ben alıyorum!"

Üç tane çörek almış:

"—Verdim sana haccın sevaplarını!" demiş.

Aldığı çörekleri de, orada bir zayıf köpek varmış, kenarda kuyruğunu oynatıp duruyormuş. Atmış, o köpeğe yedirmiş.

Elinde ne sevap kaldı, ne çörek kaldı; hepsi gitti. O zaman kendi içine dönmüş, demiş ki:

"—Söyle bakalım, ey benim zâlim nefsim, şimdi nereye güveneceksin? Ne haccın kaldı, ne hatmin kaldı; hadi bakalım şimdi nereye güveneceksen güven! Allah'ın rahmetinden başka güveneceğin yer mi var?" demiş.

Büyüklerin dikkat ettiği şeylere bakın!

Bir büyüğümüz, otuz sene imamın arkasında namaz kılmış camide... Sevap önce imama iner, ondan sonra onun arkasına gelir. Sonra sağına, soluna, sağına, soluna giderek birinci saf tamam olur. İkinci safın ortasına gelir, sağa sola tamam olur...

Sevap böyle tevzî edilir.

İmamın hemen arkasında otuz sene namaz kılmış. Bir gün hastalanmış, abdest almak uzun sürmüş; tâ pabuçların bırakıldığı arka safta kalmış. Çok utanmış, kendisine ar olmuş bu:

"—Eyvah! Şimdi benim otuz senedir imamın arkasında namaz kıldığımı bilen insanlar, beni böyle en arkada; haylazların, kaytarıcıların namaz kıldığı yerde, en sonda gelip yetişenlerin namaz kıldığı yerde beni görürlerse ne olur?" diye utanmış böyle...

Sonradan aklını bir toparlamış:

"—Yâ, ben bundan ne diye utanıyorum? Haa, demek ki benim otuz yıldır imamın arkasında namaz kılmam, halktan utandığım içinmiş, ayıplamasınlar diyeymiş... Otuz yıldır benim bu amelimi Allah kabul etmemiştir; çünkü, ben halk için kılmışım!" demiş, otuz yıllık namazı ödemeye başlamış.

İşte kalbin duygularına dikkat, nefsi terbiye ve şeytanın vesveselerine karşı tedbir... Büyükler böyle çalışmışlar, böyle yapmışlar.

Birisi dört bin altın mirasa konmuş. Dört bin altını keselerin içinde getirmiş, şeyhine teslim etmiş:

"—Yâ şeyh, buyur! Nereye sarf edersen sarf et! Bu bana helâldir, babamdan miras kalmıştır." demiş.

Şeyhi çok memnun olmuş. Etrafında fukara dervişler var, yapılacak hizmetler var... Cami yapılacak, medrese yapılacak, aş pişecek, açlar doyurulacak, işler yapılacak... Çok sevinmiş. Vaazında demiş ki:

"—Ey cemaat! Ne cömert insanlar var! İçinizden filânca kardeşiniz kendisinin mirastan gelen helâl dört bin altınını çıkarttı, bağış olarak işte tekkemize verdi." demiş.

Bu delikanlı ayağa kalkmış, demiş ki:

"—Hocam bir dakika! Ben vermiştim bunu ama, sonra annem bir kızdı bir kızdı, hiç razı olmadı. Çok mahcubum, özür diliyorum. Sen o paraları bana geri ver!" demiş.

"—Olur. Madem annenin gönlü râzı değil, al!" demiş, keseleri vermiş adama...

Cemaat gittikten sonra, delikanlı gitmiş hocaya demiş ki:

"—Hocam, beni affeyle, kusuruma bakma! Ben bu paraları Allah rızası için verdim. Sen ise, 'Şu kadar para verdi, şu kadar cömert, bu kadar cömert!' diye beni cemaate ifşâ ettin. Şöhret olmasın böbürlenme olmasın diye öyle dedim. Al, keseler senin; sözüm söz! Nerede kullanırsan kullan ama, ne olur beni başka yerde ifşâ etme!"

Bazısı da hayır yapıyor, adını söylemiyor. İşte tasavvuf bu... Her amelin, her ibâdetin, her işin böyle yapılması lâzım! Bir insan bir işi Allah için yaparsa, *fî sebîli'llâh* yaparsa, *hasbeten li'llâh* yaparsa; o zaman sevabı olur. Allah'tan gayrisi için yaparsa, sevabı olmaz.

Hazret-i Ali Efendimiz yatırdığı müşriki kesmedi, yüzüne tükürdü diye...

"—Niye kesmedin beni? Yatırdın işte, öldürecektin, niye öldürmedin?" diye sordu müşrik.

"—Ben seni Allah için öldürecektim ama, en son anda yüzüme tükürdün, sinirlendirdin beni... Şimdi öldürsem, hıncım için öldüreceğim seni... Onun için kalk, nereye gidersen git, defol karşımdan!" dedi. Öyle deyince, adam:

"—Bu ne muazzam ihlâs, bu ne güzel duygu!" diye müslüman olmuş.

e. Abdullah ibn-i Mübârek Rh.A

Abdullah ibn-i Mübârek Hazretleri'ni yine anayım burada... Her zaman anıyorum ve çok seviyorum. Allah şefaatlerine erdirsin... Türk asıllı, Horasanlı... İmâm-ı A'zam'la filân görüşmüş, eski devrin insanı... "*Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekaik*" adlı eserini de biz bastırdık, mecmuamızın abonelerine hediye veriyoruz.

Şimdi, bu mübârek zât bir sene hacca gidermiş, bir sene cihada gidermiş, bir sene ticâret yaparmış. Hacca gidiyor; çünkü, haccetmek çok sevap... Ertesi sene cihada gidiyor; çünkü, cihad da

bazan hacdan sevap, bazan haccın arkasından ona yakın sevabı olan bir şey...

Hiç hac etmemiş bir insanın haccetmesi, yirmi gazâdan daha efdal... —Bir rivâyette on, bir rivâyette yirmi; *aşren* veya *ışrîn.*— Yirmi defa gazâya gitmekten daha efdal, hacca gitmemiş insanın hac vazifesi yapmak için gelmesi... Ama hac vazifesini yapmış bir insanın gazâya gitmesi, hacca gitmesinden efdaldir.

Bu efdaliyet yakınlığından dolayı, bir sene hacca gidiyor mübârek Abdullah ibn-i Mübârek, bir sene gazâya gidiyormuş. Bir sene de ticâret yapıyormuş, o da sevap olduğu için... Çünkü, Peygamber SAS Hazretleri bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[25]

اَلتَّاجِرُ الصَّدُوقُ الأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ (ت. ك. قط. عن أبي سعيد)

(*Et-tâcirü's-sadûku'l-emîn*) "Doğru sözlü, güvenilen vasıflı, doğru özlü bir tüccar, (*mea'n-nebiyyîne ve's-sıddîkîne ve'ş-şühedâi yevme'l-kıyâmeh.*) Peygamberlerle, sıddîklarla ve şehidlerle beraber olacak kıyamet gününde..." Yâni, Arş'ın gölgesinde gölgelenecek; halkın arasında sıkıntı, izdiham içinde olmayacak; başı kabak, tepesinde güneş, ter dökmeyecek. Arş'ın gölgesinde nurdan minberde oturacak.

Ticareti de, sevap olduğundan yapıyor, dünya için yapmıyor. Hac sevap olduğu için, bir sene hacca geliyor... Cihad sevap olduğundan bir sene cihada gidiyor... Ticaret de sevap olduğundan, başkasına yük olmayıp, kazanıp sarfetmek iyi

---

[25] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.471, no:1130; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.7, no:18; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.322, no:2539; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.449; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.299, no:966; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s,16; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.IV, s.29, no:1314; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.7, no:9217; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.294, no:941; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.394, no;11046; RE.197/4.

olduğundan, bir sene de ticaret yapıyor.

Bir sene niyet etmiş Horasan'dan haccetmeye... Tabii:[26]

اَلْجَارُ قَبْلَ الدَّارِ، وَالرِّفِيقُ قَبْلَ الطَّرِيقِ (الديلمي،

خط. في الجامع عن علي)

(*El-câru kable'd-dâr.*) "Ev almadan evvel komşu lâzım insana... (*Ve'r-refîk, kable't-tarîk.*) Yoldan evvel de yol arkadaşı lâzım!"

Onun için, Abdullah ibn-i Mübârek'in hacca gideceğini duyan yakınları, açıkgözler demişler ki:

"—Hocam, biz de bu hacca gelmek istiyoruz. Biz de katılabilir miyiz senin kafilene?"

"—Olur." demiş. "Bir şartım var yalnız: Herkes hac masrafının kesesini bana verecek, bütün masrafları ben yapacağım! Yolda öyle el tutmak, bilmem ne yapmak, ben vereceğim diye kavga gürültü bir şey yok; bir merkezden bütün masraflar görülecek." demiş.

"—Tamam hocam, olur!" demişler.

Herkes hac masraflarını kesenin içine koymuş. Abdullah ibn-i Mübârek Hazretleri, "Ahmed'in, Mehmed'in... bilmem kimin kesesidir." diye üzerine yazıp, hepsini herkesin gözü önünde bir sandığa koyup yerleştirmiş.

Yola çıkmışlar. Yolda kaldıkları şehirlerde kervansaray parası, develerinin otları, atlarının yiyecekleri, arpaları... Bağdad'a gelmişler. "Buradan ne hediyeler alacaksanız, listeler verin!" demiş. Listelerin, eşyaların alınması... Medine'ye gelmişler; hurmalar, ve sâireler... Mekke'ye gelmişler, oradaki şeyler... Haccı

---

[26] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.119, no:2624; Hz. Ali RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.268, no:4379; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.412, no:709; Ebü'ş-Şeyh, *el-Emsâlü fi'l-Hadîs*, c.I, s.274; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.25, no:27; Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.115, no:44103; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.300, no:13534; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.179, no:531; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VI, s.64, no:4707 ve c.XII, s.60, no:11435.

yapıp dönmüşler. Tek elden masrafların hepsi bitmiş.

Abdullah ibn-i Mübârek, hacdan döndüğü zaman bir ziyâfet çekmiş; bütün hacı arkadaşlarını çağırmış konağına... O bölgenin en namlı yemeklerini yaptırmış. Yâni, pek çok kimsenin tadını bilmediği, tadamadığı kıymetli yemeklerle bir ziyâfet çekmiş hacı arkadaşlarına... Tamam; hacdan sonra ziyâfet de bitti. Ondan sonra sandığı getirmiş ortaya... Herkesin ismi yazılı kesesini eline iâde etmiş.

Kimsenin parasını almadı. Kendisiyle haccetmek isteyen insanların hepsinin parasını kendisi çekti. Dırdır da yaptırtmadı kimseye...

Kendisi çok büyük bir silâhşör, önüne geleni deviren usta bir savaşçı... Çok kahraman bir adam, efsânevî bir adam... Hayatını okusanız, seveceğiniz bir insan...

Bir kâfir mübâriz silâhşörle mücadeleye tutuşmuşlar. Görmüşler birbirlerini yolda veya çayırda, teke tek... Uğraşmışlar, uğraşmışlar, birbirlerini yenememişler. Ne Abdullah ibn-i Mübârek onu yenebiliyor; ne de kâfir, Abdullah ibn-i Mübârek Hazretleri'ni alt edebiliyor.

Bakmış, öğlenin vakti geçecek; demiş ki kâfire:

"—Ben ibâdet edeceğim, namazımın vakti geçiyor. Mola verelim savaşa!" demiş.

Kâfir:

"—Olur. Senin ibâdetin varsa, benim de ibâdetim var. Tamam!" demiş.

Çekilmişler birbirlerinden... Bu, derede abdestini almış, namazını kılmış. Kâfir de öbür tarafta, kendisinden uzakta... O da kendisine göre ibâdetini yapıyor.

Abdullah ibn-i Mübârek namazdayken, kendi kendine:

"—Bunu ben atının üstünde iken, bir tarafa kıstırıp öldüremedim. Şimdi aşağıda buna ben saldırayım... At yok, bir şey yok; nasıl olsa haklarım, elimden kaçırtmam bu sefer!" diye düşünmüş.

Fakat, gönlüne; *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولاً (الإسراء:٣٤)

(*İnne'l-ahde kâne mes'ûlâ*) ayet-i kerîmesi doğuvermiş. "Allah, bir insanın yaptığı akid, söz ve anlaşmaya riâyet edilmesini ister, vefâ gösterilmesini ister. Vefâ gösterilmediği zaman, mes'ul tutar o kimseyi!" (İsrâ, 17/34) mânâsına bu ayet-i kerîme gelince;

"—Niye bu ayet benim hatırıma getirildi?" diye bir düşünmüş.

Allah demek istiyor ki:

"—Sen onunla ibâdet için mola verdin. Böyle bir niyet değiştirip de ona saldırman doğru olmaz!" demek istiyor.

Gönlüne o ayetin gelmesi, Allah tarafından kendisine bir ikaz... Başlamış ağlamaya:

"—Eyvah, hata ettim ben! O düşüncemle hata ettim ben; Allah da beni ikaz ediyor. Çok berbat ettim işi... Ben buraya Allah'ın ecrini, sevabını, rızasını kazanmaya gelmiştim. Şimdi Allah'tan azar işittim. 'Vefâlı ol! Niye vefâlı değilsin?' diye azar işittim. Yazık ettim, tüh... Bilemedim, yanlış düşündüm." diye başlamış ağlamaya...

Kâfir de uzaktan öyle bakıyor, kolluyor. Emin olur mu, savaştığı adam...

"—Ne yapıyorsun be?" demiş ona...

O da demiş ki:

"—Senin yüzünden Allah beni azarladı."

"—Nasıl azarladı?"

"—Ben, 'Sana saldırayım!' diye düşündüm. Allah da, 'Ahdine sadık ol!' mânâsına bir ayet-i kerîmeyi bana hatırlattı." demiş.

Bu sefer adam heyecanlanmış, duygulanmış:

"—Bu bir hak dindir." demiş. "Siz niçin çarpışıyorsunuz, ben anladım." demiş.

Kelime-i şehâdet getirmiş, müslüman olmuş.

İşte muhterem kardeşlerim, bu misallerle şunu anlatmak istiyorum ki:[27]

إِنَّ اللّٰهَ لاَ يَنْظُرُ إِلٰى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ ، وَلَكِنْ إِنَّمَا يَنْظُرُ

إِلٰى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ (م. ه. حم. عن أبي هريرة)

(*İnna'llàhe lâ yenzuru ilâ suveriküm ve emvâliküm*) "Allah sizin boyunuzun posunuzun güzelliğine, endâmınızın mütenâsib olmasına, elbisenize bakmaz; paranıza bakmaz, maddî mevkiinizin, makamınızın yüksek olmasına bakmaz. (*Velâkin innemâ yenzuru ilâ kulûbiküm ve a'mâliküm*) Lâkin gönüllerinize ve amellerinize bakar."

Gönül Çalab'ın tahtı,
Çalab gönüle bahtı.

Yunus Emre de böyle diyor, Türkçe ifade ediyor.

Allah insanın elbisesine, üniformasına bakar mı? General diye itibar eder mi? Paşa diye itibar eder mi? Padişah diye itibar eder mi? Çok zengin diye itibar eder mi? Vali diye itibar eder mi? Çok güzel diye itibar eder mi? Şampiyon, reis, dünya güzellik

---

[27] Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.427, no:4651; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.173, no:4133; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.284, no:7814; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.120, no:394; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.328, no:10477; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.272; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.369, no:379; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.140, no:264; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.166, no:614; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.70, no:69; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.326; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müteferrik*, c.III, s.217, no:1352; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.98; Ebû Hüreyre RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.540, no:1544; Yahyâ ibn-i Ebî Küseyr Rh.A'ten.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVIII, s.193; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.23, no:5262; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.143, no:6995; RE. 92/4.

birincisi... diye itibar eder mi? Etmez. Nesine bakar? İnsanın gönlüne bakar, duygularına bakar, düşüncelerine bakar.

Onun için, büyüklerimiz duygularını murakabe altında, kontrol altında, dâimâ böyle teftiş altında tutmuşlar ve ona riâyet etmeğe gayret etmişler.

f. Her Zaman Uyanık Olmak

Onun için, Nakşî tarikatımızın prensipleri arasında, "*Hûş der dem.*" prensibi vardır. Her nefes alışta uyanık olmak, gafil olmamak, şuurlu olmak... Birinci prensibimiz budur bizim... Hiç bir nefesi gafil alıp vermemek, her nefeste Allah'ın kendisini gördüğünü, kendisinin Allah'ın karşısında bir kul olarak davranmakta ve yaşamakta olduğunu, söylediği sözü Allah'ın duyduğunu, içindeki niyetini Allah'ın bildiğini düşünmesi... Allah'tan ve kendisinin kontrol altında olduğundan gafil olmaması... Nakşî tarikatının prensibi budur.

O bakımdan biz de Allah'ın nazargâhı olan gönlümüzü, aklımızı, müfekkiremizi, düşünme mekanizmamızı, niyet mekanizmamızı kontrol etmeye —bu büyüklerimiz gibi— alışmalıyız.

Amellerimizin zâhirî evsafını ve şartlarını güzel yapmak zorundayız. Haccı ve umreyi farzlarına, vaciplerine, sünnetlerine, âdâbına uygun yapmağa çalışıyoruz. Tavaf yedi defa olacak, şu taraftan olacak, şöyle olacak... Şu dualar edilecek...

Açıyor, kekeleye kekeleye dua okuyor bizim hacı baba, tavaf yaparken... Yanından geçerken duyuyorum; okuduğunu da yanlış söylüyor. Mânâsını da bilmiyor. Yâhu bırak şu kitabı... Göz yaşı dök!

Adam Kâbe'nin karşısına geçmiş, başlamış ağlamaya...

"—Niye ağlıyorsun?" demişler.

"—Beytullah karşımda, Allah nerede? Beytullah, Allah'ın evi... Onu görüyorum da, niye ben Allah'a eremedim; ona ağlıyorum." demiş.

Yunus Emre'nin bir ilâhisini okuyor kardeşlerimiz:

İhram bezini belime,
Sarsam ağlayu ağlayu...
Medine'de Muhammed'i,
Görsem ağlayu ağlayu...

"—Biz ihrama girerken ağladık mı?" diye düşündüm de, Yunus Emre nerede, biz nerede? Adam heyecandan, adam zevkten, adam sevinçten, adam hürmetten, adam şevkten, Kâbe yollarında kumlara bata çıka gitmek aşkından, ihram bezini beline bağlarken ağlıyor... Biz ağladık mı? Nerede onların duyguları, iç alemlerinin zenginliği; nerede bizim halimiz?

Evet, dış şartlar önemli ama, bu zahir... Bir de bunun iç şartları var; iç şartı da bâtın... Bir kalıp, beden; bir kalb, yâni gönül... Tasavvuf, gönlü ele alan bilim dalı... Fıkh-ı zâhir; ilmihal kitaplarında yazılan abdestin âdâbı, namazın âdâbı, haccın âd âbı,

zekâtın âdâbı, ahkâmı, erkânı... vs. Bunların hepsi lâzım; çünkü, Efendimiz emretmiş.

Abdest alırken yüzünü yıkıyor; sonra, eline suyu alıyor sakallarını da hilalliyor. Yâni, arasına parmaklarını sokuşturuyor, oraya gitmesini de sağlıyor. Sonra diyor ki: (*Hâkezâ emeranî rabbî.*) "Rabbim bana böyle yapmamı emretti." O da önemli...

Dış şartlar, zâhir hiç önemsiz değil, zâhir bâtınla ilişkili... Ama, bâtın çok daha önemli... Çünkü, Allah insanın dışına bakmıyor, gönlüne bakıyor. Mühim olan o...

Keşke insan bunları İstanbul'da iken, Türkiye'de iken otursa, öğrense, düşünse, çalışsa da, ihram bezini beline ağlaya ağlaya bağlasa... Kâbe yollarına öyle aşk ile, şevk ile düşse de; hiç bir anını, hiç bir zamanını mâlâyâni ile geçirmese... Yalan yanlış bir tarzda, kavga ile, gürültü ile, cedelle, ve sâireyle geçirmese...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, tevfikini bizlere refîk eylesin... Ömrümüzü rızâsı yolunda, sevdiği amelleri işleyerek geçirmeğe muvaffak eylesin... Ümmet-i Muhammed için fâideli işler yapmamızı, fâideli olmamızı nasîb eylesin...

Vefâtımızdan sonra da defter-i a'mâlimizin kapanmamasına sebep olan hayrât ü hasenât ve sadaka-i câriyeleri te'sis ederek, öldükten sonra da sevap kazanmamıza sebep olacak eserler bırakarak ahirete göçmemizi nasîb eylesin...

Bir hacc-ı mebrûr yaptıktan sonra, makbul güzel bir hac yaptıktan sonra, insan günahlardan pak oluyor. O zaman, iş yeniden başlıyor; yâni, yeni bir defter açılıyor. Eski defterler kapanıyor, affediliyor. Bu yeni defter–i a'mâlimizi; tertemiz, pırıl pırıl, kirlenmemiş, karalanmamış, rezil olmamış, yırtılmamış, bozulmamış sayfayı bundan sonra, bu hacda kazandığımız güzel tecrübeler ve mânevî derslerle, ibretlerle rızâsına uygun geçirmeyi nasîb etsin...

Siz biliyor musunuz, Hacerü'l-Esved'e istilâmın mânâsı nedir? Kalabalıkta ona uzaktan selâm vermek, tenha ise gidip elini onun üstüne koymak ve öpmek; bunun mânâsı nedir? Hacerü'l-Esved'i

istilâmın mânâsı, Allah-u Teàlâ Hazretleri'yle musafaha yapmak demektir.

Onun için, millet orada birbirini kırıp geçiriyor. Ama, uzaktan da olur o... Halka ezâ vermemek daha güzel...

فَلاَ رَفَثَ وَلاَ فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِي الْحَجِّ

(البقرة:١٩٧)

(*Felâ refese velâ fusûka velâ cidâle fi'l-hac*) [Hac esnasında kadına yaklaşmak, günah sayılan davranışlara yönelmek, kavga etmek yoktur.] (Bakara 2/197)

"—Hacda cidâl yok!" bu ayetin emri... Uzaktan istilâm da câiz... Efendimiz SAS, devede iken deyneğini işaret ederek istilâm ederdi. Selâm uzaktan da olur.

Ama, şunu iyi bilelim ki, biz Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sanki böyle, elini tutup musafaha yapmış insanlarız. Tüylerimizin diken diken olması lâzım!

Secde ne demek? "Secde, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin ayaklarına kapanmaktır." diyor hadis-i şerifte... Bunlar beni çok duygulandırıyor. İnsan bildiği şeylerden bir takım şeyleri anlar. Hiç bir kimsenin ayaklarına kapandık mı biz?

O rükû olmasa, dünyada eğilmez başlar!

Evelallah, müslümanın başı kimsenin önünde eğilmez! Kimseye eyvallahımız yoktur. Ölsek bile öyle şey yapmayız. Kimsenin ayağına kapanmamışız. Ama secde, Rahman'ın huzurunda öyle bir mânâ taşıyor. Ne kadar güzel... Ne kadar, insanın tüylerini diken diken eden bir şey... Allah bizi secdeden, namazdan, niyazdan, ibâdetten ayırmasın...

O Hacerül Esved'i istilâm ne kadar güzel bir şey... O "*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk*" demek ne kadar güzel bir şey... "Şu cihete, şu

cihete, şu cihete...” diye Efendimiz elleriyle işaret ederek buyurmuş, “O hacı lebbeyk çektikçe, her yerden her varlık ona lebbeyk der.” diyor. “Lebbeyk’i niye az yaptık, niye çok yapmadık?” diye pişman oluyor insan, bu hadis-i şerifleri gördükçe... Mânâsı o kadar derin, o kadar yüksek...

Muhterem kardeşlerim! Hac muazzam, sembollerle dolu bir ibâdet... Sembolik tarafını çok iyi anlamak lâzım! Zahire takılıp kalmamak lâzım, şekilde boğulmamak lâzım... Şeklin arkasında gönlü çalıştırmak, haccın esrarını tatmak lâzım! Esrarındaki lezzetleri kavramak lâzım...

Kâbe’yi dönerken, öyle dönmek lâzım! Hacerü’l-Esved’i istilâm ederken, öyle istilâm etmek lâzım! Şeytanı taşlarken, öyle taşlamak lâzım!

“—Makbul taşlar, cennete yükseltilir. Kabul olmayan taşlar aşağıda kalır.” diyor Peygamber Efendimiz.

Sormuşlar Peygamber SAS’e:

“—Yâ Rasûlallah! Hazret-i İbrahim zamanından beri, bu şeytan burada taşlanıyor. Burada birikmiş taş göremiyoruz. Niye böyle?” demişler.

Buyurmuş ki:

“—Kabul olan taşlar yukarıya ref olunur, cennete kaldırılır.”

“—Bunun faydası ne, yâ Rasûlallah?”

“—Cennette o taşların faydasını göreceksiniz.” buyurmuş.

Aşağıda yığınla taş var... Demek ki, çoğu kabul olmuyor; Allah saklasın... İtişe kakışa, kavga gürültü, yalan dolan... Demek ki, birçok taş kabul olmuyor ki, orada yığın var.

İbrahim AS zamanından, Peygamber Efendimiz’in zamanına kadar o taşları toplamamışlar, başka yere taşımamışlar ki; sahabe-i kirâm o soruyu soruyor. Taşıma olayı adet değil ki, “Yâ Rasûlallah! Burayı bunca yıldır, asırlardır insanlar taş taşlarlar; niye burada bir birikme yok?” diye soruyorlar. “Çünkü, kabul olanlar cennete kaldırılır da ondan...” diyor Peygamber Efendimiz...

Çok muhteşem bir mevsim yaşadık. Çok büyük hazine gibi kıymetli zamanları geçirdik. Kadrini bilemedik doğrusu... Ben şahsen doyamadım ve bilemedim diye üzülüyorum. Siz de Yunus Emre gibi, vedâ tavafını yapıp Medine'ye doğru ağlayu ağlayu gideceksiniz.

Allah tekrarını nasib etsin... Son ziyaret eylemesin... Bundan sonra da nice nice defalar gönülle, duyguyla, tasavvufla, edeple, zerâfetle, kemâl ile haclar yapmayı nasîb eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[28]

---

[28] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.71, no:2403; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.115, no:2629; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.4, no:8799; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3608; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2425; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I,

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (خ. م. ت. ن. ه.
حم. عن أبي هريرة ؛ حم. طس. هب. عن جابر)

(*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh.*) "Makbul, mebrûr bir hac oldu mu, mükâfatı cennetten başka bir şey değildir."

Başka bir hadis-i şerif şöyle:[29]

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا بِرُّ الْحَجِّ ؟
قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَطِيبُ الْكَلاَمِ.

(*Süile rasûlü'llah SAS*) Rasûlüllah SAS'e soruldu: (*Mâ birrü'l-hac*) "Hacc-ı mebrûr nedir, nasıl olacak?"

(*Kàle*) Buyurdu ki: (*İt'amü't-taàm*) "Yemek yedirmek." Yâni, kesenin ağzını açacaksın!

Millet burada kuruşun hesabını yapıyor:

"—İki riyal borcun var!" diyor arkadaşına...

---

s.132, no:399; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.61; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.124; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.135; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.141, no:173; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.4, no:11785, 11834, 12293-12295; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.164, no:11687, 11688 ve c.XIV, s.369, no:14515; RE. 201/8.

[29] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.658, no:1778; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.362, no:6618; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.262, no:10170; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.238, no:1718; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.329, no:1091; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.23, no:11881; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.191, no:3964 ve c.XI, s.103, no:10349.

Fesübhânallah! Başına çalınsın iki riyal... Ne olacak yâni, iki riyalin lafı mı olur? Fırsatı yakaladın mı, çek ziyafeti! Doyur! Fakire ver, arkadaşına ikram et!

İkincisi: (*Ve tıybü'l-kelâm*) "Hoş bir şekilde konuşmak." Nasıl konuşacak? Tatlı olacak, zarif olacak, edib olacak; gönül alıcı, gönül okşayıcı olacak... Hac, bu...

Başka bir rivayette de:[30]

قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَ إِفْشَاءُ السَّلاَمِ .

(*Kàle: İt'amü't-taàm, ve ifşâü's-selâm*) "Yemek yedirmek ve selâmı çok etmek!" diye buyrulmuş.

Sen, "*Selâmün aleyküm!*" diyeceksin hacıya; o da sana, "*Ve aleyküm selâm*" diyecek. Duasını almış oluyorsun. Selâm, garantili dua almak demektir. Karşı taraf sana dua ediyor.

Bizim Almanya'daki bir işçi kardeşimiz, izin istemiş patronundan, buraya gelmiş ziyarete... Patronu demiş ki hacca gelirken:

"—Muhammed'e benden selâm söyle!"

O da, Medine'de Peygamber Efendimiz'in türbesini ziyâret ederken, gözünü kapamış:

"—Yâ Rasûlallah! Bilmiyorum bir gayrimüslimin selâmını sana tebliğ etmem doğru mu ama, selâm emanettir derler. Bizim Alman Hans, sana benimle selâm gönderdi Yâ Rasûlallah!" diye söylemiş.

"Vallahi hocam, Almanya'ya geri dönmeden, daha Türkiye'de iken Hans'ın müslüman olduğunu duydum." diyor.

Rasûlüllah'ın "*Ve aleykes selâm!*" dediği insan küfürde kalır mı? Selâmın kuvvetine bakın! Allah gönüllerimize yumuşaklık versin... İrfan versin... İnsanı hakîkî insan yapan irfandır.

---

[30] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4120; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.13, no:11834; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.165, no:11688.

أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ (الاعراف:١٧٩)

(*Ülâike kel enâmü belhüm edal.*) Yoksa insan, hayvanlardan daha sapıktır. Daha aşağıya, esfel-i sâfilîne düşer insan... İnsanı yükselten irfanıdır, imanıdır, âdâbıdır. Edebe riâyet eden makbul olur. Edebe riâyet etmeyen mahrum olur.

اَلطُّرُوقُ كُلُّهَا آدَابٌ

(*Etturûku küllühâ âdâbün*) Tarîkatlerin hepsi, edepler kolleksiyonu demek...Yoksa, tac ile hırka olsaydı; yâni, giydiği kavuk, sardığı sarık, büründüğü cübbe olsaydı...

Dervişlik olaydı tâc ile hırka,
Alırdık biz dahi otuza kırka!

Böyle demiş birisi alaylı bir tarzda... Kırk riyal verirdik, bir cübbe-harmaniye alırdık, Arap gibi olurduk... Bir de başına ager alırsın, sararsın... Tanıyamazsın bizim hacı babayı... Ne olmuş bu böyle? Bedevî şeyhi gibi olmuş. Parayla olur bunlar... Dış şekli kurtarmak mümkün; ama, dervişlik o değil...

Dervişlik; şeriatin emirleri, tarikatin incelikleri, kalbin amelleri, irfanın kaideleri üzere bir yaşam tarzıdır. Allah bize o güzellikleri nasîb etsin... Onları tattırsın, onları öğretsin... Öyle kullar eylesin...

Allah hepinizden râzı olsun... Haclarınız makbul olsun... Bayramlarınız mübârek olsun... Duadan unutmayın! Yolunuz açık olsun... Peygamber Efendimiz'e bizden selâm söyleyin!

El-fâtiha!

....

(Rasûl Derinpınar ilâhi söyledi:)

Ganî mevlâm nasîb etse,
Varsam ağlayu ağlayu...
Medîne'de Muhammed'i,
Görsem ağlayu ağlayu...

Delil yapışsa elime,
Lebbeyk öğretse dilime,
İhram bezini belime,
Sarsam ağlayu ağlayu...

Çevre yanı kesme kaya,
El kaldırıp âmin diye,
Arafat'daki vakfeye,
Dursam ağlayu ağlayu...

Hüccâc döner yana yana,
Ciğerim döndürdü kana,
Şol zemzemden kana kana,
İçsem ağlayu ağlayu...

Derviş Yunus der can ile,
Kul olmuşum iman ile,
Dilim zikr ü Kur'an ile,
Varsam ağlayu ağlayu...

03. 06. 1993 - Mekke

11. HACCIN FAZİLETLERİ, İNCELİKLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm...
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultànih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve üsvetüne'l-haseneh, ve tâci ruusünâ ve tabîbi kulûbünâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...

a. Allah'ın Nimetleri

Allah-u Teàlâ'nın kullarına verdiği nimetler, sayılamayacak kadar çoktur.

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لاَ تُحْصُوهَا (ابراهيم:٣٤)

(*Ve in teuddû ni'meta'llàhi lâ tuhsûhâ*) [Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız, sayamazsınız.](İbrâhim, 14/34) Çünkü, her şeyimiz onun lütfudur, ihsanıdır. Ama bu nimetlerin en büyüğü, müslüman olmak nimetidir. Çünkü insan, ancak mü'min olduğu zaman, ahiret saadetini garantileyebiliyor. Ancak imanlı olduğu zaman, cennete gidebiliyor. Müşrik ise, kâfir ise, itikadsız inançsız ise; bu dünya mühim değil, gelip geçiyor ama, ebedî hayatı mahvoluyor.

O bakımdan, sayılamayacak kadar çok nimetleri içinde, Rabbimizin biz kullarına en büyük nimeti, bizi müslüman olmak şerefine sahip kılmış olmasıdır. Çok şükür, şu anda müslümanız.

Allah bizi müslüman bir anneden babadan, müslüman bir diyarda dünyaya getirdi. Çok şükür, haramlara günahlara mümkün olduğu kadar bulaşmamağa çalışarak yaşadık. Bu nimetin içinde bu günlere geldik. Allah bu nimeti, ömrümüzün

sonuna kadar devam ettirsin... Ve şu can emânetimizi de Allah'a, yine bir mü'min kulu olarak teslim etmemizi, ahirete mü'min kulu olarak göçmemizi nasîb eylesin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak çıkmayı nasîb eylesin...

Bu dünyadan firavunlar gelmişler geçmişler. Tantanalı, saltanatlı, debdebeli, şaaşaalı hayatlar sürmüşler. Nice insanlar kendilerine hizmet etmiş, hazineleri altın, gümüş, cevher dolu olmuş ama, kıymeti yok... Firavunların, Nemrutların, kayserlerin, kisrâların hepsi imanı olmadıktan sonra, bu dünyada ellerinde olan hazinelerin, sarayların hesabını vermekten aciz durumda... Ahirette perişan durumda...

Biz el-hamdü lillâh müslümanız ve Allah-u Teâlâ Hazretleri neyi emrettiyse, onu yapmağa niyetliyiz. Diyoruz ki, "Yâ Rabbi emret, emrini tutalım!" ve bildiğimiz kadar da emirlerini yerine getirmeğe çalışıyoruz.

Bizim memleketimiz böyle sıcak değil... Memleketimizde az çok kurulmuş bir düzenimiz vardı. Böyle bu kadar sıcağa, izdihama,

sıkıntıya; Arafat'taki o çeşitli meşakkatlere; Müzdelife'deki o derbederliğe, dağınıklığa; Mina'daki sıkışıklığa niye katlanıyoruz? Allah rızası için, sevap olduğu için... Allah râzı olsun diye yapıyoruz.

Demek ki, el-hamdü lillâh bir derece güzel bir halimiz var ki, malımızdan, canımızdan, rahatımızdan Allah için fedâkârlık yapacak bir durumdayız. Allah bize bu imanı, bu iz'anı, bu irfanı nasîb etmiş; çok şükür...

Elbette burası rahat yeri değil... Elbette burası keyf ve sefâ yeri değil... Burası, çok ince mânâlarla, sırlarla dolu olan; çok ibretli, çok hikmetli, çok ilâhî bir seyahat ve bir ziyâret yeri...

Allah-u Teâlâ Hazretleri emir buyurmuş, mühim bir emir olarak... *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً (آل عمران:٩٧)

(*Ve li'llâhi ale'n-nâsi hiccu'l-beyti menistetaa ileyhi sebîlâ*) "Bu Beytullah'ı haccetmek, ziyaret etmek, usûlüne uygun olarak hac vazîfesini yapmak, Allah'ın gücü yeten kullarının boynuna yazdığı bir farîza, bir vecîbedir." (Âl-i İmran, 3/97)

Bunu emretmiş Allah-u Teâlâ Hazretleri... El-hamdü lillâh, bu vazîfeyi yapmağa çalışıyoruz.

Hep duyuyoruz ki, "Haccınız mebrûr olsun! Haccınız mebrûr olsun! Haccınız mebrûr olsun!" diyorlar. Biz de sizlere onu temennî ederiz şimdi: Allah, şu yaptığınız haccınızı mebrûr bir hac eylesin... Sa'yinizi meşkûr bir sa'y eylesin... Amellerinizi kabul eylesin... Günahlarınızı mağfiret eylesin... Bunları temennî ediyoruz. Ama, hac-ı mebrûr nedir? Ne demek mebrûr hac?

Mebrûr hac hakkında, benim gördüğüm bir iki hadis-i şerif var... Câbir RA'dan rivayet edildiğine göre, buyurmuş ki:[31]

---

[31] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.658, no:1778; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.362, no:6618; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.262, no:10170; Beyhakî, *Şuabü'l-*

سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا بِرُّ الْحَجِّ ؟ قَالَ:

إِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَطِيبُ الْكَلَامِ (ك. عن جابر)

(*Süile rasûlü'llah SAS*) Rasûlüllah SAS'e soruldu: (*Mâ birrü'l-hac*) "Hacc-ı mebrûr nedir, nasıl olacak?"

(*Kàle*) Buyurdu ki: (*İt'amü't-taàm*) "Yemek yedirmek, ziyâfet çekmek. (*Ve tıybü'l-kelâm*) Tatlı, hoş, güzel söz söylemek.

İkisinin de altında yatan mânâ ne? Yemek yedirmek... Yâni, bu karşındaki adamın parası yok mu? Aç mı, açık mı? Bunun altında yatan mânâ gönül yapmak, gönlünü hoş etmek! Tatlı sözle de insan karşısındakinin gönlünü alabilir, yemek yedirmekle de... "Bizim eve buyur, misafirimiz ol lütfen! Soframızı şereflendir; Allah ne verdiyse, bir şeyler yiyelim!" diyorsun. O da bu yakınlıktan memnun oluyor. Geliyor evinize, sofranıza oturuyor. Bir samîmiyet oluyor. Netice itibarıyla gönül yapmaktır.

Peygamber SAS Hazretleri, şu bizim ziyâret ettiğimiz Kâbe-i Müşerrefe'ye dedi ki:[32]

لَقَدْ شَرَّفَكِ اللّٰهُ ، وَكَرَّمَكِ ، وَعَظَّمَكِ ؛ وَالْمُؤْمِنُ أَعْظَمُ حُرْمَةً مِنْكِ

(طس عن ابن عمرو)

(*Lekad şerrefeki'llâhi, ve kerremeki, ve azzameki*) "Yâ Kâbe-i

---

İman, c.III, s.480, no:4119; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.238, no:1718; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.329, no:1091; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.23, no:11881; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.191, no:3964 ve c.XI, s.103, no:10349.

[32] Taberâni, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.36, no:5719; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.164, no:817; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XVII, s.432, no:18527.

Müşerrefe! Allah seni ne kadar şerefli, ne kadar mübârek, ne kadar kıymetli, ne kadar azametli kılmış… Ne kadar şereflisin, ne kadar izzetli, kıymetlisin! (*Ve'l-mü'minü a'zamü hürmeten minke*) Amma, Allah indinde bir mü'minin kalbi senden daha kıymetlidir." dedi.

Bakın, Kâbe'ye ne kadar hürmet ediyoruz! Dönerken nasıl ağlıyoruz. Örtüsüne sarılıp nasıl gözyaşı döküyoruz. Ellerimizi duvarına yapıştırıp, yanağımızı taşlarına koyup, nasıl hüngür hüngür ağlayıp dua ediyoruz. Ne kadar kıymetli o Kâbe!

Bakın, dünyanın üzerinden iki milyon altı yüz bin insan, nice fedâkârlıklarla buraya gelmiş, etrafında dönüyorlar. İzdihamdan kimisi eziliyor, ölüyor... Ötekiler yine korkmuyor, yine bu vazifeleri yapıyor. Ama Peygamber Efendimiz yemin ediyor, "Vallahi mü'minin kalbi senden daha şerefli, daha kıymetli!" diyor.

Muhterem kardeşlerim! Bu hadisi, Kâbe'yi ziyaret etmeyen bir insan anlayamaz! Ama, Kâbe'yi ziyaret eden, Kâbe'ye insanların ne kadar hürmet ettiğini, ne kadar sevgi duyduğunu, nasıl ona itibar ettiğini gören bir insan, bu hadisin mânâsını canlı olarak

yakalar.

Mü'minin kalbi Kâbe'den kıymetli... Onun için, galibâ Molla Câmî'dir, Farsça bir söz söylüyor; diyor ki o sözünde:

Dil bedest aver ki hacc-ı ekberest
Ez hezârân Kâ'be yek dil bihterest

Kâ'be bünyâd-ı Halîl-i Âzerest
Dil nazargâh-ı Celîl-i Ekberest.

[Kalp ele getir (kazan), çünkü o en büyük hacdır.
Binlerce Kâbe'den bir kalp (kazanmak) daha iyidir.
(Çünkü,) Kâbe Âzer'in oğlu Halil'in yapısıdır;
Kalb ise, en büyük olan Allah'ın nazar ettiği yerdir.]

"Kâbe netîce îtibâriyle Halil İbrâhim Peygamber'in binâ ettiği bir yapıdır. Amma gönül, mü'minin gönlü, Allah'ın nazar ettiği, teveccüh eylediği bir mahaldir. Onun için, Kâbe'yi ziyaret etmekten, gönül yapmak daha önemlidir." demiş. Şiirin baş tarafında öyle bir mânâ var.

Şimdi muhterem kardeşlerim, biz hac yaptık ama, *it'àmü't-taàm* yapmadık! Belki bazı arkadaşlar, bazı arkadaşları kahvaltıya çağırmıştır... Belki elindekinden bir şeyler yedirmiştir... Fakat çok yapmadık bunu! Ama burada, bir de kesenin ağzını açıp da, Allah rızası için fedâkârlık yapmak meselesi var yâni...

Bizim önümüzde bir tır duruyordu... Zengin birisi gelmiş:

"—Bunun içinde ne kadar ayran var, meşrubat var, satacağın malzeme var?"

Tır kocaman, bu duvardan öbür duvara kadar...

"—Kaç para bunlar?"

"—Şu kadar..."

"—Al parasını, sebil dağıt benim nâmıma!" demiş.

Bakın, nasıl biliyor adam kârını!

İnsan, sevdiği için fedâkârlık yapar. Mü'min de çok çok sevdiği Rabbi için, nisbeten sevilen malından, parasından fedâkârlık

yapar. Hani, "Mal canın yongası..." demişler. Para da seviliyor; çünkü her şey parayla alınıyor. Allah için o da fedâ edilir.

b. İbrâhim AS'ın İmtihanı

Sonra İbrâhim AS'ı düşünelim: İbrâhim AS'ın Sâre Vâlidemiz'den çocuğu olmadı uzun zaman... Evlât istediler. Hangi karı-koca evlât istemez? Evlât istediler; olmadı. Sonra Hâcer Vâlidemiz'den İsmâil AS dünyaya geldi. Düşünün, bir baba yıllar yılı evlât bekliyor. Bir ana-baba evlât bekliyor. Sonra bu evlât büyüyor. Evlât güzel mi, güzel... Terbiyeli mi, terbiyeli... Anlayışlı mı, anlayışlı... Gözünün bebeği... Sonra, Allah CC rüyada İbrâhim AS'a, o evlâdını kurban etmesini emretti.

Peygamberlerin rüyası oyuncak değildir. Rüya, vahyin bir bölümüdür. Çünkü, onların gönülleri uyumaz. Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor:

"—Benim gözüm uyur, kalbim uyumaz!" diyor.

"—Ben önden de görürüm, arkamdakini de görürüm." diyor.

Çünkü, görme dediğimiz şey gözde değildir. Göz ışınları alıyor, sinirlere götürüyor. —Doktor kardeşlerimiz bilir— sinirler beyne sinyal götürüyor. Beyin kafatasının içinde, kemiklerin içinde, dışarısını hiç görmeyen bir varlık olduğu halde, o gelen sinyallerden önünü görüyor. Allah, uygun sinyali verirse, arkayı da gösterir, sağı da gösterir, uzağı da gösterir, yakını da gösterir.

Şimdi İbrâhim AS, evlâdını kestiğini gördü rüyada... Kendinizi olayların içindeki şahısların yerine koyarsanız, iyi anlamak mümkün olur. On iki yaşına gelmiş bir çocuğunuz var, erkek çocuk... Beklemişsiniz, olmuş;

"—El-hamdü lillâh, Allah bana levent gibi bir erkek evlât verdi." demişsiniz.

Erkek evlât daha da isteniyor. Tabii kız da olsa, erkek de olsa hepsinin hayırlısı da; eski devirde, erkek evlât daha da önemliymiş. Hattâ bu Araplar, kız çocuklarını gömerlermiş eskiden... Utanırlarmış, perdenin arkasına saklanırlarmış

utançlarından; kız çocuk doğdu diye...

İbrâhim AS, *Halîlu'llah*, Allah'ın dostu... Allah vermiş bu sıfatı:

وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً (النساء:١٢٥)

(*Ve'ttehaza'llàhu ibrâhîme halîlâ*) "Allah İbrâhîm'i samîmî dost, hakîkî dost edindi." (Nisa, 4/125) buyuran Allah'ın kendisi… Neden? Çünkü İbrâhim AS, önüne iki yol çıktı mı, dâimâ Allah için olan tarafını tercih edermiş. Ölçermiş, —keyfi için, nefsi için, para için, menfaati için değil— hangisi Allah'ın sevdiği yolsa, onu tercih edermiş.

Hiç bir sofrasına misafirsiz oturmamış. Dâimâ misafir… Yâni, cömertliği var, halim selimliği var; ince, rakîk, rikkatli bir kalbi var. Bakın, bu da önemli:

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ (التوبة:١١٤)

(*İnne ibrâhîme leevvâhün halîm.*) [Gerçekten İbrahim AS, çok ah eden, ince duygulu, merhametli ve yumuşak huylu idi.] (Tevbe, 9/114)

Bu ayet-i kerimeyi de hatırımızda tutalım. *Evvâh*, çok ah eden, çok duygulu, çok hassas insan demek... *Halîm* de, hilim sahibi, yumuşak demek... İbrâhim AS'ı kaşı çatık bir insan sanmayın! Halim selim, duygulu, gözü yaşlı, sevimli, çok hassas bir insan...

Katı bir insan, çocuğuna kaşlarını çatar, bağrına taş basar, "Eh, öldürsünler." filân diyebilir. İbrâhim AS, öyle değil...

Şimdi, "Evlâdını keseceksin!" diye emir geliyor. İbrâhim AS, tereddüt etmiyor, evlâdını kesecek... Dürüst de bir insan... Gidiyor, o İsmâil AS'a da açıyor konuyu... İsmâil AS, on-on iki yaşında... İlkokulu bitirmiş, ortaokula yaklaşmış bir çocuk gibi; yaş seviyesi olarak... Diyor ki:

يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَىٰ

(الصافات:١٠٢)

(*Yâ büneyye, innî erâ fi'l-menâmi ennî ezbehuke fe'nzur mâzâ terâ*) "Evlâdım, ben rüyamda seni kesme emri, kurban etme emri aldım; düşün bakalım, sen ne dersin bu işe?"

Manzarayı düşünebiliyor musunuz? O rüyayı gören İbrâhim AS'ı anlayabiliyor musunuz? Bu hüküm kendisine bildirilen İsmâil AS'ı anlayabiliyor musunuz?

Anlıyoruz hepimiz; tüylerimiz diken diken oluyor.

Ne cevap veriyor İsmâil AS:

قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ ، سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ

الصَّابِرِينَ (الصافات:١٠٢)

(*Kàle yâ ebeti'f'al mâ tü'mer!*) "Ey benim sevgili babacığım! Allah sana neyi emretmişse yap onu! (*Setecidünî inşâallahu mines sâbirîn.*) İnşaallah babacığım, beni sabredenlerden bulursun!" (Sàffât, 37/102) diyor. Kolay değil kafası kesilmek...

Çocuktaki asâlete bak, duyguya bak! Yâni benim tüylerim ürperiyor, terliyorum.

Sonra bıçağı alıyor İbrâhim AS... Kesmeye teşebbüs ediyor ama, Allah kestirtmiyor. Koç gönderiyor yerine...

قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا ، إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ . إِنَّ هَٰذَا

لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ (الصافات:١٠٥-١٠٦)

(*Kad saddakte'r-rü'yâ*) "Rüyânı doğruladın, ihlâsını isbat ettin.

(*İnnâ kezâlike neczi'l-muhsinîn*) Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. (*İnne hâzâ lehüve'l-belâü'l-mübîn*) Bu, gerçekten, çok açık bir imtihandır." (Sàffât, 37/105-106) diyor.

وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ (الصافات:١٠٧)

(*Ve fedeynâhü bi-zibhin azîm.*) [Biz, oğluna bedel ona büyük bir kurban verdik.] (Sàffât, 37/107) Büyük bir koç gönderiyor, "Bunu Kes!" diyor.

Bakın muhterem kardeşlerim! Allah CC, hepimizi imtihan ediyor. Sizi de, bizi de, herkesi de, peygamberini de... Peygamberinin oğlunu da... Herkes imtihanda... Bakın, ne kadar zor bir imtihan! İbrâhim AS' ın imtihanı ne kadar zor bir imtihan! İsmâil AS' ın imtihanı ne kadar zor bir imtihan! Ve, nasıl başarmışlar?

Rüyâda oğlunu kesmeyi görüyor, kesmeğe kalkışıyor. Oğul, kendisinin kesilmesini hükmünü duyuyor; boyun uzatıyor, kabul ediyor. Fedâkârlığın büyüklüğüne bakın! Otuz tane evlâdı olsa

insanın, bir sürü evlâdı olsa, altı tane yedi tane evlâdı olsa; "Hadi bir tanesi fedâ olsun. Ne yapalım, sabredeyim." filân diyebilir insan... Ama böyle kıymetli, böyle güzel, böyle asil bir evlât...

İmtihan hepimizin başında... Siz sanıyor musunuz ki, buraya gelirken imtihan geçirmediniz? Burada imtihan görmediniz? Burada imtihan görmüyorsunuz? Burada imtihan görmeyeceksiniz? Şeytan sizi rahat bırakıyor; öyle mi sanıyorsunuz? Mümkün mü? İbrâhim AS'la İsmâil AS'ın, şeytan peşine düşmedi mi? İbrâhim AS'ı döndürmeğe, Allah'a âsî etmeğe çalışmadı mı? İsmâil AS'ı kışkırtmadı mı, onu döndürmeğe çalışmadı mı?

Mina'da neyi taşladık biz? Niye taşladık? İbrâhim AS taş attı şeytana:

"—Defol mel'un! Ben Allah'ın emrini yapacağım! Sen ikide bir geliyorsun, fit koyuyorsun, vesvese veriyorsun, aldatmağa çalışıyorsun." dedi.

Şeytanı taşladı İbrâhim AS... Biz de aynı şeyi yapıyoruz.

Şeytan bizi rahat bırakıyor mu? Bırakmıyor. Tam şeytanı taşlamağa gideceğiniz zaman, evde hanımla kavga ediyorsunuz; şeytan kavga ettiriyor. Tam taşlamış geliyorsunuz, bir imtihan oluyor; kaybediyorsunuz. Her an imtihandayız. O kadar bâriz; böyle insan ibret alsa, dikkat etse, gözünü açsa göreceği, o kadar bariz imtihanlar var...

Şimdi biz buraya muhterem kardeşlerim, Allah'ın bir lütfu ile geldik. Eğer müslüman olmasaydık, Allah'ın bizim üzerimizde İslâm nimeti olmasaydı, bizim buraların güzelliğinden haberimiz olmazdı.

Hindular gidiyorlar Ganj nehrine... Orada çimiyorlar, orada çamurlu suların içinde çıpıldaşıyorlar. Onların haccı öyle... Hristiyanlar bir âlem... Yahudiler ağlama duvarına gidiyorlar, Kudüs'te... Orada ağlıyorlar... filân.

Allah'a hamd ü senâlar olsun ki, Hazret-i Adem AS'dan, oğlu Şit AS'dan beri yapılmış, insanlığın tarihi kadar eski bir ibâdet

yerine; peygamberlerin dolaştığı, peygamberlerin gömüldüğü yere geldik biz!

Burada Peygamberler tarihini okudum geçen gün; çoğu Cebel-i Ebü'l-Kubeys'te defnedilmiş. Yâni, Safâ tepesinin arkasında, şimdi sarayın olduğu yerde medfûn... Bir kısmı rükn ile makam arasına defnedilmiş. İsmâil AS, Hicr-i İsmâil'de, Kâbe'nin o açık olan duvarının arkasındaki kısımda... Daha nice nice peygamberlerin olduğu rivâyet ediliyor.

Buranın kıymetini melekler de biliyor, peygamberler de biliyor, evliyâullah da biliyor. Çoğu orada yaşamış, burada yaşamış ama; gelmiş sonunda, Kâbe-i Müşerrefe'nin çevresinde defnolunmuş; kabri filân buralarda...

Şimdi bize el-hamdü lillâh, Allah nasîb etti müslümanız. Ama, müslümanların da çeşitleri var. Bir kısmı ibâdetine, tâatine mukayyed değil, aldırmıyor, bilmiyor. Namazını kılmıyor.

"—Niye kılmıyorsun?" diyorsun;

"—Allah affeder." diyor.

İçkisini içiyor.

"—Niye içiyorsun?" diyorsun;

"—İşte gençlikten, bilmem neden... Bırakırız inşaallah... Tevbekâr oluruz hocam!" vs. diyor.

Haramı yiyor, faizi yiyor... Allah'ın bütün yasaklarını yapıyor, bütün emirlerinden kaçıyor. O da müslüman... Müslümanlığı da kimseye bırakmıyor. Sana da, bana da bırakmıyor:

"—Ben daha iyi müslümanım! Siz biraz sofusunuz." diyor. "O kadar da öyle olmamak lâzım! Eğlenme zamanında eğlenmek lâzım, ibâdet zamanında ibâdet etmek lâzım!" filân diyenler var...

Bunları hepiniz kulağınızla duyuyorsunuz, gazetelerde okuyorsunuz.

Allah bizi kendisine bağlı, edepli kullarından eylesin... Âsî etmesin... Şeytana aldananlardan, nefse uyanlardan eylemesin...

El-hamdü lillâh, biz haccın kıymetini anlamışız. Hacca geleceğiz diye paramızdan para ayırmışız, mürâcaat etmişiz. Allah

da nasîb etmiş, buraya gelmişiz. Müslümanlığı nasîb etmiş, müslüman olmuşuz. Haccın kıymetini anlamışız, mürâcaat etmişiz. Mürâcaat edenlerden nice nice gelemeyen insanlar var… Bize kapı açılmış; o da Allah'ın bir lütfu... Gelmişiz el-hamdü lillâh, buralarda ibâdet ediyoruz.

Şöyle ben etrafıma bakıyorum, sû-i zancı bir insan değilim, her şeyi kötüye yormam ama, hacıların çoğunun haline, tavrına bakıyorum; buralardaki ibâdetin kıymetinden haberi yok! Bu ibâdetin ne kadar önemli bir ibâdet olduğunun farkında değil...

Ben şimdi bir iki hadis-i şerif okuyayım, kıymeti bilinsin diye:

c. Hacının Şefaati

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[33]

الْحَاجُّ يَشْفَعُ فِي أَرْبَعِمَائَةٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَيَخْرُجُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ (البزاز عن أبي موسى)

(*El-hâccü yeşfeu fî erbaamieti min ehli beytihî, ve yahrucü min zünûbihî keyevmi veledethü ümmühû.*)

Ebû Mûsel Eş'arî RA'dan el-Bezzâr rivâyet etmiş. Diyor ki Peygamber Efendimiz, müjde olarak sizlere ve bizlere:

"—Hacı ehl-i beytinden dört yüz kişiye şefaat edecek!" Dört yüz kişiye...

İnsanın üç tane, dört tane oğlu vardır. Bir anası, bir babası vardır. Bir kaç torunu vardır. İşte benim altı tane oldu, yedi tane oldu. Ötekisinin sekiz-on oldu. Dayısı, amcası vardır... vs. Düşünün ki, bir hacı dört yüz kişiye kıyamet gününde şefaat edecek! Ne kadar insanı kurtarıyor! Yâni, Allah'a hamd ü senâlar

---

[33] Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.479, no:3196; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.484, no:5289; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.14, no:11841; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.182.

olsun... Hem kendisi kurtuluyor, hem başkalarını kurtarıyor. Tabii *hacc-ı mebrûr* yaparsa...

Yâni, gönül yıkmadan, cimrilik yapmadan, gönül alarak, yumuşak konuşarak, sabrederek, hoş konuşarak, iltifat ederek, cömertlik yaparak, ziyafet çekerek şöyle bir tatlı hac yaparsa; kendisi bir kere cennetlik oluyor:[34]

الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (خ. م. ت. ن. ه. حم.

عن أبي هريرة؛ حم. طس. هب. عن جابر)

(*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) “Başka bir mükâfatı yok, cennetlik oluyor el-hamdü lillah...” Bu bir...

Bir de ehl-i beytinden dört yüz kişiye şefaat hakkı var... Parayla alınır mı bu? Veya para gidecek diye endişe ederek bu fırsat kaçırılır mı? Bu kadar kıymetli bir fırsat kaçırılır mı?

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz, başka bir hadîs-i

---

[34] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.71, no:2403; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.115, no:2629; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.4, no:8799; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.322, no:3608; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2425; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.132, no:399; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.61; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.124; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.480, no:4119; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.135; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.141, no:173; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.4, no:11785, 11834, 12293-12295; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.164, no:11687, 11688 ve c.XIV, s.369, no:14515; RE. 201/8.

şerifinde:[35]

اَلْحَاجُّ الرَّاكِبُ، لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ يَضَعُهُ بَعِيرُهُ حَسَنَةٌ، وَالْمَاشِي لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ يَخْطُوهَا سَبْعُونَ حَسَنَةً مِنْ حَسَنَاتِ الْحَرَمِ (الديلمي عن ابن عباس)

(*El-hâccü'r-râkibü lehû bi-külli hatvetin yedauhû baîruhû hasenetün, ve'l-mâşî lehû bi-külli hatvetin yahtûhâ seb'ûne hasenetün min hasenâti'l-harem.*)

Bakın, bunun da kıymetini anlayalım! İbn-i Abbâs RA'dan...

Hacı ya binekli olurdu eskiden, ya yaya gelirdi. Bir de biz Allah'ın nimetlerini iyi anlayalım diye onu da ortaya koyalım: Biz, İstanbul'dan buraya üç saatte geldik, değil mi? Uçtuk, üç saatte geldik. Eski insanlar, üç ayda geliyorlardı. İki ihtimal vardı: Zenginse atı veya devesi vardı. At veya deve kiralıyordu, onunla geliyordu. Ya da, yaya geliyordu. Tabanvayla, ayaklarıyla yürüyerek geliyordu.

Şimdi biz ne yapıyoruz? Biz sabah namazını memleketimizde kılıyoruz, uçağa biniyoruz, yatsı namazında buradayız... Veya ikindide buradayız... Belki, öğlende buradayız. Yâni el-hamdü lillâh, bir vakit ya geçiyor, ya geçmiyor; hiç o sıkıntıları çekmiyoruz.

Eski zamanda haccetmiş bir hacının defterini, eski kitapların arasında buldum. Almanya'da, bir kütüphânede buldum. Yazmış; İstanbul'dan yürüyor hacı... Bir günde nereye geliyor, tahmin edin? Kartal'a geliyor. Bir günde Kartal'a geliyor, mola veriyor.

---

[35] Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.195, no:5119; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.480, no:5278; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.25, no:11892; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII, s.160, no:11676.

İkinci günde yürüyor, Gebze'ye geliyor. Yazmış bunları... "Gebze'de Hazret-i Osman'ın hattıyla yazılmış Kur'an-ı Kerim vardı; onu da ziyaret ettik." diyor. Kendi hatıralarını yazmış; okudum ben...

Üçüncü gün, İzmit körfezini geçiyor, İznik'e geliyor. Yürüyerek veya hayvanla... Lüks tarafı hayvana binerek...

Bilmiyorum, içinizde hayvana binen vardır muhakkak... Köydekiler çok iyi bilirler. Şehirdekiler de az çok görmüşlerdir, bilirler. İnsanın oturak yerleri yara olur. At, güya lüks... Ben bir iki defa heves ettim, bindim de; kaç gün ağrıdı, acıdı. Yine de atın, devenin rahat olduğu düşünülüyor.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

(*El-hâccü'r-râkibü*) "Binekli bir hacı için, (*lehû bi-külli hatvetin yedauhû baîruhû hasenetün*) hayvanının attığı her adım için bir hasene verilecek." Kaç adım atıyorsa artık, yüz binlerce, milyonlarca adım... Her adımı için bir hasene verilecek. Bu bir...

(*Ve'l-mâşî*) *Mâşî*, yürüyen demek... "Yürüyerek, yayan hac yapan kimseye, (*lehû bi-külli hatvetün yahtûhâ seb'ûne hasenetün min hasenâti'l-harem*) her adımı için yetmiş hasene verilecek."

Allah'ın lütfuna bakın ki, zengin veya ihtiyar veya yürümeye tâkati olmayan, bineğe biniyor; o rahat biraz... Rahat olduğu zaman atının attığı her adıma bir hasene veriliyor. Amma, yayanın attığı her bir adıma yetmiş hasene veriliyor. Ne kadar? Yetmiş misli daha fazla... Görüyor musunuz, fakiri nasıl kolluyor Allah! İkincisi, zahmeti nasıl mükâfatlandırıyor; görüyor musunuz?

Öteki rahat, az zahmetli... Berikisi sıkıntıda, çok zahmetli... "Ey kulum, sen benim için fedâkârlık yaptın, zahmet ediyorsun; al sana şu kadar mükâfat!" diyor.

Ama bir de arkasından bir söz daha var; diyor ki: (*min hasenâti'l-harem*) Şu Mekke'nin hasenesi... İstanbul'un hasenesi değil... Mekke'nin ölçeğiyle hasene, İstanbul ölçeğiyle değil... İnsan İstanbul'da bir sevaplı iş yapsa, Allah ona bir hasene, bir mükâfat verecek.

Allah indinde, yapılan ibadetlerin, iyiliklerin mükâfatları en aşağı bire ondur:[36]

اَلْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا (خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة؛ خ. م. ن. حب. عن ابن عمرو)

(*El hasenetü bi-aşri emsâlihâ*) "Yapılan iyiliğin mükâfatı en aşağı on mislidir."

Veyahut, güzel yapmışsa bire yetmiş verir. Veyahut bire yedi yüz verir. İstanbul hasenesi diyelim buna... Konya, İstanbul, Sivas, Samsun hasenesi... Harem'in dışındaki bir yerin hasenesi...

Harem-i Şerif'in hasenesi, yüz bin mislidir. Burada, Harem-i Şerif'te bir namaz kıldığımız zaman, İstanbul'da kıldığımız namaza göre bu, yüz bin misli fazladır. Hadis-i şerifle sabit... Peygamber Efendimiz'in mescidinde kılınan İstanbul'a göre bin

---

[36] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.290, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.353, no:5947; Dârimî, *Sünen*, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7973; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.325, no:665; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.345; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.156, no:3859; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.128, no:2700; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.172, no:3032; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.380, no:773; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.297, no:957; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.297, no:5153; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.265; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl c.I, s.69, no:265; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.II, s.319, no:1359-1362.

misli... Yol açık olsaydı, Kudüs'te kılsaydık, beş yüz... Köy mescidinde kılsaydık, yirmi beş... Şehirdeki mescidde kıldığımız zaman, elli...

İnsan evinde namaz kılsa cemaatle... "Çoluk çocuğu topluyor, namaz kılıyorum." diyor. Evinde kılıyorsun ama camideki kadar sevabı olmaz. "Mahalledeki mescidde kılıyorum hocam..." Mahalledeki mescidde, köydeki camide kılarsın amma, şehirdeki kadar olmaz. Ona yirmi beş, ötekisine elli misli...

Arazide elini kulağına dayadı ezan okudu. Dağlara taşlara Allah'ın varlığını birliğini ilân etti. Ondan sonra kamet getirdi, bir namaz kıldı. Bunun sevabı ne kadar? Bire elli... O da çok sevap...

Onun için, insan böyle seyahatlerde, otobüsten indiği zaman ve sâirede, yanında seccâde ile gezmeli... Bizim bir arkadaşımız vardı, beline bağlardı. Bir tanesi vardı, muşambayı arka cebine koyardı şöyle... Çamur olsun, toz olsun, toprak olsun; nerede olsa yayardı, orda kılardı.

Yâni, siz arazide ezan okuduğunuz zaman, böyle ilân edip de namaz kıldığınız zaman, elli oluyor. Ama burada, yüz bin...

Yürüyerek hac eden bir insanın her adımına yetmiş hasene veriyor Allah... Ama, Mekke hasenesi veriyor. Yâni yüz bin... Yüz binle yetmişi çarpınca ne ediyor? Yedi milyon hasene veriyor bir adıma... Yedi milyon hasene, yedi milyon hasene, yedi milyon hasene... Adımcık adımcık, bunu kazana kazana geliyor.

Şimdi, Kafkasya'nın Çeçenistan'ından, bizim Şeyh Şâmil'in torunları, evlâtları, müridleri... kimlerse, yaya hacca yola çıkmışlar bu sene... Çeçenistan Kafkasya'da, bizim Batum'dan ilerde, Gürcistan'dan ötede... Oradan yaya yola çıkmışlar. Tebük valisi, bu mübarekleri karşılamış, "Siz mübarek insanlarsınız, yaya hac yapıyorsunuz." diye ziyafet filân çekmiş. Ondan sonra araba teklif etmiş:

"—Bundan sonrasını araba ile gidin!" demiş.

"—Yok!" demişler, "Sen bizi aldığın yere; sarayına yemek yedirmek için, ziyafet çekmek için getirdiğin yere geriye götür! Biz

oradan burayı da yürüyeceğiz. Öyle kimseye ecri kaptırmak istemeyiz!” demişler. Bineği de reddetmişler. Anlaşılan bu hadis-i şerifi biliyorlar. Yâni her adımına yetmiş Harem hasenesi...

Buradaki bazı hacı kardeşlerimiz de, “Hiç olmazsa Mina-Müzdelife-Arafat, Arafat-Müzdelife-Mina arasını öyle yapalım!” diye, şevk ile, aşk ile —el-hamdü lillâh— yaya yürüdüler; Allahu a’lem o sevabı da aldılar.

İşte, hac böyle sevaplı...

d. Allah’ın Himayesinde Olan Kimseler

Başka bir hadis-i şerif daha okuyalım:[37]

الحاجُّ، والمُعْتَمِرُ، والغازي في سَبِيلِ اللهِ، والمُجَمِّعُ فِي ضَمَانِ اللهِ؛

دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ، وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ (الشرازي عن جابر)

RE. 201/4 (*El-hàccü, ve’l-mu’temiru, ve’l-gàzî fî sebîli’llâh, ve’l-mücemmiu fî damâni’llâh; deàhüm feecâbûhü, ve seelûhü fea’tàhüm.*)

Câbir RA’den rivâyet edilmiş. Bu da bizimle ilgili bir müjde...

(*El-hâccü*) “Hac yapan insan, (*ve’l-mu’temiru*) umre yapan insan, (*ve’l-gazi*) cihad eden insan...” Gazâya giden Bosna’ya, Kafkasya’ya, Afganistan’a... Var bizim kardeşlerimizin, gençlerimizin arasında böyle kahramanlar, el-hamdü lillâh... Allah rızâsı için gazâya gidiyorlar.

Bundan sonra, (*ve’l-mücemmiu*) “Cumaya giden insan...” Hacı, umreci, gazi ve cumaya giden kimse; bunların hepsi, (*fî damâni’llah*) Allah’ın garantisi altındadır.” Allah bunları himâyesine almıştır. Hac yapmak isteyeni, umre yapmak isteyeni, gazâya gideni, cumaya gideni Allah himâyesine almıştır.

---

[37] *Kenzü’l-Ummâl*, c.V, s.13, no:11814; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XII, s.162, no:11679.

(*Deâhüm feecâbûhü*) Neden himâyesine almıştır? Çünkü, Allah onları çağırdı. İbrâhim AS'a buyurdu ki:

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ

مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (الحج:٢٧)

(*Ve ezzin fi'n-nâsi bi'l-hacci ye'tûke ricâlen ve alâ külli dàmirin ye'tîne min külli feccin amîk.*) "Yâ ibrâhim, seslen bütün insanlara... İnsanlar arasında haccı ilân et ki, gerek yaya olarak, gerekse nice uzak yoldan gelen yorgun argın develer üzerinde Kâbe'ye gelsinler." (Hac, 22/27)

İbrâhim AS dedi ki:

"—Yâ Rabbi, ben bu ekin bitmez vâdide, ıssız yerde bağırsam kaç kişiye duyurabilirim? Burada kimse yok!"

"—Sen çağır; duyurması bizden!" buyurdu.

Nihayet çıktı, Safâ'nın arkasındaki tepeye... Duyurmak Allah'ın kudretine kalmış bir şey... Allah CC, onları evine dâvet etmiş, "Beytullah'ı ziyâret edin!" demiş olduğu için, Allah'ın himâyesine girmiş oluyorlar. Ev sahibinin misafiri bunlar...

Sizin, bizim, hac yapan kimselerin güzel vasıflarından biri, en güzel vasfımız nedir? Benim çok hoşuma gidiyor, keyfim geliyor, böyle levhalarda filân gördüğüm zaman... Cidde'den gelirken siz de belki —eski yazıyı okumayı biliyorsanız— görmüşsünüzdür:

مرحبًا بضيوف الرحمن

(*Merhaben bi-duyûfu'r-rahmân!*) "Ey Rahmân'ın misafirleri merhaba, hoş geldiniz!" diye levhalar yazmışlar. İnsanın içi bir hoş oluyor yâni, hoşuna gidiyor.

Biz neyiz burada? Biz "*Duyûfu'r-Rahmân*"ız. Rahmân'ın misafirleriyiz biz... Rahmân'ın evine gelmişiz. Ev sahibi misafire

ikram eder ve korur. Ev sahibinin himayesindedir misafir... Misafirine dokundurtmaz, "Ben bunu himaye ediyorum!" der. Köpeğine ısırttırmaz, komşusuna saldırttırmaz; himayesine alır. Biz de şimdi Allah'ın dımânında, garantisinde, hıfz ü himâyesindeyiz.

(*Deâhüm*) "Allah bu hacıyı, umreciyi çağırdı evine; (*feecâbûhü*) onlar da lebbeyk dediler." Lebbeyk ne demek? Biz Türkçe'de birisini çağırdığımız zaman; meselâ, "Ahmed, buraya gel!" dediğimiz zaman, "Buyur!" der. *Buyur*, emret demek... Araplarda da birisi birisini çağırdığı zaman; (*Taal hünâ!*) "Ey filânca, gel!" dediği zaman, Arap, (*Lebbeyk*!) der. "Evet duydum, emrindeyim, buyur!" demek o da... "Emrindeyim, hem de kat kat emrindeyim!" demek... "Bir kere değil katmerli katmerli, kat kat emrindeyim, buyur!" demek...

Şimdi Allah bizi mânevî bakımdan çağırmış, biz de dâvetine icâbet etmişiz; lebbeyk diye diye geliyoruz. İstanbul'dan beri, veyahut ihrama girdiğimiz huduttan beri...

لَبَّيْكَ ، اللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ ! لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ! إِنَّ الْحَمْدَ ،

وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ! لاَ شَرِيكَ لَكَ !

(*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk*) "Emret yâ Rabbi, buyur yâ Rabbi! Çağırdın, geliyoruz yâ rabbi! Tamam yâ Rabbi, koşarak geliyoruz yâ Rabbi! (*Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk*) Senin şerîkin, nazîrin yok!"

(*İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk*) "Senin bize verdiğin nîmetler sendendir; biliyoruz. Hamd ü senâ sana lâyıktır; biliyoruz. Mülk, azamet, egemenlik, hakimiyet, kâinâtın yönetilmesi, mukadderatın tanzimi... hepsi senin; hep biliyoruz, her şey senden yâ Rabbi!

(*Lâ şerîke lek.*) Şerîkin, nazîrin yok; teksin, eşsizsin, misalsizsin, emsalsizsin yâ Rabbi!" diyoruz, lebbeyk çeke çeke

geliyoruz. Mânâsı bu... Çağrıldık, onun için...

(*Deâhüm feecâbûhü*) "Çağırdı Allah onları; onlar da daveti kabul ettiler, geldiler. (*Seelû ve a'tâhu*) Onun için, isterler ve Allah da onların istediklerini verir. Ne isterlerse..."

Onun için biliyorsunuz ki, hacı evinden çıktığı zamandan, tekrar evinin kapısının içine girince kadar duası makbuldür. Duası makbul insanlardan birisi hacıdır, birisi gâzidir. Hacı, umreci, gâzi; evinden çıktığından tekrar evine dönünceye kadar duası makbuldür.

O bakımdan, memlekete vardığınız zaman hemen evinize gitmeyin, biraz dolaşın şöyle... Evinize geç gidin! Köyünüze gidin, bilmem nereye gidin de biraz sağa sola dua edin, istifade etsinler sizden... Duanız makbul çünkü...

Evinize gittiniz mi, program bitiyor, tamam oluyor. Evinize biraz dolaşarak gidin! Ondan sonra, önünüze gelene, sevdiklerinize bol bol dua edin! Çünkü siz Allah'ın davetine icâbet ettiniz, emrini tuttunuz diye, Allah istediğinizi verecek.

Mükâfat böyle işte, hacının mükâfatı...

Başka bir hadis-i şerifte şöyle buyruluyor:[38]

الْحَجُّ يُكَفِّرُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْحَجِّ الَّذِي قَبْلَهُ، وَرَمَضَانُ يُكَفِّرُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَمَضَانَ الَّذِي قَبْلَهُ، وَ الْجُمُعَةِ تُكَفِّرُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الَّتِي قَبْلَهَا (أبو الشيخ عن أبي أمامة)

RE. 201/11 (*El-haccü yükeffiru mâ beynehû ve beyne'l-hacci'llezî kablehû, ve ramadànu yükeffiru mâ beynehû ve beyne ramadàne'llezî kablehû, ve'l-cumuatü tükeffiru mâ beynehâ ve beyne'l-cumuati'lletî kablehâ.*)

---

[38] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.148, no:2758, Ebû Ümâme RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.21, no:11836; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.170, no;11698.

Ebû Ümâme RA'dan bu hadis-i şerif de. Peygamber Efendimiz müjdeliyor:

(*El-haccü yükeffiru mâ beynehû ve beyne'l-hacci'llezî kablehû*) "Hac, kendisinden evvelce yapılmış olan öteki hacla aradaki işlenmiş hataların, günahların affına sebep olur. Bir mükeffirdir, yâni kefaret olur, siler.

(*Ve ramadànu yükeffiru mâ beynehû ve beyne ramadàne'llezî kablehû*) Ramazan, kendinden önce tutulmuş olan Ramazan'la bu seneki Ramazan arasındaki günahların affına sebep olur, yâni kefaret olur.

(*Ve'l-cumuatü tükeffiru mâ beynehâ ve beyne cumuati'lletî kablehâ*) Cuma, daha önceki hafta kılınmış olan cumayla bu cuma arasındaki günahların affına sebep olur, yâni kefaret olur."

Diyor ki Peygamber Efendimiz: "Hac, —daha önce hac yapmışsa bir insan— daha önceki hac ile şimdiki arasındaki günahları affettirir." İlk hac yapanı da, anasından doğduğu gündeki gibi yine affettiriyor. İkinci defa haccettiği zaman da, önceki hacla aradaki günahları affettiriyor. Yâni, hepsini affettiriyor.

Ramazan da, bir önceki Ramazan'la aradaki günahları affettirir. Cuma da, bir önceki cuma ile aradaki günahları affettirir." buyuruyor.

Onun için, biz buraya geldik mi, haccı yaptık mı, el-hamdü lillâh böyle, bu kadar büyük mükâfatlara nâil oluyoruz.

e. Hacı Adaylarının Eğitimi

Muhterem kardeşlerim, bana kalsa, ben hacı olacak insanları ilkönce memlekette bir büyük yerde toplarım. Onlara bir hafta, o gün bu ayetleri, bu hadisleri bir anlatırım. "Bakın, hac oyuncak değil! Hac, ömürde bir defa ele geçen muazzam bir fırsattır. Çok sevaplıdır, çok kıymetlidir, çok esrarlıdır... Çok tatlıdır, çok güzeldir... Çok meşakkatlidir, çok imtihanlıdır... Çok sabır ister, çok dikkat ister... Çok nezâket ister, çok edeb ister, çok zerâfet

ister!" diye, bu hadis-i şerifleri okuyup da anlatmak lâzım hacılara...

Çünkü, hacı bilmiyor. Hacı valizini omuzuna alıyor, eline de çantasını alıyor. Şimdi Avrupa'ya turistik bir seyahate gitmiyorsun sen!

İstanbul'dan başlıyor gürültüye, patırtıya... Taksi şoförüyle münâkaşadan başlıyor, havaalanında münâkaşada devam ediyor. Uçakta yer kavgası yapıyor. İndikten sonra, beklediği zaman canı sıkılınca kavga ediyor. Falanca yerde kavga ediyor, arkadaşlarıyla bozuşuyor. Oda meselesinde problem çıkarıyor. Halbuki imtihanda... Ve şeytan peşinde...

Şeytan çatlıyor; "Şimdi bu hacı haccedecek, sevabı kazanacak, Allah'ın sevdiği bir kul olacak!" diye peşinde... Yâni mafya çetesi sizin peşinizde... "Silâhlı haydutlar size kasdetmek için peşinizde!" desek, nasıl korkarsınız! İşte şeytanlar peşinizde... Sizi aldatacak, sizi kandıracak... Sizi günaha sokacak, sizi sevabdan mahrum edecek. Peşinize düşüyor.

Hacı bunu bilmiyor. Her yerde münâkaşa yapıyor, sevabını kaçırıyor... Her yerde kavga ediyor, sevabını kaçırıyor. Nereden biliyorsun bunu?

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ ، فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلاَ رَفَثَ وَلاَ

فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِي الْحَجِّ (البقرة:١٩٧)

(*El-haccü eşhurün ma'lûmât*) "Hac belli aylardadır. Bu aylarda, (*femen farada fîhinne'l-hacce felâ refese ve lâ füsûka ve lâ cidâle fi'l-hac.*) Refes yok, füsuk yok, cidal yok hacda..." (Bakara, 2/197)

Hac belli aylarda yapılır. Senenin her zamanında olmaz. İşte bu Zilhicce'de olacak; o kadar... Senede bir defa olur. "Bu ayların içinde, hac yapma imkânına bir insan nâil oldu mu, sahip oldu mu; hacda refes yok, füsûk yok, cidal yok!"

Refes ne demek? *Refes*, zinâ ile ilgili fiil veya onun sözü demek... Küfür demek; ağız bozukluğu, küfürbazlık demek...

Şimdi hacda, hem onun fiilî durumu yok, hem onun lafı yoktur. Hani, adamın ağzı küfürbaz alışmış oluyor. Kalaycı oluyor yâni... Kızdığı zaman, karşı tarafı kalaylıyor... Haa, hacda bu yok, hac yolunda bu yok! Sözü de yok, fiili de yok...

Füsuk da, Allah'ın emrine aykırı iş yapmak, Allah'a itaatten çıkmak demek... Bu da yok hac yolunda...

Sonra, cidal de yok... *Cidal*, karşılıklı çekişmek demek... Hacda cidal yok; ama, bizim hacılarda var... Bizim hacılar deyince, sade siz alınmayın; sizde de var, bende de var... Şu bizim iki milyon altı yüz bin hacının hepsi mücâdeleci... İtmiyor muyuz birbirimizi? Kavga etmiyor muyuz? "Şuraya müsaade et, oturayım!" diyorum; omuzunu böyle yapıyor. Ben safın içine girmek istiyorum; o beni itiyor. Namaz kılacağım yâ!

Her zaman gözümüzün önünde böyle olaylar oluyor. Araya girmek isteyen, ötekisine kızıyor diyor ki:

(*E hâzâ mekânü ebîke?*) "Burası babanın yeri mi?"

Ötekisi de diyor ki:

(*Haram hâzâ!*)

Neresi haram yâ? Safların sık olması sevap... Sahabe-i Kirâm'ın omuzları eskirdi. Neden? İşte böyle sıkışık dururlardı. Çünkü, safın sık olması makbul... Saf gevşek oldu mu, şeytan girer araya... Sıkışık olacağız.

Hacı baba genişliyor, kurbağa gibi şişiyor, yanına kimseyi sokmuyor. Cidal ediyor, kavga ediyor. Geçmek isteyeni geçirmiyor.

Arafat'tan döndük işte, hepiniz gördünüz: O araba öbür arabaya yol vermez. O şoför, öteki şoförle kavga eder. O onun tamponunu ezer, o ötekisine bilmem ne yapar. Bu cidal değil mi? Cidal...

Tavaf ediyorsunuz, cidal yok mu? İranlı orda karısını namaza durdurmuş, tam böyle selin önünde... Böyle de eğilmiş. Arkasını itiyor, sağını itiyor, solunu itiyor; "Namaz kılıyor!" diyor. Yâhu, bu

koca Harem-i Şerif'te namaz kılacak yer bulamadın mı be adam? Ona mollası, "Makam-ı İbrâhim'de namaz kılmak sevap!" diye söylemiş veya kitapta yazmış; orda mücadele ediyor.

Orda başkasına ezâ veriyorsun; haram işte o! Hacılar orda sıkışıyor, karışıyor. Sonra, kendisi de tehlikede... Düşer, ezilir, barsaklarının vicirgesi çıkar orda... Çünkü, bu insan selinin önünde durulmaz. Bunların hepsi cidal işte...

(Hacılardan birisi:)

"—*Malezyalılar, Endonezyalılar çok kibar!*"

Allah hepimizi kibar eylesin... Kibar olan kazanıyor, cidal eden kaybediyor. İmtihan burası...

Ben, hacca gidecek kardeşlerim, "Hocam, müsaadenizle elinizi öpeyim. Hakkınızı helâl edin! Biz hacca gidiyoruz." dedikleri zaman, onlara diyordum ki İstanbul'da:

"—Bakın, hac imtihandır, sabır imtihanıdır. Damarınıza basacak şeyler mutlaka olacak. Aman dikkat edin, sabırlı olun!" diyordum.

Çünkü, insanı burada sabrından, Allah mutlaka imtihan eder. İbrâhim AS'ı nasıl imtihan etmiş! Bıçağı eline alıp da, çocuğunun ensesine dayayıncaya kadar, "Bakalım yapacak mı, yapmayacak mı?" diye nasıl imtihan etmiş! Burası imtihan yeridir.

Onun için, her şey tıkırında gitsin diye hazırlarsın; Allah bir problem çıkartır. Şimdi bizim arkadaşlar var... Herkesin kurbanı kesilmiş, iki tanesininki kalmış. İlle onlarınki olmamış. Güldüm ben... "İşte bakın, sizi nasıl ayırdı Allah!" dedim. Problem çıkartıyor. Neden? "Bakalım sabredecek mi?" diye... Sabrederse, mükâfat alacak; sabretmezse, kaybedecek. İmtihan...

Bu Müzdelife'de olur, Mina'da olur, Arafat'ta olur. Meselâ, Arafat'ta geldiler zenci hacılar, bizim ayırdığımız yere girmek istediler. Biz de sokmak istemedik. Ayırmışız biz, ailemiz var, vs. Eh bir şeyler oluyor işte, imtihan oluyor. Onun çadırı şurası, bizim çadırımız burası... "Sen bir karış bu tarafa git!" diyor. Canım işte burası senin yerin, öbür tarafı benim... Yâni geriye gelmeyiveriyoruz.

Neticede haccın nasıl olması lâzım geliyor? Tatlı dilli, güleç yüzlü, sabırlı, cömert; bağışı, iyiliği çok yapan bir insan tarzında olması gerekiyor.

Muhterem kardeşlerim, geldi geçti tabii... Biz bunu şimdi, iş işten geçtikten sonra size hadisleri okuyoruz. Ne fayda, iş işten geçti. İnşallah bir dahaki sefere, dua edelim, sizleri tekrar tekrar hac yapmalara muvaffak eylesin... O zaman bu tecrübeye dayanarak, daha sabırlı olursunuz. Yol arkadaşlarınızla kavga etmezsiniz. Karşınıza gelen çeşitli problemleri sabırla çözmeye çalışırsınız. İmtihanları inşaallah kazanırsınız.

Tabii bir şey daha var: Biz memlekete gidiyoruz, Kâbe burada kalıyor; ama, insanların gönülleri karşımızda... Kâbe kadar muhterem, Kâbe'den daha önemli olan kalbler, Türkiye'de de karşımızda... Burada Kâbe'ye hürmet ettiğimiz gibi, orda da gönüllere hürmet etmeyi unutmayalım!

Burada Kabe'ye hürmet etmeyi gördük, öğrendik. Tavaf ettik,

hac ettik... Bileceğiz ki, —Peygamber Efendimiz'in ifadesiyle— insanın gönlü Kâbe gibi muhteremdir; hattâ Kâbe'den daha muhteremdir. O halde, gönül yapmağa gayret edeceğiz!

Yâni, benim hacı olduğum; hacdan sonra Türkiye'ye döndüğüm zamanki halimden, tavrımdan, değişmeden belli olmalı...

Bizim bir müdür vardı bir yerde... Ben o zaman talebeydim. Bir gün geldi:

"—Es'ad Hocam, tarikata girdim." dedi.

Birisine intisab etmiş o zaman...

"—E hayırlı, mübârek olsun!" dedim ben...

Sonra aradan bir zaman geçmiş. Hanımı demiş ki:

"—Yâ efendi, sen bir değiştin. Ne oldu sana?" demiş.

Tabii değişir. Biz de böyle olacağız işte...

"—Yâhu komşu, sen değiştin!" demesi lâzım birilerinin bize...

Bizi tanıyanların:

"—Yâhu, sen bu seyahatten önce başka türlü bir insandın. Şimdi bir değiştin; mâşâallah, lokum gibi oldun! Kaymaklı kadayıf gibi oldun!" filân, bir şey demesi lâzım...

Gittiğimiz zaman değişmemiz lâzım!

Biliyorsunuz, Ramazan ayındaki ibâdetlerin makbul olmasının alâmeti ne idi? Peygamber Efendimiz ne buyurdu? Ramazan'dan sonra, Ramazan'daki gibi, melek gibi ibâdet ehli olarak devam edebiliyorsa; Ramazan'ın ibâdetleri kabul oldu. Ramazan bitmesiyle beraber, yine Ramazan'dan evvelki kötü huylarına devam ediyorsa; sigara, içki, kumar, kavga, gürültü, namazsızlık, niyazsızlık... filân. Demek ki, ramazan kabul olmadı. Peygamber Efendimiz böyle bildiriyor.

Ramazan'dan sonra, insanın Ramazan'daki güzel hali devam ediyorsa, Ramazan'ın kabulüne alâmettir; devam etmiyorsa, Ramazan'ın kabul olmadığına alâmettir.

Oradan bu tarafa gelebiliriz. Hacdan sonraki hali insanın, güzel olmazsa, belki haccın kabul olmadığına alâmet olabilir. Yâni, kendimize dikkat ve ihtimam edelim! Karşımızdaki mü'min

kardeşlerimizin gönüllerinin, Kâbe gibi muhterem olduğunu bilelim! Nasıl haccı mebrûr için, *it'âmüt taâm ve tıybül kelâm* gerekiyorsa; ziyafet çekmek, gönül almak, tatlı konuşmak gerekiyorsa; inşâallah Türkiye'de de ona dikkat edelim!

f. Hac ve Umre Sevabı

Benim hatırlatmayı düşündüğüm bir şey daha vardı. Sahih hadis-i şeriflerle, Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki: "Bir insan, sabah namazını... Okuyalım: Enes RA'dan İmam Tirmizi Rh.A'in rivâyet ettiği ve hasen hadistir diye bildirdiğine göre… Bunu bizim camimiz cemaati kardeşlerimiz bilir de, burada camimizin cemaati olmayan misafirlerimiz de var; onlar da duysun diye söylüyorum:[39]

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ (ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*) 'Kim sabah namazını cemaatle camide kılarsa, (*sümme kaade yezkürü'llâhe hattâ tatlua'ş-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını değerlendirmek sûretiyle, güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar oturursa..."

O ne demektir? Güneş altıda doğuyorsa, altı buçuk demektir. Yarım saat, yirmi beş dakika, kırk dakika geçtiği zamana kadar demektir.

(*Sümme sallâ rek'ateyn*) "Sonra kerahat vakti geçtikten sonra, kalkıp iki rekât namaz kılarsa; (*kânet lehû*) sabahleyin böyle

---

[39] Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.808, no:21508; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.496, no:22727.

ibâdet etmesi o kişi için, (*keecri haccetin ve umretin tâmmetin tâmmetin tâmmeh.*) tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazanmasına sebep olur. Tam bir hac ve umre... Tam bir hac ve umre...”

Şimdi muhterem kardeşlerim, bu hadis-i şerifi İmam Tirmizî var, bilirler erbâbı... Sahih hadis kitaplarından birisinin sahibidir. Bizim şu Özbekistan’daki Tirmiz’dendir. Çok büyük alimdir İmam Tirmizî... “Hasen hadis-i şeriftir.” diyor. Yâni zayıf demiyor, mevzû demiyor. İmam Ebû Davud’dan da rivâyet vardır. O da büyük hadis alimidir. *Sıhah-ı Sitte*’den birisinin sahibi de odur. O da Peygamber Efendimiz’in kendisinin de, fiilen böyle yapmayı sevdiğini, âdet-i seniyyesinin bu olduğunu bildiriyor.

Size neyi hatırlatmak istiyorum? Haccettiniz, umre yaptınız. *Hacc-ı kıran* veya *hacc-ı temettû*... Eğer *hacc-ı ifrad* yaptıysanız; şimdi artık gider, tekrar ihrama girip bir umre de yapabilirsiniz. Buradaki haccetmenin ne kadar zor olduğunu gördünüz.

Biz size çeşitli şekillerde faydalı olmağa çalıştık ama, tam güzel hizmet edememişizdir. Biz dediğim, bizim bu İSPA firması, bir ticârî firma değildir. Bu bir vakıftır. Bizim Hakyol Vakfı’mızın teşebbüsüdür. Eğer bu kazansaydı, —bu sene tabii kazanamadı, zarar etti; çünkü, vizeler filân çok büyük problemli oldu, dünyanın masrafı oldu— kazancıyla talebelere bakmak, vakfın hizmetlerini yürütmek gibi işler yapılacaktı. Yâni burda şahsî bir şey yok, vakfın bir hizmeti var... Tabii biz, çeşitli şekillerde size iyi davranmak istedikse bile, ben aşağıda soruşturdum:

“—Nasıl, hacılarımızı rahat ettirebildiniz mi?” dedim.

“—Yok hocam!” dediler. “Asansörler zırt bozuluyor, musluklar pat patlıyor, çatlıyor...” vs. Binanın bazı problemleri olduğunu söylediler. Tabii, çeşitli sıkıntıları oluyor.

Yâni rahat ettirmeğe çalışmışız. Nisbeten yakın bir binâdır burası... Tabii, güzelin güzeli vardır, kötünün de kötüsü vardır. Normal ölçülerle ölçülürse, fenâ değil yeri, güzel bir yerdir. Amma, uçağa bindiğiniz zamandan, Türkiye’de havaalanındaki sıkıntılardan, gümrüklerden geçmekten, Cidde havaalanındaki

bekleyişlerden, buradaki sıkıntılardan, tavaftaki sıkıntılardan, Arafat'taki izdihamdan, güneşten, vesâireden bu işin zor olduğunu gördünüz yâni; değil mi?

Şimdi bakın, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

"—Kim sabah namazından sonra, oturup zikrullahla meşgul olursa, sonra kalkıp iki rekât namaz kılarsa; tam kabul olmuş bir hac ve umre sevabı alır. Tam bir hac ve umre... Tam bir hac ve umre... Tam bir hac ve umre..." diye üç defa söylüyor.

Ben bunu bir büyük ganîmet olarak görüyorum, şahsen kendim... Bunu size anlatmayı da, arkadaşlarıma bir gizli sırrı, kârlı bir işi açıklamak olarak görüyorum. Zevkle yapıyorum yâni bunu...

Mâdem ki sahih bir hadis-i şerif, hasen bir hadis-i şerifte, daha başka hadis-i şeriflerde Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş... Haccın ve umrenin ne kadar zor olduğunu, ne kadar zaman aldığını, ne kadar paraya mal olduğunu da biliyorsunuz... Yirmi milyon, yirmi beş milyon gitmiştir her hacının kesesinden, bu işler için...

E helâl olsun, fedâ olsun; bire yedi yüz sevabı var... Allah yolunda canımız bile fedâ olsun...

Tamam ama, sabahleyin sabah namazından sonra bir saat uykundan fedâkârlık edersen, Türkiye'de de hac ve umre sevabı kazanabileceksin; bir daha ki hacca gelişine kadar... Bu da benden size bir sır, açıklama, müjde olarak hatırınızda kalsın.

Hazret-i Ömer RA rivâyet etmiş ki:

Peygamber SAS Efendimiz Medine'de bir ordu hazırlamış. Düşman müşrik kabilelerin üzerine göndermiş. Silâhlanmışlar, gitmişler mücâhidler... Sonra, çarçabuk dönmüşler. Hem de zayiat yok... Hem de koyunlar, develer, ganîmetler... Bir sürü ganîmetle dönmüşler.

Bir sevinmiş sahabe... Hurma bulamıyorlar, yiyecek bulamıyorlar. Bir hurmayı biraz birisi emiyor, ötekisine veriyor.

Bilmem ne... Örtünecek örtü bulamıyorlar. Adam geliyor camide namazı kılıyor; fırt camiden, dua etmeden çıkıyor. Karısına örtüyü veriyor; o da evde namaz kılıyor. Yoksulluk var yâni...

Birçok ganimetle kısa zamanda gitmişler. Ölüm de olmadan, telefat da olmadan ganimetle dönmüşler. Demişler ki:

"—Oh oh, ne kadar güzel yâ! Çok kısa zamanda bu kadar büyük kâr…"

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"—Ben size bundan daha kârlı bir şey söyleyeyim mi?"

"—Söyle yâ Rasûlallah, buyur!"

"—Bir insan, sabah namazından sonra oturup zikrullahla meşgul olur da, sonra kalkar iki rekât namaz kılarsa; bu onun için daha kısa zamanda, daha büyük kâr olur."

Bu da bir başka hadis-i şerif... Bu da beş ciltlik Hadislerle Müslümanlık kitabında var. Yâni, çeşitli rivâyetler var... "Köle azâd etmiş gibi sevap kazanır. Rızkı bol olur. Ölecekse, iman ile göçer." diye...

Açıkça size şunu söylemek istiyorum ki:

"—Türkiye'ye gittiğiniz zaman da, sabah namazından sonra camiden çıkmayın, İşrak vaktine kadar bekleyin. Her gün bir hac ve umre sevabı kazanın mübârekler!" Bunu hatırlatmak istiyorum.

Bir de, Allah riyâyı sevmez, gösterişi sevmez, şöhreti sevmez; ibâdete mağrur olmayı, böbürlenmeyi sevmez. Onun için, hacıyım diye böbürlenmeyin! Hacıyım diye söylemeyin! Hacılık ünvanını kartvizitinize basmayın! Allah bilsin. Kabul ettiyse, Allah kabul etmiştir. Etmediyse, sen hacı diye kırk yere yazsan, elli yere yazsan kıymeti yoktur.

Ve kendinize de güvenmeyin, ibâdetinize de güvenmeyin! Çünkü bilmiyoruz ki, kabul oldu mu, olmadı mı? Yâni ümid ediyoruz, Allah kabul etmiştir, müjdeler var, sevaplar çok ama; kabul oldu mu, olmadı mı, yine de bilmiyoruz. Mechul...

Benim bir tanıdığım hacıları getirmiş otobüsle... Sonra

Türkiye'ye döndürdü. Geldi beni de ziyâret etti; ben üniversitede hoca iken...

"—Nasıl geçti seyahatin?" dedim.

"—İyi geçti hocam!" dedi.

"—Nasıl bizim hacılarımız?"

"—Hocam, hacılarımız çok cahil! Gittikleri yerin kıymetini, mukaddesliğini anlayamıyorlar; ibadetlerini tam yapamıyorlar. Boş şeylerle meşgul oluyorlar, mâlâya'ni ile vakitlerini öldürüyorlar, ticâretle vakit geçiriyorlar. Şuursuzlar..." dedi.

Tabii, eğitim lâzım! Eğitim olmayınca nerden bilsin hacı, bu ayetleri, hadisleri?

"—Yalnız birisini çok beğendim hocam!" dedi. "Medine'ye otobüsle ilk gittiğimiz zaman, otobüsten iner inmez yere bir yattı; kumları öptü... 'Rasûlüllah Efendimiz acaba buraya ayağını basmış mıdır? Bu mübârek belde onun beldesidir.' diye... Gözlerinden inci gibi yaşlar döküldü. Hem kendisi ağladı, hem bizi ağlattı. Aşık-ı sâdık bir kimseydi." dedi. "İşte o aşk ile, o şevk ile haccını yaptı." dedi.

Bakın muhterem kardeşlerim, asıl sonu önemli! Sonra dönüşte, Medine'de bir rüya görmüş. Rüyada Rasûlüllah SAS Efendimiz'i görmüş:

"—Evlâdım, bir kâğıt getiriver de senin hacı olduğunu, haccının makbul olduğunu yazayım!" demiş, Peygamber Efendimiz SAS rüyasında ona...

O da sevincinden uçarak, kâğıt arayıp, kalem arayıp, bulayım, getireyim diye öbür odaya gitmiş. Oralardan, çekmecelerden kağıt bulmuş, kalem bulmuş. Peygamber Efendimizin olduğu odaya tekrar dönmüş, bakmış; orda, Peygamber Efendimiz'in oturduğu yerde, Peygamber Efendimiz yok; şeyhi oturuyor bu sefer... Şeyhini oturuyor görmüş.

Bu bir müjdedir tabii... Böyle bir rüya neyi gösteriyor? Hakîkaten bu aşık-ı sâdık kimsenin, Rasûlüllah tarafından sevildiğini ve haccının makbul olduğunu gösteriyor. Tabii, olabilir. Allah bazan kötülerin haccını da, iyilerin hürmetine kabul eder.

Bu da var yâni...

Allah haccımızı kabul eylesin... Mebrûr bir hac eylesin... Mükâfatı olarak cennetine bizi dahil eylesin... Tekrar tekrar buraları görmek, ziyaret etmek; Peygamber Efendimiz'in türbe-i saadetine varmak nasîb eylesin... Ama memleketimize döndüğümüz zaman da, burdaki melek gibi ibâdet ehli halimizi, ramazandaki halimiz gibi halimizi devam ettirmeyi; artık hacı olduktan sonra iyi insan olmamızı nasîb eylesin...

Gündüz öbür binâda bir konuşma yaptım; orada söylediğimi burada da söylemem lâzım! Peygamber SAS buyuruyor ki:

"—Bir insan Hacerü'l-Esved'e istilâm ettiği zaman; elini sürüp öptü veya uzaktan, '*Bi'smi'llâhi allàhu ekber*' dediği zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri'yle musafaha yapmış olur."

Dikkat edin! Allah-u Teàlâ Hazretleri'yle musafaha yapmış, söz vermiş olur; o kadar şereflidir. Milletin orada birbirini kırması ondan... O şerefe nâil olayım diye...

Şimdi ben kendim doğru görmüyorum, oraya girip de, kimseye ezâ vermeyi... Çünkü ben girmek istesem, bizim avanemiz, ihvanımız —Allah râzı olsun— târumâr ederler ortalığı; evvelallah beş dakika öperiz ama, girmek istemiyorum.

Abdullah ibn-i Ömer girmiş. İtişmeden kakışmadan burnu kanamış. Tabii burnu kanayınca, çıkmış gitmiş; yeniden abdest almış. Burnu durmuş, bir daha girmiş... Yine burnu kanamış, yine çıkmış; bir daha girmiş. Bu Abdullah ibn-i Ömer, fakîh bu! Çok iyi bilir İslâm'ı... Neden bu rağbet? Hacerü'l-Esved, cennetten bir taş ve onu insan istilâm ettiği zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri'yle musafaha etmiş, söz vermiş, ahdetmiş gibi oluyor. Yâni, bu ahdinizi unutmayın!

Bu bir söz vermedir. "*Bi'smi'llâhi allàhu ekber*" dediniz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne söz verdiniz. Artık siz, sıradan bir müslüman değilsiniz. Allah'a söz vermiş bir müslümansınız. Allah'la —lâ teşbih ve lâ temsil; Peygamber Efendimiz söylediği için, söylemekte mahzur görmüyorum— musafaha edip ahd etmiş,

söz vermiş insansınız yâni... Bundan sonraki hayatınız, bu sözünüze uygun olsun!

Sabah namazlarından sonra, işrak vaktine kadar zikirle meşgul olmayı ve iki rekât namaz kılmayı da devam ettirin! Her sabah bir hac ve umre sevabı kazanmanız da mümkün olsun...

Biz bu hacılara hizmetin zorluğunu biliyoruz. Ben aslında korkuyorum da, biraz da —beni affedin— onuruma da dokunuyor. İstemiyorum da yâni, benim kendi başıma, kendi keyfime haccetmek varken, ne diye başkasının ahını alayım? Ne diye başkasının yükünü yükleneyim? Bunu neden yapıyoruz?

Biz eskiden bu yükü yüklenmiyorduk, hacıları filân getirmiyorduk buraya... Eskişehir'den hacı kardeşlerimiz geldiler, ağladılar:

"—Hocam, herkesin hocasının yeri belli, yurdu belli... Biz sizi Harem'de aradık, bulamadık..."

Baktım, iki gözü iki çeşme ağlıyor.

"—Ne yapalım, nasîb... Nasibde olmayınca görüşülmez." dedim.

"—Olur mu öyle şey? Bilmem ne..."

Teselli olmuyor, biraz da sitem ediyor.

"—E bâri, beraber gidecek bir organizasyon kuralım da, hacı kardeşlerimizle, ihvanımızla beraber gidelim, beraber gelelim!" dedik; bu organizasyonu kurduk. Çok zor...

Yâni biz bu sene sizi hacca getirdik ya, —siz bilmezsiniz— öldük öldük dirildik biz... Siz hiç duymamışsınızdır, belki duymuşsunuzdur; vize vermediler. Daha önceki senelerden alabildiğimiz imkânlarla, yine vize alırız diye düşündük; vize vermediler. Düştük mü yalancı mevkiine?! Kışkırttık milleti, hacca gelin diye... Paralarını da aldık. Suud vize vermez... Hacılar kaldı arada... Başladılar gıybete... Başladılar dedikoduya... Başladılar ağır, hakaretâmiz sözler söylemeye...

Hadi söylesinler. Netice itibariyle diyeceğiz ki:

"—Alın paranızı be! Allah Allah! Kaç para verdiniz?"

"—Şu kadar dolar!"

"—Alın paranızı!" diyeceğiz, çulumuzu halımızı satacağız;

ödeyeceğiz.

Bu bir şey değil ama; heveslendirdik, olmadı. Adam da kızıyor. Haklı... Ben olsam ne kadar sabrederdim, onu da bilmiyorum yâni... Kızar tabii... Fakat biz alamadık. Vermiyor adam... Eski ahbaplık, söz verme, vesâire... Söz vermişti, yapamıyor. Kral emretmiş, kontenjan bu kadar...

Yâhu sen Türkiye'den gelecek hacıların kontenjanını kısacağına, şuradaki cemselileri sokma buraya! Her sene bunlar haccediyor, senede kaç defa umre ediyor. Sen şu kendi ahaline, "Hacıları rahat bırakın!" de, onları sokma; biz rahat rahat haccederiz. Sen Türkiye'den hacıları kısmağa çalışacağına, Suud'dan hacıları kıs!

Suudluların, Kuveytlilerin hepsi de canavar gibi adamlar... Cemseleri var; kaldırımdan atlarlar, kumdan geçerler. Yolları tıkarlar. Asıl izdihamı yapan onlar...

Neyse, vermediler vizeyi... E ne yapacağız şimdi? Hadi bir arkadaşımızı tuttuk, Kafkasya'ya gönderdik... Bir arkadaşımızı gönderdik Almanya'ya... Bir arkadaşımızı gönderdik bilmem

nereye... Uğraş, didin... Uğraş, didin... Allah yüzümüzü ak etti. Hacıları ibâdetten mahrum bıraktırmadı.

Yâ sizin duanız, ya Allah bize acıdı? Yoksa bizi çiğ çiğ yerdiniz. İnsan eti yemek yok ama, pişirmeden yerdiniz bizi... Ya Allah bize acıdı, ya size acıdı? Nasıl olduğunu bilmiyorum. Veyahut her ikimize de acıdı. Bizi size yedirtmedi, sizi de Türkiye'de koydurtmadı, mahrum bırakmadı. Geldiniz burada haccettiniz.

E Tabii, hizmet edelim dedik, güzel binâ tutalım dedik. Bozuk musluklu binâ tutalım demedik ama, musluklar bozuldu. Tamir etmek zaman alıyor vs... Üç tane asansör var ama, ikisi çalışıyor, birisi çalışmıyor. Almışız bir vazifeyi, bunu yapmağa çalışıyoruz ama aksamalar oluyor.

Bu aksamalar imtihan! Size de imtihan, bize de imtihan... Biz vazifeyi güzel yapmazsak, imtihanı biz kaybederiz. Siz de ileri geri konuşursanız, gıybet dedikodu ederseniz; haccın sevabını da siz kaybedersiniz. Herkes imtihan oluyor, Allah çeşit çeşit imtihanlar çıkartıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri eksiklerimize, kusurlarımıza rağmen ibâdetlerimizi kabul eylesin... Oldu geldi geçti işte... Ne izdiham kaldı, ne taşlama kaldı, ne tavaftaki terleme kaldı; hepsi geçti.

Bir şey beni böyle duygulandırır. Farsça *Gülistan*'da okumuştum, Şeyh Sâdî yazıyor:

Fukaracığın birisi... Geceleyin çok ayazmış. Sıfırın altında kaç derece, dışarıda kar yağmış, buz tutmuş her taraf... Ölecek soğuktan... Girmiş bir hamamın odunluk kısmına; ateş yakılıp da suyunun ısıtıldığı kısmına... Küller de yumuşacık... Yatmış oraya... Küllerin, sıcak dumanların arasına yatmış. Oh... Gecesi geçti.

Sabahleyin dışarı çıkmış. Bakmış ki, karşıda çok büyük bir kasr var, köşk var... Köşkün de balkonuna bir beyefendi hazretleri çıkmış ki, samur kürk böyle boynunu sarmış; cübbesinin etrafında samur kürkü var, sımsıkı giyinmiş. Lüks, safâ içinde... O üşümemiştir tabii...

Şu söz beni duygulandırıyor; diyor ki:

شبِ سَمور گذشت و شبِ تنور گذشت

Şeb-i semmûr güzeşt ü şeb-i tennûr güzeşt.

Mânası şu: "Tandır gecesi de geçti, samur gecesi de geçti." O da geçti, bu da geçti.

Yâni, hepsi geçti işte... İmtihanı kazanan kazandı, ibâdeti yapan yaptı... Rasûlüllah'ın rızasını kazanan kazandı, Allah'ın sevgisini kazanan kazandı... Farzını edâ eden etti, kaybeden kaybetti... Sevap yüklenen sevap kazandı, günah yüklenen günah yüklendi... Oldu bitti, Allah affetsin bizi... Daha buralarda duaların makbul olduğu zamandır. Günahlarımızın affı için, Allah'tan tevbe ve istiğfar edelim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri, bilerek bilmeyerek yaptıklarımızı affeylesin... Yaptığımız kabahatlerden dolayı, terettüb etmiş cezâları, azapları, ikabları da lütfuyla keremiyle kaldırsın... Bize rahmetiyle muamele eylesin... Hem dünyamızı ma'mur eylesin, hem ahiretimizi ma'mur eylesin...

Bundan sonraki ömrümüzde, —söz verdik kendisine— Allah-u Teàlâ Hazretleri sevdiği bir kul olarak yaşatsın... Bizi günahın zilletine düşürmesin... İsyânın fecâatine atmasın... Kendisine mutî olarak yaşatsın... Asî olmadan yaşatsın, edebe riâyet ederek yaşatsın... Sevdiği kul olarak huzuruna varmayı, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı sevdiklerimizle berâber nasîb eylesin...

Mâdem dört yüz kişiye de şefaat hakkı verecek, haccı makbul olanlara... Şöyle sevdiklerimizle, evlâd ü iyâlımızla berâber Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Gününüz, geceniz hayr olsun...

Ve bi-hürmet-i esrâr-ı sûreti'l-fâtihah!

05. 06. 1993 - Mekke

12. HACDA ZİKİR VE RABITA-İ MEVT

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve üsvetüne'l-haseneh, ve tâci ruusünâ ve tabîbi kulûbünâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...

....

Birçok kimse yaptığı ibadetin kıymetini anlamıyor. Çocuklar da öyle... Çocuklar da namaz kılarlar, birbirlerine omuz vururlar, kikirderler... Secdede birbirlerinin ayağını gıdıklarlar... Neden? Namazın kıymetini bilmiyor, idraki çocuk olduğundan. Ama müttakî, arif insan, Allah'ın huzuruna durduğunu bilir, erir.

Hazret-i Ali Efendimiz yaralanmış. Yarası da çok acıyor, el değdirtmiyor. Namazda iken ameliyat etmişler; duymamış. Kendinden geçiyor çünkü... Kendini namaza öyle vermiş ki, yaradan zırh parçasının çıkartılmasından haberi olmuyor. Gönlü nerelerde... Âlâ-i ılliyyîne uzanıyor yâni.

a. Mina Günleri

Sonra, Mina günleri nedir? Mina günleri de tamâmen zikir günleridir.

وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ (البقرة:٢٠٣)

(*Vezküru'llàhe fî eyyâmin ma'dûdât*) "Belirli günlerde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni zikredin!" (Bakara, 2/203)

O belirli günler nedir? İşte, şeytan taşlama günleridir.

وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ (البقرة:١٩٨)

(*Vezkürûhü kemâ hedâküm*) "Size hidâyet verdiği gibi, size nasîb ettiği gibi, sizi müslüman ettiği gibi, sizi haccetmeğe muvaffak ettiği gibi, size nimetleri de verdiği gibi; siz de onun bu nimetlerinin idrâki içinde, onun zikriyle meşgul olun!" (Bakara, 2/198) demek.

Tabii yine millet yine ne yaparsa yapıyor. Ya ticaretle, ya gezmede... Bakalım Mina'da ne varmış, ne yokmuş diye mühendis gibi elleri arkasında Mina'nın kaldırımlarını arşınlamakta... Kaç kişi var kenara oturup da, zikriyle, fikriyle meşgul olan? Bu idrak meselesi tabii...

Şimdi hac, bir kere Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni zikir, Allah'ı anmak, Allah'ı hatırlamak, Allah'ı bilmek, ma'rifetullah'a ermek, arif kulu olmak için bir ibâdet aslında...

أَقِمْ الصَّلاَةَ لِذِكْرِي (طه:١٤)

(*Ekımi's-salâte li-zikrî*) [Beni anmak için namaz kıl] (Tâhâ, 20/14) denildiği gibi, (*hıccü'l-beyte li-zikrî*) denmiş gibidir yâni... "Benim beytimi de, beni zikretmiş olmak için ziyaret ediniz! Bu hac vazifesini öyle yapınız!" demektir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, sevdiği râzı olduğu bir şekilde hac yapmış olmayı nasîb eylesin... Yapamamışsak, bundan sonra nasîb eylesin... Bundan sonra gönlümüzden, dilimizden Allah'ın zikrini ihmal etmemeyi nasîb etsin...

Yunus Emre'nin güzel ilâhîleri vardır; hepimiz istifade ediyoruz, asırlar geçtiği halde... Onun bir ilâhisinde diyor ki:

Yunus, sen bu dünyaya niye geldin?
Gece gündüz Hakkı zikretsin dilin!

Başka bir ilâhisinde ne diyor:

Dağlar ile taşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni...

Çağırayım ne demek? Zikredeyim demek... Haccın o irfanı arttırma, zikrullah, fikrullah tarafı ayrı...

Ne kadar hamd ü senâ etsek Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne, şükrünü edâ edemeyiz. Aşağıda da kardeşlerimizle konuştuk; vize alıp gelemeyenler var. Vize alamayan yirmi bine yakın kardeşimiz var, müracaat etmiş; vize aldığı halde nasîb olmayıp gelemeyenler var. Hattâ uçağa binmiş olup uçaktan çağırılıp geri dönenler var. Hattâ en son anda —vizesi var, parası var, pulu var— bir endişe, bir düşünce; "İşte benim kalbim var, hastalığım var, ben bu sene gelemiyorum!" deyip gelemeyenler var... Getirmek Allah'ın işi...

Yâni buraya gelmek, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin büyük bir ikramı... Nasîb olmuş, hamd ü senâlar olsun...

Şimdi hac bir taraftan bir zikir ibâdeti, ayet-i kerîme ile sabit, kaç yerde "*Fe'zküru'llàh! Ve'zküru'llàh!*" diye geçtiği için... Biliyoruz ki tepeden tırnağa dilimizin, gönlümüzün Allah ile meşgul olması gereken bir ibâdet idi. Keşke bu konuşmayı ben, hacca gelmeden önce size yapsa idim. Keşke günler boş geçmesin diye, hacılar önceden bu bilgilerle bilgilenselerdi. Ama, inşaallah bundan sonra size faydası olur. Bu bir...

b. Hacda Rabıta-i Mevt

İkincisi, hac bence bir muhteşem, muazzam, büyük, mücessem rabıta-i mevt! Ölüm düşüncesi... Hani dervişlikte bir rabıta-i mevt var; kendisinin nasıl öldüğünü, nasıl öleceğini, ölümden sonra nelerle karşılaşacağını düşünecek... Dünyanın fani olduğunu düşünecek, ahireti düşünecek ya... Derviş her gün zikre oturduğu zaman rabıt-i mevt yapacak... Hac, mücessem bir rabıta-i mevt! Nasıl? Bir kere Mikat'ta elbiselerden soyunuyorsun, ihram bezine bürünüyorsun.

Yunus'un yine sözü çok hoşuma gidiyor, —bizim bir arkadaşımız var, ilâhi biliyor— diyor ki:

Ganî Mevlâm nasîb etse,
Varsam ağlayu ağlayu...
İhram bezini belime,
Sarsam ağlayu ağlayu...

Hangimiz ağlayarak ihram bezini belimize sardık? Hangimiz? Onun irfanı nasıl, bizim irfanımız nasıl? Hiç ağladık mı?

Bir hacı hanım uçakta, benim arkamda duruyordu. Toros Dağlarını geçtik, üstü karlı; uçaktan görünüyor. Akdeniz/i gördük. Kıbrıs adasının parmağını gördük; uzun Karpatya yarımadası mıydı neydi, onun üstünden geçtik. Mısır sahillerini gördük, çölleri gördük... "İşte Medine!" dediler, Medine göründü. Uçakla

havadan uçuyoruz. Arkadan bir feryad, bir göz yaşı... Hacı teyze nasıl ağlıyor! Yanındaki tutamıyor. "Yâ, sakin ol! Bilmem ne..." diyor, tutamıyor. Neden? Aşık... Rasûlüllah'ın şehrini görünce, mescidini görünce dayanamadı.

Eskiden otobüsle gelen bir talebem anlattı. Bir hacı efendi, Medine'ye gelince otobüsün kapısından inmiş, hemen toprağı öpmüş... "Acaba, Rasûlüllah buraya ayağını bastı mı ki, bu topraklarda gezdi mi ki?" diye yerleri öpmüş, gözyaşı dökmüş; hem ağlamış, hem ağlatmış başkalarını...

Ama ne olmuş sonra? —Hoşuma gidiyor da onun için anlatıyorum. Bazıları nasıl hac yapıyor, anlayalım! Yâni, hacıyız diye de öğünmeyelim! Övünmek de, ibâdete mağrur olmak da doğru değil... Bakın, başkaları nasıl hac yapıyor?— Rüyada Rasûlüllah SAS Efendimiz'i görmüş. Bu benim talebemin kafilesinde olan hacı... Hayal değil, masal değil, menkabe değil; olmuş bir hâdise... Rasûlüllah Efendimiz demiş ki:

"—Evlâdım, hadi bir kâğıt kalem getir de, senin haccını yazıvereyim!" demiş.

Bundan daha büyük müjde mi olur? Rüyada Rasûlüllah'ı görüyor. Rasûlüllah Efendimiz hüccet yazıyor... "Senin haccın makbul oldu." diye Rasûlüllah Efendimiz yazacak, imzalayacak kâğıdı... Bundan büyük şeref mi olur.

Sevine sevine, rüyada kâğıt aramağa başlıyor, kalem aramağa başlıyor. Öbür odaya gidiyor, çekmeceyi çekiyor, kâğıt alıyor vs. filân... Geliyor Peygamber Efendimiz'in yanına tekrar... Bakıyor ki, Peygamber Efendimiz'in oturduğu yerde oturan şahıs şeyhi olmuş. Bu da tabii şeyhinin mübârek bir insan olduğunu gösteriyor.

İşte netice itibariyle, kefen bezine benzeyen bir örtüye bürünüyoruz. Dikişli değil... Bir örtü işte... Bir aşağısını örtüyoruz, bir omuzumuza örtüyoruz. Ak bir örtü... Kefen bezine tam benziyor. Saç baş açık, yalın ayak geliyoruz... Bu ölüme benzemiyor mu?

Ondan sonra Arafat'a gidiyoruz; o büyük meydan, Arasat meydanı gibi şeyler hatırlatmıyor mu insana? Herkes kalabalıkta oraya, iki milyon altı yüz bin insan toplanmış; baş açık, yalın ayak; Cenâb-ı Hakk'ın rahmetini umuyorlar, dua ediyorlar. Arasat meydanı gibi... Terlere batıyorlar. Evet, ahirette de öyle olacak. Güneş tepelerine yaklaştırılacak, beyni kaynayacak insanların... Ancak sadakasını verenlere, zekâtını verenlere hayrı gölge edecek başında... Rûz-i Mahşerde, Arasat meydanında o gölge edecek.

Tabii Allah-u Teâlâ Hazretleri, bizleri o sıkıntılara uğratmasın... Bazı insanlar Arş-ı A'lânın gölgesinde gölgelenecekmiş, nurdan minberlere oturacakmış. Yüzleri nur, libasları nur, oturdukları kürsüleri nur olacakmış. Rasûlüllah SAS'e soruyorlar:

"—Kim bunlar? Bunları bize anlat yâ Rasûlallah!"

(*Hümül mütehâbbûne fillah*) "Bunlar birbirlerini Allah için dost edinmiş, kardeş olmuş müslümanlardır. Birbirlerini sevdiğinden, dost olduğundan, ihvân olduğundan, ahiret kardeşi olduğundan Allah o mertebeleri verdi." diye hadis-i şerifler var...

c. Mebrur Haccın Mükâfatı

Demek ki hac ibâdeti, bir taraftan zikir; bir taraftan ölümü hatırlatan, ahireti hatırlatan bir ibâdet... Bir taraftan da müslümanlar buraya geliyor.

Bunu kırk defa duymuşsunuzdur, hep size müjdelemişlerdir:[40]

اَلْحَجُّ الْمَبْرُورُ ، لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ. قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ ،

---

[40]Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.325, no:14522; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.8, s.203, no:8405; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.3, s.480, no:4119; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.141, no:173; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.477, no:5266; *Kenzü'l-Ummâl*, c.5, s.20, no:11834; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.165, no:11688.

مَا بِرُّ الْحَجِّ ؟ قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَإِفْشَاءُ السَّلاَمِ (حم. عق.
هب. عن جابر)

RE. 201/8 (*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh.*) "Makbul, mebrûr bir hac oldu mu, mükâfatı cennetten başka bir şey değildir." Yâni, mebrûr bir hac yapabildi mi bir insan, mükâfatı cennet...

Peki hacc-ı mebrûr nedir diye hiç sormaz mı insan? "Haccınız mebrûr olsun, sa'yiniz meşkûr olsun, ameliniz makbul olsun, bayramınız kutlu olsun!" diyoruz. Haccımız, nasıl mebrûr bir hac olacak?

(*Kàlû: Yâ rasûla'llàh, mâ birrü'l-hacci*) "Yâ Rasûlallah, haccın mebrurluğu nedir, nasıl sağlanacak?" dediler.

(*Kàle*) Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:

(*İt'àmü't-taàm, ve ifşâü's-selâm*) "Yemek yedirmek ve selâmı yaymak, herkese selâm vermek."

Bazı rivayetlerde de:[41]

قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَطِيبُ الْكَلاَمِ

(*Kàle: İt'àmü't-taàm, ve tîbü'l-kelâm*) "Yemek yedirmek ve güzel sözlü olmak." buyrulmuştur. Hacı tatlı dilli olacak, gönül alıcı olacak.

Dikkat edin! Haccın mebrûr olması için iki şart söylüyor Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerifinde:

Birisi *it'âmü't-taâm*, yemek yedirmek... Kurbanı niye kesiyoruz aslında? Kurbanı, "Hayvanlar debelensin, üstüne başka insanlar bassınlar... Ötekisini de boğazlasınlar, onun da üstüne bassınlar... Helak olsun, greyderlerle çukurlara gömülsün!" diye mi kesiyoruz? Onun için mi konulmuş?

---

[41] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.3, s.480, no:4119; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ne diye konulmuş? “Bu etlerden insanlar yesin, istifade etsin, karnı doysun, hacıya dua etsin!” diye... Yemek yedirip, sevap kazanmak için... Kurban bayramında memlekette kurban keseriz, bunu herkes biliyor. Ramazan bayramında kurban kesmeyi biliyor musunuz? Kaç kişi biliyor, parmak kaldırsın! Çoğu bilmez.

Ramazan Bayramı’nda kurban kesmek bire yedi yüz sevaplı... Yedi yüz kurban kesmiş gibi sevap var... Neden? Bayramda evine misafirler gelecek... Çoluk çocuğun et yiyecek. Kebap var, kavurma var, ciğer var... Soğanlısı, yahnisi, bilmem nesi, kıyması, köftesi, dolması... Bayram bollukla, bereketle şenlenecek. Misafire de, “Kal, yemeğiniz hazır!” filân denilecek. Millet tatlı yemekten imanı gevriyor, bir de tuzlu bir şey yeyince hoşuna gidecek. Bakın nasıl hadis-i şerifler böyle sevaplı şeyleri bildirmiş.

Şimdi burada kurbanlar ziyan oluyor, atılıyor. Dilenciler, toplayıcılar, sâiller bile geliyorlar, en güzel yerini alıyorlar. Budunu alıyor, kolunu alıyor; kaburgası maburgası kalıyor. Onlardan ne güzel dolmalar olur, ne güzel başka yemekler yapılır.

Memlekette, bizim köyde meselâ, barsağını bile yıkarlar, ziyan etmezler. Bu tarafından su koyarlar, püskürürler, çıkartılar, su dökerler... Yâni kurbanın bir tek şeyini ziyan etmezler bizim köyde... Çünkü muhterem bir hayvandır, ibâdet için kesilmiştir.

Büyüklerimiz saçına aldırmazlarmış da, sakallarını biriktirirlermiş. Niye? Sakalı ibadet diye bıraktıkları için... Saç kendisi bırakılıp uzuyor; o ayrı ama sakal ibadet olduğundan kıllarını ayırırlarmış. Kurban da ibâdet olduğundan, onların ziyan edilip perişan olmaması lâzım!

Ama ben onu şu tarafa bağlamak istiyorum: Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki, “Haccın mebrûr olması; yemek yedirmek, ziyafet çekmek, tatlı konuşmak...”

Demek ki, kurbanı kesecek, “Gel kardeşim, buyur otur!” diyecek... Beraberce muhabbetli etli pilavlar yiyecekler, kebaplar yiyecekler... Bir dostluk, ahbaplık, muhabbet olacak, kardeşlik olacak! Bir de *tıybü’l-kelâm*... Herkes herkesle güzel konuşacak...

Şimdi Eyyüb Sabri Paşa'nın *Mir'âtü'l-Harameyn* isimli kitabının özetini okuyorum, dün gece okudum: Medine ahalisini bir medhediyor, "Mecmuamıza alayım o parçasını..." dedim. "Medine ahalisi melek gibi insanlardır." diyor, Eyyüb Sabri Paşa... Bundan yüz yirmi yıl kadar önce gelmiş, buralarda görerek yazmış kitabını... Paşa kendisi... Medîne'de, Mekke'de bulunmuş.

"—Melek gibi insanlardır. Çok cömerttirler. Mutlaka camide namaz kılarlar. Hafif bir sesle konuşurlar, edebe riâyet ederler. Evlerine misafir alırlar; misafire ikram etmek için, borca bile girerler. Tatlı dilli, hoşsohbet, kâmil insanlardır." diyor.

Orayı mecmuada neşredeceğim. Öyle medhediyor, Peygamber Efendimiz'in şehrinin insanlarını...

Şimdi hacılık neymiş? Ziyafet çekmekmiş, tatlı konuşmakmış. Ziyafet çekmek, cömertliği sembolize ediyor. İnsanları birbirine en samîmî hale getiren nedir, muhterem kardeşlerim? Bir kimseyle samimiyet kurmak istiyoruz; çare? En iyi çare ziyafet çekmektir. "Bizim fakirhaneye buyur, yemeği beraber yiyelim!" dersin,

tanışırsın. O da seni çağırır. Derken, bir muhabbet olur, bir dostluk olur. Ondan sonra devam eder gider.

Yâni hem kardeşlik, bir tarafı; hem de kesenin ağzını açmak, ikinci tarafı...

Şimdi hacı efendi bir yerden bir yere gitmek için on beşer riyal para toplamışlar gruptan... Türkiye'de bizim arkadaşa sormuş ki, "O on beş riyaller, hakikaten vasıta tutuldu da, ona mı gitti?" diye sormuş. O zaman arkadaş da demiş ki: "Arabaya verilmedi de, birisi hırsızlık mı yaptı demek istiyorsun?" demiş.

Hacı on beş riyali düşünür mü yâ? Bir yerden bir yere naklolunmuş, bunun parasını vereceksin! Kendi başına olsaydı, grup halinde olmasaydı, bir yerden bir yere insanı bedava taşırlar mıydı? Medine'den kalkmış, Mekke'ye gelmiş; bu on beş riyalı sorar mı hacı yâhu?

Millet iki riyali soruyor, "Senin bana iki riyal borcun var!" diyor. Ama Peygamber Efendimiz ne diyor: (*Birrü'l-hacci it'âmü't-taâm*) "Hacının haccının makbul, mebrûr bir hac olması yemek yedirmekle..." Yâni hem dostluk, hem de kesenin ağzını açmak... Masraf demek yâni...

İkincisi, (*tîybü'l-kelâm*); tatlı konuşacak, hoş konuşacak, yumuşak olacak.

"—*Es-selâmü aleyküm!* Nasılsın, iyi misin? Günün hayırlı olsun. Buyur sen yanıma geliver, burada da yer var!" deyiverecek.

Sabah dikkatimi çekti. Adam namaza durmuş; yanında şöyle yarım adamlık yer var... Tam adamlık değil, tamam; ama boş, gevşek... Namaz kılıyor. Ben de ön tarafa geçeceğim. Ben şöyle biraz omuzuna değince, irkildi hemen, böyle yapıyor. Yâni yarım yerden beni geçirmeyecek... Yâhu burası Allah'ın mekânı, cami Allah'ın camisi; ne oluyorsun yâni? Tapuladın mı burayı? Buradan geçeceğim ben; namazın içinde bana muhalefet ediyor!

Benim kim olduğumu da bilmiyor ya, netice itibâriyle muhalefet ediyor. Namazın içinde, Allah'ın huzurunda, Allah'ın evini sanki kendisi parsellemiş de, kendi parselinden adam

geçirmemek istiyor. Böyle hacılık mı olur?

Sabahleyin namaz kıldık bir yerde... Öndeki saftaki insanlar, Kâbe'yi seyretmeye ön tarafa gittiler; orası boşaldı. Biz de seccadelerimizi aldık, oraya geldik. Seyretti, seyretti beyzâdem, paşazâdem, ağazâdem geri döndü; şöyle yapıyor bize... (Eliyle, haydi kalkın oradan anlamına işaret etti.)

E hâzâ mekânü ebîke? Babanın yeri mi burası senin? Sen kalktın gittin; burası bitti. Ben buraya seccâdemi yaymışım. Utanmıyor musun "Sen buradan kalk!" demeğe? Tapulu malın mı? Ses çıkartmadık artık, kalktık gittik öbür tarafa...

Şimdi diyor ki büyüklerimiz: "Kavga, iki kimse birbirine uyarsa olur. Birisi uymazsa kavga olmaz!"

Birisinin huyu çok güzel demişler. Kabadayının birisi demiş ki:

"—Ben onun huyunun güzelliğini size gösteririm!"

Takip etmiş adamı... Adam cuma günü hamama gitmiş; o da arkasından hamama gitmiş. Adam bir kurnanın başına oturmuş. Yıkanacak, cuma abdesti alacak. Sevap... Yâni bir haftalık günahı üç gün ziyâdesiyle affolacak. Mübarek bir şey, sevap...

Tam yıkanacak; dikilmiş başına:

"—Kalk bu kurnanın başından, ben yıkanacağım burada!" demiş.

Adam tası tarağı toplamış, kalkmış oradan... Tası tarağı toplamak sözü var ya, buradan geliyor. Kalkmış, öbür kurnanın başına gitmiş. Biraz sonra, öbür adam yine başına dikilmiş:

"—Oradaki musluklar iyi çalışmıyor. Ben burada yıkanacağım, kalk buradan!" demiş.

Adam yine tası tarağı toplamış, kalkmış, başka yere gitmiş...

Ne yaptıysa çare bulamamış, bir şey yakalayamamış kavga edecek... Ondan sonra demiş ki:

"—Yâhu, hakîkaten medhettikleri kadar varmışsın. Seninle bir türlü kavga edemedik!" demiş. Birisi istemezse kavga olmaz. Birisi sabrettiği zaman kavga olmaz.

Evliyâullahtan birisini, bir adam evine çağırıyor. Diyor ki:

“—Bizim eve gel, yemek yiyelim hocam!”

Kapıya geliyorlar; adam içeriye bir bakıyor, hanımlar şöyle kenara çekilsinler filân...

“—Hocam kusura bakma! Ben seni yemeğe çağırdım ama ev müsâit değilmiş.” diyor.

“—Pekiyi evlâdım!” diyor, dönüyor adam...

Arkasından yine gidiyor camiye:

“—Hocam demin ev müsâit değildi ama, şimdi müsâit oldu; gel, geri!” diyor.

Yine kapıya kadar gidiyorlar.

“—Dur, ben içeriye bir bakayım!” diyor.

“—Hocam, hay Allah! Yine birileri gelmiş, yine müsâit değil!” diyor.

Yine gidiyor... Yine geliyor, yine gidiyor. Çağırıyor; yine geliyor, yine gidiyor... Hiç bir şey yok, yüzünde bir değişiklik yok hoca efendinin...

En sonunda hoca efendinin elinden ayağından öpmeğe başlamış:

“—Hocam, kusura bakma! Senin çok güzel huylu olduğunu bana söylemişlerdi. Ben de onu denemek için böyle yaptım. Maşaallah, huyunuz ne kadar güzel!” demiş.

Hoca efendi:

“—A evlâdım, bu huyun güzellik neresinde? Bunu Horasan’ın köpekleri bile yapar. ‘Kuçu kuçu...’ dersin gelir, d ‘Hoşt!’ dersin gider. Bu köpeklerin huyu... İnsanların huyu aha yüksektir.” demiş.

Şimdi hac, *tıybü’l-kelâm*; tatlı dillilik, iyi muamele, dostluk, ahbaplık... Kaç kişide gördük? Yâni ahiretin manzarasını burada insan çok güzel görüyor. Hani ahirette herkes ne diyecekmiş: “*Nefsî... Nefsî...*” diyecekmiş. Ne demek *nefsî*? “Kendim... Kendi işim, kendi derdim... Kendi menfaatim...” diyecekmiş. Herkes kendisinin, kendi başının telâşına düşecek, kendisini düşünecek… Ne olacak?

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ . وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ . وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ . لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ (عبث:٣٤-٣٧)

(*Yevme yefirrü'l-mer'ü min ehîh. Ve ümmihî ve ebîh. Ve sâhibetihî ve benîh.*) Bu ayet-i kerîmelerin mânâsını anlayınca, insanın tüyleri böyle diken diken oluyor.

(*Yevme*) "O günde ki, (*yefirrü'l-mer'ü min ehîh*) adam kardeşinden kaçar. (*Ve ümmihî ve ebîh*) Annesinden, babasından da kaçar. (*Ve sâhibetihî ve benîh*) Karısından ve çoluk çocuğundan da kaçar.

(*Li-küllimriin minhüm yevme izin şe'nün yuğnîh.*) O gün her insanın kendi başından aşkın işi vardır. O iş kendisine yeter. Başkasıyla meşgul olacak hâli yoktur. Herkes kendi başının telâşına düşer, o kıyâmet gününde..." (Abese, 80/34-37) deniliyor. Burada da insan onu görüyor.

"Hani hacı kardeşliği? Hani müslüman kardeşliği?" diyorsun, arıyorsun, arıyorsun... Yerde midir, gökte midir? Sandıkta mıdır, çarşıda mıdır, pazarda mıdır? Kiloyla mı alınır, tartıyla mı alınır, metreyle mi alınır? Göremiyorsun. İten itene, kakan kakana... Kapan kapana...

Mescidü'l-Hayf'a gittik. Elimizde seccâdeler var. Ezan okunmuş, kamet getirilmiş, farza duruluyor. Dışarıda bir yer bulduk, seccâdeleri şöyle yaydık... "Llluuup..." Kargalar üstümüze hücum etti, seccâdelerin sahiplerine yer yok... Şaşırdık yâni; seccâdeyi yayan biziz. Nerden geldiği belli olmayan adamlar... Yahu, seccâde benim. Dur, bir müsaade iste bakalım! Sağıma baktım, yabancı bir Mısırlı... Soluma baktım, bir başka adam... Kendi seccâdemizde yer bulamadık. Seccâdemiz kapışıldı yâni...

Neyi gösteriyor? Açıkgözlülüğü gösteriyor bir taraftan; bir taraftan da herkesin "Nefsî... Nefsî..." dediğini gösteriyor. Yâni kibarlık, hak, hukuk, izin istemek, sormak, anlamak yok mu yâ? Sokağın her tarafı boş... Arka tarafa git de, orada kıl namazı...

Bu seccâde kimin? Benim seccâdem! E müsaade et de, ben de kenarına ilişeyim. Zâten bir kişilik seccâde...

Yâni, çeşitli ibretler var muhterem kardeşlerim.

d. Mebrur Haccın Şartları

Haccın mebrûr olması için ne lâzımmış; ana şartları ayet-i kerîmede de bildiriliyor. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ ، فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلاَ رَفَثَ وَلاَ

فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِي الْحَجِّ (البقرة:١٩٧)

(*El-haccü eşhurün ma'lûmât*) "Hac belli aylardadır. Bu aylarda, (*femen farada fîhinne'l-hacce felâ refese ve lâ füsûka ve lâ cidâle fi'l-hac.*) Refes yok, füsuk yok, cidal yok hacda..." (Bakara,

2/197)

Refes ne demek? Zinâ demek... Veya zinânın edebiyatı demek, küfürbazlık demek... Hacda refes yok demek, "Hacda ağız bozukluğu veya belden aşağı çirkin faaliyet yok!" demek. Çünkü Allah bunları sevmez. Sözünü de sevmez, fiiliyatını da hiç sevmez zaten...

Refes yok; bir... Tamam, hacılar bunu yapmıyor. Bazıları yapıyor da... Küfrün bini bir para bazen... Alışmış insan; ağzına bakla koysan, kilit vursan, yine yapıyor.

İkincisi, (*ve lâ fusûk*)... *Füsuk* ne demek? Allah'ın emrinden sapmak, dışarıya çıkmak demek... Yâni her türlü günah, isyan, itaatsizlik demek... Hacda Allah'a asîlik, isyan yok... Ne oluyor bu yalan, dolan, aldatma, çarpma, çırpma, kemer yırtma, para çalma, vs?

Bunu da yapmıyoruz biz... Refes de yapmıyoruz, füsuk da yapmıyoruz. Günah işlememeğe çalışıyoruz... Namaz kılmağa çalışıyoruz... Kur'an okumağa çalışıyoruz. Elimizden geldiğince...

(*Ve lâ cidâle fi'l-hac*) Cidal de yok... *Cidal* ne demek? Çekişme, mücâdele demek... Haaa, bunun âlâsı var... Firma yetkilileri ile hacı efendiler, oda arkadaşlarıyla ötekiler, karıyla koca, kardeşle kardeş, bilmem kimle bilmem kim çekişmeden hiç duramıyor.

Babamlar ağabeyimlerle karayolundan hacca gidiyorlarmış bir sene... Babam çağırmış iki ağabeyimi; "Bakın evlatlarım! Bu hac yolunda şeytan insanı, sevabını yok etmek için çok oyunlara düşürür. Aman, iki kardeş birbirinize saygınızda, sevginizde kusur etmemeğe dikkat edin; şeytanın oyununa düşmeyin!" diye sıkı sıkı tembihlemiş.

"Türkiye'den çıktık, daha Şam'da kafilenin ahalisi birbirleriyle kavgaya başladı." diyor. Neden? Şeytan... Şeytan, haccın sevabını kaçırtmak için cidal yaptırtıyor; birbirleriyle kavga ettirtiyor.

Bir sene ben hatırlıyorum. karayoluyla hacca gitmiştik. Adana'ya kadar geldik. Adana'da kafilenin mensupları birbirleriyle kavga ettiler, küstüler:

"—Ebediyyen ben bir daha seninle konuşmam!" dediler.

Arabasına atlayan o tarafa, bu tarafa kalktı gitti.

Hacı efendi dur, ne oluyorsun, daha evine gelmedin; ne oluyor yâni?

Demek ki, refes yok, füsuk yok, cidal yok; bunlara dikkat edecek. Yâni ne olacak? Hacı sabırlı olacak. Cidal etmemek için ne yapacak? Sakin olacak. Refes olmaması için; dilini tutacak, küfretmeyecek, ağır söz söylemeyecek. Hayvanat isimlerini saymayacak. Füsuk yok; yâni namazsızlık, niyazsızlık, ibadetsizlik vs. olmayacak.

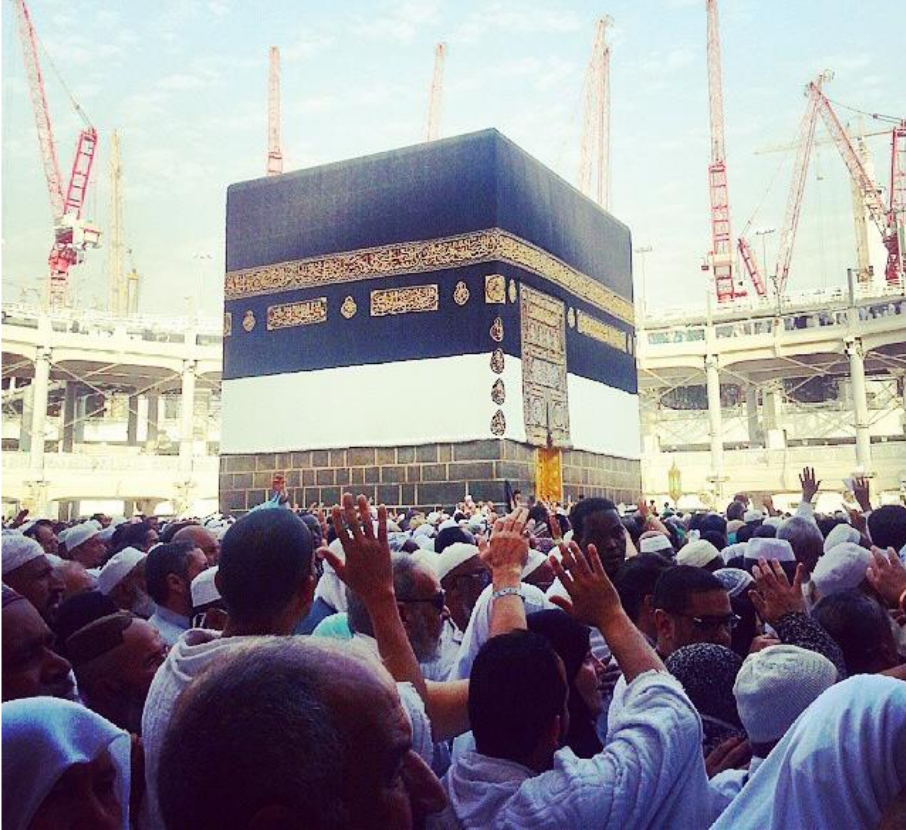
İşte böyle olduğu zaman; hacı öyle tatlı, yumuşak, sabırlı, cömert, kesenin ağzını açmış, Allah yolunda masraf yapıyor... Böyle olduğu zaman, mebrûr hac oluyor, sebeb-i duhûl-i cennet oluyor.

Onun dergâhına lâyık ibâdet yapmak zordur, kimse yapamaz ona lâyık olan ibâdeti... Biz de yapamadık. Eksiğimizi kusurumuzu itiraf ediyoruz. Allah eksiklerimize, kusurlarımıza nazar etmesin... Bizim haccımızı, eksiklerimize kusurlarımıza

rağmen kabul eylesin...

O da onun affına kalmış bir şey... Biz ibadeti yaptık ama, kabul oldu mu, olmadı mı bilmiyoruz. Kabulünü ümid ediyoruz, temennî ediyoruz Rabbimizden... Rabbimiz kabul eylesin ibadetlerimizi...

Bir de bir şey daha hatırlatacağım, sözümü keseceğim: Hacer-i Esved'e elini sürüyorsan, sürüyorsun; öpüyorsan, öpüyorsun; öpemiyorsan, uzaktan "*Bi'smi'llâhi allàhu ekber*" diyorsun. İstilâm etmek deniliyor buna... Peygamber Efendimiz de deyneğini böyle uzaktan "*Bi'smi'llâhi allàhu ekber*" diye devesinin üzerinden işâret edip o da öyle yapmış; câizdir.

Şimdi Hacerü'l-Esved'e istilâm etmenin mânâsı ne?

"—Hacerü'l-Esved'e istilâm etmek, Allah-u Teâlâ Hazretleri'yle musafaha yapıp ahdetmek demektir." diyor kitaplarımız... Bakın mânâsının büyüklüğüne! Millet niçin birbirini orda kırıp geçiriyor, ille onu öpeceğim diye... Ne demekmiş: Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne el tutup, musafaha yapıp, "Yâ Rabbi ben sana söz veriyorum. Bundan sonra iyi kulun olacağım. Günahlardan uzak duracağım. Hacılığa uygun bir ömür süreceğim!" demek yâni... İstilâm bu mânâya geliyor; bunu da unutmayın!

Haccettiniz, Hacerü'l-Esved'e istilâm eylediniz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne söz verdiniz. Mütebâki ömrünüz bu sözünüze uygun olsun, vefâlı olsun...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bâki ömrünüzü rızâsı yolunda geçirmeğe muvaffak eylesin... Sâlih ameller işlemeğe muvaffak eylesin... Hayrât ü hasenât yapmanızı nasîb eylesin... Öldükten sonra da sevap kazanmanıza sebep olacak eserler bırakıp, ahirete öyle göçmeyi nasîb ve müyesser eylesin...

Bi-hürmeti'l-harameyni'ş-şerîfeyn, ve bi-hürmeti'l-hacci ve'l-umre, ve bi-hürmeti'l-kâ'beti'l-müşerrefe, ve bi-hürmeti habîbihî muhammedini'l-mustafâ, ve bi-hürmeti esrâri sûreti'l-fâtihah!

05. 06. 1993 - Mekke

13. HACC-I MEBRUR

Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm...
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve üsvetüne'l-haseneh, ve tâci ruusünâ ve tabîbi kulûbünâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...

a. Allah Kusurlarımızı Affetsin...

Aziz ve muhterem hacı kardeşlerim!
Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu enteresan, meşakkatli ve değişik ibâdeti nasîb eyledi; yaptık. Mutlaka eksiklerimiz, kusurlarımız vardır. Kusurlarımızı affetsin Rabbimiz... İbâdetlerimizi taatlerimizi ahsen ve etem gibi, yâni en güzel ve en tamam ibadet gibi lütfuyla, keremiyle kabul eylesin...
Çünkü zaten onun dergâhına lâyık güzel ibâdeti beşer yapamaz, mümkün değil... Ne yapsak, ona lâyık olmaz. Onun dergâhına şâyeste bir ibâdet olması mümkün değil... Ama, hamd ü senâlar olsun ki, İslâm'ın beş temel direğinden birisi olan bir ibâdeti Allah bize nasîb etti, yaptık. Pek çok kardeşlerimiz oralarda kaldı; onlar nâmına üzülüyoruz.
Onların orada kalması iki sebepten olabilir:
Birincisi; bir kusuru vardır da, Allah bu güzel diyarlara gelmeyi nasîb etmemiştir; bu çok fenâ... Eğer öyle bir durumları var da ondan gelemedilerse o kardeşlerimiz, Allah'ın rahmetinden niyaz ediyoruz, onlar için de yalvarıyoruz: Allah-u Teâlâ Hazretleri, onların ve bizim kusurlarımızı affeylesin... Bize yaptığımız hatalardan, kusurlardan dolayı, azab, ikab ve cezâ vermesin... Azımızı çoğa sayarak, affederek, bağışlayarak, setrederek, lütfuyla keremiyle bize muamele eylesin... Böyle,

mahrumiyetlere uğratmasın...

İkinci sebep: Kardeşlerimiz kusurlu değildir, Allah indinde makbul kullardır da, yine buraya gelmek nasîb olmamıştır. Misâl:

Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, bir sefere gitmişlerdi. Bazı sahabe-i kirâm, çok istedikleri halde o sefere katılamamışlar, Medine'de kalmışlardı. İstiyorlardı savaşa katılmayı, sefere katılmayı ama gelememişlerdi. Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

"—Siz ne zaman bir yokuş çıksanız, ne zaman bir yorulsanız, ne zaman bir geçit geçseniz; onlar sanki sizin yanınızdaymış gibi, o sevabı alıyorlar. (*Habesehümü'l-uzr*) Mazeretleri onları hapsetmişti, mazeretleri dolayısıyla gelememişlerdi. Gönüllerindeki niyetlerinde gelmek vardı. O niyetlerinden dolayı, sanki gelmiş de sizin yanınızdaymış gibi, Allah onlara ecir verecek!" diye Peygamber Efendimiz bildirdi.

Bu sebepten, böyle de olabilir. O zaman o kardeşlerimiz de, gelemedikleri halde gelmiş gibi; hattâ, biz geldik kusurlu ibâdet

yaptık, onlar kusursuz ibâdet etmiş gibi sevap alabilirler. Öyle olmasını temennî ederiz Rabbimizden...

O gelemeyen kardeşlerimize Allah-u Teâlâ Hazretleri, gelmiş de bu haccı ahsen ve etem olarak yapmış gibi sevap versin... Onu temenni ediyoruz. Çok mahzunlar... Çok mağdurlar... Çok üzüntüdeler...

Ben şirket sahiplerinin hallerini de biliyorum, onlara da acıyorum. Çünkü şirket sahipleri hacıları kaydettikten sonra, burada hacıları misafir etmek için, çok önceden atlayıp gelirler; binâ beğenirler, sahipleriyle anlaşma yaparlar, para verirler. Yâni hacılar gelmeden, burada binâları tutulmuş olur, paraları verilmiş olur, kesesinden çıkmış olur o zavallıların...

Şimdi o zavallılar geldiler, burada binâların paralarını verdiler; ama hacılarına vize alamadılar, hacılar buraya gelemedi. Hem para verdiler, hem getirememenin üzüntüsü, vebali, derdi, sıkıntısı; hem de onların tazminat talepleri ve sâiresi olabilir. Tazminat olmasa bile, "Ver bizim hac paramızı, geriye!" dediği zaman, ne yapacaklar? Hac paralarının bir kısmını buraya yatırmışlardı. Bu adamlar, milyoner, milyarder değillerdi. Şimdi bu hacılara bu kardeşlerimiz, bu paraları nasıl verecek? Çok zor bir durum! Yazık yâni, onların da o durumlarına acıyorum ben... Allah kurtarsın, Allah yardım etsin...

Bize basın haberleri geliyor, özetler geliyor faksla... Birçok firma sahibinin hapse girdiğini okuyoruz. Dolandırıcılıktan... Dolandırıcılığı yok adamın; parayı aldı, hacıların burada yerini tuttu ama, vize alamadılar, gelemediler buraya... Şimdi dolandırıcı sayılıyor, hapse tıkılıyor. Bir de onun cezası, azabı, ikabı; arkasından tazminatı ve sâiresi...

Yâni, Allah'ın imtihanları çeşit çeşit; nelerdir bilmiyoruz. Nasıl olmuştur, kim kime ne sebeple böyle olmuştur? İki sebep olduğunu biliyoruz hadis-i şeriflerden... İnşaallah günahlarından dolayı mahrum kalmamışlardır. İnşaallah, Allah iyi niyetlerinden dolayı, hac yapmış gibi onlara mükâfat vermiştir diye dua

ediyoruz.

Hacının duası makbuldur. Biliyorsunuz Allah-u Teâlâ Hazretleri, hacı evinden çıktığı zamandan, tekrar evinin içine girinceye kadar duasını kabul eder.

b. Rahmân'ın Misafirleri

Şimdi sizler ve bizlerin alnımızda mânevî bir şeref yazısı var, sıfatı var; bu nedir? Biz Rahmân'ın misafirleriyiz, "*Duyûfü'r-rahmân*"ız biz... Yâni, Allah evine bizi çağırdı; biz de "*Lebbeyk*" diyerek geldik. *Lebbeyk* ne demek Arapçada? "Emrindeyim, buyur! Mâdem çağırdın, geliyorum!" demek... "Hem de, kat kat emrindeyim!" diye koşarcasına...

Allah bizi çağırdı. "Duymadık hocam! Ne zaman çağırmış, kim diyor?" Kur'an-ı Kerim diyor:

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ

كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (الحج:٢٧)

(*Ve ezzin finnâsi bilhacci*) "İnsanların arasında seslen, hacca gelmeleri için... (*Ye'tûke ricâlen ve alâ külli dâmirin ye'tîne min külli feccin amîk*) Sen ey İbrâhim AS, bu Beytullah'ı yaptın; seslen insanlara! Onların kimisi yayan, kimisi binekli dağların arasındaki yollardan, vâdilerden akıp akıp buraya gelsinler!" (Hac, 22/27) diye Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle buyurmuş.

Ama şu Beytullah var ya, bu Beytullah'ın binâsı tekrar tekrar yapılmıştır. İlk binâsı melekler tarafındandır. İbrâhim AS yaptırmıştır deniliyor ama, İbrâhim AS'ın duasında ne diyor? İbrâhim AS diyor ki:

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ

(ابراهيم:٣٧)

(*Rabbenâ innî eskentü min zürriyyetî bivâdin gayri zî zer'in inde beytike'l-muharremi)* "Yâ Rabbi, Ben zürriyyetimden bir kısmını, hanımı ve çocuğumu, ekin bitmez bir vâdiye; (*inde beytike'l-muharremi*) senin muhterem, mukaddes evinin yanındaki ekin bitmez vâdiye, zürriyyetimden bir kısmını iskân ettim. Yâ Rabbi sen onlara rızıklar ver, meyvalar ver, sebzeler ver... Yesinler, içsinler; mahrum bırakma, rızıkları bol olsun!" (İbrâhim, 14/37) diyor.

Demek ki, İbrâhim AS, biliyor ki orada, daha evvelden mukaddes bir mahal vardı. Evet, o yapmış ama zâten tekrar tekrar sökülmüş, yapılmış; yıkılmış, yapılmış.

c. Kâbe'de Sel Baskını

O kalenin olduğu taraf, Ecyâd tarafından sel gelirmiş. Peygamber Efendimiz'in evi tarafından, yâni Cebel-i Ebû Kubeys tarafından da sel gelirmiş ve buraların duvarlarını, binâsını zaman zaman seller tahrib edermiş. Hattâ bizim bir hemşerimiz var (İsmâil Turan Hoca), o anlattı: "Bir gece rüyamda Kâbe-i Müşerrefe'nin etrafını su doldurmuş, yüzerek tavaf ettim." dedi. Rüyâsında Kâbe'yi yüzerek tavaf etmiş. Ertesi gün gelmiş, Kâbe-i Müşerrefe'ye... Bir yağmur, bir sağanak, bir sel... Kâbe'nin etrafı sel sularıyla dolmuş. O da rüyayı hatırlamış; rüyada yüzerek tavaf etti ya... Yüzmeyi de çok iyi biliyor. "Cump..." atlamış suya… Size bize nasib olmayan bir şekilde, yüzerek tavaf etmiş. Meraklı bir insan... Halen sağ o, bizim hemşeri... Yâni, yakın zamanda bile demek ki, su gelip doldurabiliyormuş.

Sonra ne yaptılar? Safa ile Merve'nin dışında hani mermer kaplı bir yer var ya, oraya otomobiller, kamyonlar girecek gibi kanal açtılar. Beytullah'ın altından kanalı götürdüler, Mesfele tarafına akıttılar. Yâni sel bir daha gelirse, binânın içine girmesin ve orada taşma, dolma yapmasın diye... Ama daha önceden çeşit çeşit taşmalar, dolmalar olmuş; hattâ buraya sellerin getirdiği molozları atmak için günlerce çalışmış insanlar... Böyle seviyesi yükselmiş etrafın...

Tekrar tekrar yapılmış. İlkönce melekler... Sonra Adem AS... Ondan sonra, Şit AS... Ondan sonra tekrar tekrar ne kadar yapıldıysa; sonra İbrâhim AS... İşte buraya Allah'ın vahyi ile, hanımını ve sevgili oğlunu getirdi, bıraktı ve uzaklaştı.

Düşünün ki ekin bitmeyen bir vâdi... Hiç bir şey yok... Gördüğünüz gibi etraf taş, kara taş... *Safâ* demek, kaygan taş demek... *Merve* demek, o da düz taş demek... Kelime mânâsı da taş yâni...

Cebel-i Ebû Kubeys de taş, bu taraf da taş... Arasında bir vâdi var, sellerin getirdiği kumlarla dolu; o kadar... Oraya iskân etti, gidiyor. Nasıl yapar? Halim selim, yumuşak kalbli, gözü yaşlı İbrâhim AS; su olmayan, ev olmayan, bakkal olmayan, kasap

olmayan, fırın olmayan, insan olmayan bir yere bir kadıncağızı, hanımını ve bir de yıllar yılı dua edip de beklediği sevgili oğlunu bırakıp nasıl gider? Akıl alır mı? Akıl alacak bir şey değil ama, peygamberler yaptıkları şeyi vahiyle yapıyorlar.

İbrâhim AS, içi buruk, gönlü yaralı, hüzünlü; Hâcer validemizle, İsmâil AS'ı oraya bıraktı. İsmâil AS, küçük bebek, yavru... Giderken, Hâcer dedi ki: "Yâ İbrâhim, bırakıp gidiyorsun; nasıl şey bu böyle? Allah mı bunu emretti?" "Evet Allah CC böyle emretti." deyince, "Eh o zaman, Allah bana yardım eder." dedi. "Evet ekin yok, su yok, insan yok ama; mâdem Allah öyle emretmiş, vardır bir hikmeti! O zaman Allah yardım eder bana!" dedi.

İşte hani Safâ ile Merve arasında biz koşturuyoruz ya, sa'y ediyoruz ya; *sa'y* demek, hızlı yürümek, gayretli yürümek demek... Sa'yetmek, gayret etmek demek... Yedi defa oraya oraya, oraya oraya; yâni iki buçuk kilometre yol eder hepsi... Bir oraya baktı,

bir insan görebilir miyim diye; bir oraya çıktı baktı, bir insan görebilir miyim diye... Ne arıyor yâni? Kendisini tehlikeden kurtaracak bir çıkış noktası arıyor.

Biz şimdi niye yapıyoruz o işi? Biz de Allah'ın rahmetini istiyoruz. Oraya gidiyoruz, oraya gidiyoruz:

"—Yâ Rabbi bak, bizim koşuşmamız da senin rahmetine ermek için... Biz de bîçâreyiz. Evet bizim şimdi oturduğumuz bu yerlerde evler, insanlar var ama biz de senin rahmetine muhtacız. Eğer sen bizi rahmetine erdirmezsen, biz de helâk oluruz." demiş oluyoruz.

Bu dünyada karnı doymak bir şey değil ki, ahiret mühim olan... Asıl hayat, ahiret hayatıdır. Dünya hayatı ne? Dünya hayatı imtihan, mihnet, meşakkat, sıkıntı, dert, elem, keder, üzüntü...

d. Dünya Mü'minin Zindanı

Şimdi tarih kitaplarını okuyorum bir kaç gündür. Çok sıkıntı çekmiş, bizden önceki insanlar... Peygamber Efendimiz çok sıkıntı çekmiş. Sahâbe-i Kirâm çok sıkıntı çekmiş. Hicretin filânca yılında şu hadise olmuş, falanca yılında şu hadise olmuş... Yetmiş tane hafız sahabîyi çağırmışlar, "Bize Kur'an öğretin!" diye... Ondan sonra bir köşede kıstırmışlar, kıtır kıtır kesmişler.

Bunlar sahabi... Bunlar melekler gibi insanlar... Bunlar, evliyâullahın en yüksek mertebeli insanları... Hâfız, ehl-i Kur'an, Peygamber Efendimiz'in cemâlini görmüş, onun rahle-i tedrisinde yetişmiş insanlar... Haa anlaşılıyor ki, bu dünya hayatı rahat yeri değil.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[42]

---

[42] Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.205, no:5256; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.306, no:2246; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.137, no:4103; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.323, no:8272; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.237; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.463, no:687; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.148, no:9797; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.351, no:6465; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.425, no:8298; Beyhakî, *Âdâb*, c.III, s.6, no:727; Ebû Hüreyre RA'dan.

اَلدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ (حم. م. ت. ه. حب. عن أبي هريرة؛ طب. ك. هب عن سلمان؛ البزار عن ابن عمر)

RE. 207/18 *(Ed-dünyâ sicnü'l-mü'mini ve cennetü'l-kâfir.)* "Dünya mü'minin zindanıdır, kâfirin cennetidir." Dünya, mü'min için zindan gibidir. Peygamber Efendimiz de rahat etmemiş, Sahabe-i Kirâm da rahat etmemiş; ondan sonra, evliyâullah da rahat etmemiş...

Gelmişler buraya, Medine Mescidine gelmişler, o zamanın yöneticileri... Üç bin-dört bin kişi öldürmüşler.

Abdullah ibn-i Zübeyr, bu Mekke-i Mükerreme'yi almış; Emevîler'e bey'at etmemiş. Çünkü Abdullah ibn-i Zübeyr, Zübeyr ibn-i Avvâm'ın oğlu; sahabi... Teyzesi Hz. Aişe RA Peygamber Efendimiz'in zevcesi oluyor, yakınlığı var... Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'le akrabalığı var. O, Emevîlerin idaresine râzı gelmedi, bey'at etmedi. Geldiler taşa tuttular, ateşli şeyler attılar içeriye... Fethedemediler, geri gittiler.

Ertesi sene:

"—İlkönce Medine'ye uğra, orada inadı kır; öldüreceğin kadar insanı öldür, ondan sonra Mekke'ye git!" dedi Emevî halifesi...

O, Medine'ye gelen adam, sahabeden tabiinden üç bin-dört bin kişi insan öldürdü. "Bey'at et! Etmezsen asarım, keserim!" diye

---

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.699, no:6545; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.236, no:6087; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.27, no:5645; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.385, no:2498; Selman RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.65, no:9136; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.262, no:6108; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.118; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.V, s.80, no:1304; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.150, no:9385; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.355, no:35867; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.185, no:6081; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.9, no:12431.

terör yaptı orada... Peygamber Efendimiz'in mescidinin kapılarına adamlar dikerek, herkesi zorla Emevî halifelerine bey'at ettirdiler. Etmeyenler oldu tabii, babayiğit kimselerden; "Sizin hakkınız yok, liyakatiniz yok!" diye... Onları kestiler.

Sonra buraya geldiler, burayı taşa tuttular. Abdullah ibn-i Zübeyr'i şehid ettiler... vs.

Neden böyle aklıma geliyor bunlar? "Basın özetleri geliyor." dedim ya; bakıyoruz, "Bosna'da yine şu üzücü hadiseler... Müslümanların direndiği filanca kasabaya, şöyle şen'î tecâvüzler, şöyle vahşî saldırılar... Azerbaycan'da Ermeniler şöyle saldırıyor, böyle şey yapıyor..." Yâni, belâ yağıyor gibi, müslümanların üzerine...

Biz de buralarda, duaların kabul olduğu yerlerdeyiz. Üzülüyor tabii, insan... Müslümanlar Allah'ın sevgili kulu olduğuna göre... Mü'min kullarını seviyor Allah... "Lâ ilâhe illallah" diyenleri seviyor. Kâfirleri, müşrikleri sevmiyor. İnancı bozuk olanları sevmiyor Allah... Ama bu imtihan, taa Peygamber Efendimiz'in zamanında, Sahabe-i Kiram zamanında başlamış. Hikmetinden sual olmaz! Demek ki, bu dünya böyle...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi, zorlu imtihanlara tâbi tutmasın... Tâkat getiremeyeceğimiz musîbetleri, belâları başımıza saçmasın... Irzımızı, canımızı, çoluk çocuğumuzu, malımızı, mülkümüzü, şerefimizi, işimizi, gücümüzü ayaklar altına aldırmasın...

İşte gördünüz, Ümmet-i Muhammed bu! Harem-i Şerif'te gördüğünüz insanlar... Bunlar, dünyanın her yerinden gelmiş. Afrikalısı var, Pakistanlısı var, Endonezyalısı var, İranlısı var... Her bir tipini gördünüz yâni... İşte Ümmet-i Muhammed bu! Nümûne, vitrin burası...

Dünya üzerinde biz, nüfusun beşte biri müslümanız. Sizler ve onlar... Biz öyle müslümanız ki muhterem kardeşlerim; şöyle Harem-i Şerif'te bakıyorum seyrek oturmuşlar. Aralara insan girebilir. Peygamber Efendimiz de buyurmuş ki, "Aralık

bırakmayın saflarda, sık olsun! Saflarda boşluk olmasın. Saflar muntazam olsun, sık olsun. Gevşek olmasın, arasından şeytan dolaşır. Şeytan girer araya...” buyurmuş. Sahabe-i Kirâm’ın omuzlarının kumaşları eskirmiş. Bizim neremiz eskiyor? Dizimiz eskiyor. Onların buraları (omuzları)... Neden? Sürtünmekten... Saf o kadar sık olurmuş yâni...

Şimdi böyle gevşek... Şöyle yanına sokulmak istiyoruz. Geçen gün bir tanesi baktım; Endonezyalıydı galibâ... “Allahu ekber” deyip durmuş namaza; yanı boş... Ben de, tabii kimseyi rahatsız etmek hakkımız değil, rahatsız etmem ama; Peygamber Efendimiz, “Boşlukları doldurun!” dedi diye, orada da yer var... Bu tarafında da yer var... Namaz kıldıktan sonra şöyle, tam bir adam kadar yer açılacak. Ben oraya girerken, namazda koluyla böyle yapıyor...

Yâhu mübârek, sen Allah’ın huzurundasın; ne oluyorsun yâni? Allah’ın evini, mescidini, mescidindeki boş yeri, müslüman kardeşine veremiyor! Kendi malı değil, para çıkmayacak kesesinden... Yanındaki yeri, müslüman kardeşine verecek bir bedava cömertliği yok... Bedava cömertlik bu...

Hani cebinden cüzdanı çıkartırsın, mor paraları, kırmızı paraları ortaya koyarsın; yüz riyal, beş yüz riyal harcarsın. O ayrı... O bayağı bir babayiğit işi...

Para yok ortada... Allah’ın mescidi... Bu da Allah’ın kulu, sen de Allah’ın kulu... Biraz sonra sen de gideceksin, o da gidecek. Şuradaki yeri vermiyor.

Neden anlatıyorum bunları? Ümmet-i Muhammed’in bugünkü seviyesini anlamak için, birer tezahür bunlar... Birer kesit, birer nümûne... Nümûne alıyorsun hani, çuvalın içinden alırsın bir kap pirinci; işte nümûne... Bunun içinde bu pirinçten var... İşte bütün dünya üzerindeki müslümanlar, bunlardan yâni...

e. Safları Düzgün Yapın!

Şimdi bugün ikindi namazına camiye gittik... İki kişi iki saf arasında kalmış. Bizim saf da böyle, iplik yere sağılmış da eğri

büğrü, yılankavi olmuş gibi... Arka saf da karışık... İki kişi de iki safın arasında kalmış. Biz de birkaç arkadaşız. Bende de hocalık var ya biraz; başımda sarık var, sırtımda cübbe var... Damarımızda da hocalık var; Allah bizi affetsin... Şimdi ben arkadaşlara, "O iki kişiyi sağa sola yerleştirin; saf arasında kalmasın! Sonra da, safı düzgün yapalım!" dedim. Bir tanesine "Sen gel şuraya, öne!" dedim, onu öne aldım. Ötekisini de arkadaşlar arka safa aldılar. Saf böyle muntazam oldu. Burdan karşıya kadar, muntazam bir saf oldu.

Bunu neden yapıyoruz? Ukelâlıktan mı? Değil... Peygamber Efendimiz, safları düzgün yapmayı emretmiş. Neden emretmiş? Çeşitli sebepleri vardır da; bizim içimize, kafamıza intizam fikri girsin diye... Alışsınlar diye...

Meselâ, imam namaza durmadan önce ne diyor? Geçiyor mikrofonun başına:

سَوُّوا صُفُوفَكُمْ ! فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ إِقَامَةِ الصَّلاَةِ

(حم. ق. د. ه. عن أنس)

(*Sevvû süfûfeküm!*) "Saflarınızı düzleştirin!" (*Feinne tasfiyete's-süfûfi min ikàmeti's-salâh*) Çünkü, safın muntazam olması, namazın güzel olmasının şartlarından biri... Eğri büğrü oldu mu, olmaz."

(*Süddü'l-halel*) "Aradaki boşlukları kapatın!" İmam bunu söylüyor. Niye söylüyor? Peygamber Efendimiz öyle söylediği için söylüyor. Bu safların muntazam olması lâzım!

Bizim hacı babalardan bir tanesi, ihrama girmiş, yeniden umre yapıyor anlaşılan... O diyor ki:

"—Yâ ne alıyorsun bunu safa! Burada secde edecek yer mi var?"

Yer var işte, geniş yer... Yâni olmasa bile, sen bayramda hiç Fatih Camii'nde namaz kılmadın mı? Daracık yere, eğilip, bükülüp secde ediyorsun. Sıkışık oluyorsun yâni... Ben

düzeltmeğe çalışıyorum; adam böyle şişmiş, benim safı düzeltmeme, araya birisini almama itiraz ediyor. Bari sus! Bak cübbeliyiz, sarığımız var; bir hoca kılığı kıyafeti var... Mâdem bilmiyorsun, sus...

f. Mü'min Kardeşini Sevmek

Muhterem kardeşlerim, bunlar küçük şeyler ama işaret bunlar... Müslümanın müslümana sevgisi olması lâzım! Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte buyuruyorlar ki:[43]

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لاَ تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَفَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ : أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ (حم. م. د. ت. ه. حب. عن ابى هريرة)

RE. 456/11 (*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Şu canım kudreti elinde olan Allah'a yeminler olsun, and olsun ki..." Allah'ın kudreti elinde değil mi; isterse öldürür, isterse yaşatır, isterse hasta eder, isterse sıhhatli eder. Allah'ın takdirine kalmış değil mi halimiz?

(*Lâ tedhulûne'l-cennete hattâ tü'minû*) "Mü'min olmadıkça cennete giremeyeceksiniz! Ancak mü'min olursanız, cennete girebilirsiniz. (*Ve lâ tü'minû hattâ tehâbbû*) Yine yeminler olsun ki, birbirlerinizi sevmedikçe de cennete girmek için gerekli olan iman seviyesine ulaşamazsınız, mü'min olamazsınız."

Mü'min olmayan insanın cennete girmesi var mı? Yok; çünkü Efendimiz yeminle söylemiş.

'—E Edison cennete girecek mi?'

---

[43] Müslim, *Sahih*, c.I, s.74, no:54; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.350, no:5193; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.52, no:2688; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.26, no:68; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.391, no:9073; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.471, no:236; Ebû Hüreyre RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XXII, s.393, no:25151.

Hava alır. Elektrikle cennete girilir mi? Öyle şey yok! İmanla girilir. Edison cennete girecek mi? Girmeyecek! Nerden biliyorsun, bu kadar elektrik yapmış... Yapsın... Kimisi elektrik yapıyor, kimisi vapur yapıyor, kimisi uçak yapıyor... Kâfirse kâfir... Yâni uçak yaptı diye, Allah onu cennete sokacak değil ya! Peygamber Efendimiz yemin ediyor, "Şu canım kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki, inanmadıkça cennete giremezsiniz." diyor. İnansın, girsin... "*Lâ ilâhe illa'llah*" diyen girecek.

Bakın, sahih hadis-i şeriftir bu... Kıymetli hadis-i şeriftir, sağlam hadis-i şeriftir. "Birbirinizi sevmedikçe de tam mü'min olamazsınız!" diyor.

Şimdi ben bakıyorum, müslümanlar burada birbirlerini tam sevmiyorlar. Safın içine almasından, almamasından net olarak anlaşılıyor. Herkes birbirine böyle bir karış surat, bir tavır... Bir genişleme, bir şişme... Yâ ne oluyorsun? Yumuşak omuzlu ol, yumuşak yüzlü ol, yumuşak huylu ol, tatlı dilli ol!

g. Hacc-ı Mebrûrun Şartları

Hac nedir ki yâni, haccı ne sanıyorsun sen?
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

اَلْحَجُّ الْمَبْرُورُ، لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، مَا بِرُّ الْحَجِّ؟ قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَإِفْشَاءُ السَّلاَمِ (حم. عق. هب. عن جابر)

RE. 201/8 (*El-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh.*) "Makbul, mebrûr bir hac oldu mu, mükâfatı cennetten başka bir şey değildir." Yâni, mebrûr bir hac yapabildi mi bir insan, mükâfatı cennettir.

Pekiyi hacc-ı mebrûr nedir? "Haccınız mebrûr olsun, sa'yiniz meşkûr olsun, ameliniz makbul olsun, bayramınız kutlu olsun!" diyoruz. Haccımız, nasıl mebrûr bir hac olacak? Mebrûr hac; yâni

makbul, iyi bir hac, Allah'ın kabul ettiği bir hac... Sebeb-i duhûl-i cennet olan hac, cennete girmeğe sebep olan hac...

(*Kàlû: Yâ rasûla'llàh, mâ birrü'l-hacci*) "Yâ Rasûlallah, haccın mebrurluğu nedir?" dediler.

(*Kàle*) Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:

(*İt'àmü't-taàm, ve ifşâü's-selâm*) "Yemek yedirmek ve selâmı yaymak, herkese selâm vermek..."

Bazı rivayetlerde de:[44]

قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَطِيبُ الْكَلَامِ

(*Kàle: İt'àmü't-taàm, ve tıybü'l-kelâm*) "Yemek yedirmek ve güzel sözlü olmak." buyrulmuştur. Hacı tatlı dilli olacak, gönül alıcı olacak.

Diyor ki, Peygamber Efendimiz:

"—Haccın mebrûrluğu, (*it'âmü't-taâm*) yemek yedirmektir eşe, dosta, ahbâba; efelik yapmaktır, efendilik yapmaktır, cömertlik yapmaktır, ziyâfet çekmektir, kesenin ağzını açmaktır. (*Ve tıybü'l-kelâm*) Tatlı sözlü olmaktır."

Hani, nerede? Kaç tane hacınınki mebrûr hacmış? Safa almaz, güleçyüz göstermez, iter...

Bugün aklım başımdan gitti. Baktım, Hacerü'l-Esved'in yanına böyle deve gibi diziliyorlar, Rükn-ü Yemânî tarafından... Uzaktan da böyle görüyor insan... Tavşan atlar gibi, böyle adım adım ilerliyorlar Hacerü'l-Esved'e... Erkekler böyle yapıyor; kadının birisi girmiş oraya, o da tavşan gibi onların arasında... Hacerü'l-Esved'e doğru gidiyor. Önünde erkek, arkasında erkek... İzdiham böyle... Kâbe'nin duvarına çıkmış.

Eğridir Kâbe'nin yan duvarı; şadırvan derler ona... Kâbe'nin en aşağı tarafının duvarı şöyle meyillidir. Oraya çıkmış, aşağı kaymıyor. Neden? Bu tarafta kalabalık var... Yukarı çıktığı için de, belinden ötesini görüyorsun. Çünkü 50 cm daha yükseliyor

---

44 Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.3, s.480, no:4119; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.147, no:2753; Ebû Hüreyre RA'dan.

öteki insanlardan...

A, erkekler arasında kadın! Bacım burada senin ne işin var? Hacerü'l-Esved'i öpecekmiş... Vay akıllım vay! Arkasında erkek, önünde erkek... Ne göğüs kalıyor, ne but kalıyor. Sıkışık, tost makinası gibi... Erkeklerin arasında kadın... Fesübhânallah! Bu ne biçim kadın? Bu erkek, ne biçim bir erkek? Ne biçim iş, ne biçim hac? Böyle şey olmaz.

Bu hadis-i şeriften anlaşıldığına göre, hacı nasıl olacak? Hacı cömert olacak. Öyle bir riyal için, iki riyal için kavga etmeyecek… İkincisi, ikramcı olacak:

"—Buyur kardeşim, geç kardeşim, hadi sen buyur! Ben üç defa, beş defa haccettim, sen geçiver! Haydi, ben öpmeyeyim, sen öp! Haydi sen şuraya buyur!" Yardımcı olacak, ikramcı olacak.

Zaten burada o kadar süratli geliyor ki mükâfat; sen bu elinle bir adama bir ikram yap, bu eline Allah hemen veriyor. O kadar çabuk geliyor ikram... Mânevî mükâfat, o kadar çabuk geliyor. Ama hacı cömert olacak, ikramcı olacak, ziyafet çekecek.

Kurbanları kesiyoruz, üstünde tepinip gidiyoruz. Kurban burada kesiliyor; canı çıktı mı, kanı aktı mı, üstüne vicik vicik basa bütün elbiseler tepeye kadar kan oluyor. Ezip geçiyoruz.

Yâ bu kurbanlar niçin kesiliyor? Ziyafet çekeceksin; karın doyuracak, kebap yiyecek millet, memnun olacak. Kaç tane kurban kestiniz, doğru düzgün et yediniz mi burada? Belki yemediniz. Acâib, her iş tersine dönmüş yâni... Ana mânâsından, zıvanasından çıkmış, tersine dönmüş. Kurbanı cart kes, şar kanı şarlıyor. Bas üstüne, barsakları çıksın, murdar olsun gitsin! Öyle şey olur mu yâ?

Bizim büyüklerimiz, çayı içerken şöyle karıştırırlarmış; kaşığı çıkartırken ucunu bardağın kenarına değdirirlermiş, içinde birikmiş olan çay kaşıkta kalmasın diye... "Bereketin hangi lokmada, hangi damlada kaldığı belli olmaz." derlermiş. Onu bile ziyan etmezlermiş. Bu kadar kurban ziyan oluyor, yazık değil mi? Bu kadar aç insan var... Al, başka yerde kes! Kurbanı al, at bir arabaya; Arafat'a yakın bir yerde kes, başka bir yerde kes! Al, şöyle güzelce yüz; hepimiz biliyoruz kesmeyi...

Yâni her şey ana çizgisinden çıkmış, her şey bir taklide

bürünmüş; asıl mâna, asıl incelik düşünülmez noktaya gelmiş. Halbuki hacılık nasıl olacaktı muhterem kardeşlerim? Hacı cömert olacak, hacı ikramcı olacak, hacı tatlı dilli olacak, hacı fedâkâr olacak, hacı iyiliksever olacak, hacı sabırlı olacak, hacı dost edinecek...

h. Hacının Şefaati

Şimdi hepimizin haccı bitti, Allah kabul etsin... Ben yarın gidiyorum Türkiye'ye... Bir kısmı daha önceden gitti, bir kısmı biraz sonra gidecek. Kaç tane dost edindiniz? Pakistanlı gördünüz, Malezyalı gördünüz, Sudanlı gördünüz, Nijeryalı gördünüz... Kaç tane dost edindiniz?

Halbuki insan, Allah yolunda bir dost kazandı mı, Allah onun cennette derecesini bir derece daha yukarıya çıkartır. Kaç tane dost edindiniz bu hacda? Öyle bir şey yok... Dost edinme yok... Öyle şey olur mu? Adres vereceksin, Türkiye'ye davet edeceksin. Onun adresini alacaksın, "Fırsat bulursam inşaallah size gelirim!" diyeceksin. Tesbihini ona hediye edeceksin. Onun kalemini hediye alacaksın. Muhabbet olacak. Müslüman müslümanı sevecek, tanıyacak, bilecek... Hac bu...

Hac böyle makbul, güzel bir tarzda yapılınca, mükâfatı çok büyük oluyor. O mükâfattan bazılarını anlatmak için, şöyle fotokopi aldım bizim *Râmûzü'l-Ehâdis*'ten... Onları okuyuvereyim; bakalım Peygamber Efendimiz ne buyurmuş? Diyor ki:[45]

الْحَاجُّ يَشْفَعُ فِي أَرْبَعمِائَةٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَيَخْرُجُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ (البزاز عن أبي موسى)

RE. 201/18 (*El-hâccü yeşfeu fî erbaamieti min ehli beytihî, ve*

---

[45] Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.479, no:3196; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.484, no:5289; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.14, no:11841; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.182.

yahrucü min zünûbihî keyevmi veledethü ümmühû.)

Bakın ne diyor Peygamber SAS, Ebû Mûse'l-Eş'arî Hazretlerinin bildirdiğine göre... Bakın biz ne ibâdet yapmışız meğerse:

(*El-hâccü*) Haccı yapan kimse... (*Yeşfeu*) Kendisine şefaat hakkı verilir hacıya... Kim tarafından veriliyor bu hak? Allah tarafından veriliyor.

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ (البقرة:٢٥٥)

(*Men ze'llezî yeşfeu indehû illâ bi-iznih*) Ayetel Kürsî'de her zaman okuyoruz, ne demek bu cümle? (*Men ze'llezî*) Kimdir o kimse ki, (*yeşfeu indehû*) Allah'ın yanında şefaat etmeye kalkışabilsin. (*İllâ bi-iznih*) Onun izni olmadan, Allah'ın izni olmadan kimse kimseye şefaat edebilir mi? Ancak Allah-u Teâlâ Hazretleri müsaade ederse, bir kimse bir kimseye şefaat edebilir." (Bakara, 2/255)

i. Peygamber Efendimizin Şefaati

Kimler şefaat edecek?

Önce Peygamber Efendimiz... Peygamber SAS Efendimiz, *hümü'ş-şâfiü'l-müşeffeu*, *şefîu'l-ümmeh*... Ümmete şefaat edecek Peygamber Efendimiz...

Bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[46]

---

[46] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.2, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.387, no:6468; Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.1, s.258, no:749; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.6, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.8, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.7, s.261; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.1, s.166, no:236; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.386, no:6467; Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.1, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.3, s.201; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.11, s.189, no:11454; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

شَفَاعَتِي لأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم . د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس ؛ ط. ه. ت. ك. طب. حل. ض. هب . و ابن خزيمة عن جابر ؛ خط. عن ابن عمر ؛ قط. خط. عن كعب بن عجرة ؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 306/4 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) "Ümmetimin günahkârlarına şefaat edeceğim." diyor. Hem de şefaati, kabul olunan bir şefâatçi... Allah tarafından tayin olunmuş bir şefâatçi... Hem de müteaddid şefâatleri olacak Peygamber Efendimiz'in... Müteaddid defalar Cenâb-ı Mevlâ'nın divanına duracak, el pençe divan duracak, secde-i Rahmâna kapanacak; "Yâ Rabbi, ne olur şunu şöyle yap! Yâ Rabbi, ne olur şunu şöyle yap!" diye, nice nice yerlerde şefaat edecek.

Bir kere insanlar mahşer gününde, izdihamla binlerce yıl

bekleşmekten ölecek raddelere gelecekler. Sıkışık olacak; tünelde sıkıştıkları gibi eski hacıların... Güneş tepelerinde olacak; gölge yok... Ancak kişinin zekâtı ve sadakası gölge yapacak, rûz-i mahşerde insanın üstüne... Zekâtını vermişse, yâni kesenin ağzını açmışsa, hayrını sadakasını yapmışsa, o gelecek başına gölge yapacak. Şemsiyesi o yâni... Zekâtı, sadakası, hayrı, hasenâtı...

Gölge yok, izdiham var... Hepsi çıplak olacak insanların... Allah Allah, tövbe estağfirullah; nasıl çıplak olacak? O zaman öyle bir gün olacak ki, kimsenin kimseye bakacak hali olmayacak. Çıplak, kabirden kalktığı gibi... Mahşer yerinde muazzam bir izdiham... Güneş tepelerinde... İnsanlardan boşalan ter, yerin içinde, yetmiş arşın aşağıya kadar ıslatacak yeri... Kimisinin dizi hizasına gelecek, kimisinin göbeği hizasına gelecek, kimisinin ağzının hizasına gelecek, ağzına ter girecek; kulak memesi hizâsına gelecek...

Diyecekler ki insanlar, o beklemekten:

"—Mahkeme-i kübrâ kurulup Allah hükmetse de, kim nereye gidecekse gitse... Cehenneme gidecek cehenneme gitse, cennete gidecek cennete gitse de; bu bekleyiş bitse..." diyecekler.

Tak diyecek canlarına... Çünkü binlerce yıl, Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda, divanda diz çöküp durulacak... Binlerce yıl durulacak! Binlerce yıl, muhterem kardeşlerim!

Sonra, peygamberlere gelecekler, diyecekler ki: "Allah'a dua etsen; mahkeme-i kübrâyı kursa da hesaba başlasa..." filân diye... Herkes çekinecek, benim bir hatam var, benim bir kusurum var diye... Adem Atamız'a gidecekler. Diyecek ki: "Ben cennette iken, Allah'ın yaklaşma dediği ağaca yaklaştım, yeme dediği meyvadan yedim; şimdi ben gidemem!" diyecek. Nuh AS'a gidecekler, İbrâhim AS'a gidecekler, Musâ AS'a gidecekler, İsâ AS'a gidecekler... Kimse cesâret edemeyecek, peygamberlerden...

Peygamber SAS Efendimiz kalkacak, secde-i Rahmâna kapanacak ve Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden hesabın başlamasını isteyecek. Bunun üzerine hesap başlayacak. Peygamber Efendimiz'in şefaatinin birisi bu...

Ondan sonra ümmetine şefaat edecek, günahkârlarına şefaat edecek, cehennemi hak etmiş olanların cehenneme düşmemesine şefaat edecek... vs. Sonra başka alimler şefaat edecek.

Cennetlikler cennete girecekler. “Gir! Geç! Gir! Gir!” Herkes girecek. Şehidlere bile “Gir!” denilecek. Alimlere, “Kapıda dur, istediğine şefaat et!” denilecek. Alimlerin kıymeti çok...

Hadis-i şerifte buyrulmuş ki:[47]

اَلْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ (عد. وأبو نعيم عن علي)

(*El-ulemâu veresetü'l-enbiyâ*) “Alimler peygamberlerin vekilleridir, varisleridir, halifeleridir.” Onun için alimlere, “Burada kapıda durun, istediğinizi alın!” denilecek.

Sonra, şehidlerin de şefaat hakkı var... Sonra sıra size gelecek ve bize gelecek. İşte burada diyor ki Peygamber Efendimiz: “Allah tarafından hacıya şefaat hakkı verilir.” Size ve bize, hacı olmak dolayısıyla şefaat hakkı verilecek.

Ne denilecekmiş? (*Fî erbai mietin min ehli beytihî*) Ailesinden, akrabasından bazı kimselere şefaat edecek. Kaç rakam tahmin edersiniz? Arapça bilmiyorsanız, öğrendiniz hepsini... “*Yâ hac, kem hâzâ?*” filân diye diye *hamse*, *erbaa*, vs. hepsini öğrendiniz. Söyleyin bakalım, hacı kaç kişiye şefaat edecek?

“—Yetmiş!”

Yetmiş tahmin etti birisi...

“—Kırk!”

“—Dört!”

Efendimiz bakın burada ne diyor: —gözünüz aydın, hepinizden müjdemi isterim— (*yeşfeu fî erbai mietin min ehli beytihî*) “Akrabasından, ehl-i beytinden 400 kişiye şefaat hakkı verilir.”

El-hamdü lillah, yâ Rabbi çok şükür! Yâ Rabbi, bize de ver bu şefaat hakkını... Dört yüz kişi az değil ki! Anamızı kurtarırız, hanımımızı kurtarırız, çocuklarımızı kurtarırız, akrabamızı kurtarırız...

“—Yâ Rabbi şu da, şu da...”

“—Kaç oldu?”

“—İki yüz oldu.”

---

47 Râfiî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.I, s.210; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.235, no:28677; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.742, no:1751, *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.367, no:14508.

“—Biraz daha...”
“—İki yüz elli oldu.”
“—Biraz daha...”
“—Üç yüz... Dört yüz...”
Dört yüz az değil yâ, muazzam bir şey... Bunun için insan ne paralar verir be!

Yâni biz Türkiye’den buraya gelmek için, hacca vize almak için 600 dolar vize parası çıktı. Karaborsadan haberiniz var mı? Nereden haberiniz olacak? Siz uçağa atladınız, geldiniz. 600 dolara çıktı bir damga, bir imza... Suud’un memleketine girebilir diye vize için... Haberiniz var mı? Yok... “İSPA 1600 dolar istedi de, 50 dolar eksik de, fazla da, bilmem ne de, vs. de...” mırın-kırın ediyor.

Adam razı, gözü görmüyor artık... Baktı ki, pabuç pahalı, hacca gidemeyecek; 600 doları verecek, bir imzalasın geçsin. Yine öteki sizin verdiğiniz kadar daha, ayrıca verecek.

Altı yüz de verilir, altı yüz bin de verilir, insanın parası olsa… Dört yüz kişiye şefaat edecek olduktan sonra bir insan...

Ebû Mûse’l-Eş’arî Hazretleri rivâyet etmiş. Başka rivâyetler de var.

Soru:

“Acaba bu şefaat imanlı olarak kabre girenlere mi, yoksa imansız olanlar da dahil mi?”

İmansız olur mu? Az önce, sohbetin başında Peygamber Efendimiz’in hadis-i şerifi geçti. Ondan sonra yemin etti Peygamber Efendimiz, ne dedi: “Şu canımı elinde tutan Allah’a yemin olsun ki, mü’min olmadıkça cennete giremezsiniz.” demedi mi? Mü’min olmayınca girmesi yok.

Amma, muhterem kardeşlerim, insan müslüman olunca cennete gireceğim diye seviniyor ya...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[48]

---

[48] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensàrî RA’dan.
Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri’l-Gıfârî RA’dan.

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ (حب. عن جابر؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر؛ ك. عن أبي طلحة؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

(*Men kàle lâ ilâhe illa'llahu, dehale'l-cenneh.*) "Kim *Lâ ilâhe illa'llah* derse, cennete girer."

Böyle hadis-i şerif var. Tamam, "*Lâ ilâhe illa'llah.*" diyen cennete girecek ama neden sonra... Ne kadar zaman sonra... Orası arada saklı...

Eğer bir insan günah işlemişse, haram yemişse; arsızlık, hırsızlık, yüzsüzlük, haksızlık yapmışsa, cezası kadar cehennemde yanacak; ondan sonra cennete girecek. Yaaa, o tarafı var işin... Öyle bedavadan değil.

Hah işte, cehennemi hak etmiş kimselerden dört yüz kişiye şefaat hakkı var. Müslüman, ama hatası var.

Öyle müslüman olacak ki, mahşer yerinde Mahkeme-i Kübrâ'nın oraya dağlar gibi sevaplarla gelecek; hac etmiş, umre yapmış, sadaka vermiş, binâ yapmış, cami yapmış... Ooo, hacı babanın sevapları dağlar gibi... Dağlar gibi sevap ile Mahkeme-i Kübrâ'ya, mîzanın başına gelecek. Sonra, "Yâ Rabbi, bu herifte benim hakkım var!" diyecek birisi... Hak sahibi gelecek, isbat edecek hakkını; onun sevabından bir miktar alacak. Bir başkası daha gelecek, o da alacak... Bir başkası daha gelecek, isbat edecek;

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, Dua, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c. XLVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

o da alacak... Alacak, alacak, alacak... Bu adamın dağları erimeğe başlayacak. Alına, alına azalacak ve bitecek.

Peygamber Efendimiz sahabesine soruyor: "Müflis kimdir?" —Müflis, iflâs etmiş adam demek.— Sonra diyor ki, "Müflis, mahkeme-i kübrâya, mîzanın yanına dağlar gibi sevaplarla gelen, ama ona buna hak olarak verile verile, verile verile sevabı kalmayan..." Daha alacaklılar var. Gelip diyecek ki:

"—Yâ Rabbi, benim de hakkım vardı bunda... Şimdi benden öncekiler bunun sevaplarını aldılar, sıfırladılar. Sevabı kalmadı adamın... Bomboş kaldı ortalık... E, benim de hakkım var."

"—Sen de günahını bırak buraya... Ne kadar sevap alacaktın?"

"—Şu kadar sevap..."

"—Tamam, o kadara tekabül eden günahı, bu tarafa aktar!"

Onun günahı aktarılacak, hafifleyecek gidecek. Bir başkası gelecek, onun da günahı aktarılacak, hafifleyecek gidecek...

Dağlar gibi sevapla mîzan başına gelmiş olan adam, dağlar gibi günahla mizan başında kalacak ve cehenneme atılacak. Müflis bu, işte... Çünkü, dağlar gibi sevapla geldi ama, dağlar gibi günahla kaldı.

Mahkeme-i kübrâ bu... Oyuncak değil, ciddî bir iş bu... İnsanı ihtiyarlatan, (*Yec'alü'l-vildâne şîbâ.*) çocukların saçını sakalını ağartan gün bu... Mahkeme-i kübrâ, hesap günü, zor gün muhterem kardeşlerim.

İşte böyle günahı olan, mü'min ama, cennete girmeye esas itibariyle hakkı var ama, ceza çekmeye de müstehak insanlardan affolunacak 400 kişiye şefaat edecek.

j. İyiliğin Karşılığı Kat Kat

İkinci hadis-i şerife geçelim... Bakın muhterem kardeşlerim! Bir insan bir iyilik yapmaya niyetlendi, ama yapamadı; ne olacak? Meselâ istediniz ki, "Yarın bir umre yapayım." Gece rahatsızlandınız, yapamadınız. Ne olacak şimdi? Allah CC, bir umre yapmış gibi size sevap verecek. Neden? Çünkü, niyet ettiniz.

Pekiyi, umre yapmaya niyetlendiniz, hastalanmadınız da ertesi gün gittiniz, ihrama girdiniz, umreyi yaptınız, sa'yinizi yaptınız, tıraş olup çıktınız. Ne kadar sevap verecek?

Allah indinde, yapılan ibadetlerin, iyiliklerin mükâfatları en aşağı bire ondur:[49]

الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا (خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة؛ خ. م. ن. حب. عن ابن عمرو)

(*El-hasenetü bi-aşri emsâlihâ*) "Yapılan iyiliğin mükâfatı en aşağı on mislidir."

Allah bazen bire on verir, bazen bire yetmiş verir, bazen bire yedi yüz verir. Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: :[50]

أَرْبَعٌ مُسَبِّعَاتٌ: نَفَقَتُكَ فِي سَبِيلِ اللهِ، وَنَفَقَتُكَ عَلٰى أَبَوَيْكَ، وَنَفَقَتُكَ

---

[49] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.290, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.353, no:5947; Dârimî, *Sünen*, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7973; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.325, no:665; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.345; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.156, no:3859; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.128, no:2700; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.172, no:3032; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.380, no:773; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.297, no:957; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.297, no:5153; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.265; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl c.I, s.69, no:265; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.II, s.319, no:1359-1362.

[50] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.374, no:1509; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1319, no:43454; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.215, no:3081.

عَلٰى أَهْلِكَ، وَذَبِيحَتُكَ شَاتَكَ يَوْمَ فِطْرِكَ لأَهْلِكَ (أبو الشيخ في الثواب عن أبي هريرة)

RE. 69/11 (*Erbaun müsebbiâtün*) "Dört amel vardır, güzel ibadet vardır ki, iş vardır ki, bunların mükâfatını Allah bire yedi yüz verir. Dört güzel iş vardır ki bunların sevabını Allah yedi yüz misli olarak verir." Bunlar nelerdir?

1. (*Nafakatüke fî sebîli'llâh*) "İnsanın Allah yolunda harcadığı paraların mükâfatı bire yedi yüzdür."

Allah yolu nedir? Fî sebîlillah harcama nereye olur? Hacca ve umreye harcama fî sebîlillahtır. Cihada, savaşa harcama fî sebîlillahtır. Yâni, sizin şurada yaptığınız masraflar, bire yedi yüzle mükâfatlandırılıyor.

Tayyare parası —diyelim ki— bin dolar verdiniz. Bin doların yedi yüz misli, yedi yüz bin dolar vermiş gibi oluyorsunuz. Ne ediyor? Yedi milyar TL ediyor. Sanki çok zenginmişsiniz de, milyardermişsiniz de, o kadar para harcamışsınız gibi, mükâfatı öyle oluyor.

2. (*Ve nafakatüke alâ ebeveyke*) "Annene, babana yaptığın masraf da bire yedi yüz..."

"—Babacığım, ihtiyarsın, çok üşüyorsun; al sana içi kürklü bir yelek aldım." Tamam, yedi yüz tane yelek almış gibi sevabın var.

"—Anneciğim, senin ayakların çok üşüyordu. Al sana, içi kürklü bir mest aldım. Kışın rahat et diye..."

"—Hay Allah senden razı olsun evlâdım..."

Haa, o kaç oluyor? Yedi yüz tane almış gibi sevap oluyor. Anne ve babaya yapılan masraf bire yedi yüzdür.

3. Râvî üçüncüyü unutmuş. Diyor ki: "Üçüncünün ne olduğunu unuttum. Tahmin ediyorum, (*ve nafakatüke alâ ehlike*) ailene yaptığın masraf da, bire yedi yüzdür." diyor. Hani çarşıdan pazardan patlıcan, havuç, biber, domates alıp zenbili, fileyi doldurup eve götürüyoruz ya; o da bire yedi yüz... Çünkü çoluk çocuğunu besliyorsun.

4. (*Ve zebîhateke şâteke yevme fıtrike li-ehlike*) "Ramazan Bayramı'nda ailen için kurban kesmen, o da bire yedi yüzdür."

Bunu bilmiyordunuz değil mi? Ramazan Bayramı'nda kurban keserse bir insan, mecbur değil... Kurban Bayramı'nda kurban kesiliyor normal olarak ama Ramazan Bayramı'nda kurban keserse onun sevabı çok, bire yedi yüz... Neden? Bayram olacak evde... Ciğerini kebap yaparlar, yahni yaparlar... Kaba yerinden külbastı yaparlar, kavurma yaparlar... Dolma yaparlar, sarma yaparlar. Misafir gelir, çoluk çocuk oturur, afiyetle yerler. Evde bir kurban kokusu yayılır, bir bereket olur, şenlik olur.

Çünkü Ramazan mübârek bir ay... Onun bayramı da güzel oluyor. Onun da sevabı bire yedi yüz...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[51]

اَلْحَجُّ فِي سَبِيلِ اللهِ تُضَعَّفُ فِيهِ النَّفَقَةُ بِسَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ

(سمويه عن أنس)

(*El-haccü fî sebîli'llâh*) "Hac Allah yolundadır." Hacca yapılan masraf, Allah yoluna yapılan masraftır. (*Tüda'afü fîhi'n-nafakatü*) "Buraya sarf edilen, hac için yapılan masraflar artırılır kat kat; (*bi-seb'i mieti dı'fin.*) yedi yüz misli..."

Dedim ya, hac da Allah yolunda sayılır diye. Yâni, sizin yaptığınız her masraf... Bir riyal veriyor, meşrubat içiyorsunuz ya lıkır lıkır... Bir riyal harcasanız da arkadaşınıza ikram etseniz... Yedi yüz riyal harcamış gibi sevabı çok oluyor, burada yapılan masrafların...

Şimdi ben bakıyorum, Ramazan'da zekât veriyor umûmiyetle kardeşlerimiz... Bana kalırsa, hacca gelenler hacda vermeli zekâtını... Burada bizim arkadaşlar, Hakyol Vakfı'nın görevlileri toplasınlar zekâtları... Çünkü burada bire yedi yüz; Ramazan'dan fazla yâni... Hacılar yıllık zekâtını harem mıntıkasında iken verirse bire yedi yüz oluyor sevabı...

---

[51] *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.4, no:11784; *Camiü'l-Ehadis*, c.XII, s.167, no:11691.

k. Allah'ın Himayesindeki Kimseler

Başka bir müjdeli hadis... Şimdi aslında bir müjde vermek lâzım, bir korkutmak lâzım ki; şımarmasın, orta yolda dengeli yürüsün müslüman... Ama şimdi müjdelilerden gidiyoruz. Dur bakalım, daha ne kadar gideceğiz? Sabaha kadar vakit var zâten...

Efendimiz SAS buyuruyor ki:[52]

الحاجُّ ، والمُعْتَمِرُ ، والغازي في سَبِيلِ اللهِ ، والمُجَمِّعُ في ضَمَانِ اللهِ ؛
دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ ، وسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ (الشرازي عن جابر)

RE. 201/4 (*El-hàccü, vel-mu'temiru, ve'l-gàzî fî sebîli'llâh, ve'l-mücemmiu fî damâni'llâh; deàhüm feecâbûhü, ve seelûhü fea'tàhüm.*)

Hacı bir, umreci iki... Umreci ile hacı arasındaki fark ne? Hacı, Zilhicce'de gelip Arafat'a çıkan, burayı ziyaret eden kimse... Umreci de bu zamanın dışında gelip burayı ziyaret eden kimse... Bu mevsimde olursa hac oluyor, hem hac hem umre olabiliyor. Bu mevsimin dışında insan burayı ziyaret ederse, ancak umreci olabiliyor; hac yapamıyor. Hac sadece Zilhicce ayı içinde, belli zamanda, belli farzları olan bir ibadet...

(*Ve'l-gàzî*) "Bir de gazâ eden..." Hacı, umreci, savaşçı, gazaya giden... Bunlar Allah yoluna girmiş insanlar demektir. Masrafları fî sebîlillahtır, bire yedi yüzdür.

(*Ve'l-mücemmiu*) Yâni, "Cuma namazına giden kimse... (*Fî damâni'llâh*) Bunlar Allah'ın himâyesine, garantisine, sigortasına girmiş, hıfz ü himâyesine alınmış kimseler demektir."

Sonra, (*deâhüm feecâbûhü*) "Allah bu mübarek adamları, bu ibadetlere çağırmıştır. (*Feecâbûhü*) Onlar da davete icâbet etmişlerdir."

"—Ne işiniz var yâ? Siz Türkiyelisiniz, İstanbullusunuz, Konyalısınız, Eskişehirlisiniz; burada ne işiniz var?"

"—E biz Rahman'ın misafirleriyiz. Allah bizi çağırdı, hacca

---

[52] *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.13, no:11814; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.162, no:11679.

çağırdı, ruhumuzu çağırdı, nasib etti. Biz de niyetlendik paramızı harcamaya... Pasaportu hazırladık, paramızı da tahsis ettik, şirkete kaydolduk. O çağırdı, biz de davete icâbet ettik."

Allah onları çağırdı, onlar da Allah'ın davetini kabul ettiler, geldiler. Biz hepimiz davetliyiz. Allah çağırdı, biz de davete gelmişleriz.

(*Ve seelûhû*) Allah şimdi bu misafirlere ne yapar, muamelesi nedir? Misafirleri ev sahibinden ne isterse, onlar da isterler bir şey; (*fea'tâhüm*) Allah da verir. Allah başka ev sahibine benzemez. Çünkü hazinesi sonsuzdur. İstenen şeyin bir tahdidi yoktur. Ne isterlerse, verir Allah... Kendi çağırdı, kendisinin misafiri... Sevdi, kendisine ibâdet etti diye... Allah'tan ne isterlerse, istediklerini onlara verir.

Niye mâzî sigasıyla söyleniyor? Vukuunun garantisinden dolayı... Yâni, "Allah davet etti. Davetine icabet ettiler. Allah'tan istediler. Allah onlara istediklerini verdi." Tam tercümesi böyle… Ne demek? "Mutlaka verecek, verdi sayılır." demek. Onun için, dua edin!

Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Ümâme RA'dan Deylemî'nin rivayet ettiğine göre, buyuruyor ki:[53]

الحاجّ في ضَمانِ اللهِّ مُقبِلاً ومُدبِراً ، فَإِن أصابَهُ في سَفَرِهِ تَعَبٌ أو نَصَبٌ غُفِرَ الله لَهُ بِذلِكَ سَيُّئاته ، وَ كانَ لَهُ بِكُلّ قَدَمٍ يرفَعُهُ ألفُ دَرَجَةٍ فِي الجنَّة ، وبِكُلّ قَطرَةٍ تُصيبُهُ مِن مَطَرٍ أجرُ شَهيدٍ

(الديلمى عن ابى امامة)

RE. 201/6 (*El-hâccü fî damâni'llâhi mukbilen ve müdbirâ*) Hacı Allah'ın garantisindedir, sigortasındadır, hıfz ü himâyesindedir. Allah'ın kefâleti altındadır. (*Mukbilen ve*

53 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.149, no:2761; Ebû Ümâme RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.14, no:11840; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.161, no:11677.

müdbiran) İster hacca gelirken olsun, ister haccı bitirmiş dönüyorken olsun... Gelişimizde de, dönüşümüzde de Allah'ın himayesindeyiz hepimiz... Daha şu anda himâye içindeyiz; dönüşe kadar, İstanbul'a varıncaya kadar, uçaktan ininceye kadar, otomobile bininceye kadar, evimizin kapısından içeri girinceye kadar... Buradan oraya kadar Allah'ın himâyesindeyiz.

(*Fein esâbehû fî seferihî taabün ev nesabün, gafara'llahu bi-zâlike seyyiâtihî*) "Eğer bu yolculuğunda hacıya yorgunluk, bitkinlik ârız olursa, Allah bunun sebebiyle günahlarını bağışlar."

"—Arafat'ta yoruldunuz mu?"

"—Yorulduk hocam!"

"—Müzdelife'ye gelince yoruldunuz mu?"

"—Perişan olduk hocam! Uyku gözlerimizden akıyordu. Taşların üstüne yattık, taşı yastık yaptık. Kumların üstüne uzandık. Uyumuş kalmışız yorgunluğumuzdan..."

"—Haa, yoruldunuz ya işte... (*Gafara'llahu bi-zâlike seyyiâtihî*) "Bu yorgunlukları hürmetine, karşılığında Allah onların günahlarını afv ü mağfiret eder." buyuruluyor.

(*Ve kâne lehû bi-külli kademün yerfeuhû elfü derecetin fil-cenneh*) "Kaldırıp da attığı her adımdan dolayı, Allah onu cennette bir derece yükseltir."

(*Ve bi-külli katratin tusîbuhû mine'l-matari ecrü şehîd*) "Yağmurdan üzerlerine damlayan her damla için, bir şehid sevabı verilir."

Ben de bu müjdeli hadisi ilk defa tam okuyorum sonuna kadar... Bilmiyordum yâni... Her adımına, yorgunluğuna ecir ve mükâfat veriliyor. Hiç şikâyet etmeyin! Yorulduysanız bile yiğitliğe gölge düşürmeyin! "Of!" demeyin, "Ah!" demeyin! Allah mükâfatını verecek, boşuna değil... Bu yorgunluklar, bu sıkıntılar boşa gitmeyecek.

l. Hacının Her Adımına Yetmiş Hasene

Başka bir hadis-i şerif şöyle:[54]

---

[54] Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.195, no:5119; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.480, no:5278; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

اَلْحَاجُّ الرَّاكِبُ، لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ يَضَعُهُ بَعِيرُهُ حَسَنَةٌ، وَالْمَاشِي لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ يَخْطُوهَا سَبْعُونَ حَسَنَةً مِنْ حَسَنَاتِ الْحَرَمِ (الديلمي عن ابن عباس)

(*El-hâccü'r-râkibü, lehû bi-külli hatvetin yedauhû baîruhû hasenetün*) "Hacı, binekli olarak hacca gelmişse —deve ile veya atla gelinirdi eskiden— hayvanının attığı her adımdan dolayı, Allah onun adımına bir hasene verir."

Meselâ, Türkiye'den başladı. Adımcık adımcık, devesiyle, atıyla geliyor buraya... Dıgıdık dıgıdık, dıgıdık dıgıdık geliyor hacca... Veyahut tıpış tıpış geliyor. Eğer hayvanıyla geliyorsa, attığı her adımdan dolayı, hacının derecesi bir yükselir.

Bu sene hoşuma gitti, Çeçenistan'dan hacılar gelmiş, yaya... Yaya gelmişler. Kafkasya'dan, yâni bizim Trabzon'dan ötelerden yaya gelmişler, buraya kadar yaya yürümüşler. Vasıta teklif edilince de reddetmişler:

"—Yok, biz vasıta istemiyoruz, yaya gideceğiz!" demişler.

"Hayvanının attığı her adım dolayısıyla hacıya bir derece verilir. (*Ve'l-mâşî*) Yayan yürüyen insana gelince, (*lehû bi-külli hatvetin yahtûhâ seb'ûne haseneh*) attığı her adım için yetmiş hasene verilir. Yetmiş misli fazla... Neden? Bu daha çok yoruluyor, bu fakir... Ötekisinin parası var, deve tuttu, rahat... Veya at tuttu, eğerli; üstüne bindi, oturuyor sadece... At da dıgıdık dıgıdık gidiyor. Rahvan gidiyor, hızlı gidiyor, yavaş gidiyor; attığı her adıma bir hasene...

Ama ötekisi yürüyor. Kumlara bata çıka yürüyor.

Hac yollarında meş'ale-i kârbân gibi,
Erbâb-ı aşk içinde nümâyânsın ey gönül!

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.25, no:11892; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII, s.160, no:11676.

Geceleyin kandiller yanıyor, kervanlar, develer diziliyor. Löngüdük löngüdük, löngüdük löngüdük... Kimisi ilâhî okur, kimisi Kur'an-ı Kerim okur, kimisi tesbih çeker. Çöllerden böyle geçerek geliyor. Devenin attığı her adıma bir hasene... Ama, yayan yürüyorsa, kumlara bata çıka gidiyorsa, onun her adımına yetmiş hasene veriliyor. İnşaallah, Allah böyle yaya yapmayı da nasîb etsin...

(*Min hasenâtil-harem*) demiş. Harem-i Şerif'in hasenelerinden yetmiş hasene verilir. Bir Harem'in dışındaki bölgelerin hasenesi vardır, bir de Harem-i Şerif'in hasenesi vardır. Buranın hasenesi ile İstanbul'un hasenesi, yâni sevabı aynı değildir. Buranın mükâfatı ile İstanbul'un mükâfatı aynı değildir. Orda da hasene alınır, burda da hasene alınır. İkisinin adı da hasene ama miktarları aynı değildir. Buradaki Harem hasenesidir. Bunun mükâfatı ne kadardır?

"—Yüz bin!"

Yüz bindir. Burada bir namaz kılıyorsun; İstanbul'da kıldığın namaza göre yüz bin misli oluyor ya, buranın hasenesi de başka yerin hasenesine göre yüz bindir. Yetmişle yüz bini çarparsak, yedi milyon oluyor. Yâni yaya hacceden, her adımına yedi milyon hasene verile verile hac yapmış oluyor muhterem kardeşlerim.

İşte hac böyle bir ibâdettir. Kıymetini bilmeden günlerini geçirdiğimiz, ah ettiğimiz, vah ettiğimiz, kavga ettiğimiz, gürültü ettiğimiz, vasıtalarda yer kavgası yaptığımız, otellerde oda kavgası yaptığımız hac, aslında böyle sevaplı bir ibâdetti... Allah-u Teâlâ Hazretleri kusurlarımızı silsin, affetsin... Bu sefer tadına doyamadık doğrusu... Allah tekrar tekrar gelmek nasîb eylesin... Ve tekrar tekrar makbul, mebrûr haclar yapmak nasîb etsin...

Beni bir kaç binada daha konuşmaya çağırdılar; onlara söyledim, size söylemesem haksızlık olur, doğru olmaz. Bildiğim bir şeyi daha söyleyeceğim, bu hacla ilgili... Müsaade ederseniz ondan sonra kapatacağım. Kur'an-ı kerim hatmi okumuşlar, onun duasını yaparız. Bir de soru var, onun da cevabını veririz.

m. Sabah Namazından Sonra Zikir

Şimdi, Peygamber Efendimiz'den rivâyet edilmiş, sahih kitaplarda, sahih hadis-i şeriflerde bazı bilgiler var. Meselâ İmam Ebû Dâvud diyor ki:

"—Peygamber Efendimiz, sabah namazından sonra mescidden hemen evine gitmezdi. Mescidde oturup zikir ve ibâdet yapmayı severdi. Adeti buydu." diyor.

O, kerahat vaktini böyle değerlendiririmiş. Ondan sonra kalkıp iki rekât namaz kılarmış; bu bir...

Bir de, İmam Tirmizî'nin Enes RA'den rivâyet ettiği bir hadis-i şerif vardır. Hocamız'ın *Evrad* kitabının başında var ama, belki o evradı bilmeyen hacı kardeşlerimiz vardır burada diye söylüyorum. Orada buyuruluyor ki:[55]

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ في جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتَّى تَطْلُعَ

---

[55] Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.808, no:21508; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.496, no:22727.

الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ

تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ (ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*) 'Kim sabah namazını camide cemaatle kılarsa —camide sözü yok ama, Allahu a'lem, camide demek o— (*sümme kaade yezküru'llàhe hattâ tatlua'ş-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını değerlendirmek sûretiyle, güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar namaz kıldığı camide oturursa... (*Sümme sallâ rek'ateyn*) Kerahat vakti geçtikten sonra, kalkıp iki rekât namaz kılarsa; (*kânet lehû keecri hàccetin ve umretin tâmmetin, tâmmetin, tâmmeh*) böyle oturmak, bu ibadeti yapmak, ona o gün tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır; tam bir hac ve umre yapmış gibi, tam bir hac ve umre yapmış gibi...' buyurmuşlar.

Anladınız mı hadis-i şerifi? Bir daha söyleyeyim mi:

"Kim sabah namazını camide kılarsa, sonra çıkmazsa camiden, oturursa; güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar Kur'an'la, ilimle, zikirle meşgul olursa..." Ne kadar sürer o? Yarım saat, 40 dakika, 50 dakika... "Sonra kalkıp iki rekât namaz kılarsa, bir hac ve umre sevabı kazanır. Tam bir hac ve umre, tam bir hac ve umre, tam bir hac ve umre..." buyurmuş.

İmam Tirmizî, hasen hadistir demiş. Yâni, hadis tekniği bakımından güzel, rivâyeti sağlam bir hadis-i şerif olmuş oluyor. İmam Ebû Dâvud da, Peygamber Efendimiz'in öyle yaptığını söylüyor. Daha başka hadis-i şerifler var...

"Rızkı bol olur." diye hadis-i şerifler var... "Hazret-i İsmâil evlâdından şu kadar köle azâd etmiş gibi sevap kazanır." diye rivayetler var... "Afâkı dolaşıp rızık aramasından kendisine daha çok rızık getirir, böyle ibâdet etmesi..." diye rivâyetler var...

Şimdi ben yarın gideceğim, siz de bir gün gideceksiniz buradan... Bu Suud hükümeti elbet bizi kışalayacak sonunda... Kalkacağız gideceğiz hepimiz, köyümüze, evimize... Orada ne yapacağız? Yatsı namazlarını, sabah namazlarını, beş vakit namazı camide kılmaya gayret edeceğiz.

“—E hocam, caminin hocasıyla biraz aramız kötü... Hoca biraz iyi değil!”

Tamam! Hoca nasıl olursa olsun; sen camiye gittin mi, sevabı alırsın. Sen hocaya bakma!

Sabah ve yatsı namazlarını camide kıldı mı insan, gece gündüz ibâdet etmiş gibi sevap kazanır. O namaza münafıklar gidemez, uykusunu yenemediği için... Münafık durumuna düşmemek lâzım! Sabah ve yatsı namazlarını camide kılacaksınız; tamam...

“Sabah namazını camide kıldıktan sonra, oturup da Kur’an’la, evradla, dua ile, zikirle meşgul olursanız...” Güneş kaçta doğuyor? Diyelim ki, 7’de veya 6’da veya 5.5’ta... Yarım saat daha geçinceye kadar biraz meşgul olursanız; dualarla, zikirlerle, “*Allah*” diyerek, “*Lâ ilâhe illallah*” diyerek, Kur’an okuyarak, Yâsin okuyarak... “Sonra kalkıp iki rekât namaz kılarsanız, ne olur? Kabul olunmuş tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazanırsınız.” diyor.

Şimdi, hadis-i şerifler kuvvetli olduğu için, çok çok rivâyetler olduğu için, bu hadis-i şerifi size hatırlatıyorum.

Buraya geldiniz, haccın ve umrenin ne kadar zor olduğunu gördünüz. Masraflı olduğunu gördünüz. Sıcağını gördünüz.

Kalabalığını gördünüz. Sıkıntısını gördünüz. Demek ki sabah namazlarında caminize gideceksiniz. Sabah namazından sonra işrak vaktine kadar —yâni kerahat vakti çıkıncaya kadar— zikirle, Kur'an'la meşgul olmaya kendinizi alıştıracaksınız. Sonra kalkıp iki rekât namaz kılacaksınız. Neden yapacaksınız? Çünkü Peygamber Efendimiz, "Bir hac ve umre yapmış kadar sevap alırsınız." diye müjdeliyor da ondan...

"—E, Allah bu kadar kolay ibâdete, bu kadar çok sevabı verir mi?"

Şimdi bu soru da sorulabilir:

"—Acabâ mevzû bir hadis mi bu?"

Mevzû demiyor hadis alimleri, hasen hadis diyor. İmam Ebû Dâvud ve İmam Tirmizî, kitaplarında yazmış. Bir kere hadis sağlam...

"—Allah böyle mükâfat verir mi?"

Verir.

"Nereden delilin?"

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ. وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ. لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (القدر:١-٣)

(*İnnâ enzelnâhu fî leyletil kadr. Ve mâ edrâke mâ leyletül kadr? Leyletül kadri hayrün min elfi şehrin.*) (Kadir, 97/1-3)

Bak, Kur'an-ı Kerim'den delil getirdim. Kadir gecesi için ne diyor Kur'an-ı Kerîm? (*Leyletü'l-kadri*) "Kadir gecesi (*hayrün*) daha hayırlıdır, daha kıymetlidir; (*min elfi şehrin*) bin aydan daha hayırlıdır."

Demek ki, Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıymış. Bin ay ne kadar eder, kaç sene eder? Seksen küsür sene eder. Yâni, bir kadir gecesi, seksen küsür sene kadar kıymetliymiş. Demek ki, Allah bazen küçük şeylere büyük mükâfat veriyor.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[56]

مَنْ قَالَ: لاَ إِلهَ إِلاَّ اللهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ (حب. عن جابر؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر؛ ك. عن أبي طلحة؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

---

[56] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensàrî RA'dan.

Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, Dua, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c. XLVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

(*Men kàle lâ ilâhe illa'llahu, dehale'l-cenneh.*) "Kim *Lâ ilâhe illa'llah* derse, cennete girer."

Bazı rivayetlerde (*muhlisan*) "ihlâslı olarak derse, kalbinden tam inanmış olarak derse..." ifadesi vardır. Demek ki, ihlâsla o kanaatte olursa, cennete girecektir.

Sonra, başka bir sahih hadis-i şerif:[57]

كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمنِ: سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ، سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ (خ. م. ت . ه.حم. حب. ع. ش. هب. حل. عن أبي هريرة)

(*Kelimetâni hafîfetâni ale'l-lisân*) "İki söz vardır ki, söylemesi dile söylemesi kolaydır; (*sakîletâni fi'l-mîzân*) mizanda, amel terazisinde, ahirette hesap görülürken ağır çeker; (*habîbetâni ile'r-rahmân*) Allah-u Teàlâ Hazretleri sever, Allah indinde makbuldür. Onlar nedir: (*Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî, sübhàna'llàhi'l-azîm*)'dir." diyor bir hadis-i şerifte.

الحَمْدُ لله تَمْلأُ الْمِيزَانَ ، وَسُبْحَانَ اللهِ وَالحَمْدُ لله تَمْلآنِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ (حم. م. ت. عن أبي مالك الأشعري)

(*El-hamdü li'llâhi temleü'l-mîzân*) "*El-hamdü li'llâh* mizanı

---

[57] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2459, no:6304; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2072, no:2694; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.512, no:3467; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1251, no:3806; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.232, no:7167; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.112, no:831; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.483, no:6096; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.53, no:29413; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.420, no:591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.207, no:10666; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.400; Taberânî, *Dua*, c.I, s.482, no:1692; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.239; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.700, no:2007.

doldurur. (*Sübhâna'llàhi ve'l-hamdü li'llâhi temleâni mâ beyne's-semâi ve'l-ard*) *Sübhâna'llah* ve *el-hamdü li'llâh* yerle gök arasını kaplar." Böyle bildiriyor Peygamber Efendimiz...

"*Lâ ilâhe illallah*, cennete girmeye sebep olur."

Demek ki, İslâm'da Allah'ın mükâfatları çokmuş. Adımına şu kadar sevap veriyor, zikrine şu kadar sevap veriyor...

Bir kez Allah dese aşk ile lisân,
Dökülür cümle günah, misli hazân...

Yâni bu misallerden anlaşıldı ki, Allah büyük mükâfat verebiliyor. Demek ki, köyünüze gittiğiniz zaman, memlekete döndüğünüz zaman, bu hacılık evsafını kaybetmeyeceksiniz. Hacılıktan sonra, bu yoldan dönmeyeceksiniz.

Hacerü'l-Esved'i öptünüz, uzaktan selâmladınız; Allah'a söz verdiniz, Allah'la musafaha yapmış gibi oldunuz. Hacerü'l-Esved'i öpmek, Hacerü'l-Esved'i selâmlamak; Allah'la musafaha yapıp, ona söz vermek demektir. Siz hacı oldunuz, Allah'a söz verdiniz. Allah yolunun erleri olacaksınız.

Sabah namazından sonra da böyle, ibadetlerinizi güzelce yapın; her gün bir hac ve umre sevabını alın!

"—Hah, hocam! Mâdem bu böyle, iyi... Ben şimdi köyde akrabalarıma söyleyeyim. Bundan sonra onlar 1600-1700 dolar harcamasınlar... Sabah namazından sonra camide otursunlar, İşrak vaktinde namaz kılsınlar; tam bir hac ve umre sevabını kazansınlar."

Öyle yağma yok! Farzın yerini hiç bir şey tutmaz. Farz olan vazife, ille gelinerek burada yapılacak! Ama o farzdan sonra, insan köyüne gittiği zaman, o şeyi yaparsa, o sevabı alır. O da doğru...

Şimdi muhterem kardeşlerim! Gözüm böyle sol eliyle meşrûbat içenlere erişti. Ben biraz şakacı bir hocayım. Biz sol eliyle içenlere beşer riyal cezâ yazıyoruz; Hakyol Vakfı'na makbuz kesiyoruz. Kim hacı olduğu halde, sol eliyle içtiyse bu meşrûbatı; beş riyal cezâsını getirsin, ödesin!

Allah hepinizden râzı olsun...

n. Sorular:

1. Soru:

Hacdan sonra Mekke dışına, Mikat'a gidilerek umre yapılmaktadır. Şu anda yapılan umre mi sevap; yoksa çok yapılan tavaf mı daha sevap?

Peygamber SAS Efendimiz'le Hazret-i Aişe Vâlidemiz geldiler Medine-i Münevvere'den... Hazret-i Aişe Validemiz'in kadınlık mâzereti vardı. Umre yapamadı. Sadece ifrad haccına niyetlendi. Çok üzüldü. Hac bittikten sonra normal duruma geldi.

Haccını yaptıktan sonra Peygamber Efendimiz'e dedi ki:

"—Yâ Rasûlallah! Herkes umresini de yaptı, sevabını kat kat kazandı. Ben sadece hac yapabildim, mâzeretim dolayısıyla umre yapamadım."

Yâni, aybaşı dolayısıyla, adet görmesi dolayısıyla yapamadığını öyle üzüntüyle söyledi.

Peygamber Efendimiz o zaman buyurdu ki:

"—Sen de git Mîkat dışına! Oradan ihrama niyet et, şimdi bir umre yap!" dedi.

Demek ki, Hazret-i Aişe Validemiz'e böyle bir umre yapmayı emretmesi, hacdan sonra böyle bir umre olacağını gösteriyor.

Ama bazı alimler bunu uygun bulmuyorlar, tasvib etmiyorlar. Çünkü, umre aslında bu mübârek mescidi ziyaret demektir. Bayağı zahmetli, masraflı bir şeydir. İstanbul'dan kalkacaksın, uçağa bineceksin... Tavaf yapacaksın, sa'y yapacaksın, traş olacaksın; bir umre olacak. Yâni bu kadar ucuz değildir.

Buradan hemen git mîkata... İhrama gir... Yarım saatte tavafını tamamla... Sa'yini de yarım saatte tamamla... Bir buçuk saat içinde, hop bir umre... Kolay oluyor diye biraz şey yapıyorlar ama; Allah'ın lütfundan, rahmetinden ümit kesilmez.

Bu, Efendimiz'in Hazret-i Aişe Validemiz'e tavsiye ettiği cinsten bir şey olduğundan, herhangi bir şekilde umre yapmamış olan kimseler, böyle bir umreyi yaparak, umre de yapmış olarak gitsinler.

Bazı alimler, bunu pek tasvib etmedikleri için, aleyhinde konuşmuşlar; bazı kitaplarda böyle şeyler yazılmış. Ama yapılırsa olur.

Eğer bir kimse hac ve umreyi yapmışsa, sünnet-i seniyyeye uygun olanı, çok çok tavaf etmektir. O daha uygundur. Daha nizâmî olan şekil odur.

Ama bazıları kendisi için yapıyor umreyi... Babası için, dedesi için, sevdiği hocası için filân yapabiliyor. O da olur.

2. Soru:
Safâ ile Merve arası Mescid-i Haram dâhili midir, değil midir?

Eskiden orası çarşıymış, dükkânların arasında sa'yedermiş hacılar... Biz o günleri görmedik. Ama, o günleri görmüş yaşlı hacılar vardır belki içinizde...

Eskiden harici imiş, sonradan mescidle birleşmiştir. Aralarında duvar ve kapı kalmamıştır. Şu anda mescidin içi hükmüne girmiştir.

Allahu a'lem, ne olur bunun sonucu? Cünüb olan, hayızlı nifaslı olan kimse oraya da giremez. Hattâ biraz daha dışındaki mermer kısmı da parmaklıklarla çevirmişler, orayı da mescide katmışlar.

Mescidler, ne kadar etrafındaki arazi ona katılırsa, büyür. Peygamber SAS Efendimiz'in mescidi sanıyorum 10'a 10 arşın ebatlı bir şeydi, ilk kurulduğu zaman... Bir arşın 60 cm desek, 6 ya 6 filân gibi bir şey... Biraz daha büyük de olabilir rakamlar... Küçük bir şeydi. Ama, orası büyüdü, burası büyüdü... Orası büyüdü, burası büyüdü... Şimdi kocaman, uçsuz bucaksız bir direk ormanı gibi, koruluk gibi bir şey oldu. Yemen'e kadar büyüse, yine mesciddir.

Bu hususta Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[58]

لَوْ بُنِيَ مَسْجِدِي هٰذَا إِلٰى صَنْعَاءَ ، كَانَ مِنْ مَسْجِدِي

(الديلمي عن أبي هريرة)

---

[58] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.378, no:5152; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.237, no:34832, 34931; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.111, no:18995.

(*Lev büniye mescidî hâzâ ilâ san'àe, kâne min mescidî*) "Bu mescidimin duvarları San'a'ya (Yemen'e) kadar genişletilse, yine benim mescidimdir." buyurmuş. Yâni ilâve edilerek büyüse, Yemen'e kadar uzasa, yine mesciddir.

Burada da [Mekke'de] Safâ ile Merve eskiden Mescid-i Haram'ın dışındaydı. Safâ ile Merve arasında medreseler vardı. Babü's-Selâm, şimdi Mescid-i Haram'ın içinde kalmıştır.

3. Soru:

Farz olan tavafın dışında mazereti olan hanım Kâbe'yi seyredebilir mi?

Kâbe dışarıdan görünüyorsa seyredebilir ama mazeretli hanım mescide girip seyredemez. Dışarıdan görünüyorsa seyretmenin bir zararı, günahı yok.

Kralın sarayına girdi, mesela misafir oldu. Kralın sarayı Kâbe'ye tepeden bakıyor zaten. Orada oturdu, seyretsin. Tamam, edebilir. Görüyorsa bir yerden, oturduğu otelden, motelden seyredebilir.

Mescidin içine hayızlı, nifaslı, cünüp insan giremediği için, içine girip de seyredemez. Hüküm odur.

7. 06. 1993 - Mekke